

HAMİT ÇİNE

SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

BURDUR VALİLİĞİ İL ÖZEL İDARESİ KATKILARIYLA İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜNCE BASTIRILMIŞTIR.

ANILAR

Hayatımızın, yaşantılarımızın gerçek rüyaları. O rüyalar ki, yer ve zaman ayrımı yapmadan, o andaki ruhsal yapımız ve duygularımız ne durumda olursa olsun, bazen ağladığımız, bazen güldüğümüz, bazen de hüzünlü ve durgun olarak, derinlere dalıp gittiğimiz, yine de, acısıyla tatlısıyla bizleri, tekrar yaşam izlenimlerimizi geri getirdiği için mutlu kılan rüyalar.

Anılarımızı, bir tarih takvimi sırasıyla hatırlamak olanaksız olduğu için aklımıza geldiği ve çeşitli çağrışımlarla hatırladığımız kadarıyla, sıra takip etmeden kayda değer bulduk. Burada mühim olan, bir ömür boyu yaşananları kesikler halinde de olsa, hatırlayıp mutlu olabilmektir.

Bu kitapta ayrıca, halkbilimi açısından önemli olup, yayınlanan yazılarımdan, hikâye, şiir deneyimlerimden ve müzik çalışmalarımın kesitlere yer verdim. Onları da anılar tezgâhında dokudum.

Hayatımın acı tatlı akışında, çok sevdiğim aile çevremle birlikte, sevgi ve saygı içinde yan yana olduğum tüm dostların anısına.

Hamit ÇİNE

KİMSEYE ETMEDİM EYVALLAH,
ÖZÜM BANA TORPİL OLDU.
ÇALDIM SÖYLEDİM OYNADIM,
SAZIM BANA TORPİL OLDU.

HAMİTOĞULLARI VE ÇİNE BEYLERİ

Selçuklu Devletinin dağılmasından sonra, Anadolu'nun her bölgesinde birtakım beylikler meydana geldi. Bunlardan biri de Hamit oğulları Beyliğidir. Eğirdir merkez olmak üzere Isparta, Burdur, Antalya (Teke Beyliği) ve Akşehir, Seydişehir dolaylarına kadar yönetimlerini sürdürmüşlerdir. Tarihin akışı içerisinde varlığını yitiren beyliğin yöneticileri en son durak olarak, Isparta çevresinde yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Aşağı-yukarı 200 yıl önce, Isparta'nın Fandos çiftliğinde yaşayan akrabalarından Hacı Hamit Bey, Burdurda, Katırcıoğulları'ndan olduğu söylenen ve aynı zamanda Çine, Marmara ve Taşkapı adında, birbirine çok yakın üç çiftliğin sahibi bulunan Hacı Abide Hanımla evlenmiştir. Bu evlilikten Hacı Süleyman Bey, Hacı Mustafa Bey ve Hacı Ali Bey adlarında üç çocuğu olmuştur. Aile hem Burdur'da, hem de Çine'de yaşayarak genişlemiştir. Çine, Roma'dan kalma küçük bir yerleşim yeri olarak bilinir. Çevresinde tarihi kalıntılar bulunmaktadır. Bundan 45-50 yıl önce adı Gökpınar olarak değiştirilmiştir, ama çevre halkı tarafından Çine ovası, Çine köyü olarak bilinmektedir. Burdur'dan 15 km. güneyde ve Antalya asfaltından, Ağlasun ilçesine ayrılan yolun 500m içerisinde yer almaktadır. Arazilerin tamamı, sahipleri tarafından ortakçı köylülerine, 30-40 yıl önce ekonomik koşullarla devredilmiş bulunmaktadır. Hacı Ali beyin üç çocuğu olmuştur, Hüseyin Bey amcam Salih Bey babam ve Makbule hanım halam. Babam ilk önce, amcasının kızı Ayşeli hanımla evlenmiş, bu evlilikten Zeki ağabeyim ve Nezahat ablam dünyaya gelmiş. Eşi vefat edince bu defa, Tefenni Beyi Hacı Mehmet Beyin kızı, Hafize hanımla evlenmiş, bu evlilikten de biz Safa, Ali, Hamit, Mehmet ve Behiç kardeşler dünyaya gelmişiz. 1934 de soyadı kanunu çıkıncaya kadar, sülale Hamitoğulları lakabı ile anılmakta idi. Kanunla birlikte babam da akrabalar gibi ÇİNE soyadını almış.

Çine çiftliği, çevresi ile beraber, çocukluk yıllarımızdan itibaren yaşantımızın en güzel geçtiği bir yerleşim yeridir. Gerek beylik, gerekse köylü ortakçılarımızla yaptığımız çiftçilik, bahar ve yaz aylarının huzurlu ve neşeli geçmesinin kaynağını teşkil etmekteydi. İlkbaharın ortalarında, atlı yaylı arabamız koşullar bir dönem gerekli malzemeler doldurulur ve ailecek bindiğimiz arabamız, sürücümüzün yönetiminde yola koyulur, böylece göç başlamış olurdu. Yaylı arabanın tekerlerinin çarpanlarının çıkardığı bir müzik armonisinin etkisi ile iki saatlik yolun çabucak geçtiğini sanırdık.

Çiftlikte işler güz mevsiminin sonuna kadar devam ederdi. Yemyeşil tarlalarda, esen ılık rüzgârın hissettirdiği ile ekinler arasında dolaşmak, köylü çocukları ile ekin aralarında ve çayırlarda hayvan otlatmak kadar hoşumuza giden bir başka eğlence düşünemezdik. Bazı zamanlar onlarla güreş tutar yorulurduk. Çoban çocuklarla beraber, torbalarındaki azıkları, bizimkilerle karıştırır yerdik, onların fakir azıkları bize çok tatlı gelirdi. Harman yerlerinde ise ayrı bir güzellik ve heyecan vardı. Ekin biçme zamanı gelince, köyün tellalı Memiş dayı, camının merdiven taşına çıkarak, ekin biçmeye başlanacak günü

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

köylüye duyururdu. Rastgele ekin biçilmezdi, çünkü hayvan sürülerini kontrol etmek böylece daha kolay olurdu. Herkes orağını, kosasını bileyleyler, hazır ederdi. Kimisi ekinini amele tutarak, kimi de kendi aile kişileriyle biçerdi. Traktörler gelince, çiftçilik teknik olarak yapılmaya başlandı. Biçilen ekinler araçlarla, harman yerine taşınır ve harman yapılırdı. Taşım işi bitince atlı, öküzlü ve traktörlü dövenler (düven) harmanları döver, daha sonra saman(malama)haline gelince de savrulacak biçimde uzunlama sına yığın yapılırdı ve yaba denen parmaklı küreklerle rüzgâra karşı savrulularak, taneler bir tarafa, samanlar diğer tarafa ayrılırdı. Daha sonra taneler çuvallanır ya ambarlara ya da pazara götürülürdü. Bizler, köylü çocukları ile beraber, geceleri harman yeri beklerdik. Harman yeri köye yakın olduğu için, büyükler gece köyde kalır ve endişe etmezlerdi. Güneş batıncaya kadar bu heyecan devam ederdi.Yorgunluğumuzu,kendi tarlalarımızdan taze mısır çalarak,bir kenarda yaktığımız ateşte pişirip zevkle yiyerek giderirdik.Bazen de yastığımın altındaki,Zeki ağabeyimin sazını alır çalar oynardık.Daha sonra yataklarımızı harmanların kenarlarına serer uykuya dalardık.Harman yeri uykusu yıl dızlara bakarak,en güzel rüyaların dünyası olurdu.Hele mevsim güze yakın ise,sabah kalktığımızda,yorganlarımızın çiğ ile ıslandığını görür, güneş doğunca kurusun diye açık bırakırdık.

Harman yeri anılarımdan öyle bir tanesi var ki unutmak mümkün değil. Köylü çocuklarının yaş ortalaması, genellikle 14–15 idi. Hele içlerinde biri vardı ki ne söylenirse yapardı. Taşkapı köyünden, bir ortakçının oğlu olan Abdul, çok saf bir çocuktü. Gene böyle yorgun bir günün gecesinde, ay ışığında mısır yiyorduk. İki tepenin arasında, vadinin başlangıcında bulunan harman yeri, Antalya şosesinin kenarında idi. O zamanki duruma göre, seyrek de olsa, motorlu taşıtlar geçerdü. O gece geç vakit, Çine Ovası'nın girişinde, Kurna yokuşunun üstünden düze çıkan ve Antalya yönüne, yani bize doğru gelen, farları yanık bir vasıtanın gelişini gördük. Ayışığı olduğu için, vasıta farlarını söndürmüştü. O anda, Abdul'a, çocuklar şaka da olsa, “ Şu gelen otobüste bir tane kız var, onu sana kaçırırım”dediler.

Abdul bu şakaya hemen kandı. İşin nereye varacağını düşünmeden yapılacak harekete, karşı çıkmamız ve engellememiz olduğu halde çocukları durduramadık. Ellerine aldıkları taşlarla,yolun kenarına uzandılar ve otobüs tam köprüünün üstüne geldiğinde taş yağmuruna tutuldu.Bir şangırtıdır gidiyordu.”Dur,dur”sesleri ile otobüs dururken bizler tepelere doğru kaçmaya çalışıyorduk.Otobüsten inen kalabalık bir grup, kaçanların önünü kesmek için vadinin ortasından koşmaya başladılar.Bereket ki,vadinin ortasında,köyün ileri gelen kadını Deli Zeynep'in Yörük çadırı vardı.Köpekler gelenlerin karşısına çıkınca,kalabalık geri dönmek zorunda kaldılar.Bizler de olanları ay ışığında seyrediyorduk. 30-40 kadar olan kalabalık tamamen Jandarma imiş ve kaçamayan Abdul'u, bir harmanın içinde derin derin soluk alışından tanıyarak yakalamışlar ve güzelce bir dayak atmışlar. Bu palaska ziyafetinden kendimizi kurtardığımız için şanslıydık. Daha sonra kalabalığın gittiğini motor sesinden

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

anladık ve aşağı indik. Abdul, acınacak haldeydi. Jandarmalar bir su testisini kırmışlardı ama, yastığının altındaki sazı görmemişlerdi, buna çok sevindim. Çine beyleri, çiftçiliklerinin yanında, zevki sefayı seven, dost ve misafirlerine karşı saygılı ve elleri açık insanlardı. Eğlenceyi sever, çalar oynarlardı. Yalnız bizim aile, müzikle ve folklorla çok ilgilenirdi. Zaman zaman davet edilen misafirlerine, Erenardıç veya Kocapınar'da ziyafetler verilir, babam da onlara udu ile neşeli dakikalar yaşatırdı. Babam ud'un yanı sıra tambur, keman ve bağlamayı da çok güzel çalardı...

Erenardıç, Çine'ye 3,Burdur'a 18 km. uzaklıkta, Antalya asfaltının sağ yamacında olup, bizim tarlamızın baş tarafında tapulu mülkümüzdü.Çevre insanların tatil günlerinde,piknik yapıp eğlendikleri ve buz gibi suyu olan bir mesire olarak ün yapmıştı.40 yıl önce, Annem Hafize hanım Özel İdareye başışlayarak,düzgün olarak yolunun açılmasına ve lokanta binasının yapılmasına katkıda bulunmuştur.Bugün Belediyenin yönetiminde olan Erenardıç,7-8 asırlık ardıç ağaçlarının gölgesinde,ve lokantasında işletmecilik anlayışı ile,her mevsim hizmete açıktır.Misafirlerimizle zaman zaman piknik yapıp eğlendiğimiz Kocapınar ise,Çine'nin doğusunda,2 km. uzaklıkta,çevresi ağaçlarla ve çayırlarla kaplı vadinin içinde, büngül büngül bir pınardır.Suyu bol olduğu için,büyük bir miktarı Burdur'a içme suyu olarak alınmıştır.Bu pınara da tarlalardan ve dere kenarlarından gidilir. Misafirlere müzikli, oyunlu eğlencelerin yanında, saç kavurmaları ve çeşitli tatlılar ikram edilirdi.

Bir Kocapınar da Gravgaz'da vardır (yeni adı Kayaaltı). Bugün dahi çevrenin en güzel dinlenme yerlerinden biridir. Gölet halinde bol suyu, yeşillikler arasında, düzgün yolu ile ulaşılabilen, Çine'ye 4, Burdur' a 20 km.ve Gravgaz dağının dibinden kaynakayan ve köyün hemen altında bulunan Kocapınar, küçük bir işletmecilikle köy sandığına gelir sağlamaktadır. Şu zamana kadar, benim, dostlarımı, sanatçı arkadaşlarımı sık sık götürdüğüm yerdir. Çocukları ve eşi Zarife ile Cazı'nın Osman ve köylüler, geleneksel ve duygusal yaklaşımları ile, gerek köy adına, gerekse kendileri adına onurlu kişilerdir. Cazı'nın Osman deyince, hemen babası Hüseyin Dayı aklıma gelir. Soyadları olmakla beraber, her köylüde olduğu gibi, onlar da CAZI lakabıyla anılırlar.

Ben, traktörle çiftçilik yaptığım yıllarda, pancar ekimine de önem vermiştim. Pancar en az iki defa çapa isteyen bitkidir. Gerek çapada, gerekse pancarın kazılıp toplanmasında kalabalık amele grubuna ihtiyaç vardır. İşte benim bu ihtiyacımı, Cazı dayı üstlenirdi. Sözü geçen ve sevilen bir kişi olduğu için, kadın erkek amele bulmakta zorlanmazdı. Ne zaman traktörü götür- sem, hemen römorkunu amele ile doldururirdi. Tüm ailesiyle tarlada daima beraberdik. Bugün onun yerini Oğlu Osman almış durumdadır. O da aile efradıyla aynı sevgi ve saygıyı gösterip; beni yalnız bırakmazlar, ben Burdur'a gidişimde Cazı'ların evinde kalırım.

TAŞKAPI KÖYÜ

Anılarımın başlarında anlattığım gibi, Taşkapa Köyü de,Hacı Abide hanımın çiftliklerinden biri imiş.Dolaylı olarak,miras yolu ile tüm sülaleye intikal etmiş.Bu sebeple,çiftçiliğimiz orada da ortakçılık şeklinde devam ediyordu.Orada da saygın köylülerimiz vardı.Yanıkların Mehmet Çavuş bunlardan biriydi.Babamdan da duyduğum gibi,Milli Mücadelede,İzmir’de fırın çavuşu iken,babamla kuzeni Nuri Bey’in askerliklerinde çok yardımcı olmuş.Taşkapa ile Çine’nin arası 2 km.dir.Sık sık gider gelirdik...Hele köyde bir düğün oldu mu,en güzel anılarımızı yaşardık.Davul–zurnalarla karşılanmak,kalabalık tarafından itibar görmek ve Mehmet Çavuş’un dam başındaki kovanlarından Yanıkların Ali’nin çıkardığı balı yemek,düğünün seyriyle beraber,çocukluğumuzun unutulmayan anılarıdır.

ATLARLA ÇİFTÇİLİK

1945 yılına kadar çiftçiliğimizi atlarla yaptık. O tarihlerde, Marşal yardımı ile, Ziraat Bankasından aldığımız traktör ile çiftçilik daha zevkli geçmeye başladı. Atlı araba ile Burdur'a gidip gelmenin heyecanı bir başka idi. Hazırlıklar yapılır, buğday çuvalları düzgün olarak yığılırdı. Bu işlerde bizim yardımcımız, uzun süre, ailesiyle birlikte bizimle çalışan, Taşkapı köyünden ortakçımız, Osdak lakaplı İsmail Arık idi. Osdak, yıllık anlaşmaya göre çalışırdı. Yeme içme ve giyim kuşamın yanında ayrıca yıllık olarak bir tarla veya o tarla karşılığı değerinde para verilir. Bizler Osdak'a daima yardımcı olur, işlerin zamanında bitmesini sağlardık. Çift tarlasında iken, bir elimizle pulluğun sapını, bir elimizle de atları yöneten terbiye kayışlarını tutardık. Pulluğun açtığı çizileri takip etmek, çiziler açıldıkça, pulluğun peşisıra kuyruklarını sallayarak yem aramaya gelen tarla kuşlarını görmek, canlı bir doğa manzarasıydı. Öğleye kadar çift sürer, daha sonra, atlarımızı, ekin aralarında (an"larda), meralarda akşama kadar güderdik. Bu yaylımlarda, bizlere arkadaş olan ve inek – öküz otlatan pek çok köylü çocuğu olurdu. Daha sonraları hasat zamanı gelir, ekinler biçilir, harman olur, dövülür, tnaslar oluşur ve savrulur buğdaylar çeç halinde yığılırdı. Çeçler büyük kalbur (holus)larla elenerek temizlenirdi. Bütün bu işlemlere 1945'ten sonra traktörle devam edildi.1960dan sonra, arazilerimizi, ortakçılarımıza, günün koşullarına göre devrettik. Böylece çiftçilik son buldu.1967 yılında annemizin vefatından sonra, kardeşlerimin her biri, kendi işleriyle uğraşmaya başladı. Safa Ağabeyim, Ziraat Yüksek Mühendisi Ali Ağabeyim Hâkim-Avukat olarak çalıştılar. Benim küçüğüm Mehmet ise motor sanat ve gazetecilik okulu mezunu olup, Burdur Bayındırlık Müdürlüğün'de çalışarak emekli oldu. Ben T.R.T İzmir'de, küçük kardeşim Behiç, T.R.T Antalya'da, uzun yıllar çalıştık. 1982'de Mehmet, 1985 de Safa Ağabeyim,1987'de Ali Ağabeyim ve 1995 de Behiç vefat ettiler. Ecdadımızla, ailemizle, köylülerimizle birlikte ruhları şad olsun.

MEMİŞ DAYI - NEBİ DAYI

Çine köyünün yaşlı kişilerinden birisi idi Memiş Dayı. Küçük yaşlarda gözlerini kaybetmiş, hiç görmüyordu ama, herkes gibi, köyün içini dışını çok iyi bilir, elinde ağaç dalından bir bastonla gezer dururdu. Bütün köylüyü seslerinden tanır, isimleriyle çağırırdı. Oğlu Hüseyin, diğer çocuklar gibi, arkadaşımıdı. Memiş Dayının, köy adına özel görevleri de vardı. Bunlardan birisi, Cuma günleri Müezzinlik yapar, vakti gelince, Caminin taş merdiveninde, pürüzlü sesiyle Ezan okurdu. Diğer görevi ise gerektiğinde, köy veya kişiler adına, aynı taş merdivenin üzerine çıkar tellallık yapardı. Kendi yorumu ile sözcükleri uzata uzata“ köylüleeeeeee, bakın ben ne decen,eyi gulak verin,eyi dinlennn”der,Muhtarın bildirisini bazen de kişilerin isteklerini,aynı yorumlarla duyururdu.Çok zaman bize gelir, derenin öbür tarafına oturur,karşılıklı çay içerken,pilli radyomuzdan İkinci Dünya Savaşının haberlerini dinlerdi.Memiş Dayı, bizlerin ve köylülerin işlerine de yardım ederdi.Harman yerlerinde büyük buğday yığınlarını kalbur ve holuslarla elemek ve kazanlarda,çizmeli ayaklarıyla nişastalık buğdayları ezerdi.Yaşının ilerlemesine rağmen,hiç yorgunluk işareti göstermez,zamanın değerlendirilmesine göre,sigara parası, veya bir paket sigaraya razı olacak kadar da gözü gönü tok bir adamdı.

Nebi Dayı ise, ince, zayıf, sessiz ve kendi halinde bir adamdı. Akşama kadar ineklerini otlatarak vaktini geçirirdi. Devamlı ağlar gibi bir hali vardı, gözlerinden yaş damlacıkları hiç eksik olmazdı. Bir gün, Nuri Beyin oğlu Tacettin’le, yürüyüşe çıktık. Köyün 3 km.güney doğusunda bulunan kavaklı dereye geldiğimizde, Nebi Dayıyı orada bulduk. Beyim paşam deyip bizi karşıladı. Sohbet ederken bile gözleri yine yaşlı idi. Askerlik anılarını anlatırken damlalar, sarı yüzünü iyice ıslatıyordu.“ Beni askerde iken çok döverlerdi “diyerek üzüntüsüyle o günleri tekrar yaşıyor gibiydi. Karnımız da iyice acıkmıştı. Konuyu değiştirerek “ Nebi Dayı torbada ne var”dedim. Hemen torbayı açtı, “ bakın beyim, darı ekmeği ve soğan var, buyurun “dedi. Soğuk suyun başında, darı ekmeği ile acı soğan, anılarımın en güzel tadıydı. Ruhu şad olsun.

BANA ANLATILANLARI AKTARIYORUM

Çine Köyünün içindeki harman yerinde düven sürüyoruz. Harman yeri kalabalık. Herkes harman dövmekle meşgul. Bunların içinde biri var ki,o günleri yaşayanlar bilirler,çok iri yapılı,çok kuvvetli, tüm çevrede lakabıyla ve namlı pehlivan oluşu ile tanınan Delioğlan.Ben 16 – 17 yaşımdayım, harmanlarımızı döven işçilerimize yardım ediyorum.Yorulduğumuz an, söğüt ağacının gölgesine uzanıp,dinleniyor,köylülerle sohbet ediyoruz.İşte sohbet ettiğimiz kişilerden biri de Delioğlan.Onun soyundan gelen bir insana bugün rastlamak mümkün değil.Aynı soydan gelen yakınları da,onun gibi, iriyarı ve pehlivan idiler.(Koca Hasan – Deli Halil gibi).

Delioğlan,harmanyerinde, bulunduğumuz,günlerde,bizlere,yaşadıklarını görüp geçirdiklerini anlatır,biz de heyecanla dinlerdik.Hiç şüphe yoktu ki, anlattıkları doğru idi.Çünkü onun üç arkadaşı daha vardı, hikayelerinin için de.Bunlar;Taşkapı Köyünden,Kocapara'nın Hasan,Gök Mustafa ve Deli Haydar idiler.Bu dört arkadaş aynı anda,askere alınıyorlar ve dördü de, 90 bin askerimizin soğuktan donarak şehit olduğu Rus- Kafkas harbine katılıyorlar.

Birgün,Taşkapı'ya giderek Gök Mustafa'yı ziyaret ettim.95 yaşında vefat eden bu şahsı daha önce birkaç kere ziyaret etmiş, sesini de banda almıştım.Çünkü kendisinden,ayrıca ,folklorik kalınlardan,aqlında kalan hikaye ve türkülerden de istifade etmek istiyordum.Böyle bir sohbet anında,askerde iken bandocu olduğunu söylemişti.Mırıldanarak asker marşlarını ve kaval sesi çıkararak, “Çömlek Kırdıran Boğazını” hikayesi ile seslendirmişti.

Gök Mustafa'nın dediğine göre, Deli Haydar, Rus cephesinde esir olmuş, Kocapara'nın Hasan ve Delioğlan sonuna kadar savaşmışlar. Gök Mustafa da hem bandocu olmuş, hem de savaşmış. Kocapara'nın Hasan, Gök Mustafa'ya demiş ki : “Gözlerimle gördüm, bir kılıç darbesiyle üç kelle düşürüyordu Delioğlan”.

Kafkas cephesi dağılınca, üç arkadaş, Egedeki savaşlara katılmışlar. Deli Haydar, esir olduğu için bunlara katılamamış. Haydar'ın deli lakabı, biraz da aqlındaki bir arızadan ileri geliyormuş. Bizimle de harman yerinde sohbet ederken arada sırada,“ film çeviriyorlar “gibi laflar ederdi. Bazen kendisini toparlar,düzgün konuşmaya çalışırdı.Bir gün sordum“ nasıl film çeviriyorlar, bunu arada sırada söylüyorsun,anlat biz de bilelim ?”

Anlattı, Gelibolu'da asker iken, emir eri olarak bir zabitin evine vermiş ler.Birgün,hanımefendi Haydar'ı çağırmış,“Çoraplarımın ikisini beraber çek çıkar” demiş.Tabii ki çoraplar jartiyerli olduğu için, çekince kilotu ile beraber Haydarın eline gelivermiş.İşte diyor Haydar,“ o zaman ben galiba film çevirdim “.Zaman zaman Haydar düşüncelere dalar, kendi kendine,o gün lerden aqlına gelenleri anlatmaya çalışırdı.Birgün bana, “Urus kadınları,

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

sokaklarda giderken,eteklerini kaldırıp,ortalığa çişini yapıp gidiyorlar. ” demişti. Kocapara'nın Hasan, Yunanlılara esir düşmüş, işkence etmişler, gözlerine ateş yaklaştırarak zarar vermişler, gözleri kızarık ve çapak çapak durumdaydı. Gök Mustafa, Kocapara'nın Hasan,Deli Haydar,üçü de Sarı Keçili Yörüklerinden.Üçü de uzun yaşadı.Taşkapı'nın bir özelliği bu. Ortalama yaş, kadın erkek,90 – 95.“Suyuna un, taşına gön yetiremedim “ tekerlemesi, tam olarak köye uygun söylenmiş. Deli oğlan(Mehmet Ali Pehlivan)Balkan Savaşında bulunmuş, Galiçya'da savaşmış. Anlattığına göre, bir şarapnel dizini ağır yaralamış. Rum doktor ayağını kesmek istemiş, kestirmemiş, parmak mühürü ile 6 ay tebdilihava vermişler. Köyde iki karısı vardı, otlarla, kocakarı ilaçları ile dizini iyi etmişler. Geri döndüğü zaman, doktor şaşkına dönmüş.

Delioğlan'nın çok ilginç ve ahlak anlayışına göre, kayıtlarda bulunması mümkün olmayan hikâyesi de şöyle: “Savaş dışında, dinlenme anında, Gelibolu'daki kıtamda, güreş tutar, herkesi de yenerdim. Böyle bir günde, benim gibi iriyarı ve güçlü olan leventleri, başka alaylardan da seçilenlerle birlikte, Sirkeci'den trene bindirdiler. Tam teçhizatlı olduğumuz için, yine savaşa gittiğimizi sanıyorduk. Arkamızdaki kara vagonlara çuvallar dolusu kuru üzüm yüklediler. Üç-dört gün sonra bir yere vardık ve bizi indirdiler. Burası Viyana imiş. Miralay bizi topladı ve dedi ki; Arkadaşlar, sizler buraya savaşa gelmediniz, Damızlık olarak geldiniz, Padişahla Avusturya hükümeti anlaşma yapmışlar, burada da genç nesil kalmamış, Türk gibi kuvvetli nesiller yetiştirmek için geldiniz. Geceleri, işiniz bu olacak, her evin kapısı sizlere açık olacak, gündüzleri uyuyup istirahat edecek ve bol bol kuru üzüm yiyeceksiniz. “Dediği gibi gerçek çıktı ve hanımlar bizleri hoşnutlukla karşıladı. Orada iki ay kadar kaldık. Viyana baştan aşağı Türk oldu. Benim orada yüzlerce çocuğum var”dedi. Dedi ama köyde iki karısı olduğu halde, çocuğu yoktu. Kafkasya'dan dönerken, gübreler üstünde ağlayan küçük bir çocuk görüyor, ona su veren köylü kadın, al git oğlum bunu, anası, babası yok diyor o da atını terkesine alıyor köye getiriyor ve büyütüyor. Adı Arap Hüseyin idi, Çine köyüne Muhtar bile oldu. Cümlesine Allah Rahmet eylesin.

ATATÜRK'LE İLGİLİ OLANLAR

Beni ilkokula kaydımı yaptıran Kemal Bey dayı, alkolik bir adamdı. Serbest hareketler gösteren, istediği gibi yaşayan bir insandı. Zekâ fazlalığına sahip olduğu söylenirdi. Mustantık (sorgu hâkimi) mektebinden mezun olduğu biliniyor. Pek akıllı gibi davranmazdı. Arasına bize gelir anneme “Hafıza, bana tarhana çorbası yap da içeyim “ der, içer giderdi. Onu deli gibi gören aile efradı, ecdadından kalan bir evdeki hakkını vermemek için, deli olduğunu ileri sürüp, mahkemeden rüşvetle,”akli maluliyete müptela” kararı çıkartmışlar. O zaman, Kemal Bey Gazi Paşa’ya telgraf çekmiş. Telgrafın metni şöyle imiş “ Kemal Paşa Hazretlerine Reiscumhur-Ankara. Burdur’da adalet ölmüştür, cenaze merasimine teşrif buyurunuz- Kemal. “ Kemal Paşa telgrafın boş olmadığını anlayarak, Burdur adliyesine müfettiş göndermiş. Kemal Beyin haklı olduğu ortaya çıkmış ve mahkemenin hâkimini işten el çektirmişler.

Atatürk,1930’da Antalya’ya gittikten sonra, dönüşlerinde Burdur’da misafir edilmiş ve ağırlanmış. Yemeklerini, Burdur beylerinin hanımları hazırlamışlar. Hizmet edenler de, Fahri Kayaalp, Dişçi Feyzi ve Haydar Kuzucu imiş. Haydar Kuzucu’nun anlattığına göre, Atatürk çeşitli yemeklerden yedikten sonra, Fahri bey, muhallebiyi koymuş masaya, Atatürk bir iki kaşık aldıktan sonra, bu nedir diye sormuş, Fahri bey:”Bağdat muhallebisi Paşam” demiş. Atatürk, o an çok sinirlenmiş ve “ben Bağdat’ta üç sene kaldım, böyle bir muhallebi yemedim, sen Burdur muhallebisine, nasıl Bağdat muhallebisi dersin” diye Fahri Bey’i azarlamış.

Muzaffer Sarısözen’in anlattığına göre, Atatürk, birgün, Ankara halkevinde halk müziği konserini izlemiş. Koro,”Onikidir aman şu Burdur’un dermeni türküsünü gerçek sözleriyle, yani “Dermencisi Urum değil Ermeni” olarak okumuş. Türkü bittikten sonra, Atatürk sahneye çıkmış ve milli duyguları zedelememek için “Türkünün burası dermenciye nasıl gönül vermeli olacaktır” diyerek düzeltmiştir.

Kuzenim Kemran anlattı, unutamadığı bir olayı. Ben hatırlayamadım ama o, anlattı. İkimiz de Orta Okulda imişiz. Onun bitirme sınavları varmış, ama tarihini unutmuş. Benim gelişimi karşıdan görmüş, ben de onu pencerede görmüşüm ve sormuşum: “Ne yapıyorsun burada, senin bitirme sınavların yok mu, ne duruyorsun demişim”.Uzun bir aaa... Çekerek, hatırlamış ve hemen koşarak gitmiş. Sonra dedi ki “sen hatırlamasaydın kazanamayacaktım ve tahsilime devam edemeyecektim ”Allah’ın izniyle bir kişinin yaşamına yön vermek ne güzel değil mi?

HALKEVİ ÇALIŞMALARI

Ortaokul ve lise çağlarımda, iken tatillerde ve boş zamanlarımızda, kültür çalışmalarımız için, Burdur Halkevinde buluşurduk. Büyük ve zengin bir kütüphanesi vardı. Salonu ve sahnesi de genişti. Sinemanın dışında, tiyatro grupları da sık sık ziyaret ederlerdi. Spor, müzik, gezi, biçki-dikiş kursları, gençlik baloları ve tiyatro çalışmaları değerlendirdiğimiz kültür çalışmaları idi. Yaz tatili veya sömestri tatillerinde, hemen bir tiyatro oyununu sahneye koyardık. Sağlık memuru, Eskişehirli Necmettin Ar ağabeyimiz yönetmenimizdi. Ünlü yazarların eserlerini oynardık. Benim oynadığım oyunlardan, aklıma gelenler, “ Erkek Güzeli, Tavsiyeli Müşteri ve Cevat Fehmi Başkut’un meşhur oyunu “Paydos’tu. Bu oyunları iki-üç gün halka açık oynar, diğer günlerde de komşu ilçelerde sahneye koyardık. Ayrıca sahne aralarında da müzik sunardık. Paydos piyesi o günlerde, İstanbul’da, uzun süredir oynuyordu. Tiyatro çalışmalarımızı, geceleri yapardık, çünkü yönetmenimiz sağlıkçı olduğu için gündüz çalışıyordu. Tiyatro için çok fedakarlık gösteriyordu ama, bir sağlık müdürü vardı ki, hem de Burdurlu, eski kafalı ve kültür düşmanı gel de gör. Necmettin Beyi bu nedenle köylerde görevlendirdi. Necmettin Bey ise yılmadı, geceleri geldi bizleri çalıştırdı. Oynadığımız,”Paydos” piyesi çok beğenilmişti. Necmettin Bey, Muallim Bey’i oynadı. Diğer rollerde, Orhan Ongun, Ali Kartal, Refik Boyacıoğlu, Faik Çiftçi, Mehmet Çöllü, Kasap Şeref, Âşık Hasan, Ziya Taşyakan, Musa Bali, meşhur muhtarı da ben oynuyordum. Yörenin geleneksel köylü kıyafetleri ve mizansen kültürü ile çok takdir topladık. Muallim Beyle, karşılıklı bir sahnede, onu komik duruma düşüren ve hukuk kurallarını bilen bir muhtar edasıyla kanunları öğretir gibi, tıratlar söylediğimi çok iyi hatırlıyorum,”Esef etme Muallim Bey, biz senin yerinde olsak, Türk ceza kanununun hakaret fiiline hars ve tahsis edilen,480 ile490’nıncı maddelerini okur, yeni bir dava ile başımıza gelecekleri tetkik ve teemmül edip susardık ya”.” Hakareti tahrik ediyorsun Muallim Bey, madde 486”. Türk ceza kanununun 63’ncü maddesi, akli maluliyete müptela olan kimseye ceza verilmez diyor”, gibi. Zamanımızın gençliği, kültür çalışmalarına birliktelikle önem verirdi. Üç günlük ara tatilinde, Halkevi salonunda, balo hazırlar veya müzikli gece düzenlerdik. Bu ara veya normal tatillerde, dışarıdan gelen gençler ve öğrenciler, gelişleriyle ışımlar saçarlardı. Herkes gelişimizi, pencerelerden gıpta ve gururla seyrediyorlardı. Bu çalışmalarımı, Haydarpaşa Lisesinde okuyorken, Eminönü Halkevinde, Tokatlı Necati Başara’nın Halk müziği (Şen türküler kümesi) ile sürdürdüm. 1944-1945 yılları idi, Necati Başara korosu olarak, Tokatlıyan’da düzenlenen, İzmir gecesine davet edildik. Bir ara salona Başbakan Şükrü Saraçoğlu girdi. Bir müddet sonra, Zeybek oynayacağını ve Harmandalı çalmamız söylendi. O tarihlerde zeybek çalmasını, koroda benden başka bilen yoktu ve ben, Başbakan Şükrü Saraçoğlu’na Harmandalı zeybek ezgisini çaldım. Bu anımla da daima gurur duymuşumdur.

SPOR

Çiftlik hayatımızda, ata binmek zorunluluğu vardı. İlk zamanlar, at-araba ile çiftçilik önemli idi, bu bakımdan, küçük yaştan itibaren ata biniyordum, bu da spora bir başlangıçtı.

İlkokul sıralarında ilkin voleybol oynamaya başladım. Arkadaşlarla, kendi aramızda takım kurarak, mahalleler ve sokaklar arası maçlar yapıyorduk. O dönemlerde bütün eğlencem, voleybol ve ağız armonikası idi. Ortaokulda da voleybola devam ettim. Sınıflar arası ve okul takımı olarak da bölge takımı ile maçlar yapıyorduk. Ayrıca tatil günlerinde, Burdurspor futbol takımı ile antrenmanlara çıkıyor, kaleci olarak oynamak istiyordum. Bunda da başarılı oldum ve 28 yaşına kadar sürdürdüm. Antalya, Isparta, Denizli ve Sandıklı ile maçlar yapıyorduk. İyi bir kaleci olduğum söylenirdi

. Haydarpaşa Lisesinde iken, Fenerbahçe'nin maçlarını kaçırmaz, zamanın meşhur kalecisi Cihat Arman'ı izlerdim. Lisenin de diğerleri gibi futbol takımı vardı. Kendi aralarında, resmi olarak maç oynarlardı. Kalecisi de, sonradan meşhur şarkıcı olan Fecri Ebcioğlu idi. Lise, Kabataş Lisesi ile resmi maç oynayacaktı, fakat kaleci Fecri, çok hasta olduğu için takım kalecisiz kalmıştı. Burdur'da beraber futbol oynadığımız arkadaşım Kemal Cımık (Ersöz), okulumuzun müzik hocası olan ve Fenerbahçe'nin eski oyuncularından Boncuk Ömer'i bularak iyi bir kaleci olduğumu söylemiş. Hoca beni buldu ve oynayacaksın dedi. Hava yağışlı olduğu için, salonda bir iki kere çalıştık ve pazar günü Fenerbahçe stadına gittik. Stada çamurdan girilmiyordu. Hakem sahayı dolaştı ve maçın oynanamayacağını söyleyerek maçı iptal etti. Ertesi hafta Fecri iyi olarak takımındaki yerini aldı. Benim için sporda önemli bir dönüm noktası olacak bu fırsat da böylece, hayırlısı ile kaçmış oldu.

Yaz tatillerinde Burdur'daki maçlarda oynuyordum. Benimle beraber futbol oynayan değerli arkadaşlarım vardı. Etem Erkan, Haydar Toklu, Kemal Cımık (Ersöz), Celal Uçak, Mustafa Dalyan ve Firdevsi Özmumcu, Rifat Sıpaşi, Safa Uluçay, Ahmet Uluçay, Aşık Hasan, Niyazi Erkiş, Okay Bediroğlu, Kubilay Atabey gibi.

ÜÇTELLİ BAĞLAMA

Çiftlik yaşantımızın boş zamanları, müzikli ve oyunlu geçirdi: Babam Salih Bey, Türk Sanat Müziği sazlarını çaldığı gibi, bağlamayı da, çok ustaca çalardı. Bir gün, su kabağında bağlama yaptı ve uzun süre onu çaldı. O sıralarda Safa ağabeyim, bağlamayı çalmaya başlamıştı, ama bizler korkudan elimize alamazdık. Annem Hafize Hanım, yedi yaşında iken, Tefenni’de, bir Ermeni’den Ud dersi almış. Bazı zamanlar, babamın kemanına eşlik ederdi. Biz kardeşler, babamızdan dolayı, bağlamanın etkisinde kaldık. Nezahat ablamız, Ulviye Hekimci (Taşkent)’nin annesi, Ziya Taşkent’in de kayın validesidir. O da çok güzel ud çalar, güzel sesiyle şarkılar, türküler söylerdi. T.R.T arşivinde, kaynak kişi olarak ismi de bulunmaktadır.

6–7 yaşlarımda iken, ilk müzik denememi, süpürgelik kamışının iki boğum arasındaki elyafını tel gibi gerdirip sesler çıkartarak yaptım, böylece devam etti. İlkokulda iken, biriktirdiğim paralarla aldığım ağız armonikası ile okul şarkılarını çalmaya başladım. Ortaokula girdiğimde bağlama çalmayı iyice öğrenmiş ve müsamerelerde sahneye çıkıyordum. Babamın ve ağabeyimin dışında, T.R.T’de ismi bulunan, Tepeli Hasan Çavuş ve Tepeli Mehmet gibi mahalli sanatçılar da beni etkilemiştir.

Ortaokulda iken, yaz tatilimde, Tefenni’deki dayımlara gittim. Onlar da Karamusa Çiftliğinde oturuyorlardı. Çiftlik, Çavdır’a yakındı. Pazartesi günleri, yörenin meşhur pazarı kurulurdu, Sık sık ata binerek pazara gider, gezerdim. Bir gün oradan, annemin akrabalarının bulunduğu, Kozağacı köyüne giderken, karşı yönden gelen bir köylünün, eşeğinin üzerinde bağdaş kurup, kucağındaki “Üçtelli”yi parmaklarıyla çalarak geçtiğini gördüm. Beni çok etkilemişti. Yıllar sonra, tahsilime devam etmek amacıyla İzmir’e yerleştik. Bu arada, İzmir Radyosu Yurttan Sesler Korsunun şefi, Mustafa Hoşsu hocayla tanıştım. Muzaffer Sarısözen’in kendisine “Hamit Çine gelirse faydalanım, Ankara Radyosunda çalışmasını istedim ama bazı nedenlerden dolayı gelemedi” dediğini ve kendileriyle radyoda çalışırsam, memnun olacağını söyledi. Gereken sınavı, zamanın büyük müzisyeni Mesut Cemil Bey’in huzurunda verdim. Artık ben de radyoda çalışıyor ve aynı zamanda, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde tahsilime devam ediyordum. Bir gün radyoya, Üçtelli bağlamanın mahalli ustalarından, Fethiyeli Mustafa Coşkun geldi. Onu dinlediğim an, ilk duyduğum heyecanı yaşadım. O günden sonra üçtelli çalışmalarım ağırlık kazandı. Daha sonraki yıllarda, yine Fethiyeli Ramazan Güngör’ü, Dirmilli Kadir Turan’ı, Kozağacı,Şakir Özyurt ile Faik İnce’yi dinleyerek tavir ve vuruşların inceliklerini benimsedim.Bu çalışmalardan sonra,küçük bir Üçtelli metodu yazarak,su yüzüne çıkmasını sağladığımı sanıyorum.

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

BAYRAM GÜNLERİ

Çiftlikte geçen çocukluğumu daima hatırlarım. Her köye göçüşümüz bayram havası yaratırdı. Bazen bayramlarımızı da köyde geçirdiğimiz olurdu. Köye geldiğimizde, Memiş Dayı, hayrat anlamında , "Çörekkkkk" diye birkaç kere bağırır, çocuklar bu sesi duyunca meydanda toplanırlardı. Onlara leblebi şeker, balık şeker, halka şeker ve üzüm leblebi dağıtırdık. Çerezlerle giden çocukların mutlulukları yüzlerinden okunurdu.

Aynı heyecanı şehirdeki bayramlarda da yaşadık. Bayram yaklaştıkça içimizde bir ürperti olur, sevinçle beklerdik. Bayram öncesinden bizlere alınan yeni ayakkabı ve elbisemizi, arife gününde yatağımızın yanına koyar, öyle uyurduk. Aynı sevinç ve heyecanla uyanır, babamızın, camiden dönüşünü beklerdik. Cami dağılırken belediye fişek patlatır, bayram namazının bittiğini duyururdu Babam gelince, kuyruğa girer, annemle beraber ellerini öperdik. Babam hepimize harçlık verir, sevindirirdi. Daha sonra, hala, yenge, dayı ve amca gibi akraba büyüklerinin ellerini öper, bayram harçlıklarımızı çoğaltırdık. Harçlıklarımız, kuruş kuruş olurdu. O zamanlarda anlatırlardı, 1930 buhranı varmış, herkeste öyle büyük paralar, banknotlar bulunmazmış. Ben çok yi hatırlıyorum, alış-verişlerimizi kuruşlarla yapardık. Bizim bir camuzumuz(manda) vardı, kışın onu Burdur'a getirirdik, Boşnak adında, Yugoslavya'dan gelme bir göçmen, onun bakımını yapar, bizde yer içer, yatar ve sağımını da yapardı. Bu süttten, günaşırı bir tabak kaymak çıkarırdık. Kaymağı helvacı Etten'e verir,30 kuruş alırdık, Etten de, 5 kuruş kar ile satardı. Bu buhran uzun süre bizleri etkilemiş Çok iyi hatırlıyorum.

İlkokul ve ortaokulda iken, eski elbiselerimizi ters-yüz ettirdik. Soldaki mendil cebi böylece sağa geçerdı. Çok kişi bu durumda idi. Daha önce de belirttiğim gibi, kuruş kuruş paraların değeri çok yüksekti, beş para, on para, yüz para, bir kuruş (kırk para), beş kuruşlarla geçim sağlanıyordu.

Bayram harçlıklarımızı, tenekeden kumbaralara koyardık. Neler neler olmazdı, bayram yerlerinde. Kader, talihler, şekerlemeler, paytonla geziler, balonlar, mantar tabancaları, çata-patalar, salıncaklar. Ben salıncağı sevmezdim. Ne zaman binsem, hemen midem bulanırdı. Üç-dört gün bayramın zevkini çıkarır, paralarımızı harcardık

Bayramın bir güzel yanı da, bayram öncesi, annemizin kendi elleriyle yaptığı, bol cevizli baklava idi. Bayram boyunca, baklava ve şekerlerle doyardık.

Babam, bayram namazına giderken, birkaç diş baklava yemeyi adet edinmiş, annem öyle söylerdi.

Yine bir bayram öncesi yapılan küçük bir tepsi baklavayı kilere koymuşlar. Kiler kilitli değil. Biz beş erkek kardeş, (en küçüğümüz 4-5,en büyüğümüz 13-14 yaşlarında) kilere dadanmışız gire çıka baklavayı bitirmek üzereymişiz. Annem bir ara kilere giriyor, bakıyor ki baklava hiç yok gibi. O gece sabaha kadar, yeniden yufka açıp, (Rahmetli annem, ikili-üçlü yufkayı bir arada açardı) bayram sabahına baklavayı yetiştirmiş.

Babam bana, ilkokulda iken, yedi buçuk kuruş harçlık verirdi. Daha doğrusu, annem aracılığı ile alırdık. Babamızla, asla yüz yüze ilişkimiz olmazdı. O zamanki terbiye sistemi de öyleymiş.

O yıllarda, okuldaki kitaplar, her yıl devamlı okutulurdu. Buhranlı yıllar devam ediyormuş, hiç değişmiyordu. Bu nedenle, o kuruşlarla, bir önceki öğrencilerden, kitapları çok ucuza alırdık. Bir kurşun kalemini kısa kaldıkça, kapçıklarla uzatarak, bir yıl kullanırdık. Gazete ve hikâye kitaplarını almak da zordu. Hatırladığıma göre, ilkokulda iken,"Yavru Türk" adında haftada bir gün, küçük bir dergi çıkıyordu. İki buçuk veya beş kuruşa onu alabiliyordum. Hatta bir bilmecesini çözdüğüm için, bana ödül göndermişlerdi.

Şimdilerde olduğu gibi, hazır oyuncaklar da yoktu. Bazen, çaputtan top yapıp oynardık. Bazen, köyde iken, babamızın tahtadan yaptığı ve tahta tekerlekli arabamızla, birbirimizi gezdirirdik.

Babam, derebeyi çocuğu olduğu için, çocukluğunda durumları iyi imiş. Babası ona tahta jantlı bir bisiklet almış. Burdur'da ilk defa bisiklete o binmiş. Yaylı araba ile çiftliğe gidilirken, bir eliyle arabanın arkasına tutunarak giderken, mahallelerdeki çocuklar," Şeytan Arabası" diye taş atarlarmış. Babamın, dürüst kişiliği olan ve Burdur beylerinin içinde en çok sevilen biri olduğu söylenirdi. Ava merakı, orta yaşlara kadar devam etti.

TURAN İLK MEKTEBİ (İLKOKULU)

İlkbahar mevsiminden güz mevsiminin sonuna kadar çiftlik işlerinin devam etmesinden, fırsat bulup, beni okula kayıt yaptırmakta gecikmiş. Bunu, Turan ilk mektebine vardığımızda anladık. Başmuallim Refik Beyle görüştüğümde sonra bana çok geç kalındığım söylendi. Bu demek oluyor ki, o yıl, okula devam edemeyecektim. Bir bakıma sevindim de. Çünkü dayak yiyip, ağlayan çocuklar gördüğüm için, okuldan korkuyordum. Ama başmuallim Refik Bey;”Salih Bey, çocuk benimle sınıfa girsin, görsün. Seneye kaydını yaparız “ dedi. Babam gittikten sonra, başmuallim beni sınıfa götürdü. Sınıf çok kalabalıktı. Beni, sağ köşedeki en son sırada oturan, Celal Egemen’in (merhum, ziraat yüksek mühendisi) yanına oturttu. Yeni geldiğim için herkes bana bakıyordu.

Refik Bey, karatahtaya tebeşirle, büyük harflerle; “ Ana bana top al, Ali bana top at” gibi alfabedeki yazılardan yazmaya başladı ve tahta yazıyla doldu. Önce kendisi okudu, sonra sol baştaki sıranın başındaki çocuklardan başlayarak sıra ile okumalarını istedi. Çok kişi okuyamıyordu. Sıra bana gelinceye kadar, baştan aşağı ezberledim. Refik Bey;”Hamit sen de oku bakayım “dedi. Ben de ezberlediğim gibi, çatır çatır okuyuverdim, “Aferin Hamit” dedi ve çocuklara;”bir haftadır buradasınız, zor okuyorsunuz, bakın Hamit şimdi geldi, sizden güzel okudu” dedi. O günkü bu olay, bayağı gururumu okşadı. Belki de, okul hayatımda görebileceğim en güzel bir gün, en güzel bir ders ve en güzel öğretmen olarak anılarımda kalacaktı.

Yıl 1933,sonbaharın başladığı günler, okullar açılmak üzere. Korku şimdiden içimi kapladı. Okuldan ağlayarak gelen çocukları görürdüm. Soranlara: ”muallim dövdü” derlerdi. O zamanlar, okula mektep, öğretmene muallim, öğrenciye de talebe denirdi. Bunlar Cumhuriyetten önceki isimlerdi, sonraları yavaş yavaş Türkçeleştirildi.

Turan İlkokulu, Burdur’un belirli mahallelerinde eğitim veren 6 okuldan biri idi, Gazi, Cumhuriyet, Sakarya, İstiklal, İnönü ve Turan. Hepsi de, Milli Mücadelenin ve Türklüğün anısına isimlendirilmiş.

Turan İlkokulu, Divanbaba Mahallesinin aşağı kısımlarında ve şehrin ortasından akan çayın kenarında, ahşap, iki bölümden oluşan bir bina idi. Bahçeden girişte, sağ taraftaki iki katlı ana bölüm, bahçenin sol tarafında da, bazen sınıf olarak kullanılan müsamere salonu vardı. Babam çiftlikte olduğu için, beni okula annemin akrabası, Kemal Bey dayı kaydettirdi. Kendisi ile ilgili olanları “Anlatılanlar” bölümünde ayrıca belirttim.

Başmuallim (Başöğretmen) odasına girdiğimizde hala korkuyordum. Masanın başında oturan babacan adamı tanıdım.

Bu, beni geçen yıl sınıfına götürüp, karatahtadaki yazıları okutan Refik Beydi. Korkum azalır gibi oldu. Bizler, beylerden olduğumuz için herkes tanırmış. Başöğretmen, “hoş geldiniz Kemal Bey” dedi. O tarihlerde henüz soyadı yoktu, erkeklere “Bey” kadınlara “Hanım” diye seslenilirdi. Kemal Bey dayı, “bu çocuk Salih Beyin oğlu, kayıt olacak” dedi. Refik Bey: “ Tamam, geçen yıl geç kalmışlardı” dedi.

Başöğretmenin odası, bildiğimiz odalardan biriydi. Diğerlerinden farkı, karşı duvarda, koltuğun üst tarafında, Mustafa Kemal Paşanın büyükçe bir resmi asılıydı. Yan duvarlarda, harita ve okulla ilgili olduğunu sandığım, yazılı, çizili kâğıt ve resimler vardı.

Büyük bir deftere resmim yapıştırıldı. Yanına da yazılar yazıldı. Kaydım yapılmıştı. Ben, artık mektepli (okullu) olmuştum. Refik Bey defteri kapattıktan sonra “haftaya mektep açılıyor, o sabah gelsin” dedi. Odadaki eşyalar, resimler, masadaki kâğıt ve kalemler içime sinmişti. Bir hoşnutluk, sevinç ve heyecanla ayrıldım. Bu olay yeni bir dönemin başlangıcı olarak, sanki bayram sevinci gibi, beni mutlu etti. Korkum, birazcık da olsa azalmıştı ama ağlayan çocuklar, aklımdan çıkmıyordu. O heyecan ve biraz da korku ile, hafta sonunu getirdim.

İLK GÜN, İLK TOKAT

Okulun açıldığı sabah, heyecandan titriyordum. Annem beni hazırladı, elime bir defter, bir de kalem verdi. Ben, gitmeyeceğim diye ağlamaya başladım. Babam geldi,”niye ağlıyor bu” dedi. Annem de,”mektebe gitmek istemiyormuş “ deyince, kapının arkasındaki bastonla kaba etime iki kere dokundu,”gitme de göreyim” dedi. Bastonu yedikten sonra, ağlayarak okulun yolunu tuttum. O zamanlar, şimdiki gibi, okula ilk defa giden çocuklar, anneleri, babaları ile gitmiyorlar ve sınıfta beraber oturmuyorlardı.

Neyse okula geldim. Herkes sınıflarına girmişlerdi. Başöğretmenin oda kapısı açıktı, içeride bir çocuk vardı. Ona,”oğlum Süleyman, numaran 500,sınıfın karşıdaki salon, muallim bey kapının önünde oturuyor, oraya gideceksin” dedi. O çıktıktan sonra, ben girdim. Beni görünce tanıdı,”gel bakalım Salih Beyin oğlu, dedi”. Adımı sordu ve “oğlum Hamit, numaran 501, sınıfın karşıda, muallim bey orada oturuyor, oraya gideceksin” dedi.

Sınıf, bahçenin sol tarafındaki ikinci bölümdü. Kapının önünde bir masa, masanın başında, ak saçlı, sert bakışlı, yaşlı biri oturuyordu. Bana adımı ve numaramı sordu. Onun sert bakışları karşısında, numaramın sonundaki biri unutarak, benden önceki çocuğun numarasını, yani 500 demişim. Sandalyeden doğrulup, kolunu uzatarak bana bir tokat attı ve” numaran 501 bir daha unutma” dedi. O an, korku ile altımın ıslandığını fark ettim.

İşte bu tokat, babamdan yediğim bastondan sonra, okulda yediğim ilk dayaktı ve benim tahsil hayatımın talihsiz bir başlangıcı idi.

ÇİRKİN ÖĞRETMENLER

Bunların çirkinlikleri yüzlerinden ayrı, içlerinde idi. Yüzlerinde de meymenet yoktu ya. İlk, orta ve lise hayatımda böyle öğretmenlerden dolayı çok sıkıntılı anlar yaşadım. Pek çok arkadaş da benim durumumda idi.

Dördüncü sınıf öğretmeni, Ispartalı A....beydi. Soyadı kanunu çıkalı üç-dört sene olmuştu ama yine de bey diye söyleniyordu. Öğretmen, keman da çalışıyordu. Müzik dersinde okul şarkıları söylüyorduk. Ben de aynı şarkıları, kendi halimde, ağız armonikası ile çalışıyordum. Müzik dersleri iyi gidiyordu ama diğer derslerde çok dayak atıyordu. Dersi bilemeyece, tokat, cetvel iniyordu. Bir defasında, başımda, seksen santimlik geniş bir cetveli iki parçaya ayırmıştı. Ben de inat ettim ağlamadım. O zaman iyice sinirleniyor ve "ağlamıyor da" diyerek kendini yiyordu. Pek çok arkadaşımız da benim durumumda idi. Bizler sınıfta kaldık. Öğretmen beşinci sınıfa gitti, böylece ondan kurtulmuş olduk. Eğitimimin devamında, çok çok iyi, gerçek öğretmenlerimiz de oldu. Onları daima saygı ve sevgi ile anarım.

Aynı sınıfta, ikinci yılımızın öğretmeni, Hayriye Hanımdı. Onu çok seviyorduk. Güzel güzel ders anlatır, öğretirdi ve hiç tokat attığı görülmemişti. Türkçe dersinde, arkadaşım Rifat ile bana, çocuk romanları okutur ve anlattırırdı.

Senenin ortasında, beşinci sınıf öğretmeni A...bey, tayinle okuldan ayrılacağı gün, tüm öğrenciler, kuyruk halinde, öğretmenin elini öpüyorlardı. İçlerinde ağlayanlar bile vardı. Benim gibi acı dayak yiyenlerden biri olan Rifatla, dalkavuk kuyruğuna katılmadık. Bir köşeye oturup onları seyrediyorduk. Sonunda kuyruk bitti. Öğretmen uzaktan bize baktı ve gidermiyiz diye bekledi. Arkadaşım, duygulandı "ben gidiyorum" diyerek kalktı ve elini öptü. Bana uzun süre baktı, ama ben gitmedim ve o da gelmedi, dönüp gitti. Hâlbuki onun bana gelip gönlümü alması, okşaması ve kendini bağışlatması gerekirdi. Hâlbuki ben, çocuk halimle, ondan daha mantıklı düşündüğümü sanıyorum.

ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ

O sabah babam eve geldiğinde çok üzüntülüydü. Kapıdan içeri girer girmez anneme”Atatürk ölmüş, radyo söyledi” dedi. Evde bir hüzn vardı. İlkokul dördüncü sınıf öğrencisi olarak, onun hakkında çok şeyler öğrenmişim.

Doğru okula gittim, herkes ağlıyordu. Bütün çocuklar bahçeye toplanmışlar, başmuallim ve diğerleri, kadın erkek, hüngür hüngür ağlıyorlardı. Biz çocuklar da, başöğretmenin ağlayarak söylediği sözlerin dokunaklığı ve etkisiyle, aynı ağlayış içindeydik. Bir hafta boyunca derslerimiz, Atatürk’le dolu idi.

Hayriye Hocanım, hem ağlıyor, hem de anlatı yordu. Sokaklarda, meydanlarda, hep Atatürk konuşuluyordu. Cumhuriyet meydanındaki hoparlörden, Ankara Radyosu yayın yapıyor ve sonradan adının Behçet Kemal Çağlar olduğunu öğrendiğim bir şair, ağıt yakar gibi ağlayarak şiirler okuyordu.

Sınıfımızda da, hocanımın isteği üzerine, bütün çocuklar, çocukça duygularla, Ata’mızın ardından şiirler yazıyorduk. Onun sevgi ve saygısı bitecek gibi değildi ki, Hayriye hocanım, uzun süre ağladı durdu. Allah rahmet eylesin.

İLKOKUL SONRASI

501 numara ile başlayan ilk tokatın psikolojik etkisi, daha sonraki yıllardaki sıkıntılı günler, ortaokulda da devam etti. Okulumuza, tacizden dolayı, bir liseden sürgün gelmiş ve zafiyetten raporlu, asker kaçağı, bir fizik öğretmeni geldi. Uzun boylu ve dimdik yürüdüğü için, ona hemen “Baston yutmuş”adını taktılar. Hiç gülmeyen, asık suratı, onu iyice çirkinleştiriyordu. Zekâsı yerinde olan üç-beş kişi ondan not alabiliyordu. Okulda bulunduğu yıllarda, çok öğrencinin, onun dersinden belge alıp okulu terk etmek zorunda kaldığı söylenir. Her sınıfı, iki kere okuyarak, bu öğretmenden, paçayı kurtararak mezun olmayı, zor da olsa başaranlardan biriyim.

Okuldan mezun olduğumuz yıl, Burdur’da henüz lise açılmadığından ve çevre illerde de yer bulmak olanaksız olduğundan, birkaç arkadaşla birlikte, Haydarpaşa Lisesine, paralı yatılı olarak kaydımızı yaptırdık. Kayıt anında, benden önceki arkadaş, ”Süleyman numaran 500,Hamit, senin numaran da 501 “demez mi? Nereden nereye, yıllardan sonra o ilk tokat, sanki suratıma şark diye bir kere daha indi. O acı ve korkulu çocukluk günlerimi, üzüntü ve burukluk içinde bir kere daha hatırladım.

Lise birinci sınıfı iyi bir şekilde geçtim. Öğretmenler, eskilere göre daha anlayışlı ve daha iyi öğretiyorlardı. Hele bir Emin Arifi Bey vardı ki, yaşlı, babacan, hoşsohbet bir adamdı. Kendisi Fransızca dersine giriyordu. İlerdeki satırlarda, ayrıca kendisini anacağım.

Lise ikinci sınıf, biraz daha ağır dersleri içeriyordu. Öğretmenlerimiz iyi idi. Fizik hocası, öğretmen okulundan takıntılı idi, iyi öğretiyordu, daha çok metinlere önem veriyordu. Ortaokuldaki baston yutmaz gibi değildi, o,daha çok problemlerle uğraşırđı. Bir gün, hocamız okuldan aniden ayrılmış, dersler de boş geçiyordu. Boş geçen dersler, bilgi kaybına rağmen, sevindirirdi, ama esas acı günler, bundan sonra başlayacaktı.

Giden hocamız, notları idareye vermek üzereydi. Boş geçen dersin birinde, kapı açıldı ve içeriye bir adam girdi. Hani bir halk sözü vardır ya, ”iti an taşı eline al”diye, aynen öyle oldu. İçeri “Baston Yutmuş” girdi. Biz Burdurluların başından sanki kaynar sular döküldü, şaşkındık. Bu olay rekorlar kitabına yazılmalıydı. Asık suratı ile etrafı süzerek ve birkaç kez “ ıhı, ıhı “ diyerek sınıfı baştan aşağı süzdü ve bizleri tanıdı. ”Siz Burdurlusunuz” dedi ve giden hocanın not defterini açtı ve ”ohooo bu ne bolluk, sekiz, dokuz, bu notları kabul etmiyorum, bizi göstererek,”bu çocuklar beni bilirler, yarın yazılı yapacağım, kim ne not alırsa, karneye o yazılacak”dedi. Ertesi günkü yazılının notları, sıfır iki, üç olarak karneye yazıldı. Gerek problemlerde, gerekse metinlerde, zor anlaşılın bir üslubu vardı, hiç kimse derse önem vermiyordu. Böylece ikinci kanaat dönemi de geçti.

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

O zamanlar, yılda üç karne veriliyordu. Bir gün, Baston Yutmaz, her zamanki edasıyla sınıfa girdi ve “Ben zafiyetten dolayı askerliğimi yapamamıştım, şimdi o görevi yapmak üzere, yedek subay okuluna gidiyorum. Üç aylık kısa dönemden sonra tekrar geleceğim, hiçbir hocanın notunu kabul etmem, son karne notunuzu da ben vereceğim, ona göre çalışın” dedi. Bizler gelmemesi için dua ediyorduk.

Aradan üç ay geçti, bir gün sınıfın kapısı açıldı ve içeriye acayip bir insan girdi. Bu Baston Yutmuş idi. Pişmiş kelle gibi sırtıyor, gülmeye çalışıyordu. Saçlar, bir numara ile traşlanmış, sivri kafası ile gülünç bir durum gösteriyordu. Bizler de gülmeye çalışıyor, fazla ileri gidemiyorduk. Kendisi de durumu fark etti ve “gülün yavrularım gülün, gülünecek haldeyim” dedi. Biz iyice şaşırдық. Hayret, bize yavrularım dedi. Nasıl olur bu, çok yadırgamıştık. Demek ki, askerlik onu yola getirmişti, öyle anlaşılıyordu.

Şimdi olayı kendi ağzından dinleyelim. “Yedek subay okuluna gittikten hemen sonra, eğitime ve talime başladık. Okulda en yaşlı bendim, sanki babaları gibiydim. Sınıflara ilk girdiğimiz zaman, sıraların içinden çıkan kâğıtlarda, çalışma, karışma, kaçma, aksi halde çavuş olursun yazıyordu. O zamanlarda, yedek subay okulundan çavuş olarak çıkmak, şerefsizlik, vatan haini ve ahlaksızlık olarak, değerlendiriliyordu. Bu durumda olanları, gece yarısı, yataktan sessizce alıp, kışlalara gönderiyorlarmış. Biz de bu durumu öğrendik ve kâğıtlarda yazılı olanlar da uyarı niteliğinde olduğundan, her hareketimize çok dikkat ediyorduk, ama gel gör ki serde hocalık vardı, hem de fizik hocalığı.... yıldan fazla fizik okutmuşum. Yedek subay, okullarında ayrıca müspet ilimler de öğretiliyordu, fizik de bunlardan biriydi. Genç bir teğmen fizik dersine girdi ve bir formülü anlatırken yanlış ifadeler kullandı. Formülde hata vardı, ben hemen ayağa kalkıp “komutanım, formülde bir yanlışlık var galiba” dedim, oralı olmadı. Ders bittikten sonra, dışarı çıkarken, beni çağırdı ve”söyle kazık herif, dersimi niye kestir” dedi. Formülde bir hata olduğunu ve fizik hocası olarak, yıllarca fizik dersi verdiğimi söyledim. Bana ne dedi bilir misiniz? “yarım ki sınavda böyle cevap verme de göreyim seni”.

“Yavrularım, çavuş olmamak için, sınavda bilerek yanlış cevaplar verdim. O an anladık ki, ben hocalık yapmamış, pek çok öğrencinin kanına girmişim. Şimdi anladım ki, sizler haklıymışsınız, ben çok kötü bir hoca imişim, ne olur beni bağışlayın yavrularım. Bundan böyle beni çok değişmiş olarak bulacaksınız ve ben bu dersi size en mükemmel şekilde öğreteceğim ve hepiniz sınıfı geçeceksiniz” dedi. Evet, nice canlar yaktıktan sonra, hoca gerçekten değişti, hem de tanınmayacak şekilde. Askerlik adamı böyle yola getirir işte. Biz de o günden sonra bir acıma duygusu ile, hocaya yakınlık duyarak, dersimizi severek ve çalışarak başarılı olduk.

MURAT YÜRÜREFE

Haydarpaşa lisesinin ilk yılında iken, ikinci cihan savaşı devam ediyordu. Geceleri karanlık, hiçbir ışık sızılmıyordu. Yabancı devletlerin uçakları tarafından görülüp bomba atılmasını diye, bütün Türkiye'deki konut camları siyaha boyanmıştı. Cumartesi, Pazar gündüzleri geziyordum ama daha çok yeri bilmiyordum. Bir arkadaş, Eminönü halkevinde türkü ve saz çalışmaları yapıldığını söyledi. Bir Pazar günü halkevine gittim. Sirkeci'nin üst tarafında, Çağaloğlu semtinde güzel bir bina idi. Oradaki hizmetli bayandan izin alarak, çalışmaların yapıldığı odaya girdim. Odanın bir duvarında sazlar(bağlamalar) asılıydı. Sazın birini alarak çalmaya başladım. Bu bir kuraldı benim için. Sazı elime alır almaz, önce Serenler zeybeğini çalardım. Öylesine coşkulu ve kendimden geçmiş ve heyecanlı olarak çalışıyordum ki, içeriye gireni görmemişim. Beni ürperten bir "haydaaa" narasıyla kendime geldim. Bir de baktım ki, mutluluğu kırmızı yüzünden okunan, yaşlı ve de heyecanlı bir adam. Murat Yürürefe ile tanıştık. İzmirli. Uzun yıllar önce ailevi bir meseleden dolayı İstanbul'a yerleşmiş. Hem debbağlıkta çalışıyor, hem de halkevinde ve okullar da zeybek oyunları öğretiyormuş. Nara atarak içeri girdiğinde oynamaya başlamıştı zaten. Yerinde duramıyordu, hala heyecanlıydı. Beni tanıdığımı çok memnun olduğunu söyleyerek, "buralarda böyle saz ve de zeybek çalan yok" dedi. Biz sohbet ederken, Necati Başara girdi içeri. O da saz çalışımı çok beğendi ve çalışmalara katılmamı istedi. Kendisi topluluğun şefi imiş.

Lise Müdürü Bahattin Örnekol, Necati hocanın yedek subay arkadaşı imiş. Beni tanıdıktan sonra, okula, gece gündüz serbest olarak girip çıkmama için kart verdiler. Bu serbestliği hiçbir zaman kötüye kullanmadım.

Gerek halkevi, gerekse Efe ile zeybek çalışmalarımız, tatil günlerinde devam ediyordu. Bu çalışmalar, okuldan mezun oluncaya kadar sürdü. Ayrıca, Necati Başara'nın "Şen türküler kümesi" ile İstanbul radyosu programlarına katıldım. Bu arada sahne çalışmalarım oldu. Zamanın tanınmış sanatçılarından Coşkun kardeşlere ve Hacer Buluş'a, Mucip Arcuman ve Alaattin Palandöken ile beraber eşlik ettik.

Hukuk fakültesi; adaleti, kanunları ve hukuk sistemlerini öğreten bir okuldur. O zamanlar, birinci sınıfta, üç grup ders vardı ve hocaları da sınavları da ayrı yapılıyordu. Ne biçim hukuk okuluymuştu bu? İki grup dersi geçiyorsunuz, birinden geçemediğiniz zaman, gelecek dönem tekrar, üçünden sınava giriyorsunuz. Neyse, devam ediyorduk. İktisat dersi ayrı bir gruptu ve hocası da bir profesördü. Sınav sözlü yapılıyor, 15 kişi sınava gireceğiz, bir tane de kız öğrenci var.

Hocanın, kız öğrencilere karşı sempatisi olduğu söylentileri arasında sırasını kaybeden sınava giremiyor ve sınıfta kalıyor. Böyle bir hoca bu. Öğrenciler sırasını, sınavı dinleyerek bekliyorlar. Sıra kız öğrencide ama gelmemiş. Hocanın emriyle, asistan koridorda Nebahat'i arıyor ama yok. Hoca sinirli, masaya oturup soru cevaplayanların hepsi de o ana kadar geçmez not almış durumda. 15 dakika sonra, Nebahat geliyor. Hoca sinirli olarak, "nerede kaldın" diye çıkışıyor ve sınav vermekte olan bir öğrenciyi masadan kaldırıp, Nebahat'i oturtuyor. Soru, " yaz kızım, bankacılık nedir? Kız duraklıyor, henüz cevap yok. Dinleyici öğrenciler, fısıltı ile ama duyuluyor, "para ticareti yapan kuruluşlardır "diye kopya veriyorlar. Hoca da bunu duyuyor ve Nebahat'e, "ha neymiş kızım, tabi ya, para ticareti yapan kuruluştur onlar "diye de kendisi cevabını veriyor ve Nebahat dışarı çıkıyor. Listeye bakıyoruz, yalnız Nebahat geçmiş. Böyle bir hukuk okulunda okumak benim harcim değildi. Ver elini Yedek subay okulu. Hazırlıklar tamam, 25 gün sonra gideceğim. Bu arada, kuzenim Mükerrerem hanımın ağabeyi, diğer kuzenimiz Şefik Altan ağabeyimizi ziyarete gittik. Birkaç gün sonra dönerek ben Burdur'a geldim.1952 yılının Nisan ayında, arkadaşım Etem Erkan ile birlikte, Ankara'daki Piyade okuluna gittik. Bizi mülakata aldılar(Komutanlarla karşılıklı konuşma) ve ikimizi de tank sınıfına ayırdılar.

Bir müddet sonra okula alıştık. Nöbet ve talimler devam ediyordu. Bölük komutanımız, Burdur'da görev yapmış bir binbaşının oğlu olan ve çocukluğu Burdur'da geçen, Arif Yüzbaşı idi. Safa ağabeyimin de arkadaşı imiş. Bizlere, disiplin anlayışı içinde, o günlerden bahseder ve Susamlık tepesinde, Deli Baba ve Yenice Mahallesinin çocukları ile, nasıl sapan taşı savaşı yaptıklarını anlatırdı. Her gün muntazaman piyade eğitimi ve talimi yapıyor, yorgun düşüyorduk. Bazı zaman, Dikmen'e doğru yürüyüşe veya atış talimi için giderdik. Bazen, bu yürüyüşlere çıkarken, Üsteğmen Ekinci, "Çine, tüfeğini bırak, omzuna sazını as "derdi. Dinlenme anlarında, arkadaşlara saz çalar, türkü söylerdim.

Hafta ortası ve hafta sonlarında izinliydik. Ablamlar olduğu için ben evci çıkıyordum. Sami enişte hoş sohbet ve neşeli bir adamdı. Akşamları rakısını yudumlarken, geçmişten konuşur, çok güzel şeyler anlatırdı. Bir de "Gülseren ve Milli Mücadele" başlıklı bir romanı vardı. Ablam kendi halinde, herkes tarafından sevilen bir ev hanımıydı. Ud çalar, güzel sesiyle şarkılar türküler söylerdi. Kendisinden aldığım Burdur türkülerin onun adıyla, kaynak kişi olarak, T.R.T arşivlerine gönderdim. Yeğenim Ulviye de güzel sese sahipti. Sınavla Ankara radyosunda uzun yıllar çalıştı. Daha sonra ses tellerindeki bir arızadan dolayı emekli oldu. Radyoda çalışırken Ziya Taşkent ile tanıştı ve evlendiler.

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

Evcî çıktığımız günlerde, çok sevdikleri iki aile olan ve Keçiören’de oturan, Ali Arıkan - eşi Melek hanım ile, Abdurrahman Gazıyakan –eşi Melek hanım ve kızları Nebahat ve Nezahatla birlikte hoşça vakit geçirirdik.

1953 Nisan ayında okul tamamlandı. Asteğmen olarak, İstanbul Davut Paşa Kışlası, Üçüncü Zırhlı Tugay,Üçüncü Tank Alayını kurada çektim. Böylece yine İstanbul’da idim.

Üsteğmen Muzaffer İşgüven, ikinci kademe komutanıydı. Ceyhanlı mükemmel bir insan, değerli bir askerdi. Bir yıllık hizmetimde onunla beraber çalıştım. Özel olarak da, aile yakınlığı gibi, bir dostluğumuz vardı. O dönemlerde İstanbul’da okuyan kardeşlerim Mehmet ve Behiç’i de kardeşi gibi severdi. Bazı zamanlar, evlerine davet ederler, akşamları poker oynardık. Eşi Mualla Hanım, mükemmel bir ev hanımı idi O da eşi kadar bizlere saygılıydı. Muzaffer komutan, bağlamayı çok seviyormuş. Kışlaya ilk geldiğimizde üçüncü bölük asteğmeni idim. Benim saz çaldığımı öğrenince, Yüzbaşı Mustafa Şenulubaş ile görüştüğten sonra beni kendi bölüğüne aldırdı ve böylece ikinci kademe görevine devam ettim. Ben ona bağlama öğretiyordum, o da bana direksiyon dersi veriyordu. Ben terhis olduktan sonra da, kardeşlerim de dahil, dostluğumuz devam etti. Şu anda bile, Ankara’ya gittiğimde ziyaretimi yaparım ve belirli günlerde de telefonla görüşürüm.

İkinci bölük komutanı, Denizlili Üsteğmen Rıfat idi. Sinirli bir adamdı. Erleri dövme için elinden eksik etmediği kızılıcık sopası ile dolaşırdı. Erlere çok küfür ettiği ve dövdüğü için, onu hiçbir er, hatta subay ve astsubaylar bile sevmezdi. Karısı, Burdur orta okulundan arkadaşım olduğu için, bana pek sert çıkışlar yapmazdı.

İlk defa bana sıra gelen, alayın nöbetçi subaylığı görevimden önce, beni çağırarak,”bak Çine, dostluk başka, görev başka. Burada her gün kaçan, İstanbullu zengin, şımarık 4–5 hergele var. Ceza yerler, dayak yerler yine uslanmazlar. Bunlara göz açtırmayacaksın, hesabımı senden sorarım” dedi. Ben emri alıp, baş üstüne dedim ve onlar servislerle kışladan ayrıldıktan sonra, nöbetçi Çavuşu çağırdım ve ona, kaçakları getirmesini söyledim. Biraz sonra, külhanca hareketlerle içeri girdiler. Duruşlarında da ciddilik yoktu. Çavuşa ” Bu hergeleler şimdi gidecekler, sabah 5’de koğuşta olmazlarsa bana haber ver”. Ve onlara da “çıkın” dedim. Onlar gittikten sonra çavuşa,”bak oğlum, bu olay aramızda kalacak. Bu çocuklar sabahleyin burada olurlar. Üsteğmen sorarsa, asteğmenim kaçırtmadı, sabaha kadar kontrol etti diyeceksin” dedim. Baş üstüne komutanım deyip çıktı. Sabah saat 5’de çavuş geldi,”seninkiler geldi komutanım “dedi. Üsteğmen gelir gelmez kaçakları sordu, ben de çavuş da anlaştığımız gibi cevap verdik, şaşırıldı. “Bravo Çine” diyerek takdir bile etti.

Benden sonra onlar kaçmaya devam etmişler. Bir süre sonra nöbet sırası yine bana geldi. Üsteğmen aynı emri verdi, biz de çavuşla beraber, aynı taktiği kullanarak, kaçakları saldı. Onlar yine zamanında geldiler. Böylece yutturmaca devam etti.

Terhis olmadan önce son nöbetimdi, kaçakları çağırdım, aynı şekilde hareket ederek “çıkın” dedim. Hareket etmediler. Emri yineledim, yine hareket yok. O zaman bir tanesi öne çıkıp askerce bir selam çaktıktan sonra, “kaçmıyoruz, bize askerliği hem öğrettin, hem sevdirdin. Bundan böyle hiçbir zaman kaçmayacağız, sağol komutanım” dedi ve çıktılar.

Kıta hizmetimi yaparken, öğrenci iken kaldığım, Vezneciler yurdunda kalıyorum. O ara, kardeşlerim Mehmet ve Behiç de İstanbul’dalar. Onlar da aynı yurttaki kalıyorlar.

Kıta hizmetim çok iyi geçti. Bahsettiğim gibi, Üsteğmen Muzaffer İşgüven, beni bölüğüne aldı. Sazı çok seviyordu. Ben ona saz, o bana direksiyon öğretiyordu. Bir gün, öğle tatilinde, üsteğmenin isteği üzerine, kışlanın hoparlöründen, saz çalıp türküler söyledim. Komutanlar dinleyip çok memnun olmuşlar. Ben çalarken, yanıma gelen alay komutanı Zeki Yalçınalp memnuniyetini belirtip, teşekkür etti ve “askere iyi bir moral oldu” dedi.

Trakya’ya manevraya gittik. Sazımı taşımaya ve koruması için özel hizmetli bir er verdiler. Çünkü askere moral veriyordum. Bazı geceler, hakem durumunda olan yüksek rütbeli subaylar, gazino çadırında toplanıp brifing veriyorlardı. O zaman komutan hemen beni çağırıyor, onları eğliyorum. Manevradan sonra, kıtaya döndüğümüzün haftasında, alay komutanı Zeki Yalçınalp, beni çağırttı ve “Çine, bu Pazar, bizim baldız nişanlanıyor, ne yapabiliriz” dedi. Ben de “Murat Yürürefe’yi getiririm zeybek oynar ve davetlileri de oynatırız” dedim, çok memnun oldu. Gerçekten o gece nişan çok güzel geçti. Daha sonra, komutan beni, İstanbul limanından kışlaya kömür almak için görevlendirdi. Her gün İstanbul’da idim. Böylece, Necati Başara ile radyo programlarına katılabiliyordum. Arada bir limana uğruyor, kömür gelmiş ise, orada bekleyen cemse ile kışlaya teslim ediyor ve komutana tekmil verdikten sonra şehre dönüyordum.

HAGOP OHANYAN

Biz ona Agop Usta derdik. Dükkâni kapalı çarşıda idi. Türkiye’deki bütün saz çalan utsala onu tanırdı. Çok güzel, işlemeli sedefli sazlar yapardı. Namlı bir usta idi. Saz çalmasını bilmezdi ama, perdelerini yerli yerine bağlar, yanlışlık yapmazdı.

Agop Usta, Kırşehirli idi. Beni ve kardeşlerimi çok sever ve bir aile gibi ilgi gösterirdi. Türkler kadar Türk ve çok dürüst bir esnaftı. Bir gün bir İngiliz geldi, saz alacak oldu. Karşılığında İngiliz parası vermek istedi. Agop Usta almadı ve”Bu kefereler bize, Çanakkale’de kök söktürdüler, Türk parasına çevirsin gelsin” dedi.

Agop Usta, bizim aileyi sanki bizden biri imiş gibi çok iyi tanırdı. Aile yapımızı, kardeşlerimi, karakterimizi, terbiyemizi ve sosyal yapımızı, durumumuzu en az bizim kadar biliyor gibiydi.

Bir gün, resmi elbise ile dükkânda saz çalıyorum. İçeriye yaşlı bir adam girdi, selam verdi ve ustadan izin aldı oturdu. Beni dinledikten sonra,”oğlum, bekâr mısın” diye sordu. Ben daha cevap vermeden, Agop atıldı,”bekârdır.” Adam,”yaaa, çok memnun oldum dedi ve devam etti,” iktisat mezunu bir kızım var. Sultan Ahmet’te beş katlı bir apartmanım var, müsaade edersen gidelim, kızımı gör, beğenirsen evlen. Tek arzum, ölmeden, kızımı iyi birisi ile evlendirebilmek. Seni de gözüm tuttu, gel gidelim.”dedi. Agop Usta, bana söz bırakmıyor, hemen cevap verdi.”O evlenemez efendim.” Adam, ”niçin?”. Agop,”onun daha sırada ağabeyleri var, başlarında büyük olarak anneleri var” dedi. Adam,”hay hay efendim, buyursunlar, misafirim olsunlar, araştırınlar, baksınlar, beğenirlerse öyle alsınlar”dedi. Agop Usta, yine cevabı yapıştırdı.”Olmaz beyefendi olmaz, onlar kalabalık kardeşitler, sırası gelen evlenir, birbirlerine saygıları çoktur”dedi. Baştan sona kadar ben hiç lafa karışmadım. Adamcağız,”ya öyle mi efendim”diyerek ve gözlerini silerek, dükkândan ayrıldı, Agop da ben de şaşkındık.

ZİYAFET GEZME

Burdur'un, geleneksel ziyafetleri kültür açısından önemli bir yer tutar. Bugün, eskisi kadar yapılmıyorsa da, kış gecelerinin mükemmel bir eğlencesini oluşturuyordu.

Erkekler arasında, iki grup halinde düzenlenir, her hafta bir başka evde yapılırdı. Kendine özgü disiplin ve ahlak kuralları olan bu eğlence, çağdaş bir organizasyondan farksız idi. Yine kendine özgü, özel müziği olan ziyafet gecelerinde ayrıca, gecenin devamlı sanatçılarından türküler ve ziyafet erbabından da mahalli oyunlar sergilenirdi.

Bütün bu olanlar, iki grubun başkanlarından ayrı bulunan, Erbaş'ın izniyle yapılır, kurallara uymayanlar, takdir edilen para cezası, yüzük oyununda yenilenlere de değişik cezalar verilirdi. Biriken paralar, sezon sonunda, yani baharın ılık bir gününde, arkadaşların birinin bağında, yine sazlı sözlü "MENEVŞE PİLAVI" ile o yılki eğlence son bulurdu.

Çeşitli grupların ziyafetlerine çok katıldım. En son olarak katıldığım grup arkadaşlarım: Ali Kartal, Fethi Balkır, Nazmi Balkır, Mehmet Okkalı, Ziya Taşyakan, Muammer Atam, Hakkı Ilgaz, Rıza Nalbant, Refik Boyacıoğlu, Kemal Özyağcı, Mehmet Pireli, Şekerci Mehmet Kayabaş, Kaya Önal, Hilmi Gürcan ile ziyafetin devamlı sazları Tepeli Mehmet ve kemaneci Ahmet idi. Bilhassa komikliğe önem verilen gecede rolün en ağırı, Şekerci Mehmet ile, Hakkı Ilgaz'ın olurdu.

MUZAFFER SARISÖZEN

1950 yılında, askerlikten önceydi. Bir gün yine, Agop ustaya uğramıştım. Murat Efe orada idi. İçeride bir kişi daha vardı. Dikkatli bakınca Muzaffer Sarısözen olduğunu anladım. Elindeki cura ile ilgileniyordu. Ben içeriye girer girmez, Efe elime bir saz tutuşturdu. Ben hemen Serenler Zeybeğini çalmaya başladım. Gözlüğünün altından bana doğru baktı, daha sonra Teke zortlamasını çalınca, tekrar döndü ve “sen Burdurlusun Paşa” dedi.

Tanıştıktan sonra, hemen orada, Burdur’un kadın oyun havalarından biri olan “Gemideyim gemide, ayağım yemenide” türküsünü notaya aldı. Beni Ankara Radyosuna davet etti. Gittikten birkaç gün sonra, bir mektupla, Türkünün okunacağı “Yurttan Sesler” programının, gün ve saatini bildirerek, doğru olup olmadığını dinlememi istiyor ve teşekkür ediyordu.

1950 yılı içindeydik. Bir fırsatını bulup, ablamı ziyaret için Ankara’ya gittim. Ertesi gün ilk iş olarak, Cebeci’deki Konservatuara giderek, Muzaffer Sarısözen’i ziyaret ettim. Çok memnun oldu. Orada da kendisine “Bodrum zeybeğini”, Arif Cingöz’den derlediğim “Gide Gide Yoruldumu” plağa okudum, orada notaya aldı ve “yarın radyoya muhakkak gel” dedi. Ertesi gün sanatçılarla tanıştım. Benden alınan zeybek havasını beraber çalıp okuduk. Ben de ayrıca Serenler zeybeğini çaldım. Çok beğendiler, çünkü benim tavrım daha değişik olarak etki gösterdi. Bana, “çok güzel çaldın” dedi. Ben de “hocam ben bu sazı hem çalar hem oynarım” deyince, program sonunda, Ahmet Yamacı’ya “bildiğin gibi çal” dedi, ben oynadım. Teke zortlamasını da oynayınca çok hoşlarına gitti. Ertesi gün için tekrar çağırdı. O gün de bütün radyo görevlilerinin huzurunda oynatarak tanıttı. Böylece Serenler zeybeğini ve Teke zortlamasını ilk defa oynayarak tanıtmış oldum. Bir önceki programda bana, 10 dakikalık bir yayın verdi. Sesim pekiyi olmadığı halde, türkü çaldım okudum.

Daha sonraki gidişlerimde daima bana seans verir ve oynatırdı. Bizim beşkardeş bağlama çaldığımızı bildiği için, ayrı bir değer verirdi. Yeğenimiz Ulviye Taşkent’in düğününe gittiğimizde, Ali ağabeyim, ben ve Mehmet kardeşimle birlikte, radyoda seans yaptık. 1955 yılında Sarısözen Burdur’a geldi. Ben Çine ovasında harman kaldırıyordum, haber geldi gittim. Akşam da onu davetsiz olarak, Necdet Yağlıkçı’nın düğününe götürdüm, Necdet Yağlıkçı (damat) çok sevindi, hatta bir ara, kendisini sahneye davet etti. Hoca, ayağa kalkarak özür diledi ve topluluğu selamladı, böylece düğünlerimiz hakkında da bilgi sahibi oldu.

Burdur’a gelişinin nedeni, Yapı Kredi Bankasının, o yaz yapacağı “Halk Oyunları Bayramı” için Burdur’dan bir oyun ekibi götürmekti.

Benim de oynadığımı bildiği için doğrudan bana gelmişti. Ertesi gün Vali'yi ziyaret etti. Jandarma komutanlığından verilen bir cip ile Dirmil'e gittik. O gece Mustafa Ağanın konağına misafir olduk. Oğlu Abdurrahman, ortaokuldan arkadaşımdaydı. Ertesi gün, askerden yeni gelen Sipsi sanatçısı Mustafa'yı çağırdılar.Hoca ona,"bir Dirmil havası çal "dedi. Askerde öğrendiği, Kilis türküsü "Süt içtim dilim yandı " yı çalınca, hoca sinirlendi. Ona, önce kendi yöresinin ezgilerini öğrenmesini ve çalmasını söyledi. Daha sonra Mustafa, bir gurbet açışının arkasından, Teke zortlaması çalınca çok hoşuna gitti.

Hasat zamanı olduğu için, arzu edilen ekibi bulamadık. Hâlbuki Dirmil, yörede bu oyunların kaynağı durumunda idi, oradan ayrıldık. Kendisini trenle uğurlarken, termosunu ben taşıyordum, kayışından kaydı düştü ve kırıldı. Buna üzül müştüm ama o aldırmadı,"suç kayışta imiş" dedi.

Birkaç gün sonra mektup yazarak, Behiç ile beraber oynamamızı ısrarla isteyerek, yanımıza Sipsici Mustafa'yı da alarak gelmemizi belirtiyordu. İstanbul'da, Ahmet Yamacı da curası ile bize katıldı. Bir hafta süreyle Teknik Üniversite'de kaldık. Program, açık hava tiyatrosunda idi. İlk gün yabancı delegeler için gösteri yapıldı. Tiyatro çok kalabalıktı.16 ilin oyun ekibi katıldı. Hoca, Teke zortlaması oyununda, ayaklarımızın taş zemin üzerinde ses çıkarması için, ayakkabılarımızın tabanına kabara çaktırdı. Böylece, Behiç ile beraber değişik bir tavırla oynadığımız oyunu aynen göstermek istiyordu. Oyunu oynuyorken bir ara saz sesini kestiriyorduk. Ortaya bir step çıkıyordu. Bunu birkaç defa tekrarladık. Seyirci alkışladı ve oyunumuzu tekrar ettik. Ertesi gün çıkan bir gazete "Amerikan stepsinin babası Burdur'da imiş" diye manşet attı, çok mutlu olmuştu.

Oyunlar bir hafta devam etti. İkinci hafta Serenler Zeybeğini oynayacaktık fakat 6-7 Eylül olayları nedeni ile dağıldık. Burdur'a geldikten sonra, Hoca'nın teşviki ile,"Burdur Halk Oyunları ve Türküleri Derneği"ni kurdum. Dernek uzun süre çalışmalarına devam etti, daha sonra ben ayrılınca, çalışmaları Memduh Boyacıoğlu yürüttü.

Ankara'ya her gittiğimde, kendisini ziyaret ederdim. Beni radyoya almak istedi. Fakat ben, çiftçilik yaptığım için gidemedim. İzmir radyoevi açıldıktan sonra, oraya gittiği bir gün, koro şefi Mustafa Hoşsu'ya" ben Hamit Çine'yi Ankara'ya alamadım, buralara gelirse bırakmayın, kendisinden çok istifada edersiniz. Bir de Fethiyeli Mustafa Coşkun'u unutmayın" demiş. Daha sonra benim İzmir radyosuna girdiğimi duyunca çok sevinmiş.

ZEKİ ÖMER DEFNE

Eminönü Halkevinde çalışırken bir gün Necati Başara bizi bir toplantıya götürdü. Kendisi orman mektebi mezunu olduğu için, gittiğimiz yer de, orman fakültesi öğretim üyelerinin düzenledikleri bir geceydi. Koro halinde türküler söyledik, neşelendirdik. Masada, benim yanımda neşeli, güleç yüzlü bir hoca oturuyordu. Ben o sıralarda, iyi saz çalanlardan ve koronun baş bağlamasıydım.

Hoca benimle çok ilgilendi, meğer kendisi de saz çalarmış. Kardeşi, öğretim görevlisi olduğu için toplantıya katılmış. Adının Zeki Ömer Defne, Galatasaray ve Şişli Terakki liselerinde edebiyat öğretmeni olduğunu öğrendim. Böylece dostluğumuz başladı. Evine ne zaman gitsem, onu, salona bir yatak çarşafı sermiş ve üzerinde saz teknesi oyarken veya perde bağlarken bulurdum.

Daha sonraları, ailecek de tanıştı. Bu yakınlığımızı, gerek benim gerekse ailemin adları ile şiirlerinde dile getirdi. Kendisi, zamanımızın yedi büyükleri içinde sayılan değerli bir şairdi. Sazıma karşı olan hayranlığımı ve aileme karşı olan sevgi ve saygısını, gerek mektupları, gerekse yılbaşı ve bayram tebriklerinde şiir akıcılığı içinde dile getirirdi. Eşi ve kendisi vefat edinceye kadar, dostluğumuz devam etti.

Bayram günlerinde duygularını anlatan tebrik kartları gönderirdi.

”Ya Köroğlu bursun bıyıklarımı, ya sen şahan ellerinle bur efem ve bugün en yiğit tellere vur efem. Nice mutlu bayramlar diler, gözlerinizden öperiz canlar” gibi.

Onları her an rahmetle anıyoruz.

SINIFTAKİ SAZ

Haydarpaşa lisesinin 4-M sınıfındayız. Yüksek tavanlı ve geniş olup, Marmara Denizine bakan geniş bir penceresi var. Manzara çok güzel. Okula yerleştikten sonra, rahmetli annemin, ”oğlum sazını ihmal etme, o seni kötü alışkanlıklardan, kötü arkadaşlardan uzaklaştırır ” sözü daima kulaklarımda küpe olmuştur.

O günlerde Tahtakale’den bir saz aldım. Okulda onu koyacak bir yer bulamadığım için, sınıftaki büyük dolabın üst kısmının arka tarafına yerleştirdim. Dolabın üst kısmı çok geniş olduğu için, saz ancak uzaktan görülebiliyor. Mütalaa (ders çalışma) saatinden sonra, bazı zamanlar çalıp, arkadaşlarla dinleniyoruz.

Dersimiz Fransızca. Emin Arifi Karabey sınıfa girdi. Ayağa kalktık. Kapıdan girer girmez sazı gördü “kimin bu “ dedi. Herkes bana baktı. Ayağa kalktım”benim efendim” dedim. “Gel al onu oradan”. Sandalyenin üzerine çıkarak sazı aldım.”Otur çal bakayım” dedi Biraz heyecan, biraz da çekinerek çalmaya başladım. Dersi unutmuştuk. Çok beğendi. Meğer kendisi de çalarmış. Aldı, sazı çalmaya başladı. Güzel çalıyordu.

O günden sonra iyi dost olduk. Ortaokulda iken en iyi dersim Fransızca idi. Burada çok faydasını gördüm. Dersim de iyi gittiği için, hoca beni daha çok seviyordu. Bana “Zeybek” derdi.

NİZAMİ

Okuldaki öğretmenlere değişik isimler takılmıştı, “Akarit Cemil, Kasap Ekrem, Pase, Con kikirik, sıfırcı Naciye ve sıfırcı Nizami” gibi.

Nizami bey Biyoloji dersine giriyordu. İkinci sınıfta iken, cura bağlamamı, kürsünün iç tarafına acele ile koymuştum, çünkü öğleden sonra gerekli idi. Hoca sınıfa girdi ve kürsüye oturunca curayı gördü, eline aldı şaşkın şakın bakışlarla süzdü ve “kimin bu?” dedi. Ben kalkarak “benim efendim “ dedim. “Gel bakalım tahtaya, dersi de bunun gibi çalıyor musun” dedi. O heyecanla soruyu cevaplayamadım. Yeleğinin cebinden, altı köşeli, serçe parmağı kadar, kırmızı-mavi bir kalem çıkardı ve mavi ucu ile defterine bir nokta koydu. Bu zayıf demekti, onun da yöntemi böyleydi.

Yılsonuna doğru idi. Emin Arifi Bey beni çağırdı ve “dersler nasıl zeybek” dedi. Nizami bey, derste kürsüdeki curamı gördü, derse kaldırdı, tam cevaplayamadım, korkum o dersten dedim. “Merak etme ben hallederim” dedi. Notlar idareye verildikten birkaç gün sonra, Nizami bey, okul çıkışında bana rastladı ve “evlat, sen çok iyi çocukmuşsun, Emin Arifi bey anlata anlata bitiremedi, ben de sana not verdim, haydi güle güle”. Teşekkür ederek ayrıldım.

Sınıf öğretmenimizin adını hala bilmem. Çünkü onun adı okulda “Dümbüllü” idi. Biraz da sanatçıya benziyordu. Mütalaa bitmiş, dinlenme saatinde, sınıfta arkadaşlara saz çalıyordum, Dümbüllü bir hışımla içeriye girdi ve”ne o burası meyhane mi, saz hane mi ?” diye çıkıştı. Ben de sinirlendim ve sazı dizimde parçaladım. Yaprak saz olduğu için hemen dağılıverdi. Dümbüllü, korkusundan renkten renge girdi ve sessizce sınıfı terketti. O olaydan sonra aramız düzeldi ve kendisinden, yatılı olduğum halde izin alabiliyordum.

İTİBAR SAZA

Sömestri tatilinde Burdur’a gitmek için, arkadaşım ve hemşerim, Kemal ile birlikte Haydarpaşa istasyonuna gittik. O zamanlar şimdiki gibi, şehirlerarası otobüs çalışmıyor, trenle gidip geliyorduk. Kompartımanlarda yer bulmak çok zordu. Cura ile bavulu arkadaşına bırakıp yer arıyorum. Bir yerde, iki üç bayan oturuyor. ”Boş yer var mı?” dedim, yok dediler. Daha ilerideki vagonlarda, sıkışık da olsa yer bulabildim ve arkadaşı alarak oraya giderken, yer yok diyen bayan, curayı görünce, ”evladım, buyurun yerimiz var” dedi. İtibar saza idi. O gün, rahat ve neşeli yolculuk yaptık.

LİSE ANILARIM

Lise ikinci sınıftayız. O sıralarda veliler gelip gidiyor. Benim velim, Emin Arifi bey idi. Burdurlu Hasan Gümen'in ise, dayısı olan, Burdur Belediye Başkanı Nuri Akıyar idi. Öğretmenleri ile görüşüyor. Bunlardan biri de edebiyat öğretmeni. Öğretmen sınıfa giriyor ve "263 Hasan Gümen hanginiz ?". Hasan ayağa kalkıyor. Yanımızda oturan arkadaş, hocanın rüşvet yediğini ve isteme tekniğini bildiği için bizleri uyarır dururdu. Hasan heyecanlı. Hoca, "oğlum Hasan senin dayın Belediye Başkanı imiş ha" deyip iki elini birbirine vurarak şaklatıyor. O zamanki değere göre her şaklatış bir yüzlük. Tekrar aynı soruyu sorup ellerini şaklatıyor. Bu hareketler birkaç defa tekrar ediyor. Her harekette yüzlükler artıyor. Hoca " dayın geldi ders durumunu sordu da haber vereyim dedim." Hasan rüşvet vermedi ama sınıf geçinceye kadar çok zorluk çekti. Daha sonra duyduk ki, başka bir sınıfta bir öğrenciye aynı taktiği kullanmış ve yakalanmış.

Ben bu dersten kolay geçtim. Nasıl mı? Bir gün hoca sınıfa girdiğinde "Hamit Çine hanginiz?" dedi. Ben kalktım. Hoca "sen saz çalıp zeybek oynuyormuşsun, şimdi izinlisin, hemen Kadıköy Kız Lisesine gideceksin, edebiyat öğretmeni Melahat Hanımı bulacaksın ve onun istediği gün ve saatlerde kızlara oyun öğreteceksin "dedi. Bir kere daha sazım işe yaradı.

Gerek Kadıköy, gerekse Kandilli Kız Lisesinde çalışmalarında, bana yardımcı olan Murat Yürürefe idi. Murat Efe'nin ve benim, İstanbul Belediyesi eğlence bürosunda isimlerimiz kayıtlı idi. Yabancı konuk ve delegeler geldiğinde, okulun izniyle onlara gösteri yapardık. Bu gösteriler genellikle Marmara Denizinde, vapur gezintilerinde olurdu.

İkinci sınıf tarih öğretmenimiz, Bugün ordinaryüs profesör unvanı olan hukukçu, tarihçi Reşat Kaynar idi. Tatlı sert bir yaratılıştta, 30-35 yaşlarında atak bir kişiliği vardı. Aynı zamanda, Üsküdar Halkevi'nin başkanı idi. Benim saz çaldığımı ve oynadığımı bildiği için, yakınlık gösterir, hal hatır sorardı. Sınıfımız, onun dersinden toptan sınıf geçirdi. Milliyetçi ve Atatürkçü kişiliği ile avukatlık mesleğinde de tanınan ve bilinen biriydi.

Lise adına, Kadıköy Opera sinemasında bir gece düzenleneceğini söyleyen Reşat Hoca, benim ne gibi katkım olabileceğini sordu. Ben de zeybek veya Teke zortlaması oynayabileceğimi söyleyince çok sevindi.

O gün, geldi çattı. Opera sineması, o günlerde Balkanların en modern sineması idi. Şehir Tiyatrosu temsil verecek, bende, sahne arasında oynayacaktım ama ne saz çalan var ne de oyun bilen.

Daha önce, halkevindeki orkestra elemanlarından saksafon ve keman ile davul çalanlara Köroğlu havasını çaldırılmışım. Aynı havayı Teke zortlamısı gibi oynayarak, görevi yaptım. Çok beğenildi, birkaç defa tekrar ettirdiler. Unutmadığım güzel anılardan biridir bu.

İkinci sınıfta, Hasan Gümen ile aynı sırada oturuyoruz. Hasan pek ders dinlemez, başka şeylerle meşgul olurdu. Dersimiz Kimya, baba lakaplı bir hocamız var. Dersi kitaptan okuyarak verir, yazılılarda herkes kitaptan kopya çeker ve herkese de 10 numara verir. Okulun kapanmasına daha bir hafta var. Notlar idareye veriliyor. Hasan mektup yazmaya devam ediyor. Bir ara başını kaldırdı ve “yahu, ben bu hocanın dersini hiç dinlemedim, ne anlatır, ne söyler, şunu bir kere olsun dinleyeyim” dedi. Ama hoca ne dedi,”işte çocuklarım, kitap böylelikle bitti.”Hasan gülmek için kendini zor tutuyor, şaşkın bir durumda “kitap bitti mi yahu, hocayı bir kerecik olsun dinleyecektim, nasip değilmiş.” Allah Rahmet eylesin.

Birinci sınıfta ben, Hasan Gümen, Sıtkı Özmen, Ahmet Danacı, Süleyman Kemal Cımık (Ersöz oldu) olmak üzere 5 Burdurlu arkadaşlık. Daha önce de anlattığım gibi Fransızca hocamız Emin Arifi Karabey saz çalmasını bilir ve beni de severdi. Benim sayemde onlara da not verirdi

Hoca bana “Zeybek” Hasan’a da “Teke” der idi.

İZCİLİK

Her yıl, Cumhuriyet Bayramında, liselerin izci takımları, Ankara'ya giderek, bayrama katılırlardı. Ben izci değildim ama bağlama çaldığım için, beden eğitim hocası Tevfik Tiryakioğlu, beni de izci takımına aldı. Böylece Ankara'ya ben de izci olarak gittim. Arkadaşlar, Gazi Lisesinde konuklandılar. Ben, ablamların Ulus'taki evlerinde kaldım.

Bayram, stadyumda yapılıyordu. Bütün okullar resmigeçitten sonra, ayrı ayrı gösterilerine başladılar. En ortada bizim takım vardı. Sınıf mümessilimiz Süleyman Yakar (emekli albay) yönetiminde, Bolu'nun meşhur "Meşeli dağlar meşeli" türküsünü, zıplayarak, hoplayarak değişik bir yorumla oynadılar. Aydın adındaki arkadaş darbuka, ben de bağlama çalarak oyunu, daha da neşeli hale getirdik. Resmigeçitte iken, askeri birliklerin içinde, Çineli köylülerimizden, meşhur Nebi dayının oğlu Ak Hasan ile, Mamaklı Süleyman dayının oğlu Ali'yi gördüm, çok sevindiler. Duraklama anında birazcık da olsa görüştük.

Biz Ankara'da iken, bazı öğretmenler sınav yapmışlar, bizleri bulamayınca kızmışlar. Böyle öğretmenlere çirkin öğretmen derim ben. Bayrammış, milliyetçiymiş, sporcuymuş, izinliyimş gibi mazeretleri kabul etmezler. Dönüşte ilk ders coğrafya idi. Kasap Ekrem, beni tahtaya çekti ve bulunmadığımız dersle ilgili soruya cevap veremediğim için, kırık notu bastı.

Arkadaşlardan biri ile yıllar sonra İzmir'de karşılaştık. Bana,"yahu Hamit, izci yürüyüşünde, yola geçit için dikildiğim için, sen bana "Kilometre Taşı Kemal demiştin unuttun mu?" dedi. Hatırladım ve gülüştük.

KARLA KAPLANAN KONYA YOLU

1950 yılında, kış mevsiminin ilk günleri idi. İstanbul'dan Ankara'ya ablamı ziyarete gittim, Birkaç gün kaldıktan sonra, Akşehir'de Pancar Bölge Şefi olan Safa Ağabeyimi ve o günlerde orada annemi de ziyaret etmek amacım ile ilk Konya otobüsüne bindim. Ablam, "yolcu hali belli olmaz" diye bir de yiyecek paketi vermişti. Ankara'dan ayrıldıktan kısa bir süre sonra kar yağmaya başladı Mevsimin ilk karı, Çubuğu geçtikten sonra fazlalaştı. Arka arkaya gelen otobüs ve kamyon sürücüleri yola devam kararı aldılar. Bala'yı geçtikten sonra, kar tipiye çevirdi, Cihanbeyli'ye gelmeden yol iyice kapandı ve yüze yakın vasıta yolda kaldık. Vakit ikindiye geçti, tipiden dışarıya çıkılamıyor, çünkü açılan kapı soğuk ve buzlanmadan zor kapanıyor. Birisi sesleniyor, "otobüsün üstünde yorganlarım var, indirin de örtünelim." ama kimse cesaret edemiyor. Yolcular acıktı. Çok kişide yiyecek yok. Ablam ne kadar düşünceli imiş ki bana yiyecek koydu. O yiyeceği, Antalya'ya izinli giden askerle paylaştım. Akşam iyice kararmaya başladı. Asker kalktı ve "ben gidiyorum" dedi. Yokuş yukarı, tipide koşmaya başladı, tepeye varınca el-kol işaretleri yaparak kayboldu, demek ki bir köy gördü. Bir saat sonra, rampa aşağı, karla kaplı yoldan bize doğru, 15-20 atlı araba gelmeye başladı. Arabaların içinde kazanlarla çorbalar, yufka ekmekler, daha başka yiyeceklerle gelen köylüler, kadınlı erkekli olarak tam İslam'a yaraşır biçimde karşılamak için birbirleriyle yarışıyorlardı. Yolcular sıcak çorbalarla açlıklarını giderdikten sonra, bizi topluca arabalarla 30-40 dakika mesafedeki köye götürdüler. Köylüler, kapış kapış herkesi evlerine götürdüler. Biz de üç-beş kişi bir eve misafir olduk. O gece köyde kaldı. Köyün adı, hatırladığıma göre, "İslam Köy" olacaktı. Yaşlı dede, "Allah bize buğday verir, biz de her yıl böyle sizin gibi yolda kalanlara yediririz" dedi. Gerçekten Müslüman köy olduğu insanların belli idi. Ertesi gün ikindiye kadar kaldık. Yolların açıldığı haberi geldi. Bizi tekrar arabalarla yola indirdiler, otobüsler ve kamyonlar hareket etti. Annem ve ağabeyim, geleceğimi bildikleri için, çok merak ettiklerini tahmin ediyordum ama elden ne gelir. Herhalde radyodan aldıkları haberle teselli olmuşlardır diye düşündüm. Gece Konya'ya geldik. Hemen bir otele gidip, otelciye, tren saatinden önce kaldırmasını söyledim ve yattım. Otelci geldiği zaman sabah çoktan olmuştu. Biraz kahvaltı yaptıktan sonra, faytonla istasyona gittim. Tiren dolu idi yer yoktu, yarı koridorda yarı içerde, sabah vakti Akşehir'e geldik. Bir faytona binerek, bölge şefi Safa Beyin evini biliyor musun" dedim. "Evet" dedi ve yürüdü. Eve girince anneme, "beni terlet" dediğimi hatırlıyorum. Ben uyku halinde iken, doktor gelmiş "İyi ki terletmişsiniz, zatürree olabilirdi" demiş. Akşama doğru gözümü açtığımda iyi olduğumu hissettim. Birkaç gün orada kaldıktan sonra, İstanbul'a geri döndüm. Böylece, donma tehlikesini atlattığımız maceralı bir yolculuk da anılarımda kaldı.

FALCILIK - ATTIM TUTTU

Genç iken fal bakmaya merak sardım. Önce el falı, sonra kahve falı. Bir yakınımızın tanıdığı bir kıza, el falında, "başından iki evlilik geçeceğini, ama ikincisinde çok mutlu olacağını" söylemişim. O yakınımız çok sonraları söylediğine göre, ilkinden boşanmış, ikincisinden çok mutluymuş. O günden sonra, yalan ve palavra da olsa el falına bakmadım.

Yaz günü temmuzun sıcak bir gecesinde, annemle, Burdur istasyon parkındayız. Tek dinlenme yeri ve güzel bir park. Çevresi yeşil çitle çevreli, ağaçlıklı, çiçekli insana huzur veren bir yer. Çok kişi, her gece bu parka gelir. Ben ve annem çay içiyoruz. Yanımıza, çok iyi tanıdığımız ve Burdur'un çok değerli iki aşçı kardeşlerden Nimet abla geldi. Ona kahve ikram ettik. Annem "Hamit falına bakıversin" dedi. Söylemişim bir şeyler.

Burdur'a, İstanbul treni gündüz saat 10'da, İzmir treni de gece 11'de gelir. Geç vakte kadar oturduktan sonra parktan ayrıldık. Sabahleyin erkenden kapı çalındı, baktık Nimet abla. "Ay oğlum sen kâhin misin? Böyle bir şey olamaz. Nasıl bildin falımı? Aynen çıktı." Heyecanını gizleyemiyor, dur dedik, anlat. Ben ona falda demişim ki: "Sana yarım saat sonra uzaktan bir hediye gelecek, ama bu hediye öyle ambalajlı kutulu falan değil birisi, bu hediyeyi eliyle çekerek getirecek." Bizler parktan ayrıldıktan sonra, o da evine gitmiş yatmış. Kardeşi Ziyet abla da yanında. Uykuya daldıklarında, aniden kapı çalınmış. Kapıyı açmadan sormuşlar "kim o", "Tanrı misafiri". Açmışlar kapıyı. Ne görsünler, bir adam, elinde bir koç, "Bunu İzmir'den, sizleri çok seven bir yakınınız gönderdi" demiş. İki kardeş, benim falda söylediğimin aynen çıkmasına çok şaşırılmışlar ve heyecanlanmışlar. Adamı misafir edip yatırmışlar.

Sabahı zor etmiş Nimet abla. Erkenden kalkıp gelerek, falın müjdesini söylemek için, sözde bizi rahatsız etmiş. Bu ikinciden sonra kahve falına da bakmadım.

EVİLİK VE KIZLARIMIN DOĞUMU

Eşim Nezahat'ı, küçük bir kız iken, ortaokuldan tanırdım ama o beni tanımazdı. Sonra ayrılıp, enstitüye geçmiş. Bunu daha sonra öğrendim. Zaman geçti yaşımız ilerledi, gençler sınıfına katıldık.

1950 yılında onu daha serpilmiş gördüm, 17-18 yaşlarında idi. Ona gençlik sevgisi ile bakmaya başladım. Evlenmek aklıma gelmiyordu, zaten evlenemezdim, sırada ağabeylerim vardı. Kızın yapısı, aile terbiyesi, annesi babası ve kardeşlerinin genel görünüşleri hoşuma gidiyordu. Ablası Müşerref, eniştesi Ahmet Sun, erkek kardeşi Özgül, küçük kardeşi Ülkü ile beraber beğendiğim bir aileyi oluşturuyorlardı ama işte o kadar. Amcakızı kuzenim, Mükerrerem hanımla iyi konuşuyorlardı. Sadece pencereden bakışıyorduk.

Bir yaz günü, Haydarpaşa lisesinden bir arkadaşımın tanıdığı, Burdur Toprak Mahsulleri Ofisine tayinle gelmiş ve beni aramasını söylemiş. Görüştük, tanıştık. Önce ona bir ev bulduk.

Bir gün bana” Hamit’ciğim, Burdur’un kızları hoşuma gidiyor, bir tane bulalım da evleneyim” dedi. Arkadaş Denizlili idi. Böyle bir şey olursa, annesini, babasını getirecekti. Hemen aklıma Nezahat geldi. Uzaktan bir sevgi ve hoşnutluktan başka bir şey aramızda geçmeyeceğine göre, kızın nasiplerine engel olmayayım diye düşündüm ve uzaktan gösterdim. Görünüşü ile çok beğendi ve hemen Denizli’ye annesini ve babasını getirmeye gitti. 20-25 gün sonra geldi ama evlenmiş olarak. Aile baskısı ile evlendirildiğini üzülerek söyledi. Burdur’da kaldıkları sürece dostluğumuz devam etti. Bu arada, Nezahat ile pencereden bakışmaya devam ediyoruz. Onun da benim gibi aynı duyguları taşıdığına şüphem yok. Burdur gibi yerde kızla oğlanın olur olmaz şekilde buluşmaları, konuşmaları, terbiye dâhilinde de olsa mümkün değil.

Yedek subay okuluna gitmem gerekiyordu. Onu uzaktan da olsa, birkaç kere gördükten sonra Burdur’dan ayrıldım.

Kıta hizmetime gitmeden evvel verilen izinle Burdur’a geldim. Resmi elbise ile dolaşıyorum, pencereden baktı, yakışıklı bir subay gördü, gülümsedi. Kuzenimden öğrendiğime göre, onların evinde ve pencerenin önünde oturuyorlarken annesi beni görmüş ve ”Şu giden zabıt, inşallah benim damadım olur” demiş. Kuzenim de “ o zabıt, bizim Hamit Çine” deyince. Annesi utancından şaşkına dönmüş ve gülüşmüşler.

Terhis olduktan sonra Burdur’a döndüm. Kanuni hakkım olan bir ay kadar bir süreyi resmi elbise ile dolaştım. Bir ara, kuzenimi ziyarete gittim. Hoş sohbetten sonra, Nezahat’in evlenip evlenmediğini sordum.

Kuzenim,”Hamit Bey, o hala seni seviyor, kimseye varmıyor “dedi. İşte o an aklıma iyice düştü. Hemen annemle görüşüp isteğimi söyledim, annem de çok memnun oldu. Safa ağabeyimi Amasya’dan çağırdık. Bir büyük olarak kızı istedi. Bu durumu çok yakın akrabalarından bile sakladık, çünkü ne yapıp ne ederler bozarlar. Çünkü gelenekte bir bey oğlu, bey kızı ile evlenir gibi bir anlayışın sahibidirler. İş olup bitince, olay ertesi gün duyulmuş.

Pazar günü caddede gezinti halinde iken beylerden biri yanıma yaklaştı ve bana “dayım sen ne yapmışsın yahu, asaletine hiç yakışmayan bir iş yapmışsın oğlum”dedi. Daha, sonra ilave etti: “Bu kadar bey kızı duruyorken, bekleyen varken, doğrusu hiç iyi etmemişsin dayım”. Ben hiç istifimi bozmadan “dayı yarın ne gündür, ne yapılır?” “Pazartesi” dedi ve “Hayvan pazarı kurulur.” Ben de “ hah dayı” dedim. “Söyle o beylere, yarın kızlarını hayvan pazarına çekip orada satsınlar, bugüne kadar, hangi bey oğlu hangi bey kızı ile geçinebilmiş söyler misin bana”.Şöyle bir irkildi, ciddileşti ve biraz durakladı: “Çok haklısın dayım, ben söylememiş olayım, sen de duymamış ol, haydi Allah mutlu etsin”deyip gitti. Nikah olmadan yanyana olmak kabul edilmeyen bir anlayış olmakla beraber, annesinin yanında, bir Cumhuriyet balosu ile 14 Mart tıp balosunda, annesinin itirazlarına rağmen, benimle dansa kalkması onu çok mutlu etmişti. Çünkü o ana kadar, kardeşi Özgül’den başkası ile dans etmemiştir.

1956 yılı,5 Nisan günü, Belediye’de davetliler huzurunda, merhum Şükrü Kanalan tarafından nikâhımız kıyıldı.7 Nisan Cumartesi gecesinde, Halkevi salonunda balo ile düğünümüz yapıldı. Birkaç gün Burdur’da kaldıktan sonra, balayı için Çine’ye gittik. Bibercinin Halil Ustanın evi, daha uygun olduğundan, orada kaldık ve evliliğimizin en güzel günlerini kutladık. Baharın en güzel günleriydi. Bahçelerde, ekin tarlalarının, dere kenarlarında gezerek değerlendirdik. Daha sonra Burdur’a döndük. Yaz mevsimi başlayınca, çiftçilik için Çine’ye tekrar gelerek, yeniden düzenlenen evimize yerleştik. Buradaki yaşantımız, İzmir’e gidinceye kadar devam etti.

Yasemin kızım,12 Ocak 1957 de Burdur’da dünyaya geldi. O gün en mutlu anımızı yaşadık. O günlerde Şeker fabrikasında çalışıyordum. Annemin yaptığı baklavayı, doğum kutlaması olarak, arkadaşlara götürdüm.

Kızlarımın adlarını, evlenmeden önce düşündüm. Hem çiçekleri hem de kız çocuklarını çok seviyordum. Ben de çocuklarımın kız olmasını istiyordum, Allah’a çok şükür ki dileğim yerine geldi.

Nilüfer, 29 Haziran 1959 da Burdur’da dünyaya geldi. O gün Pazar idi. Hastane doğum doktoru da izinliymiş, doğumları operatör yaptırıyormuş.

Operatör de, çok yakın akrabamız diş doktoru Şükrü Kuzucu'nun da can ciğer dostu bunu biliyorum. Doğum başlamış ebe yardım ediyor, operatör pazar nedeni ile evinde o an. Öyle bir durum oluyor ki doktorun müdahale etmesi gerekiyor. Ebe, telefonda, dişçi Şükrü beyin akrabası diye bildiriyor. Doktor hemen gelerek müdahale ediyor ve Allah'ın izniyle tehlike kalkıyor. Ondan sonra her şey normale döndü.

Çiğdem İzmir'de dünyaya geldi. Nezahat'i, gece taksiyle doğum hastanesine götürdüm.15 Haziran 1963 tarihinde Akademide sınavda iken, kayın biraderim, Dr. Özgül Özgüven doğumun saat 9'da olduğunu müjdeledi. O an bir kez daha mutluluğumu yaşadım ve sınavı da kazandım.

Kızlarıma, okul öncesi, okuma ve yazmayı öğrettim. Üçü de en güzel şekilde, eğitimlerini sonuna kadar sürdürdüler. Yasemin, Türk kolejinden sonra Ankara'dan, Kimya mühendisi olarak mezun oldu.

Nilüfer, Karataş Lisesinden sonra Buca Eğitim Enstitüsünden, İngilizce öğretmeni olarak mezun oldu. Çiğdem de, Karataş Lisesinden sonra Ege Üniversitesi kimya bölümünü bitirdi. Yasemin ve Nilüfer, Bahçelievler Mithatpaşa İlkokulunda okudular. Yasemin binci sınıfta iken, mahallenin çocuklarına, okulculuk oynarken, öğretmenlik yapıyor, onları eğlendiriyordu.

Çiğdem, Murat Reis İlkokulunda okudu. Evde, kardeş kardeş evcilik oynarlar ve annelerinin kabul gününü taklit ederek birbirlerini ziyarete giderler, ayaklarında, annelerinin iskarpinleri, ellerinde çantaları olduğu halde, sözde kapı çalıyormuş gibi, "şingir mıngır" derlerdi. Ev sahibi" buyurun hoş geldiniz" derdi. Çaylar kahveler, sonrada sohbet ederlerdi. Bu konuşmalar yarım yarım ağızla olunca, bizlere zevkli gelirdi.

KIZLARIMDAN ALTIN SÖZLER

Yasemin küçük, caddede yürürken, denizi sakın görünce “deniz YORGAN gibi”dedi, gülüştük.

Nilüfer “ben küçükken, ÇARFOŞA (çarşaf) Çarfoş diyeymişim”, “KAMASA(makas) kamas, diyeymişim”, LİLOMA(limon) lilom diyeymişim”

Çiğdem üç yaşındaydı. Gözlerinin muayenesi için Ankara’ya gittik. Çocuklar evde her an Atatürk’ten konuşurken, “Anıtkabir” lafını bizden veya ablasından öğrenmişti, Çiğdem“AnıtKabir”derdi. Ankara’ya sabah vardık.Kar yağmış,yerler kirli beyaz,Çiğdem hemen kartopu yapmak istedi fakat eline kar alınca,elleri simsiyah oldu,buna çok üzüldü. Ankara’nın isi pası karla birlikte yere inmişti.

Hem Nezahat’in hem de Çiğdem’in muayenesini, Almanya’dan gelen Meral hanıma yaptırdıktan ve Çiğdem için ameliyat günü aldıktan sonra, bana”Babacığım Amit Kabire gidelim”dedi. Soğuk ve kara rağmen gittik. Taş merdivenleri çıkıp Mozoleye ulaştığımız zaman Çiğdem duvarı elleriyle yokladı ve “Aa TAŞTANMIŞ, BEN OLSAM ALTINDAN YAPTIRIRDIM” dedi.

İZMİR'E YERLEŞME KARARIMIZ

Yedek Subaylık görevim bitmiş,1954yılı Nisan ayında, Davutpaşa kışlasından terhis olmuş, Burdur'a dönmüştüm. Resmi teğmen rütbeli elbisemle, bir aylık gezme hakkımı kullandıktan sonra, köydeki çiftçilik çalışmalarına döndüm. Daha önce de anlattığım gibi,1956 yılında da evlendim.

Yine o yılların yaz mevsimi idi. O meşhur otobüs ürkütülen, değirmen önündeki harman yerinde, traktörle harman dövüyoruz. Bir gün, akrabamızın oğlu Ali Göksel,(beş –altı yaş küçük) elinde bir kitapla geldi. Babası (eniştemiz) başka bir aileden olduğu için, soyadları Göksel idi. Söğüt ağacının gölgesine yan geldi, kitabı karıştırmaya başladı. Ali ile Hakkı Bey, amcamızın oğlu Yılmaz da o yıllarda İzmir Yüksek Ticaret Okuluna devam ediyorlardı. Ali'nin elindeki kitap, takıntılı olduğu dersi imiş. Kitabı elime aldım, şöyle bir karıştırıp konulara üstünkörü bakıp geçtim. Kitap, konularıyla hoşuma gitmişti. Kitabın başlığında “İşletme İktisadi” yazılıydı. Ben askerlikten sonra çiftçiliğe döndüm ama yüksek tahsilimi tamamlayamadığım için, içimde bir eksiklik hissediyordum. Ali bana”Hamit ağabey sen bu okula kolayca devam edebilirsin, devam mecburiyeti de yok”dedi. O an sanki karar vermek için, bütün duygularım seferber olmuştu. Ali'nin kitap ile gelişi, temiz duygularla bana seslenişi bana bir canlılık getirdi.

O gece konuyu Nezahat'e açtım, çok sevindi. Anı zamanda hanım terzisi de olan eşim, “ben buradan masrafına da yardım ederim ama ayrı kalmak işime gelmez, sık sık gider gelirsın” dedi. Ben bu işin böyle olmayacağını, beraber gidersek daha uygun olacağını söyleyince çok sevindi.

Konuyu anneme açtım. Bizden ayrı olacağı için üzüleceğini, tahsilimin daha önemli olacağını, bunun için de ayrılığa katlanacağını söyledi. Annem yalnız kalmayacaktı. Küçük kardeşlerim Mehmet ve Behiç de o yıllarda Burdur'da idiler.

1958 yılı Eylül ayında, okula kayıt yaptırmak için İzmir'e hareket ettim. İzmir'de oturan amcamın kızı Aliye ablamın evinde birkaç gün kalarak, geri dönecek, eşimi, bir yaşındaki kızım Yasemin'i alıp, İzmir'e tekrar gelecektim. Kararımız böyleydi, ama sonuç umduğumuz gibi olmadı. Okul, İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi olarak statü değiştirmiş, bu bakımdan sınavla öğrenci alacakmış. Bunca yıldan sonra, sınava girmem ve neticeye ulaşmak zordu. Sınav tarihini öğrenip geri döndüm.

Akrabalarımızdan birinin büyük oğlu, o dönemlerde, Demokrat Partiden Burdur Milletvekili idi. Avukatlık işlemlerini bir süre için, avukat Ali ağabeyime devretmişti.(daha sonra Yassıda mahkûmu oldu).

Daha sonraları bir meseleden dolayı, ağabeyimle ağır bir tartışmaya girdi. Şahidi olduğum bu olayda, Milletvekilliğinin verdiği cesaretle bağırıp durdu. O an ağabeyim, devraldığı dosyaları kendisine iade edip, oradan ayrıldı. Uzun süre konuşmadılar. Benim Yüksek Ticaret okuluna gideceğimi nasıl öğrenmişse, “ben Ali’ye (kayın biraderi) torpil olacağım, sana da olayım “dedi. Ben henüz karar vermediğimi söyleyerek atlattım. Ağabeyimle olan tartışmasından dolayı hiç istemedim. Bir gün bana” ben olmasaydım sen okuyamazdın, okulada giremezdin” diyerek yüzüme vuracağını hissederek, yakınlık göstermedim, ama biz her zaman olduğu gibi, akrabalık saygımızı gösterdik.

O güne kadar, saygı ve sevgi ile işlerim, kendiliğinden ve kaderime razı olarak oldu gitti. Hiç torpil bilmezdim ama olay başka türlü seyrederek, bir rezilliği, bir kepezeliği en çirkin şekliyle öğrenmiş oldum.

Sessizce İzmir’e geldim ve sınava girdim. Benim gibi yaşlı adaylar çoktu. Her sıraya bir kişi oturmuştu. Tesadüf bu ya, Ali de tam benim önümdeki sırada idi. Sınav başladı, sorular verildi. Matematiğim iyi değildi. Kompozisyonu en iyi şekilde yazdım. O sırada, Ali’nin yanına biri geldi ve matematiğin cevabını ona yazdırırken bende duydum ve aynen yazdım. Böylece benim sınav kâğıdım süper olmuştu. Olmuştu ama listede benim adım yoktu. Milli Eğitim Müdür Muavini, Burdurlu Emin Seymen ağabeyime gittim durumu anlattım ve kâğıdımın bakanlık kanalı ile okunmasını istedim. Emin Seymen çok güzel saz çalar ve zeybek oynardı. Gazi Terbiyede öğrenci iken,1936 Berlin Olimpiyatlarına, dünya halk sazları orkestrasında çalmak üzere, ilk olarak, Milli Bağlamacı olarak gitmiş. Hemen telefona sarılıp, tanıdığı okul müdürüne durumu bildiriyor ve benim kâğıdımın, Bakanlığa gönderilmesi isteğimi söylüyor. Müdür, hiçbir sınav kâğıdını okumadıklarını, kontenjanın Demokrat Partili torpillikle doldurulduğunu, yalvarır gibi bir tonla anlatmış. Seneye gelsin sınavsız alırım demiş. Yapılacak bir şey yoktu. Üzülerek, böylesine iğrenç bir olayı geride bırakarak Burdur’a döndüm. Annem ve eşim de çok üzüldü.

Bazı zamanlar, niçin bu olayın üstüne gitmedim, dava bile açabilirdim diye düşünmüşümdür. Arada Emin beyin de olması nedeniyle de üstüne düşmedim.

Çiftlik işleri devam ediyordu. Halamın tarlalarını da üç yıllığına kiralamıştım. Pancar ekimim iyi gidiyordu. Hem annemin, hem de kendi işlerimizi yürütüyordum. Kızım iki yaşına bastı. O sıralar, ikinci kızım dünyaya geldi.

Annem ve eşim, eğitimim için her zaman destek olduklarından, seneye tekrar sınava gitmeye kararlıyım. Günü gelince tekrar sınava girdim ve kendi gayretimle kazandım. Girişimi, Emin beyden başkasına söylemedim. Sevinerek Burdur'a döndüm. Annem ve eşim de çok sevindiler.

Okul açılıncaya kadar hazırlıklarımızı yaptık. Aliye ablama mektup yazarak, eşyaları göndereceğimi ve kendilerine yakın bir ev bulmalarını rica ettim. Tam karşılarında iki odalı bir evi kiraladıklarını bildirdi. Eşyaları kamyonla İzmir'e yolladık, biz de iki gün sonra, ailecek, annemizden izin alıp, üzülerek trenle yola çıktık. Sonrası malum, yerleştik ve normal yaşantımıza alışmaya çalıştık.

Aliye ablamızın orada oluşu bizim için bir nimetti. Hiç yabancılık çekmedik. Mermer ustası Hüseyin enişte ile birlikte, ana baba gibi bize daima destek oldular.

Okul başlamıştı. Benim için, bunca aradan sonra yeni bir hayat gibi geliyordu. Bir sevinçle her gün okula gidiyor, dersleri dinliyordum.

İZMİR RADYOSU

İzmir Radyosunda arkadaşlarım, Mithat Gök, Şerafettin Civelek, İstanbul'dan tanıdığım sanatçılardı. Mithatla, Necati beyin korosunda uzun zaman çalıştık. Müsait bir zamanda ziyaretlerine gittim. Şefleri Mustafa Hoşsu ile, daha önce Muzaffer Sarısözen'in odasında tanışmıştık. Beni iyi karşıladılar. Bir ara Mustafa Hoşsu "Muzaffer Hoca bana tembih etti, Hamit Çine'yi Ankara Radyosuna alamadım, gelirse ondan istifade edin demişti. Sana ihtiyacımız var, gelersen sevinirim" dedi. O aralarda Mesut Cemil başkanlığında imtihan heyeti gelmişti. Sınavda çaldığım Boğaz havası ile Serenler zeybeğini çok beğendiler. Bilhassa Mesut Cemil Bey çok takdir etti ve "oğlum sen İstanbul'da kendini saklamışsın" dedi. O gün İzmir Radyosuna resmen girmiş oldum.

Okulun devam mecburiyeti olmadığından, radyoya gitmeme engel olmuyordu. Her ikisini de aksatmadan yürütüyordum. T.R.T kurulduktan sonra, ayrıca memur olarak çalışmak istediğimi ve aile yapımıyla eğitim durumumu açıkça belirttiğim dilekçemle, Genel Müdürlüğe müracaat ettim. Aynı anda, Mustafa Hoşsu da dilekçe gönderdi. Çünkü çalışmalarımızın bir güvencesi yoktu,"kaşe" sistemi ile yani seans üzerine para alıyorduk. Örneğin,1960 İhtilalinde, radyo müdürü olarak bir yüzbaşı geldi. İlk işi, bizim seanslarımızın adedini indirmek oldu. Otuz gün çalışanları on beşe indirdi. Mesela benim annemin tarlaları var diye, mantıksızca (sözde tasarruf ettirecek), on beş gün çalıştırmaya başladı. Karı koca çalışanları da onbeş güne indirdi. Hâlbuki Cemal Gürsel Paşa, bir bildiri ile kimse işinden olmayacak, kimse işe alınmayacak, herkes durumu ile devam edecek " diye duyurmuştu. Müdüre "annemin tarlalarının olması, kimseyi ilgilendirmez, lütfen benim durumumu düzeltin, aksi halde Cemal Paşaya yazacağım" dedim. Düzeltmedi ve şikâyet edeceğimi de hiç umut etmedi. Ben de, Cemal Paşa'ya dokunaklı bir mektup yazarak iadeli taahhütlü gönderdim. Kendi imzası ile iade kartı gelince rahatladım. 15 gün içinde Yüzbaşayı görevden aldılar, bizim de çalışmalarımız eski haline döndü.

Memuriyet için Genel Müdürlüğe gönderdiğimiz dilekçelerin cevabı birkaç ay gecikti. Ben de genel müdürle yüz yüze konuşup derdimi anlatmak için Ankara'ya gittim. Beni güler yüzle karşıladı. Derdimi anlattım."Nasıl olur, bütün dilekçeler cevaplandı, bunda bir iş var" dedi ve Genel sekreterine emir verip, dilekçelerin bulunmasını istedi. Yarım saat içinde dilekçeler bulundu. Genel Müdür görevlilere kızdı, bağırdı bana da " bak evladım, ikinizin de dilekçelerini onaylamışım, gider gitmez hemen göreve başlayacaksınız" dedi. Yüksek tahsilime de devam ettiğimi öğrenince "istersen seni buraya alayım, çünkü bana senin gibiler gerekli" dedi.

Ben evimin ve çocuklarımla durumundan bahsettim, o zaman bana “gelmek istediğin zaman bana bildir” dedi.

İzmir’e dönünce hemen göreve başladık. Ayrıca öğle ve akşam saatlerinden istifade ederek seanslara giriyor ek ücret alıyordum. Bir ara kanunla memurlara Mikrofon tazminatı verdiler, ama benim kadroma verilmedi,

Genel Müdürler değiştiği için bir şey yapamadım, görevden istifa edip, sigortalı sanatçı olarak, emekli oluncaya kadar çalıştım.

ÇİNE KIRTASIYE

Radyo ve TV yayınlarının seyrek olduğu günlerde idi. Hem kazanç, hem de Nezahat'in meşgul olması için, Nokta durağında, şimdiki Kamil Koç bürosunun olduğu yerde kırtasiye dükkânı açtık. Üç sene kadar çalıştık. T.V programlarının sıklaşması nedeniyle, dükkân işi yalnız Nezahat'in üstüne kaldı. Yorgunluk ağır geldi, biz de uygun bir fiyatla devrettik. 1971-1975 yılları arasındaki bu çalışma ve meşguliyet, bir anı olarak kaldı.

İlk zamanlar, radyo yayınları canlı idi, daha sonraları band yayını başladı. Kızlarım henüz küçükken yaramazlık yaptıklarında, akşam canlı yayından döndüğüm zaman, Nezahat bana göz ediyor, ben "Yaramazlık yapmışsınız, seslerinizi radyodan duydum" gibi sözlerle onları korkutuyordum. Anneleri de "buradan babanıza seslenirim" gibi uyarıda bulunarak onları avutuyordu. Bu böylece uzun süre devam etti. Yasemin üç yaşında, Nilüfer de bir yaşında ve apalama halinde iken, yasemin her sabah okula giden çocukları görünce, "okula gidecem" diye hareket halinde ve okumaya çok hevesliydi. Ben okula gitmeyeceğim diye dayak yedim, o ise okula gideceğim diye tokat yedi. Ona çanta, defter kitaplar aldım. Her sabah çantasını alıp okula gidiyorum diye dolanıp duruyor. Yine bir gün, böyle hareket ederken, arkasında apalayan Nilüfer, merdivenden yuvarlanıyor, başlıyor ağlamaya. Birkaç ayak merdivenin sonunda durmuş, baktım bir tarafında bir şey yok. O zaman Yasemine iki küçük tokat vurdum "bir daha kardeşine dikkat et" diye. Ondan sonra daha dikkatli oldu.

Radyoda yayınlar fazla olduğu için, eve akşam gelebiliyordum. Bilhassa yaz günlerinde, eve geldiğim ve kapıdan içeri girdiğim andan itibaren kızlarım benim hareketlerimi takip ediyorlar, ben de bunu anlıyorum. Eğer elbisemi değiştirmesem, sinemaya gideceğimizi tahmin ederek seviniyorlar. Ben de bunu hissederek, yemekten sonra "haydin sinemaya" deyip onları sevindiriyorum. Bu olay, her gece böyle zevkli bekleyişlerle devam ediyor.

Sinemaya her gidişimizde, hava sıcak olduğu için, gazoz içiyoruz. Bu her gece devam ediyor. Çiğdem henüz küçük olduğu için, sinemaya sırf gazoz içmek için gidiliyor zannı ile o daha çok memnun oluyor ve gazozu içtikten hemen sonra uykuya dalıyor.

Bir de, filmlerdeki kavgalı, dayaklı sahnelerde, Nilüfer ağlamaya başlıyor. Başını annesinin kucağına bastırıp saklayarak, o sahne bitinceye kadar, öylece kalıyor. Böyle anlarda, çok duygulu olduğu için, bunu bir film olduğunu, gerçek olmadığını ne kadar anlatmış olsak da bu huyundan vazgeçiremedik.

Yalnız bu kadar olsa iyi, Necmi amcamızın oğlu Hüseyin'i ne zaman görse onun yüzüne bakamıyor ve ağlamaklı olarak başını eğip saklanıyor. Herhalde, sinemadaki kavga eden bir adama benzettiği için böyle davranıyordu.

Okul yaşına kadar bu böyle devam etti.

Yasemin, üç-dört yaşlarında, o zamanın çocuk artisti Ayşeciğe benziyordu. Gezmeye veya sinemaya giderken, yüksek sesle, "Ayşecik haydi yürü kızım" diye seslenirdim. Mahallenin çocukları "Aaa, Ayşecik gidiyor" diye arkamızdan bakarlardı.

ETKİLENDİĞİM VE TAKDİR ETTİĞİM RADYO SANATÇILARI

Radyo sanatçısı ve de Halkbilimci unvanına sahip olmadan yıllar önce, Ankara Radyosu sanatçıları zevkle dinlerdik. O zamanın sanatçıları sanki bir başka idiler. Sazlar ve sesler, ayrı ayrı renklerle bir topluluk oluşturmuştu. Şimdiki gibi, tek düzeye bir sese sahip değillerdi. Onun için etkileyici bir özellikleri vardı. “Ali Can, Nurettin Çamlıdağ, Ahmet Sezgin, Yıldırım Çınar, Neriman Tüfekçi, Muzaffer Akgün, Nezahat Bayram, Yıldız Ayhan. İstanbul Radyosundan, Turan Engin, Şahin Gültekin. İzmir Radyosundan Zeki Oğuz, Durmuş Yazıcıoğlu, Toygun Dikmen, Yılmaz İpek gibi değerli sanatçılardı. Tüm bu sanatçılar, benim meslek hayatımda, zevkle çalıştığım ve dinlediğim kişilerdi. Bunların dışında son zamanların İzmir Radyosunda çalışan Hale Gür, Emine Akmeşe ve Ahmet Günday da beni fazlasıyla etkileyen sesler arasındadır. Bu sanatçılara yakınlığının bir başka nedeni, Burdur ve Teke Yöresi türkülerini çok severek ve benimseyerek seslendirmelerinden kaynaklanmaktadır. Bu üç sanatçı, Burdur ve çevresinin tüm kültürel çalışmalarına, festivallerine halkın isteği ile gönül veren değerli kişilerdir.

Bunlardan ayrı olarak sanatlarından ayrı olarak, arkadaşlıkları ve dostlukları ile gönlümüzde yer alan ve az ve öz konuşan, esprili merhum Alaattin Seçgel, diğeri de Mehmet Daridere'dir. Ispartalı olan Mehmet de çok şeker bir arkadaş. Sünütçuları güldürmekte başta gelir. Kendisi anlatıyor. “Yıllar önce bağlama öğrenmek için usta arıyorum. Isparta'da birisi; Git Burdur'a orada Hamit Çine var onu bul dedi. Ben de sazımı alarak Burdur'a geldim ve ilk rastladığım kişiye sordum Hamit Çine'yi. Adam: “O, Çine'dedir, burada bulamazsın” dedi. Ben de Hamit Çine'nin Aydın'ın Çine Kazasında zannederek geri döndüm. Meğer Çine Köyünde imiş” diyerek hem güler hem güldürdü. Bir de radyo dışında çok değerli bir mahalli sanatçı arkadaşım daha var. Kendisi Ödemişli Hüseyin Fil. Halk türkülerinin bozulmaması için çok duyarlılık gösteren bir dost. Radyolarda, birkaç derlediği türküsü de var. Özel kaset ve taş plak arşivi de çok zengin. Sık sık dükkânına giderim, sohbet ederiz.

Ankara Radyosunun ilk grup sazlarından başta Sarı Recep olmak üzere, Osman Özdenkçi, Ahmet Yamacı, Ahmet Gazi Ayhan, Mucip Arcuman, Yahya Yahyabeyoğlu, daha sonraları, Emin Aldemir ve Nida Tüfekçi gibi yöresel tavırlarıyla ün yapan bağlama ustalarını şimdilerde arar oluyoruz. Tabii ki, bunların seçimleri, icra yöntemleri ve kültür açısından değer verilerek sanatçı hüviyetini kazanmalarında, zamanın büyük folklor hocası ve araştırmacısı ve yöneticisi Muzaffer Sarısözen hocanın çabasının büyük rolü vardır. Vefat edenlere Rahmet olsun.

RADYO VE KONSERVATUVAR ÇALIŞMALARI

1959–1983 yılları arasında, İzmir Radyosunda, bağlama sanatçısı ve koro şefi olarak çalıştım. Bu arada yöremle ilgili çalışmalar da yaparak gerek türkülerimizi, gerekse oyunlarımızı derleyerek ve notalayarak, T.R.T arşivine kazandırdım.

İzmir Radyosunun, ilk girdiğim günlerde, ilkel bir yapısı vardı. Çok basit şartlar altında çalışıyorduk. Stüdyo küçük bir oda idi ve kapılar kapandığı zaman, sıcaklık 50 dereceye kadar yükseliyordu ve havlandırma sistemi de yoktu. İlk zamanlar Kaşe ile çalışıyorduk, yani çalıştığımız yayın adedi ile ilgili ücret alıyorduk. Bu nedenle izin alamıyor, çalışmadığımız gün ücret yoktu. Günde, iki veya üç emisyona çıkıyor, her defasında terden sırlı sıklam oluyor ve her defasında da çamaşır değiştiriyorduk. Fuar içindeki bu eski at yarışı kulübünde uzun yıllar çalıştık. Bizler emekli olurken Alsancak'ta bir apartmana taşınıldı.

Bugün dahi radyo, Ankara ve İzmir Televizyonlarındaki programlara katılmaktayım. Bu arada, Burdur ile ilgili programlara emek veririm. Bazı kereler, bu tarz programlar için Ankara Televizyonuna da çağırılırlar. Benim için Burdur Kültürü ilgili çalışmalarımın sırası ve zamanı yoktur, çok mutlu olurum.

KONSERVATUVAR

1986 yılında, Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarına öğretim görevlisi olarak davet edildim. 5 yıl bağlama ve genel folklor dersini verdim. Bugün, Devlet Korolarındaki ve okulda hoca olarak kalan öğrencilerimle gurur duyarım. 5 yıllık bir çalışmadan sonra, Rektör ve okul müdürünün konuların cahili olmaları ve de anlayış göstermemeleri nedeni ile, davalı olarak okuldan ayrıldım. Böylece, kanunların bize tanıdığı doçentlik ve profesörlük unvanımız da Türkiye'deki adaletsizlik ve adli hatalar yüzünden elimizden alınmış oldu.

SEMİNERLER

Zeybek oyunlarının felsefesini bilen, Türkü ve oyunlarımızın yozlaşmalarına engel olmaya çalışan ve bu uğurda savaş veren bir kişi olarak bilindiğimden, yılların verdiği tecrübe ve hocalık sıfatıma güvenerek, gerek radyo, gerekse TV programlarına ve de sempozyum ve seminerlere çağrılmaktayım.

2000 yılında, Menemen Halk Eğitim Merkezi Müdürü, Sayın Nizamettin Karataş'ın yönetimindeki çalışmalardan olan seminere ilk defa davet edildim. Diğer görevlilerden Sayın Mustafa Tümen'in de yakınlığını gördüğüm seminerde, Zeybek Oyunları çalışmalarına katılan amatör ruhlu gençlere, öğrencilere, oyunları öğretmenlerin dışında anonim ve otantikliğin temel yapılarını gerçek yönleri ile anlatmak, yanlışlıkları gidermek, kültürümüzün yozlaşmaması için gerekli olduğu şekilde çalışmaların yapılması hususunda bilgiler vermek esas konuyu oluşturmaktadır. Başarılı, iki saatlik dersten sonra, izleyenlerin çok mutlu oldukları yüzlerinden okunuyordu.

Birkaç ay sonra, bu defa Antalya'da düzenlenen, Türkiye çapında gençlik seminerinde yine aynı konuları işleyerek iki saatlik bir ders verdim. Hiç şüphe yok ki, gelen mektuplardan anlaşıldığına göre, bu seminer de olumlu etkiler yapmıştı.

Uzun süre konuşulan bu çalışmalardan sonra, 2002 yılının 10 Şubat günü, yine Menemen Halk eğitim Merkezinin düzenlediği seminere davet edildim. Bu seferki gençler, ilk defa oyun kurallarının çalışmalarına katılan amatör gençler ve öğrenciler idi. Aynı konuları uzun uzadıya işleyerek, örnekleriyle açıklayarak, bazen de ÜÇ TELLİ ile ve oyun figürleriyle takviyeli ve uygulamalı olarak dersi bitirdim. Nizamettin Karataş, Mustafa Tümen ve genç Erban ile birlikte, Menemen'in güzel ve temiz bir lokantasında öğle yemeği yedikten sonra, Erban'ın hediye ettiği Menemenin meşhur yoğurdunu alarak,, Erban , beni sabahleyin evden aldığı gibi, yine evime kadar getirdi.

En son olarak da 24–25 Ekim 2002 tarihinde, Muğla Üniversitesinin düzenlediği, "ZEYBEK KÜLTÜRÜ" sempozyumuna "Zeybek Oyunlarının Yapısal Özelliği ve Milli Kültür Olmasının Değeri" adlı bildirimle katıldım. Değerli hemşerimiz rektör Sayın Ethem Ruhi Fırlı ile bir kere daha görüşmemiz beni sevindirdi. Gökova gezisi de çok güzel bir anı oldu.

ÖĞRETMENLİK YAPTIĞIM YILLAR

İktisadi ve Ticari ilimler Akademisinden mezun olduktan sonra, Karataş Lisesi müdürü, Sayın Abdürrezzak Tuğcu'nun isteği ile Ticaret ve Fen derslerine girerek, hem radyoyu, hem de okulu aksatmıyordum. Abdürrezzak bey, aynı zamanda ud ve bağlama çalan ve Urfa türkülerini bilen ve de ,Türk Sanat Musikisi bilgisi ile besteler yapan değerli bir kültür adamı idi. Ben aynı zamanda, okul halk müziği korosunu da çalıştırıyordum. Öğrencilik yıllarımın o unutulmayan üzüntülü günlerimi hatırladığımdan, iyi bir öğretmen olma çabası ile ve de başarılı olarak, tam üç sene çalıştım. 1973 yılı Burdur Belediye başkanlığı için delege seçimine katılmak için okuldan ayrıldım. Bağımsız olarak katılmak istediğim seçimlere, C.H.P'nin ileri gelenlerinin isteği üzerine ve tek aday olmak söz vermelerine dayanarak, delege seçimine girdim. Fakat sözünde durmayan partililer, karşıma iki aday daha çıkardılar. Seçimde, çok değerli Avukat Sayın Ali Şahin'nin verdiği bir tek rey'i alarak kaybettim. Onların seçtiği kişi, göreve başladıktan bir süre sonra, rüşvetle yakalandı. Azledildi ve hapse atıldı. Beni ondan sonra çok arayan oldu ama bir daha konuya eğilmedim. Benim amacım siyaset değil, Burdur'a hizmet etmektir. Çok güzel projelerim vardı. Rahmetli annemizden, siyasete girmemek için vasiyetliydik. Onun için, politik düşüncelere girmeden hizmet etmek amacım idi ama olmadı.

Okulda öğrencilere çok iyi davranıyordum, beni çok seviyorlardı. Onlara daima doğru olmalarını, yalan söylememelerini, kendi aralarında, aile içinde de sevgi ve saygı üzerine hareket etmelerini her derste yineler dururdum. Belgeli duruma düşen bir kaç öğrenciyi de gerçek bir öğretmenin yapması gerektiği şekilde kurtardım ve okuldan mezun oldular.

Orta birinci sınıftaki, ilkokuldan yeni gelmiş küçücük çocuklara da aynı uyarılarla ders veriyordum. Bir gün ticaret dersinden yazılı sınav yaptım. Soruları yazdıktan sonra çocuklara "sakın kopya çekmeyin, size kırık not vermem, sınıfı hepimiz öğrenerek geçeceksiniz, size bu dersi sınıfta öğreteceğim. Öğrenci iken ben de kopya çektim, ama öğretmenim, benim size söylediklerimi söyleseydi, ben de kopya çekmezdim" dedim. "Kopya çekenin anlarını, idareye bildiririm, anne ve babanızı çağırılır, mahcup olursunuz, sakın böyle bir şey yapmayın, çünkü hepimiz bu dersi başaracaksınız" diyerek onları bir kez daha uyararak morallerini yükselttim. Öğrenciler, korkularından ne kadar defter kitap varsa hepsini yerlere koydular. Ben koridora çıkarak dolaşmaya başladım. Onları bu sorumlulukla yalnız bıraktım. Sınav bitti, kâğıtları topladım.

Ertesi gün koridor nöbetim olduğu için dersim yoktu. Yanıma iki küçük kız yaklaştı, bir tanesi, öbürünün avukatı imiş gibi,”öğretmenim, arkadaşım size bir şey söyleyecek ” dedi. Diğer gözlüklü küçük kız yaklaştı ve bana, kızara bozara,”öğretmenim, ben sizin sınavınızda kopya çektim” dedi, ağlamaklı ve üzgündü.” Peki. Üzülme, yarın dersimizde konuşuruz” dedim.

Ertesi gün notlarımı okuyorum. Sıra o kıza gelince, onu atlayarak başka bir çocuğun notunu söyledim. O zaman arkadaşı olan kız ayağa kalkarak “Öğretmenim, arkadaşımın notunu söylemediniz ”dedi Ona oturmasını söyleyerek, o küçük kızdan gayrisinin notlarını okudum. Kız, başı önüne eğik, mahcup bir vaziyette bekliyor. Sınıfa seslenerek “çocuklar, bu arkadaşınıza iyi bakın, bu arkadaşınız çok terbiyeli, doğru, yalan söylemez ve ailesinin çok iyi yetiştirdiği bir evlat. Hepinizin onun gibi olmasını istiyorum. Gözü kaymış, arkadaşının kâğıdından bir kelime yazıvermiş, geldi bunu bana söyledi. Bu doğru davranışından dolayı ona 10 numara verdim.” dedim. O anı hiç unutmuyorum. Yüzü al al, olan pembeleşen küçük kız görülmeye değerdi. O çok mutlu oldu. Ya ben, belki ondan da çok mutluydum.

Böylece, güzel öğretmen olarak, bizlere kök söktüren o çirkin öğretmenlerden intikamımı alıyor daha çok mutlu oluyordum.

KALAYCILAR

50–60 yıl öncesinin biz çocukları için, duygularımızı okşayan, bizleri sevindiren iki meslek vardı. Birisi kalaycılık, ikincisi de payton sürücülüğü idi. Çocukların çok hoşlandığı görüntüler içerirdi bu meslekler. Kalaycı, bir çukurun içine tencereyi oturtur, ayaklarıyla içine basarak ve vücudunu sağa sola döndürüp kıvrarak, tencerenin altını temizler sonra usta o tencereyi kalaylardı. Bu hareket bizlerin çok hoşuna giderdi.

İkincisi de payton sürücülerinin, kamçıyı şaklatarak atları yürütmesi idi. O günlerde erkek çocuklara “ ne olacaksın oğlum” dendiğinde kalaycı veya paytoncu cevabı alınırdı.

Kalaycılık, ekonomik bir değeri olan ve zanaat olarak mesleklerin en iyilerinden biriydi. Çünkü bakır kaplar kalaylanmazsa,”bakır çalığı” denilen kimyasal değişimle, yemeklerin zehirlenmesine neden olmaktadır.

Bugün kalaycılık yok olmuş veya olmakta bir meslek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bakır kapların yerine, tekniğin ön gördüğü yeni tencere ve kaplar, bakırın yerini almış durumdadır.

Kalaycılık, ayrıca “folklorik” açıdan kaybolan bir değerdir. Eskiden kalaycılar, şehir içi çalışmalarının dışında, köylere de giderek, tüm çevre köylülerinin kaplarını da kalaylardı. Örneğin birbirine yakın köylerin merkezi durumunda olanına konaklar, düzenini, köy odasının uygun yerinde kurar ve isim sırasına göre, ücreti harman sonunda “arpa, buğday mısır nohut gibi tahıllarla okka veya kile hesabıyla alınmak kaydıyla kaplar kalaylanırdı.

İşin en güzel tarafı, kalaycı hiçbir zaman yalnız kalmaz, köyün ihtiyaçları toplanır, hem kalay yapılır, hem de sohbet veya gülünç hikâyelerle vakit geçirilirdi. Biz çocuklar da hem çırağın ocağı körüklemesini, hem de ustanın “nişadır” kokulu kap kalaylamasını seyrederdik.

Biz ailecek İzmir’e yerleştikten birkaç sene sonra, Triportöründeki hoparlörü ile çağrı yaparak kap toplayan bir kalaycıya rastladım. Durumu çok zayıftı. Kap veren yok gibi bir şeydi. O an, eskiden gördüğüm ve bildiğim kalaycılarının durumu gözümün önüne geldi ve bu kalaycının durumu beni duygulandırdı, aldım kalemi elime, esprili bir şekilde bir şiir gibi akıverdi.

KALAYCININ AŞKI

Bakırım benim canım sevgilim,
Kırmızı yüzlüm, al yanaklım,
Sen varken ne iyiydim bakırım,
Şimdi tam takırım.

Her evde her köyde seninle buluşurduk,
Gece uyur gündüz sevişirdik,
Dumanlı sisli günlerde bakırım,
Nişadır kokulum.

Dibini çok delerlerdi senin,
Ben hemen lehimlerdim,
Her yanını usul usul ellerdim,
Semere bağlardım yükünü bakırım,
Ne eşeğim kaldı, ne katırım.

Mumdan pullum al yeşil benlim,
Mangal gibi yüreğim,
Körük gibi ciğerim vardı, senin için,
Alev dolaşırda damarlarımda bakırım,
Ne itibarım kaldı ne hatırım.

En sonunda ne oldu bilir misin?
Alüminyum diye bir afet çıktı ortaya,
“Ne namus kaldı, ne ar”,
“Ellere şapur şupur, bize yarabbi şükür”,
O bana hiç gülmedi bakırım,
Aşktan yana fakirim.

Sen olmasan da artık üzülmiyorum,
Kessen bir damla kanı akmayacak,
İnsanlar gördüm,
Elimin sanatını dilime verdim,
Sülalesini kalaylıyorum bakırım,
Ne bıçağım kaldı ne satırım.

13 Eylül 1975

İNSUYU ŞENLİKLERİ

1979 Yılında, Burdur Belediye başkanı Sayın Çetin Bozcu beni telefonla arayarak, “Sana ihtiyacım var, geldiğinde uğrarsan sevinirim” dedi. İlk fırsatta gittim. İlk defa bir belediye başkanı bana ihtiyacı olduğunu bildiriyordu. Bu, alışıla gelmiş bir olay değildi, ama ondan sonraki başkanlar için bu çağrı bir gelenek haline gelmiştir. Benim, Burdur’u temsil eden bir sanatçı olarak gurur duymam gereken bir çağrıydı bu. Yüz yüze gelince daha çok sevindi ve konuyu açtı. Festival yapmak istiyormuş, Ne yapılması gerektiğini, benim bu konuda kendisine ne gibi yardımda bulunabileceğimi öğrenmek ve ona göre hareket etmek istediğini söyledi. Festivali nerede yapacağını sordum, stadyumda dedi. Ben de ona panayır yapmak istiyorsun, ben o işten anlamam, eğer festival yapacaksan, İNSUYU’nda yapacaksın, işte o zaman ben varım dedim. “Ağabey dağ başında festival olur mu “ dedi. “Ben gerekenleri söyledim, Vali beyle ve festival komitesi ile tekrar görüşün, kararınızı bildirin dedim ve İzmir’e döndüm. Bir hafta sonra tekrar telefon ederek, karar verdiklerini ve hemen gelmemi istiyordu. Temmuz-Ağustos T.R.T’den izinli olduğumuz aylardı. Gitmemde bir mahsur yoktu.

Komisyon, İnsuyu’nu tutmuş. Vali Kemal Yalçın Bey “taş attın da kolun mu yoruldu, baktın olmuyor dönüverirsin” demiş. Benden gerekli talimatı aldılar ve hemen harekete geçtik. İnsuyu’na giden iki taraflı yolu hemen asfaltladılar. Meydana baraka tipi pek çok dükkân yapıldı ve kiraya verildi. Bir hafta sürecek şenlikte meydanda ve şehirde ne gibi sanatsal ve kültürel düzenlemeler yapılacağını kendilerine bildirdim. Belediye ve Vilayet olarak, üretim ağırlıklı ekonomik çalışmalar için yarışmalı planlar yapıldı. Bana da Aziziyeli belediye şoförü ve de radyoda kaynak kişi olarak adı bulunan mahalli sanatçı Kemal Kalkan’ı emrime verdi. İlçe ve köyleri dolaşarak, yöresel sanatçıları davet ettim. Her tarafa resmi ilanlar asıldı. Şenliğe iki gün kala başkan: “ Ağabey halkımız Hale Gür’ü çok istiyor. Ne yapıp yapıp onu konsere getirmemiz lazım. Ben telefon ettim gelmiyor, bir kere de sen arar mısın”dedi. Hemen o an telefon açtım, tesadüfen evde imiş, durumu anlattım. Burdur insanının çok terbiyeli olduğunu, sanatçıya büyük saygısı bulunduğunu, muhakkak gelmesi gerektiğini söyledim. “Hocam kocam izin vermiyor” deyince de “boşan da gel veyahut kafasına bir odun vur bayılt da gel” dedim Kahkahalarla gülmeye başladı. Sonra anlattığına göre, o gece benim sözlerimi aynen aktarmış ve izini almış ama şart olarak da verilecek parayı kocası istemiyormuş.

Hale Gür niçin bu kadar isteniyor? Efendim bu olaydan birkaç ay evvel, Hale Gür, Burdur’un meşhur gurbet havası Ali Beyi bir hanım sanatçı olarak, ilk defa, TV’de okumuş ve çok sükse yapmıştı.

Yaklaşık olarak,1830–1855 yıllarında geçen olay, dönemin Padişahları Abdülmecit veya Sultan Reşat zamanında geçmiştir. Ali Bey, Tefenni Beyi ÇÖMEK Oğullarından Hacı Mehmet Beyin çok yakın akrabasıdır. Hacı Mehmet Bey Padişaha bağlılığı ile tanınan bir beydir. Asker gönderme ve vergi gibi işlemleri Hacı Mehmet Bey düzenlemektedir.

O dönemde, 23 yaşındaki Beyköylü Ali Bey, (geleneksel terbiye anlayışı ile asil olan erkek ve kadınlara, küçük de olsalar, Bey veya Hanım diye hitap edilirdi.) emekli zaptiye başçavuşun kızı ile iftiraya uğrar. Burada suçlu olan kızdır. Çünkü aslında Ali Beyin Fatmana adında sevdiği ve sözlüsü vardı. Başçavuş kızının namusunu temizlemesi için Ali Beye baskı yapar. Ali Bey, iftiradan başka bir şey olmadığını söylese de laf anlatamaz ve Konya'dan - Burdur o zaman Konya'ya bağlı idi- yardım ister. Gelen zaptiyeler, Ali Beyi yakalamak isterler. Ali Bey kaçarak eşkıya olur. Padişahın emriyle yakalanıp teslim edilmesi gerekir. Hacı Mehmet Bey, yakını olduğu halde Beyköy'ün batısındaki Ballık Boğazındaki mağaraya baskın yaptırıp yakalatır ve kellesi kesilerek gönderilir. Bu olay, çevrede etkinliğini hemen gösterir. Kısa zamanda türküsü yayılır. Bu türkü, gurbet havası tarzındadır. Yani ezgi, serbest, ölçsüz bir özellik taşımaktadır.

Aslında Burdur ve Teke yöresinin gurbet havaları aynı durumdadır. Dinleyeni, gerilere, tarihin geçmişlerine, o dönemlerin yaşantılarına götürür. Nemlenen gözlerle hüznü bir mutluluk yaşanır. Yöre halkı, bu nedenledir ki, gurbet havalarına çok duyarlıdır ve ilk defa bir hanım sanatçı tarafından TV 'de okununca, yöre halkı çok heyecanlı olarak dinlemiştir. O geceyi hatırlıyorum. Tefenni ve çevresinden gelen telefon ve telgraflarla duygularını anlatmışlardı.

İşte İnsuyu'nda Hale Gür'ün ısrarla istenmesinin nedeni budur. Hale Gür, şenliğin açıldığı gün ikindiye doğru İnsuyu'na, eşi ile birlikte bir arabayla geldi. Meydan çok kalabalıktı. Halk, Hale Gür'ü görmek için çırpınıyordu. Çine ovasındaki tarlalar, her türlü motorlu vasıtalarla dolmuş, taşmıştı. Açılan dükkânlarla, bayram gününe rastlayan, şenliğe halk sabahtan itibaren akın akın gelmeye başlamıştı. O gün belediye otobüsleri gece yarısına kadar ücretsiz yolcu taşıdı. Hasat zamanı olduğu için tarlasından dönen köylü kadınları İnsuyu dağının tepesini doldurmuştu. Görülecek bir manzaraydı.

O gece halk, büyük coşku içinde, Ali Bey türküsünü, Hale Gür'e defalarca okuttular.

Gece iki sularında biten konserden sonra Hale Gür boynuma sarılıp, "Hocam kusura bakma, ben böyle olacağını düşünemedim" dedi ve o dönemin 50 bin lirasını, kimsesizler yurduna bağışladı.

1980 İhtilali nedeni ile kısa bir süre ara verilen şenliklere, Belediye Başkanı Çetin Bozcu'nun, araştırmalarla temiz çıkmasından, zorunlu olarak görevden alınmasından sonra, başkan olarak, Bayındırlık Müdürü Özdemir Bahar tarafından, seçimlere kadar, Çetin Bozcu'nun bıraktığı yerden devam edildi. Hale Gür, Ahmet Günday, Serpil Kaya gibi sanatçılar, İnsuyu'nda konserlere devam ettiler. Her gelen sanatçı, Ali Bey gurbet havasını ısrarla okumuştur.

Seçimle belediye başkanı olan Sayın Nurhan Çiftçi başı da aynı düzen ve organizasyonlarla şenliğe can vermiştir. Her yıl, şenlik başlamadan önce o da, diğer başkanlar gibi, benimle daima bağlantı kurmuştur. Ben de sanatsal olarak şenliklere faydalı olmuştum.

İki dönem başkan seçilen merhum Armağan İlci, ölümüne kadar şenlikleri daha geniş bir kültür anlayışı ile organize etti. Ekonominin yanında daha çok kültürel, yani Burdur kültürü ile ilgili çalışmalara yer verdi ve o alanda isim yapmış Burdurlu sanatçılara, güzel sanatlar alanındaki değerlerini ortaya çıkarma ve onları tanıtma imkânlarını sağladı. Bunlardan biri de bendim. Burdur hakkında kitabım, müzik çalışmalarım, radyo sanatçılığım, Burdur türküsü ve oyunlarını derleyip radyo yayınlarına aktarmam, Türkiye çapında halkbilim uzmanı olarak literatürün içinde olmam gibi faktörler onu çok etkilemişti. Bu nedenden dolayı ki, 1997 yılındaki şenlik onun düşüncesiyle "Hamit Çine Şenlikleri" adıyla düzenlenmiştir.

Bir hafta süreyle dost kişiler, Hamit Çine'yi konuştu. Sayın Ediz Hun, Sayın Nazmi Yükselen, Sayın Toygun Dikmen ve Sayın Süleyman Şenel gibi değerli uzmanlar ve sanatçılar Hamit Çine'den konuştular. Edebiyat dalının tanınmış ismi sayın Sevgi Özel, tiyatronun ustası sayın Kerim Afşar gibi daha niceleri şenliğe ayrı ayrı renk kattılar.

CADDEYE İSMİNİN VERİLMESİ

O gün, Cumhuriyet meydanında yüzlerce insanın oluşturduğu bir kalabalık vardı. Halk sanatçıları ve hemşerileri Hamit Çine'yi görmek ve merasime katılmak için gelmişti. Başkan Armağan İlci, benim ve ödül hakkında özgün bir konuşma yaptıktan sonra, mikrofona beni davet etti. Önce günün önemini belirten ve birkaç defa verdikleri plaketten bir tane daha verdikten sonra sözü bana bıraktı. Böyle bir konu ile toplumun karşısına ilk defa çıktığım için çok heyecanlıydım. Heyecanlı, titreyen ve duygusallığımı bütün varlığı ile belli eden konuşmamla teşekkür ettikten sonra, halkımın sevgi ve saygısına sahip olmanın verdiği mutluluktan söz edip, başkana bir kere daha teşekkür ettikten sonra, kalabalıkla beraber, Pazaryerinin altındaki yeni caddeye doğru yürüdük.

“Hamit Çine Caddesi” yazılı tabela dört çivi ile çakılacaktı. Çivinin birini Vali Sayın Erhan Tanju, diğerini Milletvekili Sayın Mehmet Ekinci, bir çiviyi Başkan Sayın Armağan İlci, diğerini de Tuğgeneral Sayın Ali Rıza Selmanpakoğlu alkışlarla çaktılar. Mutluluk veren nemli gözlerle halk coşku içindeydi. Orada da başkandan sonra konuşarak, böyle asil düşüncenin sahibi başkanı ve oradakilere teşekkür ettikten sonra “darısı, bütün belediye başkanlarının başına” diyerek sözü bitirdim. Daha sonra bu duygulu insanlarla beraber oradan ayrıldık

“Hamit Çine Şenliği”nin son gecesinde, Burdur Gölü kenarında, muazzam bir halk türküleri konseri verildi. İzmir Efem Derneğinin zeybek ekibi, sevgili damadım ve oyuncu, Sayın Volkan Anık eşliğinde zeybek oyunları ziyafeti çektiler. O gecenin sürprizi, zeybek ekibinin en küçük elemanı olarak, torunum Efe Yelbuğa'nın solo olarak oynadığı zeybek oyunu oldu. Henüz 5 yaşında olan Efe'nin oyununa halk büyük alkışlarla karşılık verdi.

Gecenin diğer sanatçıları ise; özellikle gelen, Sayın Ahmet Günday, Sayın Emine Akmeşe, Sayın Toygun Dikmen ve Sayın Nazmi Yükselen idi. Her birinin okuduğu türküler, gecenin sanat ziyafeti oldu.

Şenlik boyunca gerek konuşmacılar, gerekse sanatçılar, belediye tarafından, göl kenarındaki Serenler Otelinde, mükemmel şekilde ağırlandılar.

BAŞKANIN ÖLÜMÜ

1998, Burdur için acı bir yıl oldu. Başkan Armağan İlci, İzmir'deki belediye başkanları toplantısına giderken trafik kazası geçirerek, yeğeni Gülçin ve şoförü ile birlikte vefat etti. Ertesi gün, İzmir'deki Burdurlular Kültür ve Dayanışma Derneğinin yemeğine de gelecekti. Dolayısı ile geceyi ilerideki bir güne erteledik.

29Mart 1998 tarihinde, İstanbul Devlet Türk Musikisi Konservatuarı öğretim görevlisi Sayın Süleyman Şenel'in çabaları ve İstanbul Belediyesinin ortak düşünceleri ile düzenledikleri “ Burdur'da Ziyafet ” gecesi Cemal Reşit Rey salonunda, muhteşem bir kültür gösterisi olarak halka sunuldu. Taksim Meydanı ve çevresindeki afişlerde yazılı olduğu gibi, gece “Hamit Çine'ye” ithaf edilmişti. O gece, Burdur'dan gelen halk oyunları topluluğu ile, yörenin tanınmış sanatçıları büyük bir özveri ile Burdur'u bir kere daha kültürü ile yaşattılar.

Sayın Süleyman Şenel açılıшта, uzun ve duygulu olarak, gecenin önemini belirten bir konuşma yaptıktan sonra, mikrofona beni davet etti. Ben de yine heyecanlı ve ağlamaklı olarak duygularımı belirttim. Gözlerim nemli olarak bu ödülü layık görenlere teşekkür ettim. Daha sonra gösterilere geçtik. Sırasıyla hikâyeli türküler, gurbet havaları ve halk oyunları benim de katılmamla, çoğunluğu Burdurlu olan seyircilerin alkışlarıyla devam etti.

ÇİNE OVASINDA TATİL

Çine Ovası, Kurna köyünü çıktıktan sonra başlar, Erenardıç'a kadar devam eder. Coğrafi terim olarak da, Çine Ovası olarak literatürde yer alır. Köyümüzün arazileri çoğunlukla bu ovada bulunur. İnsuyu'nu da içine alan ova, gerek turizm, gerekse üretim açısından yeniliklere sahne olmuştur: Bu yeniliklerin başında İnsuyu şenlikleri önde gelir. Su bulunmayan tarlalarda, sondaj suları ile verim daha da artmıştır.

Çine Ovasının Erenardıç tarafında, asfaltın kenarında, kardeşim Mehmet'in büyükçe bir elma bahçesi vardı. İçerisinde güzel bir evi ve diğer müstemilatlar bulunmakta idi. Yaz mevsimi geldiği zaman, kardeşlerimin aileleri, yakın akrabalar ve bazen de arkadaşlarımız orada günlerce toplanır tatilin tadını çıkarırdık. Gündüz bahçe işleri devam eder, gece geç vakitlere kadar, sazlı-oyunlu eğlencelerimiz devam ederdi. Çok zaman, komşu bahçe sahipleri köylülerimiz de bize katılırlardı. Hele bir komşumuz vardı ki, adı Şevket idi ama ona Kel Şevket derlerdi. Esprili, hoş sohbet, şakaya dayanıklı ve komik bir adamdı. Bu ufak tefek adamla eğlencelerimiz daha neşeli geçerdi.

Yengemiz Deniz Hanım, kardeşi Nurcan, eşi Fikret Bey, kızı Zerrin, diğer kardeşi, İstanbul'dan gelen Filiz, eşi Ruhi Bey, kızı Nezahat ve oğlu Tevfik misafirleri memnun etmek için hamaratlıklarını gösterirlerdi. Eşim Nezahat, kızlarım Yasemin, Nilüfer, Çiğdem; Mehmet'in çocukları Yelda, Verda ve Naci, manevi kızları Sabriye, manevi damatları Şevket Tortop, kızları ile birlikte tüm orada olanlar, birlik halinde, mükemmel bir yakınlaşma, akrabalık ve dostluk anlayışı içinde örnek bir dayanışma gösterip, bütün yaz tatilini en güzel şekilde değerlendirirdik. Meyve ağaçlarından ürün toplamanın ayrı bir zevki vardı.

Bu toplantılar uzun süre devam etti. Ta ki Mehmet'in vefatından sonra bahçenin satılışına kadar. Ama, o güzel günlerin anılarını unutmak mümkün değil. Her an yaşadığım anılarım, geçmişten gelen bir ışık gibi ruhumu ve yaşantımı daima aydınlatır.

ELLİ BEŞİNCİ SANAT YILIMIN TÜRKÜ GECESİ

Bugüne kadar, Burdur bana, manevi olarak çok ödüller verdi. 1979 yılından itibaren İnsuyu şenlikleriyle başlayan çalışmalarımı, belediye başkanları tarafından, plaketlerle ödüllendirildim. Burdur kültürünü içeren ve herkes tarafından takdirle karşılanan **BURDUR'DAN DAMLALAR** adlı kitabım ve derlediğim türkülerin, oyunların ve bestelerimin radyo ve TV kanallarında yayınlanması ile Burdur'u manevi yönden yücelttiğim nedeni ile gerek belediye başkanları gerekse Burdurlular, bana kucak açarak, gururlandılar ve ödüllendirdiler. Ben de düşündüm taşındım, Burdur için ne yapmalıyım ki karşılığını vermiş olayım? En azından Burdur'a maddeten verebileceğim şeyin, bir jübile yapıp, gelirini, "Özürülüler Derneğinin" yarım kalmış okulu için bağışta bulunmam en güzel bir davranış olacaktı, ben de öyle yaptım. Önce konuyu derneğin yönetim kuruluna ve belediye başkanına açtım. Çok sevindiler ve olumlu karşıladılar.

Bu jübile konseri İzmir Radyosunun sanatçı arkadaşlarımla olması gerekli idi. Sayın Hüseyin Yaltrık dostum, sanatçılarla konuştu. Ellere birer mektup verdi. Bazılarından kesin söz alarak işe giriştik. Belediyenin de onayı ile 25 Ağustos 2001 Cumartesi gecesi, Gazi Atatürk Stadında konser verilecekti. Buna göre Özürülüler Derneği kolları sıvadı ve tüm yönetim kurulu üyeleri ile bütün Burdur sathında bilet satışlarını üstlendiler ve kısa sürede başarıyla sonuca varıldı. Gelen sanatçıların bir iki günlük yatak ve yemek masraflarını belediye, yol masraflarını da dernek üstlendi. O gece, Vali Sayın Kadir Koçdemir ve Belediye Başkanı Sayın A. Nejdet İlğün, beni metheden ve gecenin önemini belirten birer konuşma yaptılar ve muazzam bir konserle gecemi kutladık.

Hale Gür, Ahmet Günday başta olmak üzere, Şahin Akay, Gül Emekçi Batur, Hüseyin Yaltrık, Tuğba Ger, Hediye Hüseyin Ağaoğlu, Muazzez Özacar, Elmas Yenice Çelik, Turan Özcan, Şinasi Uslu, Bayram Salman, Mahir Tokdemir ve mahalli sanatçılardan Hüseyin Demir, Engin Derin, Mehmet Çeler ve Özgür Çeler, koro şefliğimle başlayan ve solo türkülerle devam eden konserle Burdurlulara unutamayacakları bir gece yaşattılar. Ayrıca sanatçılar, hocalarının bu gecesinde duygularını dile getirdiler.

Gecedен sonra, elde edilen 6,5 milyarı derneğe bağışladım. Böylece huzurlu ve hayırlı bir iş yapmanın gururu ve mutluluğu ile görevimi tamamladım.

O geceki jübileme kızlarım ve damatlarım da gelerek aynı mutlulukla ayrıldılar.

Konserin ertesi gündüzünde sanatçı arkadaşlarımı, Gıravgaz (Kayaaltı) köyündeki “ **Koca Pınar’a** ” götürdüm. Cazının Osman, sanatçılara “Saç kavurması” ve çeşitli içecekler ikram etti. Herkes, huzurlu ve mutlu olarak oradan ayrıldı.

Dileğimiz üzerine, sanatçıların isimleri, ”Okulun Şeref Listesine” yazılırsa daha çok memnun olacağım.

Takdirle karşıladığım bir konu, Özürlüler Derneğinin yönetim kurulunu oluşturan başkan Sayın Vural Kanrıcı, başkan yardımcısı sayın Necip Koca pınar, üyeler, Sayın Hatice Kanrıcı, Sayın Yavuz Kaya, Sayın Ercan Taraşlı, Sayın Nazan İlgün, Sayın Seher Aruz, Sayın Hayriye Ertuğrul, Sayın Rukiye Yetkin ve Sayın Şencan Arık, gecenin biletlerini satmak için gece-gündüz , tüm güçlerini ortaya koyarak, olağanüstü bir gayretle çalışarak, Burdur’un dışına da çıkarak, ilçe ve köylere kadar giderek,Gecenin anlamını ve rekla mını yaparak süper bir organizasyona imza atmışlardır.

Bu Yönetim Kurulunda görev alan muhterem kişilerin isimleri de, sanatçılarla beraber, ”Şeref Listesine” yazılırsa, gönlümce, onlara verilecek en değerli bir onur ödülü olur.

FOLKLOR İÇERİKLİ AVRUPA SEYAHATLARIM

1970 Yılında Karşyaka “Katot Derneği” ile İngiltere’nin Londra çevresindeki Essex bölgesindeki halk oyunları festivalinde, bağlamayı tanıttım ve oyun ekiplerine, bağlama ile katıldım. Büyük bir salonda, İngiliz halkına, enstrümental ezgilerle konser verdim.

1982 yılında, İzmir Turizm ve Folklor Derneği ile, İspanya-Mayorka’da, Soler kasabasındaki halk oyunları festivaline yönetim kurulu üyesi olarak ve hocalık sıfatı ile katıldım.

1983 yılında, İngiltere Galler-Langollen halk oyunları ve dünya halk sazları yarışmasında bulundum. Yarışmaya, Bolu’nun Kıbrısık Köyünden ve İzmir Namık Kemal Lisesinden resim hocası, Sayın Hasan Fehmi Ayhan “**Horlama Kavalı**” ile katıldı ve dünya ikincisi oldu. İki sazla girmek kurala aykırı olduğu için, Üçtelli ile katılamadım.

1990 Yılında İngiltere’nin kuzeyindeki Cleveland bölgesinde yapılan **Cleveland International Eisteddfod** organizasyonundaki dünya halk sazları yarışmasında, 36 Ülkenin içinde, “**Dünya İkinciliği**” ödülünü bir puan farkla aldım. Yarışmada, Avşar Beylerinin gezintisi ile **Çömlek Kırdıran Boğazını** çalarak, görülmeyecek şekilde ilgiyle karşılaştım. 87 puan, Belçika’nın bir kavalına, jüri başkanının Belçikalı olması nedeni ile verildi. Ben de 86 puan aldım, ama jüri, aslında benim birinci olmam gerektiği hususunda tartışmaya ngirdi, fakat sonuç değişmedi.

Bu gezimde, Efem Derneğinin oyuncusu olan kızım Çiğdem ve Volkan ile birlikte, eşim Nezahat da vardı. Beraberce güzel günler geçirdik. Nezahatla ben, yaşlı üç kardeş bir ailenin misafiri idik. Bizimle çok güzel ilgilendiler.

Çok geniş bir çayırılık alanda kurulan büyük çadırlar içinde halkoyunları yarışmaları oldu. Ekibimiz, burada da birkaç birincilik ödülü aldı. Halk sazları yarışması ise, 500 yıllık şahane bir binanın salonunda yapıldı.

Yarışmaların dışında olan enteresan bir olay da, Nezahat’ın kıymetli bir kolyesinin kayboluşu idi. Çok kalabalık alanda bulmak mümkün değildi, ama dürüstlük her yerde aynıdır. Nezahat, çadırdaki görevli bayanlara, işaretlerle kolyesinin kaybolduğunu anlatmış, onlar da nerede bulmuşlarsa hemen iade etmişler. Bu da güzel bir olaydı.

Bu seyahatlerimizin hemen hepsinde, aynı ülkelerle karşılaşıyorduk Ayrıca İtalya, Fransa, Avusturya, Almanya, İspanya ve Belçika gibi ülkeleri görüp gezmek imkânını buluyorduk.

1979 yılındaki ilk seyahatimizde, Essex'de, İtalyan oyuncu takımı ile biz Türk takımı futbol maçı yaptı. Kafa ile bir gol atarak takımımızı galip getirdim Oyuncularımız, o maçtan sonra iki gün doğrulamadılar. Baldırları idmansızlıktan adale sertleşmesi olmuştu. Ben ise, elli küsur yaşımda olmama rağmen ve yürüyüşlere eskiden beri önem verdiğim için böyle bir rahatsızlık görmedim. Herkes de buna şaşıtı.

O golü atarken, gözlüğümün burunluğu ikiye ayrıldı da oralarda tamir edemediler. İzmir'de yenisini aldım.

SARI SÖZEN GÜNLERİ

1991 Yılı'nın Mayıs ayında, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nde "Muzaffer Sarısözen Günü" olarak düzenlenen açılışa davet edildim. Rektör Sayın Muvaffak Akman'ı tanımaktan büyük gurur duydum. Böylesine mükemmel bir rektör görülmemiştir. Öğrencileri, meslektaşları ve Sivas halkı ile olan yakınlığına, halk kültürüyle ve milli duygularla dolu dolu olan Sayın Rektöre hayran olmamak elde değil.

Üniversite içinde bir bölüme Muzaffer Sarısözen'in adını vermek onun fikriydi. Sivas'ın bu sevgili, saygılı ve unutulmayan, halk müziğinin büyük ismi, müzikolog, araştırmacı ve bugünkü halk müziğinin gelişmesinde ve değerlendirilmesinde en büyük rolü ile temel teşkil eden Sarısözen, 9-11 Mayıs günlerinde coşku ile anıldı. Yine ayrılan salon onun resimleri ile donatılmıştı.

Ailesi ve yakınları, halk müziğinin unutulmayan değerli sanatçısı Neriman Sarısözen Tüfekçi, oğlu Memil, Nida Tüfekçi, İzmir Radyosundan ben ve Mustafa Hoşsu oradaydık. Konuşmalarla ve konserlerle, kalabalık topluluğa güzel anlar yaşatıldı.

Cumhuriyet Üniversitesi, Sayın Rektörün düzenlemeleri ile Sarısözen'den başka kişilerin veya sanatsal faaliyetlerin de ün yapanlarının sergilerinin de yapılması ayrı bir değer taşımaktadır.

Sivas'ta tarihi yerleri gezdik. 4 Eylül Kongre Binasında, Kongrede görev almış Atatürk başta olmak üzere, kişilerin oturdukları sandalye ve kullanılan diğer aksamlar aynen korunmuş olarak durmaktadır.

Tarihi kalıntılar içindeki pazaryerleri, dükkânlar, eski biçimleriyle sanat icra etmektedirler. Orada bulunduğum ve ikinci defa da gittiğim günlerde, bu tarihi değerler arasında ayrılan "Kültür odalarında, şehrin ileri gelen kişilerinin de bulunduğu "Kültür Sohbetleri"ne de katıldım. Bilhassa çok değerli ve üniversite hukuk müşaviri dostum Avukat, Sayın Haluk Çağdaş bizlere çok yakınlık göstererek, çok daha anlamlı ve bilgili iki güzel günün değerini bize ayrıca kazandırdı.

Uygun bir saatte, şehrin güzel bir yerine inşa edilip öğrenime açılan "**Muzaffer Sarısözen İlköğretim Okulu**" nu ziyaret ettik.

Ertesi yıl, bu defa, Sivas Kültür Müdürlüğünün davetlisi olarak yine Sarısözen'i anma gününe katıldım. Yine Haluk Çağdaş gibi yakın insanları, bir kere daha görmekten mutlu oldum. "Sivas Devlet Halk Türküleri Korosu, radyo sanatçısı değerli şefleri Celal Vural yönetiminde güzel bir konser verdi. Gülseren Aygün ve Tahsin Duru gibi iki değerli konservatuar öğrencimin solist olarak koroda görevli oluşları beni fazlasıyla mutlu etti

.Ayrıca, o konserde bulunmak üzere davet edilen Fethiyeli Üçtelli bağlama ustası meşhur Ramazan Güngör de orada idi. Bunlardan başka, konservatuar öğrencilerimizden Mehmet Ali Gevrek ve Burdurlu Aydın Özdemir, Nebi Yaşar da orada idiler. Ayrıca, 4 telli Hımza Parmak Curasını çok güzel çalan Tuncelili Ünsal Doğu'yu da tanımış oldum.

DOST VE ARKADAŞLARIM

Gerek okul, gerekse mesleki ve sosyal yaşantımda, çok değerli arkadaşlarım ve dostlarım olmuştur. Okul arkadaşlarım, aynı zamanda futbol oyuncusu Etem Erkan, voleybol oyuncusu ve mahalle arkadaşım Haydar Toklu, Merhum Hüseyin Aral, ziyafetlerimizin neşesi espritüel, tef çalar türkü söyler merhum Şekerci Mehmet Kayabaş gibi niceleri.

Sanat hayatımdakilerin ayrı bir yeri var. Merhum Muzaffer Sarısözen, Nida Tüfekçi, Neriman Tüfekçi, Mucip Arcuman, Bayram Aracı ve Necati Başara, Bodrumlu Arif Cingöz -kendisinden gide gide yoruldu adlı türküyü derlemiştim- dostluklarından onur duyduğum kimselerdi.

1950 yılında tanıdığım değerli hoca Mustafa Hoşsu, emsalsiz terbiye ve efendiliği ile hayran olduğum Toygun Dikmen, tonajlı sesi ile Zeki Oğuz, Nimet Oğuz, Mükerrerem Baydan (Gönülkırılmaz), Mürüvvet Akkaraca, Ziya İzgin, İbrahim Dallıkavak, Şerafettin Civelek, İbrahim Karataş ve radyodan ayrılan Mithat Gök ve Talip Özkan.

Bizden sonraki kuşakta; en çok değer verdiğim Hale Gür ve Emine Akmeşe unutulmayacak dostturlar. Konservatuarda tanıdığım değerli dost, müzikolog ve iyi bir idareci ve öğretim görevlisi Sayın Onur Akdoğu.

Öyle dostlar var ki, dosttan da üstün vasıfları olan kişiler. İstanbul Teknik Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı Öğretim Görevlisi mükemmelin üstünde bir dost Süleyman Şenel.

İstanbul Radyosundan, Metin Eryürek, Zekai Beşgül, Ömer Akpınar, Yalçın Özsoy. Bir dost daha vardır ki, unutmak mümkün değil. Yedek subay kıtamda tanıdığım değerli insan emekli albay Sayın Muzaffer İşgüven ve İzmir’de tanıdığım değerli kaymakam sayın Yüksel Ayhan ve Mal Müdürü Sayın Erol Ersen.

Burdurlu dostlarımı tek tek saymak mümkün değil. Çünkü o kadar çok ki, bütün Burdurlular ve köylüler saymakla bitmez. Gıravgazlı Cazı’nın Osman ve ailesi nasıl unutulur?

BANA VERİLEN ÖDÜLLER

Halkbilimci olarak çalışmalarımın devam ettiği sürece, çeşitli kurumlardan ve kuruluşlar tarafından bana ödüller verildi. Çoğunu plaketlerin oluşturduğu bu ödüllerin içinde,1997 yılında, Burdur Belediye Başkanı, merhum Armağan İlci'nin verdiği plaket ve caddeye ismimin yazılması ödülü.

1998 yılında, Cemal Reşit Rey salonlarında yapılan ve İstanbul Belediyesi ile İstanbul Devlet Türk Musikisi ile ortaklaşa düzenlenen ve Öğretim Görevlisi Sayın Süleyman Şenel'in gayretleri ile oluşan,"Burdur'da Ziyafet" konseri ve oyun gösterileri gecesinin, ismime (Hamit Çineye) ithaf edilmesi ödülü.

Yine 1998 Yılında "Motif Dergisi nin verdiği "Halk Bilim Onur" Ödülü. Benim Halkbilim çalışmalarımın değerlendirilmesi olarak verilenlerdir.

Burada, yurt içi ve uluslar arası sempozyumlarda ayrı ayrı folklorik konuları içeren bildiriler, yurt dışı folklorik seyahatler, halk oyunları dernekleri ile ilgili çalışmalarım, yozlaşmalara karşı eleştirilerim ve yapıcı nitelikteki uyarılarım ile, konularla ilgili kitaplarım ve dergilere(Motif, Ulusal Müzikoloji, Türk Halk Müziği, Müzikalite gibi) yazdığım makalelerim ve en mühimi de, İngiltere'de 1990 yılında 36 ülkenin halk sazları yarışmasında, üçtelli bağlama ile aldığım dünya ikinciliği en büyük etken olarak değerlendirilmektedir.

Bunların dışında, başlangıçtan beri T.R.T sanatçısı olarak da gerek genel halk müziği ve oyunları ile ve gerekse, yöresel araştırma ve çalışmalarımın da bu ödüllerde büyük payı vardır.

Bunlardan ayrı olarak, 14 Ağustos 2001 tarihinde,"Alo Türkiyenin Sesi" adlı canlı ve Burdur İli kültürü ile ilgili yayınınızın,"2001 Yılı Sedat Simavi Vakfı 25 Yıl Radyo Ödülünü kazanması nedeni ile bana ve katılan diğer yöresel sanatçılarımıza ayrı ayrı "dış yayınlar dairesi başkanlığınca ve başkan Oktay Şamiloğlu imzası ile teşekkür mektubu gönderilmiştir.

Yine aynı tarihlerde, dış yayınlar dairesince Sayın Halil Atılğan ve Sayın Ahmet Mortaş'ın hazırladıkları 2 saatlik " Hamit Çine Belgeseli " yayınlandı. Bu programa, İzmir Radyosunun kıymetli sanatçısı sayın Emine Akmeşe de renk kattı. Ayrıca Sayın Hale Gür ve Ankara Radyosu sanatçısı Sevinç Sarı da türküler okudular. Kültür Bakanlığı halk müziği sanatçılarından Mehmet Ali Gevrek ve Aydın Özdemir, konservatuar eğitimindeki hocaları için, öğrencilik anılarını anlatarak esprili bir ortam yarattılar.

Bunlara benzeyen nice çalışmalar, festivaller, kültür şenlikleri hizmetlerimin karşılığı olarak, onurumu ve gururumu okşayan ve beni çok mutlu kılan methiyeler işittim ve takdirler topladım.

Bütün bu maddi ve manevi ödüllerden ayrı olarak da, yaşlı da olsa, bir insanın gururunu okşayan ve onu o an için çok mutlu kılan bu anılar unutulmuyor. İyiliğin, güzelliğin ve sevginin, insan duyguları üzerindeki etkisi açısından değerli bularak, bu hoşnutluğu belirtmek istiyorum.

MİLLİ KÜLTÜR-SANAT DAVASINDA BİR ULU ÇINAR

ÜSTÂD HAMİT ÇİNE

Süleyman ŞENEL

“*Hamit Çine*” denince; bilgeliğini, mütevazı kişiliği ile yoğurmuş ağır başlı bir kültür- sanat adamını hatırlarım önce. Anadolu insanının yüceliğini kendisine rehber edinmiş, halk gibi düşünen, halkın dilinden konuşan ve buram buram toprak kokan ak saçlı bir kültür sanat adamını...

Memleketi Burdur’un bereket fişkıran toprakları gibi ruhu, bedeni, kişiliği, hafızası ve yaşantısı ile son derece bereketli ve velûd bir insan Hamit Çine. Milli kültür davasında yorulmak nedir bilmeyen; bilgiye aç, ruhu sanata susamış insanları doyuran bir yüce insan. *

Cumhuriyet döneminde gelişen halk müziği hareketleri içerisinde, memleketi Burdur başta olmak üzere, Ege bölgesi müziklerini araştıran, derleyen, notaya alan, yayımlayan ve özellikle de tespit ettiği müzikleri, oyunları bizzat yaşadığı gelenek ve kültür etrafında değerlendirerek gün yüzüne çıkartan çok değerli bir müzik folklorcusu, halk müziği araştırmacısıdır üstâd Hamit Çine. Başka bir söyleyişle, ülkemiz halk müziği ve oyunları camiası içinde emsali ne çok az rastlayabildiğimiz, çok yönlü bir bölge araştırmacısıdır.

Zamanın acımasız akışından kurtararak ülke geneline yayılmasını sağladığı türkülerden her hangi birini duymayan ya da mırıldanmayan yok gibidir.

Hamit Çine, Teke bölgesi başta olmak üzere Ege bölgesi oyunlarını/ oyun havalarını ocağında öğrenen; onların toparlanmasına ön-ayak olan; mahalli oyuncuların örgütlenmesini sağlayan ve merhum kardeşi Behiç Çine ile birlikte ulusal oyun kültürümüzün oluşmasında unutulmaz hizmetlerde bulunan lider yaratılışlı bir halk oyunları uzmanıdır aynı zamanda. Oyun ve müzik kültürümüzle ilgilenip de “*Hamit Çine*” adını bilmeyen de bulunmaz.

Hamit Çine; Ege bölgesi müzik geleneği içinde tavrı yönünden çok farklı ve karakteristik özellikler gösteren saz ve üç telli bağlama/cura gibi çalgılarımızın başta gelen usta icracılarından, öğreticilerinden ve metot yazarlarından.Hamit Çine; Muzaffer Sarısözen okulunun ve ülkemizde başlı başına bir değer ifade eden müzik folklorculuğu anlayış ve uygulamalarının günümüze uzanan en değerli temsilcilerinden biridir.

Bu bağlamda, Ege Bölgesi müzik/oyun kültürünün ve çeşitlerinin ülke geneline yayılması için, bilhassa TRT bünyesinde kimi zaman mahalli, kimi zaman da profesyonel sanatçı kimliği ile hizmetlerde bulunan; idari görevler üstlenen; saz ve ses sanatçılarında gönüldaşlık, ağabeylik ve hocalık yapan ve geride bıraktıkları ile ses dünyamızda unutulmaz izler bırakan bir hizmet eridir.

Yarım yüzyılı aşan zaman dilimi içinde, onun çalgısından çıkan sedayı, ahengi, nağmeleri, keskin mızrap dövüşlerini duymayan, hele hele Ege'de duymayan insan sanırım hiç yok. Ya meydanlarında ağır, kıvrak efecce oynayışlarını, diz dövmelelerini, sekişlerini haykırışlarını görmeyen...

Hamit Çine; Ege Üniversitesi Devlet Türk Müziği Konservatuvarı'nda uzun yıllar eğitim-öğretim görevinde bulunarak öğrenciler yetiştiren ve bu kurumun eğitim kadrolarının oluşturulmasında unutulmaz hizmetler yapan hocaların hocası bir eğitimcidir.

Hamit Çine, bilgilerini ve tecrübelerini kaleme aktararak Türk Müziği yayın tarihi içinde büyük değeri olan kaynak eserler hazırlayan; fikirlerini kongre, sempozyum, panel gibi bilimsel ortamlarda meslektaşları ile paylaşan; seminerlerle, konferanslarla ve radyo televizyon programları ile insanları aydınlatan ve çeşitli süreli yayın organlarında, makaleler, bildirimler, araştırmalar yayınlayan değerli bir fikri adamı, araştırmacı / yazardır.

Hamit Çine, Sarısözen gibi bir ustadan teslim aldığı bayrağı bugünlere taşıyan ve çıraqlarına, talebelerine teslim eden, onları teşvik eden idealist bir dava adamıdır.

Hamit Çine, duygu dünyasında esen fırtınaları, yazdığı güzel şiirlerle, bestelerle dolduran çok yönlü bir sanat adamıdır.

Hamit Çine, vatana ve millete hayırlı evlatlar yetiştiren iyi bir aile reisi, şefkatli bir baba ve ömrü çalışmakla, üretmekle geçen vatansever bir Türk evlâdır. Hamit Çine!

Tek başına bir müessese!

Hayatı kitaplara konu olmaya layık; hangi sıfatı ile anılırsa anılsın ciltleri doldurabilecek birikime sahip örnek bir insan. İnancım o ki bu ülkenin insanları ve özellikle de onun gibi milli kültür davası güdenler, üstad Hamit Çine'ye çok şey borçludurlar.

O, daha yaşarken eserleri ile ölümsüzleşen ve herkese kolay nasip olmayacak şekilde, Burdurlu kadirşinas hemşerileri tarafından baş tacı edilip adına festival, konser, panel, saygı gecesi düzenlenen; doğduğu memleketin bir sokağına ismi verilen ve son olarak da “*Burdur Araştırmaları*” gibi yayın hayatına yeni giren kapsamlı bir derginin ithaf edildiği örneğine az rastlanır bir kültür -sanat adamı!

Ne büyük mutluluk!

Adınla yaşa! Çok çok yaşa!

Büyük insan Hamit Hoca.

“Gurbetten Sılaya” Şiirine Nazîre:

HAMİT HOCA

*Hem bir âlim hem de bir sanatkârsın
Kardın ikisini sen HAMİT HOCA
Uzakta da olsa sevene yârsın
Kırdın zincirini sen HAMİT HOCA*

*“Kuş olup gurbette uçtum yıllarca
Sılada türküyüm yollu yolunca
Tesellim muradım boynumda kanca”
Derdin hep gençlere sen HAMİT HOCA*

*Dolandın da geldin Burdur dağına
Sanata harcadın gençlik çağını
Vatana attın da türkü ağını
Serdin dört bir yana sen HAMİT HOCA*

*Ha gurbet ha sıla ne çıkar bundan
Geçim ekmek derdi olmadı sultan
İlim sanat aşkı satmış bezirgân
Yerdin kuru ekmek sen HAMİT HOCA*

*Sarisözen Usta sana el verdi
Erenler râhından gizli sır verdi
Kanatlınsın deyi bir de per verdi
Gördün yüceleri sen HAMİT HOCA*

Ulu çınar gibi göğe ağdın sen
Kalem mızrap türkü olup yağıdın sen
Arkan sıra talebeler yığıdın sen
Gerdin ak göğsünü sen HAMİT HOCA

Cavır kızı bakıyor mu galeden
Cehalet ve yokluk seni del'eden
Korkut Ata mutlak sana el eden
Verdin eserlerin sen HAMİT HOCA

Emeklerin sıra sıra duruyor
Sanma türkü pınarları kuruyor
Dün yazdığın yüz binlere yarıyor
Sürdün önümüze sen HAMİT HOCA

Bel verir ya gölgesine gab'ardıç
Ustasız bir çırak elbet olur hiç
Kültür tarlamıza ektiğini biç
Durdun arkasında sen HAMİT HOCA

Zeybekler diyarı ses verir nice
Hatamız var ise gitmesin güce
Ünün yaşayacak yüceden yüce
Saldın ÇİN'E adın sen HAMİT HOCA

Adını kitaplar yazıyor gayrı
Türkü seven yürek çarpar mı ayrı
Del'Ozan'ım yoktur sözümde eğri
Erdin muradına sen HAMİT HOCA
Hakkını helâl et helâl et bolca

Süleyman Şenel /31.07.2001-İstanbul

CAN DOSTLARIMIZ

İzmir’de bulunduğumuz sürece hayatımızı renklendiren ve ilişkilerimizle daima mutlu olduğumuz ve insanlık açısından kazandığımız süper aileler, daima anılarımızın içindedirler.

Bu ailelerin ikisi,319 sokaktaki (bazı kişilerin Hamit Çine’lerin sokağı diye tanımladıkları sokak.) apartmandan tanıdığımız aileler.

Kıdoğlu ailesi, Elazığ’ın köklülerinden olup, geleneksel terbiye sistemleri içinde sevgi ve saygı sembolü olarak tanıdığımız bir aile. Mehmet Bey, Hanım Efendi, evlatları Hikmet Bey, Nesrin ve Nermin hanımlar ile, aileye sonradan katılan Gülden Hanım ve sonradan tanıdığımız ve onların da daima beraber oldukları, Elazığlı dostları Mustafa Özdemir Bey ve Nesrin Hanım.

Yine aynı apartmanda tanıdığımız İbrahim Özer Bey ve Serpil Hanım, çocukları Cengiz ve Nergiz de aynı güzellikte bir aile. Beraberce geçirdiğimiz Marmaris tatilleri, en tatlı günlerimizdi. Bu üç aile dostlarımızı nasıl unutabiliriz? Hele geçmişte bir gün, bu üç tavla ustasını, parmakla sayarak sıraya dizivermişim ki, unutulur mu hiç? Onlar tüm varlıklarıyla birer süper aile.

Bir de diğer apartmanda iken tanıdığımız ve bugün ender rastlanan iki can dostumuz daha var. Bunlardan ilki, Deniz ailesi. Mehmet Deniz ve Serpil Hanım ve iki oğlu bir kızı. Onlar da diğer dostlarımız kadar mükemmel insanlar. Mehmet Bey, toptan gıda ticareti yapardı. Uzun yıllar, sadece dostluk ve insanlık adına, ihtiyaçlarımızı, bizi maddi sıkıntıya sokmadan, evimize kadar getiren ve yaptığımız piknik günlerinde neşe kaynağımız olan bir dost aile.

Diğer dostumuz da Halil Değer ve Lütfiye Hanım ile iki kızı ve oğlu. Apartmanda kaldığımız sürece ve oradan taşındıktan sonra da, yemeli içmeli dostluğumuzun devam ettiği sevgili ve saygılı bir aile

İstanbul anılarımızın ayrı bir yeri var. Merhum bacanağım Tacettin Curabeyoğlu, Ülkü Hanım, Levent ve Tanju ile geçirdiğimiz Avşa tatilleri, Güzelce’deki sayfiyelerinde ve öğretmen kamplarında beraber geçirdiğimiz tatlı ve mutlu günler.

İzmir’de, uzun süre, yemekli sohbetli toplantı ve gezilerle güzel günler geçirdiğimiz, Burdurlu, gençlik ve ortaokul arkadaşlarımdan, aynı zamanda, merhum eşim Nezahatla beraber Çeltikçi’de çocukluk yaşantıları olan meslek lisesi öğretmeni Ali Gülyurt’u.

Ayten Hanımı, Mustafa ve Murat’ı, diğer okul arkadaşım, Avukat Bahri Aykın’ı, Semiha Hanımı, Deniz ve Güliz’i unutmak mümkün mü? Yine Burdurlu okul arkadaşım, kadastro Müdürü Sıtkı Özmen, eşi, kızı Ayşen ve oğlu Ahmet’in sünnet düğününde ve Turgutlu’da geçirdiğimiz mutlu yaşantılar anılarımızın süsüdür.

Burdur’daki dostlarımı saymak mümkün mü? Binlerce dost, köylüsüyle, kentlisiyle, yaşantılarımızın, gerçek, rüyalarıdır. Ama evim gibi evleri olan, kanımdan gelen bir yakınlık gibi bildiğim, tanıdığım, akli, paklı ve “İnsuyu” ortağım eski belediye reisi Çetin Bozcu ve değerli eşi Lutfiye Hanım ile üç kızı ve bir oğlu, unutulacak insanlar değiller. Aynı özelliklere sahip iki can dostum daha var Burdur’da. Necip Kocapınar ile Kara Mehmet ve iki Emine Hanımlar. Öylesine can dostlar ki, nasıl unutursun? Tabii ki Cazi’nın Osman’ın ,Zarife’yi,

Hüseyin’i, Ümmü’yü, diğer yakınlarımı ve Çine, Taşkapı ile Kayaaltı köylüsünü onlardan ayırmak mümkün mü? Tümüyle anılarımız her zaman taze ve onlar can dostlarımız. Bütün dostlara yeniden merhaba.

Anılardan çıkmayacak bir olay, bir dostluk belgeseli Burdur Kültür ve Dayanışma Derneğinin 21 Mayıs 2006 tarihinde düzenlediği piknik günü.

Hamit Çine için tuzsuz yiyecek yapan dostlar unutulur mu? Başta Bahri Aykın’nın muhterem eşi Semiha Hanımın özel olarak tuzsuz yaptığı bir tepsi böreği sıcaklığına piknik alanına getirmesi.

Değerli dostum Halil Balcı’nın ve yeni tanıdığım Ahmet Karakoyunlu ve eşi Semiha Hanımın tuzsuz sarma ve dolmaları, dostluk adına ne kadar asil davranışlar değil mi?

Gurur veren ve insanı mutlu kılan anılar.

ARSLAN KIRAATHANESİ

İzmir’de bulunduğum yıllarda, dinlenme zamanlarımda, kıraathaneye uğrar, bir iki saatimi orada dost ve hemşerilerimle değerlendiririm. Kıraathane sahibi, Karamanlı İlçesi, Kılçan köyünden emekli komser Hüseyin Arslan. Bazen kendisi, bazen de oğlu Mehmet kasada oturur. Zaman zaman dostlarıyla oyuna oturur. Babacan ve şakayı seven hoş sohbet bir insan. Müdavimlerin çoğu Karamanlı, Tefenni ve Yeşilova’dan. Ayrıca yerli olanlar da var. Buradaki özellik, kişilerin, kıraathane kültüründen anlamış olmaları, çok kişi de bu seviyede kişiler. Yeşilova’dan ağırlık Kazanoğulları’nda. Savcı İbrahim Bey ve yeğenleri Yılmaz Bey, Aziz Bey, daha sonra Muammer Tan, Galip Urhan, Firdevs Arıkan, Alb. İlyas Cevin, Cengiz ve Orhan Karabulut, Hacuslarlı Ziya Topatan, İbrahim Gencer, Kemal Kanal, bazı zamanlar, Savaş Yılmaz, Muslu Yılmaz, Süleyman Ünlü ve Mustafa Batur.

Bu şenliğe, Güner Özkan ve Fuat İlhanla ve Osman Avcı ile katılırlar. Karamanlılardan benim daha çok tavra, bulum dostlarım vardır. Avrupalı Kemal başta gelir. Çavuşların Kara Osman, Hüseyin Erdem, Süleyman Karakaya ve Abdurrahman Ayan. Türkü tutkulu mahalli sanatçı, Çöllülerin Halil Balcı dostumla da pişti oynarız.

Kemal Balköse ortaokul arkadaşım, tavlayı güzel oynar. Alb. Mehmet Sunar, Şeref Selimoğlu, Nurettin Satılmış, Mustafa Arıkaya ve Celal Sevim ayrı bir oyun grubu oluştururlar. Tefennili olanlardan, Yrb. Mustafa Kahveci, komik mi komik bir dost Galip Ersazak. Kozagaçlı akrabamla evli enişte Şeref Çetin ve Ramazan Harmanda. Burada tanıdığım noter Süleyman Cincinoğlu, yurt arkadaşım, elli yıllık dostum noter Turan Kurtoğlu, Erdoğan Ciner ve kıraathane komşusu Ruşen Eriş.

Genel olarak bir insanın gününün bir-iki saatini geçirdiği bir yerde, anılarında yer eden dostlar oluşur. İşte Bunlardan bir kaç; Hayati Ergenç, Levent Ayaz, beraberlikleri bozulmayan iki gerçek dost.

Orhan Emin, Müfettiş Dinçer, Ali Rıza Kaytanlar, Önder Ergunoğlu, Yaşar Kaptan, İsmail Ateş, Atilla Kasa, Yüzbaşı Hasan Sarı, T.RT den dostum Necati Uyar, Naim Dernek, Muammer Eyiboğlu, Kargalakaplı (ben ona Atmaca diyorum). Mustafa Köksal, Sami Çalış, Kore Gazisi Nuri Bey.

Ayrıca, yılda bir defa da olsa, Karamanlı’ya gitmeden kıraathaneyi şerefliendiren Sarıyer Savcısı Veli Bey.

Bu Kiraathanenin bir özelliği daha var. Marka kullanılmaz. Burada güvence hâkimdir. Uzun yıllar hizmet eden iki değerli insan Edip Çetin ve Mevlüt Akbulut ile yardımcıları Mehmet Eroğluer, sevilen ve güvenilen üç dostturlar.

Anılarımda, Öz dereli dostların ayrı bir yeri vardır. Tefennili Hâkim Ali Bey, İbrahim Çelik aileleri ile Sazaklı Mehmet Yıldız ve muhterem eşi Keziban Hanım.

Eğlenceli ve neşeli geçen günlerimizin bir özelliği de, her ne zaman istesem, neşeme renk katan Keziban Hanımın ikram ettiği “Kömbe”lerdir. Bu kömbe’li günlerin, unutulmayan her güzellik gibi, anılarımda özel bir yeri vardır.

Kıraathane ile evimin arası, gidiş dönüş 3 Km.lik bir yürüyüş işin, uygun bir mesafe, çok zaman yürüyüşe devam ederim.

Mahalle komşumuz, Mustafa Kurt, eşi, baldızı ve iki kızı ile pek çok güzelliklere imza attık. Kurt beylerle yakınlığımızın diğer yönü ise, akademide beraber eğitim gördüğümüzden kaynaklanmaktadır.

BURDURLULAR KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

Burdurlular Kültür ve Dayanışma Derneği'ndeki gurur veren çalışmalarımı anılarım tap tazedir.1963 yılında ilk defa Mehmet Süzek, Emin Seymen, Hatice Karabacak ve birkaç kişinin katılımıyla, 1 no.lu üyesi olarak Burdurlular Derneğini kurduk. İzmir Radyosunun tüm sanatçıları ile göl gazinosunda üç yıl şahane “**Ceviz Ezmesi**” geceleri yaptık. O günlerin en güzel ve asil hareketi, zamanın Belediye Başkanı Dr. Zeynel Tonguç'un çuvallarla “ceviz ezmesi” ve otobüslerle Burdurluları ve mahalli sanatçıları göndermesiydi. Rahmi Uğur, Haydar Toklu gibi dostlarım da gelerek geceye renk kattılar.

Vali Kadir Uysal yönetiminde Ayhan Başer, Dursun Utku, Muslu Yılmaz, Hamit Çine, Ünal Erumcu ve İbrahim Türkmen ile yeniden “Burdurlular Kültür ve Dayanışma Derneği” olarak ikinci kez kuruldu. Kuruluşundan bu güne kadar, Kadir Uysal'dan sonra, Ayhan Başer, Hamit Çine, Erol Ersen, Savaş Yılmaz, Hüseyin Yıldız ve son olarak da, Osman Oğuz başkanlığındaki derneğimiz, çeşitli etkinliklerle çalışmalarına devam etmektedir. Bu etkinliklerin başında, her yıl düzenlenen ve Burdur'a özel “Ceviz ezmesi “ geceleri başta gelmekte, gezi ve piknik düzenlemeleri ile Burdurlular bir arada hoşça vakit geçirmektedirler.

BU ULUSU KİMLER YÖNETİYOR ?

Demokrat İzmir Gazetesi - 1968

Ulusü yönetenler deyince, doğal olarak meclisler, dolayısıyla da hükümetler akla gelir. Devletin kanatları altında demokratik düzen gereği yönetim. Gerçek bu olmalıdır, ama durum hiç de öyle değildir.

Türk Ulusu, berrak bir ortama kavuşmak özlemi ile, demokrasi çalkantısı içinde bulanıp durmaktadır. Çalkantılı demokrasi, tam günümüzün durumunu içeren bir demokrasi biçimidir. Yalpa yaparak nereye vuracağı belli olmayan bir geminin insanları gibiyiz, huzursuz, kuşku, korkulu ve karamsarız. Geleceğe güvenle bakamıyoruz. Her gelen gün, geçen günden daha ağır basıyor. Kötülöklere, huzursuzluklara, korkulara ve kuşuklara.

Otuz yıllık süre içinde menfaatperest çabalar, daima kötü sonuçlar doğurmuştur. Ulusların yönetimi yasalarla olur, hele hele demokrasi diyorsak. Memleketin bünyesine uygun yasaları meclisler çıkarır, hükümetler uygular. Yasalar çıkmışsa ve hükümetler bunları uygulamıyorsa, yönetim ilkesine ters düşer. Yasalar, ülkenin bünyesine uygun değilse (çoğunlukla böyledir), esasen yönetim, bir taklitten öteye geçemez, yani; ne sosyal, ne ekonomik yönden uygunluğumuz olmayan batıyı... Ulusların toplumsal karakterleri, gelenekleri, yaşayışları, töreleri ve ahlak anlayışları birbirine benzemez. Doğal yapının, kültürün, örf ve din ayrılıklarının gereğidir bu. Şu halde demokrasiyi benimsemiş isek, iyi bir yönetim olduğunu kabul ettiğimiz için, Ama ülkemize uygun olan demokrasiyi. Churchill ne demiş? “Yönetenler kötü ise, demokrasi en kötü yönetimdir. Her defasında güle oynasa ve güven içinde seçtiklerimiz, ulusun güvenini kötüye kullanmakta devam ediyorlar. Durum böyle iken, (ulusumuzu kimler yönetmektedir?) sorusuna, yazımızın başındaki cevabı veremeyeceğiz. Çünkü bugünkü haliyle ulusu yönetenler ne seçimle işbaşı yapmış tek partinin, ne de koalisyonun oluşturduğu hükümetler değil, seçilmeden, kendi kendine işbaşı yapan ve bilinçaltı bir koalisyon oluşturan hükümetlerdir. Bu hükümetlerin ortaklarını tanımayan, bilmeyen yoktur. Sıralayabildiğimiz kadarıyla tanıtmak, bir kere de bizim milli görevimiz olsun.

a)-Bu ülkeyi yönetenlerin başında, kanun dışı yollarla milyonlar vurup, vergi vermeyen vurguncular gelir. Ülkenin bünyesine uymayan muhasebe sistemleri gereği istedikleri gibi at koştururlar. Meydan özellikle onlarıdır. Çünkü muhasebe kayıt sistemleri, hilebazlık ve düzenbazlık muskasından başka bir şey değildir bugün.

b)-Ulusun efendileri dediğimiz köylümüzün, on bir ayda kazandıklarını yüzler, binler fazlasını bir saatte kazanan kabzımallar, celepler.

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

c)-Talep fazlalaşınca, daha önce 750 krş Etiket koyduğu domatese nara atarak 10 lira diyen ve limon ile dolmalık bibere su enjekte eden Müslüman manavlar.

d)-İnşaatının biçimini para ile istediği şekle sokan müteahhitler.

e)-Piyasada bulunmayan filtreli sigarayı karaborsada satan Tekel İdaresinin ortakları.

f)-Yüz binlik vergiyi yarıya indirip kapışan sözüm ona bazı muhasipler ve mükellefler.

g)-Kiralari istediği gibi yükselten fakat vergi vermeyen kat malikleri.

h)-Fiyat tutarsızlığı içinde vatandaşı kazıklayan satıcılar.

i)-Hazine arazilerini çeşitli formüllerle mülk edinenler.

j)-Tapu dairelerinde 20 liraya şeref ve haysiyetimizi sattığımız yalancı şahitler.

k)-”Sürüde güzel tosun “örneği, çarşı ve pazaryerlerinde gezip tozan belediye zabıta memurları

l)-Dini istismar eden yobazlar.

m)-16.Yüzyılın artığı olan eğitim metot ve konularını işe yaramaz olduklarını bile bile usta bir romancı gibi, Milli Eğitim Bakanlığına yutturan yazarlar.

n)-Hudut kapılarındaki bazı gümrükçüler.

Alfabetik sistem yüz kere dönse, rakamlar yüzleri aşsa bitmez bu ortaklar. Buna rağmen kötülerden, kötülüklerden, vurgunculardan, madrabazlardan arınmış bir Türkiye'nin doğmasını umut ediyor, geleceğin pırıl pırıl yaşamını istiyoruz. Bunun için ne gerekli ise onu yapmalıyız diyoruz. Gerekli olan, Türk toplumunun bünyesine uygun yasalar çıkarmak ve bunları uygulamaktır. Demokrasi başboşluk demek değildir. Devlet ağırlığını duyurmalıdır. Seçimle işbaşına gelen hükümetlerin başlıca görevi bu olmalıdır. Yasalar,”doktrin” sempatizanlığı ile değil, toplum kültürünün, ahlakının değerlendirilmesi yapılarak çıkartılmalıdır. Devletin varlığı, bu esaslara göre, bünyeye uygun bir vergi reformu yapılarak güçlendirilmelidir. Verginin başlıca prensibi olan adalet, bu reformla kendi kendine oluşmalıdır. Bu düşünce ile:

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

1-Devlet İktisadi Kuruluşları ve şirketlerin dışında, ticari defterlerin kaldırılması, götürü usule başvurulmaması ve ticari alanda devletin resmi damgalı ve dip koçanlı faturalarının kullandırılması, bize göre en uygun sistemdir. Böylece muhasebe defterlerindeki hileler, naylon faturalar, faturasız ve vergisi kaçırılan kazançlar yok olacaktır. Doktorlardan tutunuz da, seyyar satıcı ve bakkallara kadar her meslekten tüccarın, resmi fatura kullanmaları ve alıcıların da bu faturayı istemeleri kanun gereği olacağından, buna uymayanlara çok ağır cezalar uygulanabilir. Bu sistemde vergi kaçırılmayacağı için, devletin vergi tahsilâtı misli misli artacak, vatandaş namuslu mükellef olmanın huzurunu kendi vicdanında duyacaktır.

2-Maddenin maneviyata galebe çaldığı bugünkü ortamda, kişiyi zorlayan, onu türlü yolsuzluklara yönelten, ancak, fiyatların yükselmesinde başlıca neden olan beyan esaslı, kişinin vicdan mefhumunu, insanlığını unutturan ve yalan yazılarla dolu bir belgeden başka bir şey değildir. "Takdir Komisyonları"nın vatandaşın tasarruf özgürlüğüne sahip çıkması ve vergi toplamak için kötülükleri, aldatmayı, aldatılmayı, adaletsizliği getiren bir sistemin, demokratik özgürlükle nasıl bağdaştığını bir türlü anlayamıyoruz.

3-Emlak ve oto satışlarının vergilendirilebilmesi için, mutlak emlak satış mahkemelerinin kurulması gereklidir. Gereğinde yeminli satışlarda alınan ilamlarla vergi ödemek ve tapu senedi almak hiç bir yolsuzluk olmadan kolaylaşacaktır.

4-Oturma vergileri ile yıllık bina vergilerinin, satış değeri ile (sanki satılacakmış gibi)değerlendirilmesi, başını sokacağı evini kişiye azap yuvası yapmaktadır.

5-Esnaf muafiyeti olsa dahi kimin ne kazandığının bilinmesi için, ayırimsız her satıcının resmi fatura kullanması zorunlu olmalıdır.

6-Zamanla gelir vergisi oranlarının indirilmesi ve bazı vergilerin kaldırılması zorunluluğu kendiliğinden belirecektir. İşletme vergisi, mali denge vergisi, değer artış vergisi ve veraset vergisi v.b

7- Toprak ürünleri satışlarında da resmi faturanın kullanılması, köylüyü dürüstlükten, doğruluktan ayırmayan tek yol olacaktır.

8-Sebze ve meyve halleri, Üreticiler ve belediyelerle ortaklaşa kooperatifler ekline dönüştürmelidir. İşte o zaman, üretici on bir aylık emeğinin karşılığını kabızmalara kaptırmayacak, vatandaş, ülkenin neresinde olursa olsun, aldatılmadan, standart sebze ve meyve tüketimini kolayca yapacaktır.Daha pek çok öneriler sıralanabilir. Etüt etmek, araştırmak ve uygulamak yetkililere düşüyor. Eğer bu vatani seviyorsak, bu ulusu düşünüyorsak.

TÜRK HALK OYUNLARINDA UZMANLAŞMA

Türk Folklor Araştırmaları Dergisi cilt 18, Aralık 1978

Eleştiri

Türlü zenginliklerle dolu olan halk kültürümüzün içinde, her bölge ve yöre folklorunun ayrı bir yeri ve değeri vardır.

Folklorumuzu bir ağaca benzetirsek, türkülerimiz ve oyunlarımız, bu ağacın en bol meyve veren iki dalı gibidir.

Atatürk, bu gerçeği”Efendiler, şu görmüş olduğunuz sazın bağrında bu milletin kültürü dile geliyor” diyerek belirlemiştir.

Halk türkülerimizi ve halk oyunlarımızı araştıran veya eleştiren yazarlara, profesyonel ya da amatör sanatçılara ve kültür kurumlarına daima ilgi ve hayranlık duydum.

Duyguların, doğal ve tarihsel kültürlerin oluşturduğu folklorumuzu tanıtmak, sevdirmek ve sürdürmek amacı ile çaba gösterenleri özden duygularla selamlıyorum.

Bu çabayı gösterenler, çoğunlukla amatörler, dernekler ve yöresel araştırmacılarıdır. Maddi bir çıkar gözetilmeden yapılan gazetelerde, dergilerde ve “İl Yıllıklarında” yayınlanan bu çalışmalar, bilimsel araştırmalarda kaynak olarak kullanılırlar.

Tarihten folklorlara kadar her konuyu işleyen “İl Yıllıkları,” gönüllü komisyonların sabırlı ve sürekli çalışmalarının ürünüdür. Tek amacı kültüre hizmet olan ve çalışmalarıyla Türk kültürüne büyük katkıda bulunan bu görevlileri, beğeni ve övgü ile anmayı görev sayarım.

Sayın Demirsipahi, bu iki sözcüğü özdeş anlamda. Bu arada, birçok yokluk ve güçlüğü rağmen yola çıkarak, ”Burdur İl Yıllığı”nı hazırlayan komisyon üyelerini ve komisyon başkanı sayın Hüsametdin Tanış’ı da yürekli girişimleri ve başarılarından ötürü kutlarım

Sayın Cemil Demirsipahi’nin gerçekten iyi niyet ve emek harcayarak hazırladığı anlaşılan “Türk Halk Oyunları” adlı kitabını inceledim. Kitapta, benim de yazar olarak yer aldığım “1967 Burdur İl Yıllığı” kaynak alınmış ve yer yer eleştirilmiştir.

Sayın Demirsipahi, kitabının önsözünde “bu geniş konuda kişinin eksikliği kuşkusuzdur, görebilenler için bu eksikliği gidermek ulusal bir görevdir” diyor ve önsözü “dostça” sözcüğüyle nokt alıyor. Bu cümlenin anlamına uygun olarak, kitapta yöremle ilgili olarak gördüğüm eksiklik ve hatalara değinmeyi ulusal bir görev sayıyorum.

1- Önce “Boğaz” havasından başlayalım.”Boğaz” sözcüğünün “Türkçe Sözlükteki” anlamlarından biri ,”Boynun ön kısmı ve bu kısmı meydana getiren organlar” diye belirtilmektedir.

Yörede,”Boğaz”denince, başparmağı gırtlak üzerine dayayıp, değişik tonlarda baskılar yaparak, ses yardımıyla bir müzik meydana getirmek anlaşılır. Daha doğrusu, müzik insanın boğazında oluştuğu için boğaz adeta bir çalgı olarak kabul edilmiştir. Yörede, gırtlakta çalınana “Boğaz”, Cura veya bağlamada çalınan şekline de “Boğaz Havası” demekle ayırım yapılır. (Burdur İl Yıllığı 1967).

Sayın Demirsipahi, kullandığım “şekil” sözcüğüne takılarak “Bağlama ile çalınan boğaz havasının yörede çalınış “biçimidir” diyor. (Sayfa 341) Biz “şekil “ve “biçim” sözcüklerinin anlam bakımından özdeş olduğunu kabul ederek ve yörede halk tarafından “şekil” sözcüğünün kullanıldığını dikkate alarak cümleyi düzenledik.(Şekil, dış görünüş, biçim veya bir kavramın, düşüncenin, olayın veya eylemin değişik oluş tarzı. —Tür, nevi, çeşit-M.L aruz. Kaldı ki bizim “şekil” dememizi kınayarak “biçimi “ öneren kullanmaktadır.”Bağlama çalınışında görünüş “sayfa 183.” Ayakta çalınış şekilleri” Aynı sayfadaki resmin altında ise,”Bağlamanın “ayakta çalınış biçimi” yazılı.

2-Boğaz havası denilince kesinlikle,”gurbet” havası ve buna bağlı olarak Teke oyunları, bilhassa “Teke Zortlamaları” akla gelir. Yani boğaz oyun havaları da Teke oyun havalarıdır. Teke zortlaması, boğaz havasının vazgeçilmez bir unsurudur.

Teke zortlamalarının (zortlatma) pek çok ezgisi vardır, fakat oyunu tek tipdir ve bunun adı da “Teke Zortlaması”dır. Örneğin: Yayla Yolları, Menevşeli, Eli Elekli Gelin, Bahçelerde Bir Kuzu, İspanaktan Er Çıkar Gerdeme, Ak Koyunum Yüz Olsa, Dımıdan, Hada v.b gibi.

Oyunlar, boğaz ile de, bağlama ile de çalınsa gene zortlamadırlar. Teke zortlamalarının boğaz oyun havası denmesinin nedeni budur.”Boğaz Gaydası” denmesinde ayrı bir anlam vardır.

Buradaki “gayda” sözcüğü çalgı anlamındaki “gayda” sözcüğünün özdeşi değildir. Gayda; kaide, makam demektir.”Tutturmuş bir gayda gidiyor”,”bir gayda tutturmuş çalıyor” gibi.

Çoğunlukla boğaz ile teke zorlamaları çalındığı için, bu oyunlara “boğaz gaydası” adı verilir.(Kaba ardıc kıvrak bir gaydadır”.(Halil Bedii Yönetken Derleme notları s.153).

Kesinti zeybekleri: Aslı yörede “gurbet Kesintisi”dir. Gurbetin anlamını sanırım bilmeyen yoktur. Özlem duygusunu dile getirir. Kesinti zeybeklerini bir tür olarak göstermemizin nedeni, bu zeybeklerin genel adlarından başka özel adları ile de anılmalarıdır. Örneğin: Kazım Zeybeği, Avşar Zeybeği, Çiftlik Zeybeği gibi. Nitekim kesinti deyimi, hüznü veren, acıklı türkü veya uzun havanın (gurbet havası) sonuna, o türkü veya gurbet havasının ayağına uyarlanmış bir zeybek havasının bağlanmasını ifade eder. (Burdur 1967 İl Yıllığı s.220).

Yörede ister sözlü, ister sözsüz olarak çalınmış, oyun müziğine ”zeybek havası” ya da “oyun havası denir.”Hava çekiyor” demek, türkü söylüyor demektir. Oyun havası veya zeybek havası istendiğinde, sözlü veya sözsüz oyun oynanan ezgiler çalınır.

O halde, Sayın Cemil Demirsipahi böyle anlasa da anlamasa da köydeki gerçek ve köylüdeki anlayış budur. Konumuz “folklor” olduğuna göre, uzmanlara, çalışma alanı seçtikleri yörelerdeki uzun yılların getirdiği deyimleri çözümlenmek düşer. Bu deyimleri, kişisel anlayışları doğrultusunda tarif ve tefsir etmek, folkloru ve folklor araştırmalarını ancak dejenere eder.

Kaldığı bu anlayış benim yöremde değil, tüm Anadolu’da geçerlidir. Bunun en belirgin kanıtı, yıllardan beri Türkiye Radyolarında ”Sazlardan oyun havaları, bağlama takımından oyun havaları dinleyeceksiniz” tarzında sunulan programlarda sözsüz oyun müziği dinlememizdir.

4-“Türk Halk Oyunları “ adlı kitabın 364 sayfasında,”Serenler Zeybeği”nin figür grupları gösterilmiş ve “el çırpma, el çırparak kollu yürüme” diye iki figür belirtilmiş. Bu figürlerin Burdur’da olmayıp Afyon’da oluşu, Sayın Demirsipahi’nin söylediğinin aksine, serenler zeybeğinin Burdur’a ait olduğunun kanıtıdır. Zira bu iki figür, Burdur zeybekleri karakterine uymaz. Serenler zeybeği, Burdur yöresinde, yörenin karakterine uygun olarak oynana gelmiştir.Afyon yöresi,zeybeğe,adı geçen iki figürü katarak,yani değiştirerek uygulamıştır.Serenler demek Burdur demektir.

5-Sayın Demirsipahi,” Dattiri” ve “Gakkili” kelimelerini Burdur ve Tefenni’de teke oyunları adları olarak belirlemiş s 341. Bu deyimler ne Burdur’da, ne de Tefenni yöresinde kullanılmaz. Bunlar, teke zortlama ve teke zeybeklerine, Isparta ve yöresinde verilen adlardır. Burdur yöre halkı, bu kelimeleri kullanmadığı gibi tanımaz bile. Araştıranın bu yargısı, uzaktan tanı koymanın doğal yanılığısına güzel bir örnektir. Bir başka deyişle, Sayın Demisipahi’nin yöntem hatasıdır.

6-Aynı kitabın 342 sayfasında Teke zorlamasının,”Sipsi ile çalınıp oynanmasına “sipsi” adı verildiği belirtilmiş. Teke zortlaması hangi sazla çalınırsa çalınır adı değişmez.”Sipsi”,yörede yaygın olarak kullanılan nefesli bir sazdır.

7-“Teke oyunlarının yöresel incelenmesi” bölümünde,”teke zortlamalarından önce “Guval çalınmakta ve yüksek hız ve tartımla Zortlamalara geçilmektedir” deniliyor s.339. Guval’ın kaval olduğu da ayrıca belirtilmiş. Aynı zamanda gurbet havası anlamında olduğu açıklanarak, yöre ile ilgili olarak hep bu sözcük kullanılmış s.340.

Geniş bir yörede gurbet havalara (uzun hava),yalnız bir kesimde “guval da deniyor” diye bu deyimi genellemek, sanımca sakıncalıdır ve “gurbet havası” deyimini kullanması daha doğru olur. Aslında guval kelimesi yanı sıra “gaval,goval” kelimeleri de kaval anlamında, yörenin değişik kesimlerinde kullanılır. Bu eş anlamlı kelimeler, konuşma dilinde K ve A harflerinin değişikliğe uğraması sonucu doğmuştur. Örneğin: Tefenni’nin Karamusa ovasında ,”yünüm” şenliklerinin yapıldığı “Kırk pınar” çevresindeki köylerde, “ağabeye “gaga, ”gıga” derler. Ağabey, ağa, aga, gaga, gıga eş anlamlıdırlar. Burada da, ağabey ve ağa yerine, yöreyle ilgilidir diyerek, en az kullanılan “gıga” sözcüğünü esas almak hatalı olur.

Evet, Teke Zortlamalarından önce genellikle gurbet havaları çalınır veya söylenir. Bu, kaval ile olabildiği gibi, bağlama, zurna veya sipsi ile de olur. Mühim olan sazın cinsi değil,çalınan havadır.

8-Kitabın 342–343 sayfalarında,”Teke oyunlarından örnekler” başlığı altında, Silifke oyunlarının “Teke” oyunu olarak adlandırılması diyebilirim ki bana ters düşen en çarpıcı yanılığ olmuştur. Kitabın yazarı ve ciddiyeti ile bağdaşmayan bu hatayı bir talihsizlik olarak kabul ediyorum. Bu iki yöre oyunları arasında parmaklardan topluklara, baştan bele kadar farklılıklar vardır. Bu durum, profesyonel olmayan oyun meraklılarınca dahi ilk planda hissedilebilir.

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

Teke yöresinde yaşayanların çoğu Yörük'tür. Bu oyunlar Yörük oyunu dur ama İçel'dekilerle bağlantısı yoktur. Boğaz, zortlamalar, kabardıç, teke zeybekleri, gurbet havaları, işte bunlar teke türkü ve oyunlarıdır. Bengi, mengi, keklik, tımbıllı, mendilli, portakal gibi oyunlar, teke oyunlarından ayrı tarzda oluşmuş oyunlardır. Kültürler birbirini etkiler, fakat ayrıtılar ve kökler araştırmacının gözünden kaçmamalıdır.

9-Sayın Cemil Demirsipahi kitabının 339 sayfasında, zortlama için” tingildeme, tek ayak üstünde sekme, bir ayak üstünde oynar gibi sekerek tüyedir” deyimlerinin İçel yöresinde kullanıldığını yazıyor. Oysa ki bu deyimler daha çok Burdur ve teke yöresinde kullanılır.(Bak H. B yönetken derleme notları 1- sayfa 12).

10- Aynı kitabın 341 sayfasında ise “Avşar Beyleri” için. “Tefenni yöresinde efece oynanmaktadır, bazı yörede ise, zortlama gibi oynanmaktadır,” denilerek, Avşar beyleri havasının zortlama tipinde oynandığı ifade ediliyor. Efece oynana “Avşar Zeybeği “dir, uzun havası oynanmaz. Avşar beyleri, teke zortlaması olarak oynatılırsa, 600 yıllık folklor altüst olur.

11-Kitapta, sayın Demirsipahi tarafından Avşar zeybeğinin 8/2 ölçü ile yazılmasını hoş görmek, bizim için olanak dışı bir yanılgı olur.9 Zamanlı mükemmel bir zeybek havasını 8 zamanlı dizerek 6 yüz yıllık geçmişi hiçe saymak, kişinin hayal gücü ve büyüklük duygusunu yansıtır.İnadına bu yörede ne 8/2 lik ne de 4/4 lük hiçbir zeybek oyunu yoktur.(bak sözsüz oyunlar nota no.169 derleyen C. Demirsipahi- T.özdil).

12- Beş Kardeş zeybeği (bestem),9/4 lük ağır bir zeybek havasıdır. Sayın Demirsipahi, keza bunu da Antalya mahreciyle 4/4 olarak derlemiş veya yeniden bestelemiş.(Sözsüz oyunlar nota no.156). Bu zeybek havasını Türkiye Radyolarında ilk kez çalan kişi olarak, Sayın Demirsipahi'ye katılmama olanak bulamadığımı takdirine bırakıyorum.

13-“Şu Çavdırın Hanları”zeybek oyunu olarak belirtilmiş(sayfa 371).Halbuki bu bir eşkıya havası olup, yörede asla bunun bir oyunu yoktur.

14-Kitaba göre, Bucak Serenler Zeybeği Çavdır'dan derlenmiş. Derleyen C.Demirsipahi ,T. Özdil (nota no.172). Adı üstünde Bucak Serenleri, Bucak ilçesinin ova köylerinde, davul zurna ile çalınıp oynanmaktadır. Müsaadeleriyle söyleyelim ki, tarafımızdan derlenmiş olup, Radyo repertuarlarına girmiştir.

15-Kitapta, pehlivan havası olarak belirtilen “Kabaardıç” daha çok, ayak ve topuk hareketlerinin belirgin olduğu iki zamanlı bir teke oyunudur, pehlivan havası değildir.(Sözlü oyunlar nota no.228).

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

16-Kitabın 365 sayfasında “Gezenleme havası, Acıpayam zeybeklerinden biridir” ifadesi de yanıltır, ama yazının devamı gerçeğe uygundur: “oyuncu, oyundan önce, zeybek düz yürüyüşünü yapar”.Ancak Burdur, Isparta, Antalya ve Denizli’de gezenleme, yöresel bir anlam taşır. Gezenleme, her zeybek oyunundan önce, yapılan gezinmedir. Oyuncu ortaya çıkınca, davul zurna veya bağlama ile zeybek havasının, sözlü veya sözsüz kısmı çalınır, oyuncu bu hava ile gezinir. Çalımla, gururla, heybetle, ölçülü ve duraklamalı adımlarla kollarını da yana salıvermiş olarak, birkaç kez dolanır. Amaç toplum heyecanını yenmek ve oyuna ısınmak, hazırlanmaktır. Her zeybek oyunundan önce ve hatta her oyuncu değişiminde böyle hareket edilmesi, geleneğin icabıdır.

17-Kitabın ilgi çeken bir başka yönü daha var. Sanki ekip halinde derleme taraması yapmışız gibi, yörele ilgili birçok türkü ve oyun havalarının notaları üzerinde adımı, sayın Demisipahi’nin ve başkalarının adlarıyla birlikte gördüm. Bugüne kadar kendisiyle karşılaşma olanağı bulamadığım sayın yazarla ve diğerleriyle birlikte derleme yapmış olmayacağım bellidir.Yeter ki, kitap yazma tekniğinde, henüz bizim bilmediğimiz,yeni bazı yöntemler gelişmiş olmasın.Türk halk oyunlarını konu olarak işleyen bir yazar,uzmanlaşmaya önem vermelidir.Derlemeler kişisellikten ve duygusalıktan arınmalı, toplum verilerine dayalı olmalıdır.Yöresel bir oyun ekibi veya köyünde türkü çalıp söyleyen kimseler,konunun bilincine erişemedikleri için,bilimsel yönden değerlendirme yapamazlar.Ancak,aydın ve aktif kişiler olarak yörelerinde uzun yıllar konu ile ilgili çalışmalar yapanlar,gerçek kaynak niteliğindedirler.Bunlar,bilinçli olarak konunun derinliğine inen uzmanlaşmış kişilerdir.Her bilimde olduğu gibi folklor da uzmanlaşmanın önemi büyüktür.Ancak,bölge ve yöre folkloru, başlı başına bir uzmanlık konusudur.

Bölge ve yöre oyunları, yalnız müzik olarak (oyunsuz),ezgi veya türkü niteliğindedirler. Oyun ve müzik, birbirine bağlı iki unsur olmakla beraber, haiz oldukları tavır, karakter, duygu, anlam ve yapı özellikleri yönünden, oyunların üzerinde hassasiyetle durulması gerekir. Oyunları değerlendirebilmek, karakteristik özelliklerini fark edebilmek ve benzerlerinden ayırabilmek için, kültürün yanı sıra beden ve ruh ile birlikte bizzat yaşamak gerekir.Günlük turistik gezilerle ve adres sorar gibi,ilk rastlanandan edinilen bilgilerle bir yörenin folkloru öğrenilmez.Bu tür eserlerde amaç köprüyü ilk geçmek değil,hedefe ulaşmak olmalıdır.Şüphesiz kusursuz bir eser meydana getirmek olanaksızdır.Ancak uzmanlaşma ile bu kusurlar yok denecek kadar azaltılabilir.Bu tür eserlerde baskı güzelliği ayrı bir önem taşır.Uluslar arası bir yazı dili olan notaların belirgin,okunaklı ve düzgün basılması müziğin kuralıdır.Diğer bölge ve yörelerin eleştirilerini de uzmanlarına bırakıyorum. Dosta...

TEKE ZORTLAMASI TEKE OTLAMASI DEĞİLDİR

Halk Müziği ve Oyunları Dergisi Cilt 1 sayı 2, 1982

8 Şubat 1982 Tarihinde İzmir Radyosunda yayınlan ve Burdur ilinin türkü ve oyun havalarını içeren ”**Türküleriyle Ege**” programının bir bölümünde konuşmacı “Teke Zortlamasının, Teke otlamasından geldiği tahmin edilmektedir” şeklinde bir duyuruda bulunmuştur. Programın metnini halk müziği müdürü Sayın Durmuş Yazıcıoğlu onaylamış, programa koydurmuştur. Bir seminerde yabancı bir uzmanın Teke Zortlamasının Teke otlamasından geldiği fikrini ortaya attığını ve halkın, otlama kelimesinin önüne “Z” harfini koyarak kelimeyi zortlama şekline getirmiş olabileceğini tahmin ettiğini belirten Durmuş Yazıcıoğlu, bu inançla konuyu programa koydurmakla ve henüz doğrulanmamış bir tahminle yanlış sonuçlara gidilebileceğini bilmeliydi.

Yabancı ya da yerli olsun araştırma yapan uzmanlar, konu ile ilgili bildiride bulunabilirler Konu enine boyuna tartışılır. Sağlam veriler kesinlik kazanarak bilime ışık tutarak kaynak olur. Bildirinin yalnız okunmuş olduğu, tartışma yapılmadığı anlaşılmaktadır Bu denli çarpıcı yanlışlar, yüzlerce yıllık kültürü yozlaştırmaktan başka bir işe yaramaz. “Etimoloji, başlıbaşına bir bilim dalıdır. Ses benzeşmesine dayanarak, kulağa hoş geldiği için yapılan tahminlerle değil, biçimleriyle ve taşıdıkları anlamlarıyla yani morfolojik yapılarıyla incelenerek kelimenin kökenine inilir.”(1) aksi halde, uzaktan tanı koymakla yapılan yargılar ve tahminler yanıltıcı olmaktan öte gidemez Bilime ihanet olan böyle bir yöntemin, folklor araştırmalarında yeri yoktur. Evet, yöre halkı konuşmalarının geleneksel akışına uygun olarak, kelimelerde bazı harfler kaybolur, bazıları da eklenir, ama bu üslup tarzı, kelimenin esas kökünün yok olmasına neden olmaz.(zortlatma, zortlama,zotlama,rakı,ırakı, ıraf,Rıza ,ırza ,haber,aber,Ramazan,İramazan)gibi.Halk, eylemleri ayrı ayrı isimlendirmiştir. Otlamak ile tekenin hareketleri ayrı eylemlerdir.

Burada kökü ayrı olan iki kelime söz konusudur. Diyelim ki teke zortlaması,teke otlamasından gelmiştir.İnek at,koyun,deve otlamıyor mu?

“Z” harfini kondurmak okadar kolay olsaydı, “deve zortlaması da” denilebilirdi. Yörenin hemen hemen tüm kesiminde otlatmak yerine “gütmek ve yaymak” deyimini kullanılır. Yüzyıllardır bu böyledir. Teke otlama eyleminde, bu oyunu simgeleyen hareketler yoktur, tam tersine teke otlarken çok sakindir. Demek ki bu tahmin, kaynak olan görüntüye ve mantığa da uymamaktadır. Yörenin pek çok kesiminde boğasını arayan ineğe”boğasak, hamile olanına gunnacı-gunlayıcı veya buzulacı-buzulayıcı, koyun ve keçiye de guzulacı-guzulayıcı, erkeğini arayan kısırak ve merkebe kösnük, döllandikten sonra da avunmuş: Teke katımı yani çiftleşme mevsimindeki kızgın, sinirli ve siygin

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

(kendine has kokulu idrar) durumundaki tekeye “zortlamış”.Tekenin zortlamış durumundaki hareketlerin uyarlanan ve asırlardır oynanan oyunun adına “Teke zortlaması “ denmiş.Yukarıda da belirttiğimiz gibi,her eyleme bir isim verilmiştir.Ayrıca yöre halkı arasında söylene gelen bir tekerleme vardır,”Mart martladı,tavuk gıdıkladı,deve bortladı (doğurdu),teke zortladı (2) Bu tekerlemede ki teke zortladı deyimini teke katımı dışında yani mart ayında da zortlayan tekeler olduğu için söylenmiştir.Mart ayında zortlamış olan tekeyi sürü dışına bırakırlar.Küskün ve sinirli hareketlerle çekip giden kişi için “ne oldu buna zort zort gitti” deyimini köyde zaman zaman kullanılmaktadır”(3) Demek ki zort kelimesi,kızgın öfkeli anlamında insanını davranışlarına da uygulanmaktadır,kaldı ki tekenin kızıştığı sırada,burnundan soluyarak, sümürerek çıkardığı sesler,zort kelimesindeki seslere çok benzemektedir.Bu nedenle, dilimiz de sesine benzetilerek kurulan ve adına yansıma denilen kelimelerin varlığı bilinmektedir.Bu mantıkla zort kelimesi, tekenin, siygin kızıymış halindeki çıkardığı seslerin yansıması olmaktadır.Oyun da,tekmenin bu durumundaki hareketlerini simgelediğine göre,yöre halkının asırlar önce koyduğu asıl ismin “Teke Zortlaması” olacağı kendiliğinden ortaya çıkacaktır.“Elmalı’da bir halk sanatçısı,teke zortlaması münasebetiyle onun, teke denen hayvanın sekerek, arkasını dönerek sıçramasından kinaye olduğunu söylemiştir “. (4) Bazı kesimlerde zortlamaya “zıplama” da derler. Teke zıpladığı için böyle dendiği bellidir. Öyleyse bu tefsir ve anlayışla bile deyimim aslı “ıplama” olmalıdır ki, yanılıgyı tam olarak ortaya koyacaktır.Bu nedenle Teke zorlamasının teke otlamasından geldiği tahmin etmek folklor anlayışına ters düşen bir yöntemle uzaktan tanı ve yargılarla yapılabilen en bariz bir yanılıgı olur.

- 1- Hamit Çine, özel araştırma.Kaynak kişi Ünal Ermumcu – Edebiyat ve Müzik Öğretmeni
- 2- Hamit Çine, özel araştırma.Kaynak kişi Mehmet Başer – Emekli Öğretmen
- 3- Yöre halkından Salih Özgen
- 4- Halil Bedii Yönetken - Derleme notları

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

GENÇLİK HAFTASI VE HALK OYUNLARIMIZ

Eleştiri

“Türk Halk Müziği ve Oyunları Dergisi” cilt 1 sayı 6 , 1983

Toplumlar, fertlerin bir araya gelmesiyle bütünleşir. Fertleri bir araya getiren ve birbirine bağlayan en büyük etken folklordur. Müzikte, oyunda, saz da sözde, gelenekte, törede, tasada, kıvançta, aynı ruh ve heyecan ve aynı duygularla kaynaşan toplumlar ise bir kitleyi, bir ulusu meydana getirirler. Böylece milli heyecan, milli varlık ve milli kültür oluşmuş olur, Türk ulusu gibi.

Folklor, ulusun kültür özelliklerinin bütünüdür. Ona sahip çıkmak, onu korumak ve yaşatmak başta gelen görevlerimizden biridir. Son yılların en mutlu olaylarından biri, çok sayıdaki folklor derneklerimizin, kuruluşların ve okullarımızın folklorumuza sahip çıkmalarıdır.

15 Mayıs 1983 Pazar günü başlatılan “Gençlik Haftası”nın amacı; gençleri milli heyecanla dostlukla kucaklaşmalarını sağlamak, sportif ve kültürel çalışmalarla ve eğlencelerle birbirlerine kaynaştırmaktır.

14 Mayıs Cumartesi günü Ankara Atatürk Spor Salonu’nda seyirci ve oyuncusuyla bir kucaklaşma vardı. Burada, gençliğin halk oyunlarımızla süslenişini, coşkusunu ve heyecanını gururla ve zevkle izledik.

Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın her yıl düzenlediği “Türkiye Orta Öğretim” öğrencilerinin halk oyunlarının yarışması idi bu. Gençlik ve Spor Bakanı Sayın Vecdi Özgül’ün hazır bulunduğu bu finale 17 okul yurdun çeşitli bölgelerinden yarışarak gelmişlerdi.

Mantığa ters düşen bir yöntem ve uygulama ile meydana getirilen bu finalin sonunda hüznü, küskün, o güzelim heyecanlarını ve mutluluklarını bir karamsarlığa, isteksizliğe bırakan yorgun öğrenciler ve öğretmenler gördük. Kültürümüze gönül veren öğretmenler, öğrenciler, bu çalışmalarının ve yorgunluklarının semeresini görememenin üzüntüsü ile geri dönüyorlardı. Yıllardır uygulamadaki hatalar devam edip gidiyor. Uyarılara rağmen bu düzenlemeleri bilinçli ve mantıklı yapmadığımız sürece, gençlik daima isteksizlik içinde olacaktır.

Bu finalde anlaşılmayan bir husus da, Bakanlık Ödülünü alan Aydın Lisesine, bir de sunu ödülü verilmiş olmasıdır. Hâlbuki Tavas, Burdur, Artvin, Bursa ve daha nice liseler sunuya layık değiller miydi? Teşvik ödülü yalnız bir lisenin hakkı mıydı?

Okulların tümü centilmence oynadılar ve centilmence gittiler. Acaba salondaki centilmenlik ölçüğü ne idi de bu ödül yalnız Sivas Lisesine verildi? Liselerin müzik takımları da değerlendirmeye girdiğine göre, acaba Artvin lisesinin o mükemmel müziğine ve uyumuna hiç mi gönüllerimiz yatmadı? Bununla birlikte sipsisi, kabak kemanesi, üç tellisi, bağlaması, ritim sazları ve yörenin en uygun sesiyle yaylaların tatlı su şırıltıları gibi dinlendirici, bahar yelleri gibi yürekleri serinletici tarihi Türkmen müziğine ve bu müzikle oyunlarını sunan çiçek tarlası gibi bir ekibe, yani Burdur lisesine bu ödüllerden birisi verilemez miydi? İşte bütün bunlar, titizlikle dikkate alınması gereken hususlardır.

Gelelim 6-7 Mayıs Cuma ve Cumartesi günleri İzmir'de yapılan yarışmalara: Bu tarihlerde İzmir Milli Eğitim Müdürlüğü'nün ve Bulvar gazetesinin, ilkokullar, orta dereceli okullar ve halk eğitim merkezleri arasında düzenlediği halk oyunları yarışmasına katılan ekiplerinin tümünün salondan mutlu olarak ayrıldıkları izlenmiştir. İmar ve İskân Bakanı Sayın Ahmet Samsunlu, İzmir Valisi Sayın Hüseyin Ögütçen, İzmir Milli Eğitim Müdürü İsmail Bakış'ın hazır bulunduğu ödül törenine katılan ekipler, önce kendi dallarında yarışmışlar ve ayrı ayrı ödüllendirilmişlerdir. İzmir'de yapılan bu yarışmaların, yöreleri konusunda uzman olan jüri üyelerince değerlendirilmiş olması, en adil ve eğitimsel bir sonuca ulaşılmasına neden olmuştur.

Yapılması gerekenleri iki ana bölümde açıklayabiliriz:

1-Yarışmalar, bölgesel olmak üzere aynı daldaki halk oyunları arasında yapılmalıdır. Halayın halayla, barın barla, horonun horonla yarışması gibi. Birinciler, gerekirse ikinciler, bir şölenle halka sunulmalı ve ödülleri de burada verilmelidir.

2-Bölgesel yarışmalarda, kesinlikle, o yöre konusunda uzman olan jüri üyeleri görevlendirilmelidir. Aksi halde, her zaman olduğu gibi, sonuçlar duygusal olmaktan öteye gidemez. Çünkü halk oyunlarımız ayrı karakter, ayrı tavır ve apayrı bir ritim akıcılığı göstermektedirler. Her birisi veya birkaçı ayrı uzmanlık konusudur. Eğer böyle seçim yapmazsak, ritim akıcılığı, figür ve değişik özellikleriyle göze hoş görünen ekipler, her seferinde duygusal olarak ödüllendirilecek ve dolayısıyla da üzüntüler tartışmalar sürüp gidecektir. Gelecek yıllarda daha adil ve gerçekçi yarışmalar umut ediyoruz. Bilhassa gençlik haftalarında, milli oyunlarımızın ve müziğimizin önemini daha çok dikkate almalıyız.

TÜRK MÜZİĞİ KONSERVATUARLARINDA EĞİTİM

Ege Üniversitesi Konservatuvarı Dergisi, Nisan 1987

Temel eğitim ağırlıklı Türk Müziği Konservatuvarlarında eğitim, hazırlık sınıfı ile başlamakta ve lisans 1-2-3 ve 4 üncü sınıflarla öğrenci 5 yıllık bir eğitim sürecinden geçmektedir. Hazırlık öğrencileri, seçtikleri bölümlerle birlikte -meslek çalgısı gibi- solfeji, gerek Türk Beste Müziği, gerekse Türk Halk Müziği olarak ayrı ayrı öğrenmektedirler. Henüz nota okumasını öğretmeden meslek çalgısı öğretmek, konservatuar dışı bir eğitimden farksızdır.

Yabancı lisan ile eğitim yapılan okullarda öğrenci, bir lisan öğrenmekte, yetersiz ise ikinci yıl gene hazırlık eğitimi yaptırılmaktadır. Lisansını tam olarak geliştiren öğrenci, diğer sınıflarda eğitimini başarıyla sürdürmektedir.

Türk Müziği Konservatuvarlarında da eğitim, önce nota okumayı öğrenmekle başlamalıdır. Hazırlık sınıfından sonra yeterli olduğu takdirde, diğer bölümleri öğrenciye seçme hakkı tanınmalıdır. Nota eğitimini başarıyla bitiren öğrenci, hangi bölümü seçerse seçsin, her iki müzik arasındaki kıyaslamayı ve birleştirmeyi daha bilinçli yapacaktır.

Her iki müzik dalının nazariyat ve uygulama dersleri, lisans birden itibaren başlamalıdır. İşte o zaman öğrenci, makam ve usullerle diğer konuları da daha kolay ve bilinçli olarak öğrenecektir.

Genel olarak Türk Müziğinde, ilerici, gelişmeye yönelik ve birleştirici bir eğitim, konservatuvarların bünyesinde yapılmalıdır. Bunu için dünya standartlarına uymak, yani çağdaş olmak, ne Beste Müziğini ne de Halk Müziğini esaslarından, güzelliğinden ve özelliğinden ayırıcı olmaz. Aksine çok daha faydalı olacağı kanaatindeyim.

TÜRKÜLERİMİZİ VE OYUNLARIMIZI YOZLAŞTIRAN NEDENLER

Motif Dergisi sayı 18, Temmuz-Ağustos-Eylül 1999

Bunca yıldır düzenlenen sempozyum ve seminerlerde, türkü ve oyunlarımızın derlenmelerindeki problemlerle, yozlaşmalarla, yöntem ve uygulamalarla ilgili sayısız belirsiz bildiri sunulmuş ve halen de devam etmekte ve bu konu üzerine dersler de verilmektedir. Ama gel gör ki, hiçbir zaman olumlu sonuçlara ulaşılmamıştır.

Sempozyumlara yeni katılımlar olmakla beraber, daha önceki bildirimlerden haberleri olmadığı için konu sanki yeni bir konuymuş gibi, hep aynı bildirimler sunulmaktadır. Yani "derlemecide bulunması gerekli özellikler, derleme ve uygulamalardaki problemler" gibi sayısız bildiri. Bu bildirimler, her zaman olduğu gibi, bir kitap halinde yayınlanır ama hiçbir konu, yine her zaman olduğu gibi, hiçbir suretle sonuca bağlanmaz. Bildirimlerden faydalanan birkaç idealist de, konunun inceliklerini, kitap ve dergilerdeki yazılarıyla ilgililere ve kamuya duyurmaya çalışır ama sonuç yine olumsuzdur. Çünkü halk kültürü ile ilgili olan kişilerin pek çoğu, kendi çabalarının verimliliğine ve doğruluğuna inanarak, karşılıklı olarak sürtüşmelere düşerler. Böylece yozlaşmalar, birbiri ardınca uzar gider. Bu, türkülerde de, oyunlar da da böyledir.

Tahmine yıldır yapılan çalışmalardan sonra, gerek derlemeler de, gerekse uygulamalarda problem kalmamalıydı. Hala derlemecide özellikler aranıyor. Hâlbuki çağımızın gereği, bu çalışmalar herkes tarafından en kolay şekilde yapılabilmektedir. Amatörler bile, teknik cihazlarla bu işin ustası olmuşlardır. Çünkü doğal olarak alıyorlar. Yorumsuz olarak notalamak veya seslendirip oynamak, uzmanlara yani ses ve saz sanatçılara ve de oyun öğreticilere düşen ideal bir görevdir. Ama esas problem, bundan sonra başlıyor.

Türkü sanatçılarının ve de oyun öğreticilerinin pek çoğu, saz sanatçıları da dâhil olmak üzere, yöre tavırlarını bilmeden, hem de geleneğe ters düşercesine, abartılı yorumlarıyla hem ezgileri, hem de oyunları yozlaştırıyorlar. Ritmik bozukluklar, tempo süratlenmeleri ve uydurma mizansenler daima göze çarpmaktadır.

Türkiye'de ilk defa, Gaziantep halk kültürü ile ilgili bir kitap yazan Merhum Ferruh Arsunar, duygularını anlatırken, sanki bugünkü durumu hissetmiş gibiydi:

” Çayda Çıra'nın bir ağıt oyun olduğunu, kaybolan bir gelinin, gece meşalelerle aranmasını, mum ışıklarıyla, hüznü bir ortamı, duygusal olarak yansıttığını belirtiyor ve ilerde bu oyunun temposu hızlandırılarak bir kaşık havası haline dönüştürüldüğü zaman ne kadar çirkin olacağını ve mumların sönmemesi için oyunun ağır oynanması gerektiğini “ söylüyordu. Ama ne yapsın ki, bugün “Çayda Çıra”, kaşiksız oynanan bir kaşık oyunu olmuştur. Oyunu süratlendirerek, sönen mumların yerine, oyuncuların ellerine, “pilli elektrik ampülü” verenlere yuh olsun!

Bu oyunun derlenmesinde hiçbir problem olmamıştır ama en çirkin bir yozlaşmanın, uygulamadaki örneklerinin birini bize göstermektedir. İşin acı tarafı nedir biliyor musunuz? Bu yozlaşmaya karşı, Elazığ'dan da bir tepki görmemiş olmasıdır.

Aslında, iller tarafından ora kültür ustalarından gelen ikaz ve itirazlarla bu tarz yozlaşmalar, zamanla gerçeklere dönüşür kanısındayım.

DEJENERASYONUN POPÜLER TÜRKÜSÜ

“GAYDIRI GUBBAK CEMİLEM”

Eleştiri

Motif Dergisi sayı 22, Temmuz- Ağustos -Eylül 2000

Halkbiliminin var oluşunun esas nedeni, topluma ait tüm yaşam biçimlerini, gelenek ve törelerini oldukları şekilde içine almış olmasındandır. Başka bir deyişle, topluma ait yaşanmış veya yaşanmakta olan her olgu, halkbilimi açısından ayrı ayrı değerlendirilir ve sınıflandırılır. Milli kültürümüzü oluşturan halkbilimi içinde, küfür edebiyatının, ezgi ve oyunlarının da ayrı bir yeri vardır. Bunlar bugünkü anlamıyla poşet yayınları ve gösterileri içine girer. Açık-saçık, toplum ahlakına uymayanları, kayıtlarda noktalarla belirtilerek, anlamları kapalı olarak geçiştirilir. Eskiden oturak âlemlerinde bu tür uygulamalar, erkekler arasında ve dört duvar arasında yapılıyordu ama hiçbir zaman toplum anlayışına uygun olmayan bir ortama taşınmıyorlardı. Bugün, her türlü yayın organlarında açık-saçık görüntüler programlaştırılıyorsa, toplumun ahlakına aykırılık varsa, bunların engellenmesi gerekir. Zaten zaman zaman Radyo ve TV. Üst Kurulu bu nedenle, bazı yayınları, bir günlüğüne de olsa durdurmaktadır.“Efendim bu kadar tutucu olmayalım, her şey değişti” anlayışıyla “biraz yumuşak olalım” düşüncesi geçerli olabilir ve sanatçı adıyla biri TV. Kanallarından topluma karşı, “Konya’lıdan başkasına bastırmam” diyebiliyorsa ve de buna hiçbir ses çıkmıyorsa, o zaman yapılacak bir şey yoktur, herkes bildiğini işlesin. Biz konuyu, kültür yozlaşması nedeni ile ele alıyoruz. Başlıkta belirtilen türküyü de bu bakımdan örnek gösterdik.“Gaydırı Gubbak Cemilem” türküsü, aynı zamanda Acıpayam dolaylarının kıvrak zeybek türünden bir oyunudur. Yeşilova’lı merhum Hüseyin Kayhan’ın çalıp söylediği ve uzun yıllar önce Antalya Radyosu tarafından tespit edilen türkünün sözlerini aynen yazıyorum (Şüphe yok ki daha pek çok yöre sanatçısı tarafından da söylenmiştir.)

Aman Cemile kız sen ne gezersin hayatta hayatta
Basma da şalvar endi de düştü ayakta
Yangın(aygın) baygın Cemile’ m
Nasıl nasıl edelim biz bu işi
Aman aman Cemile’ m aygın baygın Cemile’ m bu işi

Aman Cemile'mın gezdiği dağlar meşeli
Üç-beş günler oldu da o yar senden ayrı düşeli
Bağlantı

Görülüyor ki, bağlantı bölümünde “ne Hoca Mamiş, ne de gaydırı gubbak “var. Nedir bu deyimın anlamı diye sorulursa, okuyanlardan şu yanıtı alırsınız :”hafif meşrep kadın aslında hafif meşrep deyimi, aygın baygın Cemile'm sözüne daha uygun gelir.”Gaydırı Gubbak” yörede gizli ve argo anlamı ile çok çirkin ve sadece erkekler arasında kullanılan argo sözcüklerden oluşur.

Burdur'da “Guddak,” Acıpayam ve Muğla'da “Gubbak “dişilik organının argodaki adıdır. Bunun manasını gözardı edip, esprisine kapılarak, bilhassa hanım sanatçıların bilmeden seslendirmeleri yakışık almamaktadır.

İzmir Dadyosu sanatçılarından, Acıpayamlı Halil Yüreğilli ,Şinasi Uslu da,”Dedelerimizden beri bu türkü, aygın-baygın Cemile'm diye okunur” de mektedirler.Esprisini bilmeden okuyanlara, manasını yanlış değerlendirip program yapanlara bir şey demiyoruz.Onun vebali,yozlaşmış kalıbıyla ortaya çıkaranlarıdır.Bu,Anadolu'nun, Türkiye'nin insanlarını birbirine bağlayıp ulus yapan,bugün için tek varlığımız Milli Kültürümüzdür.

Bunu unutmayalım!

ZEYBEK OYUNLARIMIZIN KÜLTÜR DEĞERLERİNİ YOKEDİCİ YOZLAŞMALAR

Motif Dergisi sayı 21, Nisan- Mayıs- Haziran 2000

Bu başlık, aslında genel olarak, türkü ve oyunlarımızın kültür değerlerinin geleceği açısından dolayı da büyük önem taşımaktadır. Ancak, güncelliği, acil açıklamalarda bulunulmasını gerektiren ve bugün için daha da önemli olan “ZEYBEK OYUNLARINI” konu edeceğiz.

Türk Halk Kültürümüzün zenginliği ve değeri, dünya ülkelerinin de takdirle kabul ettiği bir gerçektir. Halkbilimi açısından üzerinde titizlikle durulması gereken ilkeler ise, kültür olaylarının gerçek olmaları, halka ve geleneğe dayalı bulunmaları esasıdır. Oysa, bugün hala otuz yıl öncesinin mantıksızlığı ile gerek halk oyunları dernekleri, gerekse Milli Eğitim ve Gençlik Teşkilatı ile Halk Eğitim Kurumlarının düzenledikleri Halk Oyunları Yarışmalarında her bölge ve yörenin oyunları birbiriyle yarıştırmak tadır. Örneğin; Kars oyunları ile kaşık oyunları, Bar ile Zeybek oyunları karşılaştırılmaktadır. Hala anlaşılmış değildir. Renkleri, tavır ve karakterleri, duygu ve hareketleri, yakın olarak hiç birbirine uymayan bu oyunlarda hangi kriterlere göre puan verilip, bir diğeri birinci ilan edilmektedir? Ben şahsen bu saçmalıklara tahammül edemeyip, yirmi yıl önce jüriликтен ayrıldım. Çok enteresandır ki, Türkiye'nin tüm oyunlarını birbiriyle karşılaştıran bu kişiler, her oyunun ruhunu, inceliklerini, hatta yöre kültürlerini çok iyi bilen birer profesör durumunda görülmektedirler. Her kategori ve dalların ayrı bir uzmanlık değerlendirilmesi yapıldığı çağımızda her oyunu uzmanlarına denetletmek kadar gerçek bir isabet olamaz. Hala otuz yıl öncesinin mantıksızlığı ile, ”domatesle elma – üzümle portakal” yarıştırmaktadır. Böylece ilk yozlaştırmalar başlamıştır. Çünkü hala telaffuzu dahi ülkemizde tam olarak ifade edilemeyen ve zaman zaman tartışma konusu olan “KOREOGRAF” sözcüğünün anlamının bilgiçliği ile oyunlara düzen verilmekte, böylece oyunlar arasında bir üstünlük savaşı başlatılmaktadır. Hâlbuki koreograf çalışmalar, başlı başına, apayrı bir eğitim ve uzmanlık dalıdır. Süper bir yetenek ve yaratma gücüne sahip kişilerin, gördükleri eğitim çerçevesinde sanatsal üretim yapmalarıdır.(Bale, kişiye ve gruplara özel, dans çalışmalarında olduğu gibi.) halk oyunlarında koreograf çalışmalar yapmak, onların özelliklerinin asla ve asla istisnası yoktur. Bin yıldır da bu böyle süregelmiştir. Bunun aksini düşünmek ve uygulamak, konu hakkında bilgisi olmayan oyuncu veya öğreticilerin, cahilce ve “kültür terörizmi” yaratacak davranışları olarak bilinmesi gerekir.

Zeybek oyunlarının dışında, Anadolu'daki tüm oyunlar, her usul ve ölçüde oynanır. Zeybek oyunları ise, "dokuz zamanlı" ezgilerle oynanır, bu değişmez bir kuraldır. Asırlar öncesinden doğal ve otantik yapılarına ters düşer. Yörenin kültür akışı da buna uygun değildir. Halk oyunları doğal yapılarıyla oldukları gibi alınmalı ve aynı biçimleriyle korunarak yaşatılmalıdır. Bu da halkbilimin başlı başına öngördüğü bir ilkedir. Bu aşamada çalışmalar yapılarak kültür değerlerimizin zedelenmesine engel olunmalıdır. Yarışmalarda kategori çalışmaları yapılmalı ve diğer olumsuzluklar da şimdi, kaldırılmalıdır. Konumuzun en ağır ve güncellikle ele alınması gereken kısmına geldik, yani zeybek oyunlarımıza. Zeybek oyunlarımız da çoğu zaman aynı olumsuzluklarla devam etmektedir. Hele son bir-iki yıl içinde öylesine çirkin ve bilinçsiz uygulamalarla uydurma oyunlar oynanmaktadır ki, isyan etmemek, haykırmamak elde değil.

Konuyu daha açıklığa kavuşturmak için zeybek oyunlarının yapısal özelliklerinden söz edelim. Zeybek oyunları, çok kişinin de bildiği gibi, yaratışları itibariyle "dokuz zamanlı"dırlar. (9/4- 9/8- 9/12). Ne zeybek ezgilerinde, ne de oyunlarında bu yapısal ustalar, yakımcılar, sanatçılar böyle koymuşlar kuralı. Yani ne dört, ne iki, ne de beş veya on zamanlı zeybek ezgisi, ne de zeybek oyunu yoktur. Son zamanlarda, bu usullerle oynanan uyduruk oyunlar, konuyu bilenlerin ve akliselim sahibi kişilerin içini karartmakta ve haklı olarak isyan ettirmektedir. Örneğin : "Çökertmeden Çıktım Halilim, Ormancı, Bodrum Hâkimi, Eklemidir Koca Konak ve Bir Ataş Ver Cıgaramı Yakayım" gibi. Bu sonuncusu dokuz zamanlı olduğu halde, oynanmaz. Zeybek oyun ezgileri 3+2+2+2 kalıbındadır. Üçlü küme yani aksak grup, ister başta, ister sonda veya ortada olsun, oyunun kuralı değişmez. Oyuncu bu üçlü kümeye göre oyun düzenini ayarlar. Oysaki konu edilen ezgi, 3+3+3 kalıbındadır. Kesinlikle zeybek oyunu olarak oynanamaz. 1963 yılında merhum Durmuş Yazıcıoğlu tarafından derlenen bu ezgiyi (kaynak kişi Çetin Bozalan Bornova), Sayın Yazıcıoğlu ve Sayın Şahin Gültekin, uzun yıllar aynı tempo ve tavırda seslendirmişlerdir. Ezgi, yapısal olarak, ağır okunduğu usul ve ölçüde, hiçbir zaman aksama olmamaktadır. Son zamanlarda, hızlı bir tempo ile okuyan kişiler, son ölçünün bir dördlüğünde, nefes payını ayarlayamadıkları için, ezginin sonuna bir dördlük nota ekleyerek, o güzelim ezgiyi yöre ve bölge karakterine tamamen ters düşen "on zamanlı" yani "on dördlük" bir ezgi haline dönüştürmüşlerdir. Bölgede, teleskopla arasanız "beş veya on zamanlı" ezgiyi zor bulursunuz. Burada iki suç işlenmiş durumdadır. Hem oynanmaz, hem de "on dördlük " yapılmıştır. Bu ezgiyi yakımlayan, besteleyen ustalar, her türlü usul ve ölçüde ezgi yaratabildiklerine göre, isteselerdi, o ezgiyi de "on zamanlı " yapmaktan aciz değillerdi.

“Anonimlik özelliği” türkü ve oyunların, yöre toplumunun mülkiyetinde olduğunu gösterir.”Anonimdir” diyerek, yanlış bir zihniyetin mahsulü olarak, hiçbir sanatçıya veya kişilere, yozlaştırma ve değiştirme hakkı tanımız. Bu ayrıca,”telif haklarına” da tecavüzdür. Eğer kişi, çağın gereği yenilik istiyorsa kendi duygu yeteneğine göre eserler ortaya koymalıdır. Türk toplumunun kültürünü yozlaştırmak değil.

Yukarıda adı geçen ve de böyle giderse, arkası gelecek olan ezgilerden “klip” yapanlar ve yapacak olanlara ki (içlerinde konservatuar mezunları ve eğitim görenleri de vardır) onlara sesleniyorum: eğer yeni zeybek oyunları istiyorsanız, var olan onlarca zeybek ezgilerini ve oyunlarını seçiniz. Balıkesir’in, Bergama’nın “Bengi ve Güvende”leri, Muğla’nın “Kadıoğlu” serisinden her biri sanat harikası olan, Eskişehir, Afyon, Aydın, Antalya daha niceleri var.

Uydurma oyunların yerine gerçek ezgileri, yöresel figürlerle oyun haline dönüştürmekle hem kültürümüze hizmet etmiş olursunuz, hem de oyunlarımızın zenginliğini ve ezgilerin sanatsal değerlerini bir kere daha ortaya çıkarmış olursunuz.

T.R.T’nin otuzuncu kuruluş konserinde, o kültürlü kişilerin, Ankara’daki bir halk oyunları derneğinin elemanlarına böyle uyduruk ve saçma zeybek oyunu oynatmalarını yadırgadım. Kuruma yakışmayan bir organizasyon. Anadolu’nun tüm kuruluşları, dernekler, konservatuarlar ve okullar! Lütfen bu konuya titizlikle eğiliniz. Yarışmalardaki, festivallerdeki denetçiler, bu tarz çalışma yapanları dışlayınız, puan vermeyiniz ve ihraç ediniz. Bugün için başka bir merciimiz yok.

ALAKOYUN EFSANESİ VE ÇÖMLEK KIRDIRAN BOĞAZI

Motif Dergisi Sayı 24, Ocak – Şubat – Mart 2000

Bu iki öykünün ortak yanı müzik ve sevdadır. Birbirinden tamamen ayrı oldukları halde olaylar, bazı kişilerce bilinçsizce ve yanlış olarak yer değiştirmektedir. Örneğin:”**Alakoyun**” adıyla da söyledikleri öyküde, çömlek kırdırılmakta,”**Çömlek Kırdıran**” öyküsünde de eşkiyalar baskın yapmaktadır. Zaman ve mekân bakımından da farklı görülen öykülerden “**Alakoyunu**”,güvenilir iki kaynaktan biri olan Nuri Hacıhabipoğlu’ndan 1955 tarihinde, Rahmi Uğur”dan 1979 tarihinde derledim. Öykü şöyle başlıyor:

Çok eski yıllarda, yaylamak üzere, Burdur dolaylarına bir Türkmen Aşireti gelmiş. Geniş bir düzlükte konaklamışlar. Çadırlar kurulmuş, ağıllar çevrilmiş, sayıca fazla olan koyun sürüsü için, yöreyi iyi bilen usta bir çobana ihtiyaç varmış. Bir köyde, kaval çalmaktaki ustalığı ile tanınan böyle bir çobanın olduğunu öğrenen aşiret beyinin isteği üzerine genç çoban işe alınmış. Gün boyu sürüyü yaylım yerlerde otlatıyor, sağımdan sonra da tekrar yaylıma götürüp, orada yatıyormuş. Birkaç gün içinde işler böylece yoluna girmiş.

Çoban, bazı bazı o ünlü kavalını üflüyor, uzaktan gelen nağmeler, duyanları mest ediyormuş. Sihirli kavalın sesinden etkilenenlerden biri de Bey’in kızı imiş. Koyun sağmak bahanesi ile çobanı yakından tanıyan kız ile çoban arasında duygusal bir yakınlık olmuş. Gecenin geç vakitlerinde gizli buluşmalar başlamış ve bu yakınlık sevdaya dönüşüvermiş. Çoban, bu buluşmalarda, kavalının sihirli nağmelerinin özelliklerini ve anlamlarını kızı öğretiyormuş. Kavalı ile sürüye hükmettiğini kızıdan başka bilen yokmuş. Kızın isteği üzerine evlenmeye karar vermişler. Bey’den umudu olmayan çoban, yine de korka korka, araya girenler vasıtasıyla kızı istetmiş. Vay efendim vay, sen misin kızı isteyen, bir bey kızı çobana nasıl verilirmiş? Bey almış çobanı karşısına, vermiş veriştirmiş. Kız, ağlayarak izin vermesi için babasına yalvarmış. Bey, kızının bu küstahlığına iyice kızarak onu bir çadıra hapsedmiş. Çobana da sabahtan tezi yok defolup gitmesini söylemiş.

O gece çoban, kavalını son kez üflüyormuş. Çadırında onu son kez dinleyen kız, kavalın bir nağmesi ile irkilmış. Sürünün tehlikede olduğunu nağmelerden anlayan kız, avazı çıktığı kadar bağırarak, geç vakitte oymağı ayağa kaldırmış. Babasına, sürüyü bölmeye çalıştıklarını, bunu kavalın nağmelerinden ve bunu çobandan öğrendiğini anlatmaya çalışmış. Bey, silahlı birkaç atlısı ile sürüye baskın yapmış, bir de görmüşler ki eşkiyalar, sürünün bir kısmını bölmeye çalışıyorlar.

Eşkıyalar baskından korkup kaçtıktan sonra, Bey ve adamları, yara bere içindeki çobanı ve sürüyü obaya geri getirmişler. Çoban, eşkıyanın bir kısmını götürmek istediği sürüyü bölemedikleri için, kendisinin ayırmasını istediklerini ve dövdüklerini, bu nedenle sürüyü kaval ile ayırırken kıza haber verdiğini anlatmış. Aşiret bey'i, olayın böyle sonuçlanmasına pek sevinmiş. Daha önce azarlayıp kovduğu çobana kanı ısınıvermiş. Çobanın kavaldaki ustalığını öğrene Bey,

“Yarın sürüye tuz yalatacağız ve sen kavalınla su içmelerini engelleyeceksin, başırırsan kızımı sana veririm” demiş. Ertesi gün ortalık şölen yerine dönmüş. Olayı duyup gelen çevre köylüler ve oba halkı, heyecanla, çobanın ustalığını görmek için sabırsızlanıyorlarmış. Nihayet, sürüye tuz yalatmışlar ve dereye sürmüşler. Koyunlar, ağızları köpük köpük suya doğru koşmaya başlamışlar. Bu arada da çoban kavalını üflemeğe başlamış. Sihirli nağmeleri duyan koyunlar, suyun başında kasılıp kalmışlar. Kavalın sesiyle bir yaylanıp bir geri çekiliyorlarmış. İşte ne olduysa o an olmuş. Sürüden bir **Alakoyun** ayrılmış gelmiş suyun başına. Başını iki tarafa çevirip, bir kıza, bir de çobana bakmış. Kavalın sesini dinleye dinleye eğilmiş suyu içmiş. Kız ağlamaklı, çoban üzgün, herkes donmuş kalmış. Bey bu olana bir mana verememiş. Çobana neden alakoyuna hükmedemediğini sormuş. Çoban, utanarak sıkılarak olayı anlatmış. Bir gün alakoyunu sağarken kıza öptüğünü ve bunu alakoyunun başını çevirip gördüğünü, hazmedemediği için de kendisini mat ettiğini ve böylece, sahibine bağlılığını göstermiş olduğunu söylemiş. Olayın sonucundan çok duygulanan bey, orada bulunan ve heyecanla sonucu bekleyenleri, yakında yapılacak düğüne davet etmekle sevincini belirtmiş. İki genç, düğün dernekle, birbirlerine kavuşmuşlar.

ÇÖMLEK KIRDIRAN BOĞAZI

Öyküyü anlatmadan önce, “Boğaz” hakkında kısaca bilgi vermekte fayda vardır. Dünyanın hiçbir ülkesinde rastlanmayan bir form gösteren “Boğaz Havaları”, insan vücudunun boğazında, gırtlak kısmında oluştuğu için, bu ismi almış olup etnik ve orijinal bir karaktere sahiptirler. Genel olarak “Boğaz” deyimini ile anıldıkları gibi, Silifke dolaylarındaki Yörüklerde “Hollu”, Burdur Aziziye Sarıkeçili Yörüklerinde de “Hada” olarak bilinir.

Ayrı isimlerle türleri ve çeşitlemeleri olan Boğaz Havaları, geleneksel Yörük kültürünün asırlardır yaşattıkları ilginç örneklerinden biridir. Genel olarak, 12–16 yaş grupları arasındaki kız ve erkek çocukların, baş ve işaret parmaklarıyla, gırtlaklarına değişik tonlarda baskı yaptırarak meydana getirdikleri ezgilerdir. Yaş ilerledikçe, ses tellerindeki sertleşme nedeni ile boğaz çalmak zorlaşır. Boğaz havaları: Aşiret adları, kadın adları, yer adları, olaylarla ilgili adlar, kuş adları ile anılırlar. Sarı Keçili Kızının Boğazı, Ummahan Boğazı, Dirmil Boğazı, Çömlek Kırdıran Boğazı, Dugguk Boğazı v.b gibi.

Boğaz Havaları, genel olarak iki kısımdan oluşur: Önce serbest ölçülü kısımdır ki, esas boğaz adını buradan alır. İkinci kısım ise bağlantılardır. Bu bağlantılar, aynı zamanda, “Teke Zortlaması” oyununun da ezgileridir. Boğaz Havaları, asırlardan beri gırtlaktan değişik Yörük sazlarına:, bağlamaya, curaya, kavala, sipsiye ve kabak kemaneye değişik yorumlarla aktarılmış olarak akışını sürdürmektedir. İşte, konumuz olan “Çömlek Kırdıran Boğazı” diğer sazlarla çalındığı halde, “Üçtelli Bağlamanın” perdeleri arasına özel boğaz tekniği ile “Klevye” gibi düğmelerle ve parmak uçlarıyla vurularak çalınan ve günümüzde en etkileyici olarak bilinen boğaz havasıdır.

Üçtelli bağlamasıyla birlikte en büyük ustası da Fethiyeli Ramazan Güngör’dür. Kendisi ayrıca öykümüzün kaynak kişisidir. Diğer bir kaynak da, Burdur’un Taşkapı köyü, Sarıkeçili Yörükleri’nden, 95 yaşında iken derlediğimiz Gök Mustafa’dır. Şimdi sıra öykümüzde:

Teke Yöresinde, çiftlikleriyle derebeyliklerin hüküm sürdüğü yıllarda, Sarıkeçili aşiretinden Sarı Mehmet adında bir çobanın, üçtellideki ustalığını ve bağlamanın sapına kuş kondurduğunu, çevrede bilmeyen yokmuş. Çiftlik sahibi derebeylerinden olan Baltacı adındaki bey de, Sarı Mehmet’in ustalığını bizzat görüp dinlemek istemiş ve sonuçta öylesine hoşnut olmuş ki, onu seyis olarak hizmetine almış.

Bey bir gün, ava giderken Mehmet de, torbasındaki üçtelli ile seyis olarak onu takip ediyormuş. Bir süre gittikten sonra, Yörük konalgası'nın biraz aşağısında, inek sağan bir Yörük kızı görmüşler. Kız, yabancıların geldiğini hissedince, o zaman ki terbiye anlayışına göre, yüzünü göstermek istemeyip, sırtını onlara dönerek, sağımına devam etmiş.

Bey, Sarı Mehmet'e "üçtelli'si ile kızı kendisine baktırırsa 30 dönüm, eğer yanına getirtebilirse 60 dönüm tarla vereceğini ve kız bekârsa, onu düğün dernekle alıvereceğini" söylemiş. Bu söze çok sevinen Mehmet, başlamış boğaz çalmaya. Bir süre sonra nağmelerden büyülenen kız, başını geri çevirip Mehmet'e bakmış. Mehmet,60 dönüm tarla ve kız için çalmaya devam etmiş. Öyle bir an gelmiş ki kız, büyülenmenin verdiği zevk ve hoşnutlukla, dizlerinin arasındaki süt dolu toprak çömleği sıkıştırıp kırmış ve süt yere dökülmüş. Kız yerinden kalkarak ve koşarak gelmiş ve bağlamanın sapını tutarak "Yeter yaktın beni" demiş.

Bu olaydan çok memnun olan bey, Mehmet'le Gülsün'ü evlendirmiş ve 60 dönüm tarlayı da vermiş. İşte böylece o ezgilere de "Çömlek Kırdıran Boğazi" denmiş.

BURDUR'DA ARANILAN KÜLTÜR GÜNLERİ VE İNSUYU ŞENLİKLERİ

Zaman, geçmişin güzelliklerini azar azar yok etmekte, genel olarak kültür yozlaşması, hatta düşmanlığı, bütün duygularımızla hissedilir duruma gelmektedir.

Sevgi ve saygı anlayışımızdaki değişmeler, Zeybek Oyunlarımız ve Türkülerimizdeki yorum adı altında uygulanan, yöresel ritmik ve kalıpsal yozlaşmalar, bu yoldaki kişisel çıkarlar, denetimsizliğin ve başıboşluğun sorumluluğunu, gerçek olarak üstlenenin bulunmaması, ilk ele alınması gereken konular olarak söyleyebileceğim.

Birtakım yiğit, idealist, fedakâr kişilerin bu yoldaki çalışmaları ise, yobaz zihniyetli, kendi kültürünü hakir gören, sözde yenilikçi ve batıcı düşünceli zümre tarafından, kulak ardı edilmekte ve çoğunun, devlet kurumlarında görevli olmaları esas sorumsuzların varlığını bütün çıplaklığı ile ortaya koymaktadır. Uzun zamandan beri konu ile ilgili olarak o kadar çok yazı ve konuşma yaptım ki, sayısını ben de hatırlamıyorum. Uluslararası ve yurt içi sempozyumlar, yurt dışı tanıtım ve faaliyetlerdeki programlarda, benim gibi idealist pek çok kişi, dünyanın hiçbir ülkesi ile kıyaslanamayacak kadar mükemmel Türk Kültürünün değerini ortaya koymuşlar, ama politik sorumsuzluk, konuyu bilmemek yani halkın cahili olmak gibi çağdaşlığı yanlış kurallara bağlayanlar sayesinde, değerlerimizin çoğunu kaybetmekte ve de unutmaktayız.

Cumhurbaşkanı Merhum Turgut Özal'a yazdığım mektupta, "Folklor Bakanlığı " kurmasını, Milli Kültürümüzü, genel kültürden ayırmasını, pek çok örnekleriyle ilettim ve Fransızların "Boş Zamanı Değerlendirme Bakanlığında" da söz ederek, konuyla ilgilenmesini rica etmişim. Bir konuşmasında Milli Kültürü ayıracağını bildirdi ama olmadı. Bu uyarımı bir kez daha yinelemek istiyorum:

Başlı başına bir "Folklor Bakanlığı" kurulmalı. İşte o zaman, denetimsizlik ve sorumsuzluklar baskı altına alınacak, Kültür çalışmaları destek görecek. İllerde, Valilerin yönlendirmesi ile Belediye Başkanları ve Kültür Müdürleri bu alanda en verimli çalışmalarını yapacaklardır.

Zamanımızda, kültürel çalışmaların, gerek yurt içi, gerekse yurt dışı turizm alanında da ne kadar etkili olduğu bilinen bir gerçektir.

Gelelim Burdur'umuza Halkımızın özlemle gelmesini beklediği, geçmiş yılların o güzelim kültür günleri, biz yaştakiler için, tarihin gönlümüze yansımaları gibi, birer mutluluk anısı olarak yaşamaktadır.”

Şeker Pınarı, Çarşambalık, Dernek, Cümbüşlü, Demiroğlu Hayratı gibi. Gelecek yazılarımda bunları kısaca anlatmaya çalışacağım. Yukarıda da belirttiğim gibi, yaşantılarımızın pek çoğu, zamana uymak zorunluluğu ile değişmekte, bazıları da tamamen yok olmaktadır. Ama öyle yaşantılar vardır ki, genel kültür anlayışı içinde, halkın geleneksel duruma getirdiği ve de hiçbir zihniyetin bozamayacağı olgunlaşmış bir kültür hazinesine dönüşen yaşantılarımızın sahibi olmalıyız ve onları geri getirmeliyiz.

İşte Burdur'un özlemle beklediği kültür hazinesine dönüşen **İNSUYU ŞENLİKLERİ** de bu aradığımız günlerimizden birisi ve de en önemlisidir. Açıldığı ilk günü hatırlayanlar vardır. Tarih,25–31 Ağustos 1979. O gün, Ramazan bayramının içinde ayrı bir bayram havası esiyordu Burdur da.

Adını benim koyduğum şenliği, zamanın belediye başkanı, değerli dostum Sayın Çetin Bozcu düzenledi. Devrin Valisi Sayın Kemal Yalçın destek verdi. Belediye ile el ele beraber çalıştık. Ekonomik değerlendirmelerle, yöresel ürünlerin de pazarı haline gelen İNSUYU, dünyaya açılan bir doğa harikası olarak, her mevsimde turist akınına uğradı. Değerli halk sanatçılarının uğrağı oldu. Sanat hayatının, İnsuyu'nda doğduğunu gururla söyleyen değerli sanatçı HALE GÜR ilk konserini İnsuyu'nda o gece verdi. “ Meşhur Ali Bey”Gurbet Havası”nın verdiği heyecanlı anları tüm Burdurlular onunla yaşadı. Dağlar taşlar tıklım tıklım. Gündüzün hasat yorgunluğunu şenlik zevkiyle gideren köylü vatandaşlarımızla doluydu. Bu güzellikler aralıklı olarak birkaç sene devam etti. 1980 ihtilalinden sonra sırası ile memur belediye Başkanı Sayın Özdemir Bahar, Sayın Nurhan Çiftçi başı da aynı hizmeti verdiler. Daha sonra can dostumuz, çok değerli insan merhum Armağan İlci bu akımı devraldı ve daha geniş bir kültür anlayışına dayalı şenliği, politikanın mücavir saha kalıbına uyarak, şehir içi faaliyetleriyle en doruk noktasına çıkardı.

Şimdi, geri dönüşün tam sırasıdır ve İNSUYU, Burdur'un gururu olarak “üzerine basa basa söylüyorum” ULUSLARARASI “Şenliğe dönüştürülmeli ve böylece dünya standartlarına uygun olarak ekonomik kültür ve dostluk alanına açılmalıdır.

Burdur”umuzun beyin gücü buna olanak sağlayacak durumdadır. Çok değerli Valimiz, Sayın Kadir Koçdemir’in desteği ile Belediye Başkanı Sayın Necdet İlgün’ün, diğer özel ve kamu kuruluşlarının da ilgisini çekeceğine inanıyorum. Aslında, daha önceki yıllarda tasarlanan ve Milli Park olarak projesi hazırlanıp hasıraltı edilen dosyaya bir kere daha bakmakta fayda vardır, çünkü bu, Burdur için çok gerekli bir tasarımdır.

Hamit ÇİNE 14 Nisan 2002

İNSUYU ŞENLİĞİ VE SERENLER ZEYBEĞİ

Burdur Gazetesi, 20-04-2004

Zamanımızda, kültürel çalışmaların, gerek yurt içi, gerekse yurt dışı turizm alanlarında da ne kadar etkili olduğu bilinen bir gerçektir. Burdur'da, halkımızın özlemle gelmesini beklediği, geçmiş yılların o güzelim kültür günleri, biz yaştakiler için, tarihin gönlümüze yansımaları gibi birer mutluluk anısı olarak yaşamaktadır. Şeker Pınarı, Çarşambalık, Dernek, Cümbüşlü, Demiroğlu Hayratı gibi. Yaşantılarımızın pek çoğu zamana uymak zorunluluğu ile değişmekte, bazıları da tamamen yok olmaktadır. Ama öyle yaşantılar vardır ki, genel kültür anlayışı, halkın geleneksel duruma getirdiği ve de hiçbir zihniyetin bozamayacağı, olgunlaşmış bir kültür hazinesine dönüşen yaşantılarımızın sahibi olmalıyız ve onları geri getirmeliyiz.

İnsuyu Kültür Şenliği, aradığımız günlerimizden birisi ve de en önemlisidir. Adını benim koyduğum şenliği, zamanın Belediye Başkanı Sayın Çetin Bozcu düzenledi, Sayın Vali merhum Kemal Yalçın destek verdi. Belediye ile el ele beraber çalıştık. Açıldığı ilk günü hatırlayanlar vardır. Tarih 25-31 Ağustos 1979. O gün Ramazan Bayramının içinde ayrı bir bayram havası esiyordu. Sanat hayatının İnsuyu'nda doğduğunu gururla söyleyen değerli sanatçı HALE GÜR ilk konserini o gece İnsuyu'nda verdi. Meşhur "Ali Bey Gurbet Havası"nın verdiği heyecanlı anları tüm Burdur'lular onunla yaşadı. Dağlar taşlar tıklım tıklım gündüzün hasat yorgunluğunu şenlik zevkiyle gideren köylü vatandaşlarımızla doluydu.

1980'den sonra sırasıyla, Sayın Özdemir Bahar, Sayın Nurhan Çiftçi başı, vefatıyla çok üzüldüğümüz ve hizmetleriyle daima gönüllerimizde yaşayacak olan, değerli dostum Sayın Armağan İlci, politikanın mücavir saha statüsüne uyararak, kültür çalışmalarını şehir içinde devam ederek, bu akımı en mükemmel şekilde sürdürdü.

Geçen Eylül ayında, değerli Vali Sayın Kadir Koçdemir tarafından birkez daha açılan şenliğe, havanın yağmurlu olmasına rağmen, halkımız ilgi göstererek özlemini giderdi.

18 Ağustosta tekrar başlayacak olan şenliğe önem veren Belediye Başkanı Sayın Sabahattin Akkaya'ya ve destekleriyle Valimiz Sayın Can Direkçi'ye saygı ve şükranlarımı sunmayı bir borç biliyorum.

Gelecek yıllarda da doğa harikasıyla birlikte ekonomik, turizm ve folklorik değerleriyle de Burdur'u daha geniş bir şekilde, yurt içi ve yurt dışında da tanıtmalıyız. Bunun için, her zaman üzerinde durduğum gibi, İnsuyu şenliklerini ULUSLARARASI bir statüye kavuşturmamız gerek. Dünyanın tanıdığı Mağarayı ve Burdur'u böylece daha iyi tanıtmış olacağız. Böyle bir anlaşma ile dış ve komşu ülkelerin folklor ekiplerinin katılımıyla da çok değer kazanacaktır.

Gelelim Serenler Zeybeğine: Bu aylarda Burdur'da bulunmayı çok isterdim, ama doktorun da tavsiyesine uyarak, bir müddet dinlenmem gerekiyor ama inşallah şenlikte bulunurum.

Geçen sezon Sayın İbrahim Arısoy'a açtığım konuyu sayın hoca Eşref Yurdasiper de biliyor ve ilgileneceğine inanıyorum

İnsuyu Şenliğinin son günü, ilimizin tüm yerleşim yerlerinden gelecek olan genç, yaşlı, çocuk, kadın, erkek yüzlerce kişi, SERENLER ZEYBEĞİ'Nİ oynayacak. Böylece Dünya yarışmalarında birincilik kazanan oyunu ile de şenliğe ayrı bir renk katacaktır.

ESKİ YAŞANTILAR

Eski sözcüğü, genel olarak, eskimiş, onarılması gerekli veya kullanılmayan anlamında kullanılır. Günümüzde ise daha çok geçmiş günlerle ilgilidir.”Eski günler ne güzeldi, şimdi eski sevgi, saygı kalmadı, nerede o eski adamlar?” gibi.

Yaşlandıkça hep eski günlerden konuşulur, yeni ile eski günler arasında kıyaslamalar yapılır, bu böyle devam eder durur. Çünkü yaşanmış olan günler gerilerde kaldığı için, üzüntü verse de, anılarla insanlar bir başka mutlu olurlar o günleri hayallerinde yaşayarak. Hani bir fıkra vardır: Evin hanımı, fazla konuşmayan kocasına” ne olur biraz eskilerden sohbet ediversene” der, kocası da olur deyip devam eder,”evlendiğimizde sen kız çıkmamıştın” deyince kadın,”eski dediysek o kadar da eski demedik” der. İşin esprisi bir tarafa, her geçen gün, bilhassa eski değerindeki yaşantılarımız sadece anılarımızda kalır ama ayrı bir gelenek ve kültür yumakları olarak yok olup giderler. Zaten o günlerin değerini ancak yaşayanlar ve görenler çok iyi bildikleri için, kendilerinden sonraki nesillere anlatarak onları da kültür açısından bilgilendirirler. Bazen de bu yaşananlar, yazılı belgelerle aktarılarak çok kişinin bilgisine sunulur.

Burdur’da da böylesine güzel günler, gelenekler ve kültürleriyle sadece anılarda kalarak kaybolup gitmiştir. İşte bunlardan “ ŞEKER PINARI-ÇARŞAMBALIK-DERNEK ve DEMİROĞLU HAYRATI” gibi bir kaç.

Şeker Pınarı, adı kadar tatlı suyu olan bir pınarın bulunduğu, bağlık bahçelik geniş bir çayırlıktır. Tren yolundan aşağılarda, 40–50 yıl öncesinin dinlendirici, eğlendirici bir piknik alanıdır. Mayıs ayının ilk haftasında, tüm Burdur halkının akın ettiği bir kültür günü. Bir gün önceden çeşitli yemekler, tahinli ve kıymalı pideler daha nice hazırlıklarla bahar ayının bayramını, sazlı, sözlü ve çeşitli oyunlarla, bağlardan ve meydanın her bir noktasından gelen neşelerle kutladığı “Şeker Pınarı “eğlenceleri, her yıl muntazaman devam ederdi. Ayrıca, her hafta devam eden günlerden “Dernek” ve “Çarşambalık” gezileri de gelenek halindeydi.

Burdurlu deyimiyle,”Dernek”, şehir pazarından bir gün önceki güne verilen addır. Bu deyim, tatil günleri, istasyon caddesinin, eski doğal yapısındaki durumunda iken, şehir halkının gezi yeri idi. Cumhuriyet Meydanından itibaren aşağılara kadar iki tarafı bağlarla sıralanmış olan caddede, gençler ve genç kızlar, evlilik seçimi yaparlardı. Bir başka güzelliği ve tadı vardı o günlerin.

“Çarşambalık” ise, Çarşamba günleri, şimdiki hastane önünde, iğde ağaçlarının süslediği şose yolunun kenarlarında, daha çok Yenice ve Divanbaba Mahalleleri halkının piknik yeri. Orada da gençler gezinti halindeydi.

Ayrıca, şimdiki itfaiyenin arkalarında bulunan “Demiroğlu Hayratı” bir piknik alanı ve gerektiğinde de spor alanı idi. Şimdiki “**Taş oda**”nın sahiplerinin hayratı ve onların da, “Timurlenk” ile bağlantılı akrabaları olduğu söylenir. Bugün o güzellikler, sevgileriyle saygılarıyla gelenek olmaktan çıkıp, zamanın ve teknik gelişmenin akışı içinde kaybolup gitmiştir.

Bucak ve Karamanlı ilçelerindeki “Bayram ve Siyret “ yemekleri, sosyal bir dayanışmanın örnekleriydi. Bir gün önceden hazırlanan tatlı ve börekler, bayram günü, mezarlık ziyaretinde, fakir-fukara ile beraber yenirdi. Bugün bunların tekrarı zor değildir. Bizleri eski yaşantılarımıza götürecektir. Yeniden düzenlenebilir. Yeni yeni kültür kaynaşması ile yoğrulmuş nice yaşantılarımızın ortaya çıkması ile bir araya gelen halkımızı çok mutlu etmektedir.

”İnsuyu Şenlikleri” gibi dünyaca ünlü bu doğa harikasını şenliklerle, hem halkımızın gönüllerine, hem de dünyaya tüm değerleriyle sunmalıyız. Diğer taraftan, şehrimizin diğer beldelerinde de devam eden kültür şenlikleri, yılda bir gün dahi düzenlense de geleneksel olarak, ayrı değerleriyle, halk içinde yaşayacaklardır. Gölhisar, Tefenni, Karamanlı, Yeşilbaşköy, Yeşilova, Aziziye, Koz ağacı, Söğüt, Kozluca, Gravgaz ve Büğdüz şenliklerini düzenleyenlere de bir Burdurlu olarak, içtenlikle teşekkür ediyorum.

Burdur Gazetesi

Hamit ÇİNE

KARA HAMDİ

Anılarımın bir bölümünde, bazı çirkin öğretmenlerden bahsetmiş, iyilerinin de hakkını vermiştim. Bu anımda, sevilen ve sayılan bir öğretmenden söz edeceğim.

Burdur Orta Okulundaki kimya öğretmenimiz Kara Hamdi idi.1943–44 yılında zar zor mezun olup Haydarpaşa Lisesinde eğitime başladığımdan itibaren, kendisini uzun zaman göremedim. İzmir Radyosunda çalışmaya başladıktan yıllar sonra, bir gün, Ali ağabeyimle Burdur’a giderken arabamız Denizli’de arıza yaptı. Tamir uzadığı için gece orada kalacaktık. Postaneden telefon edip caddeye çıktığım anda, ön tarafımda yürüyen karı kocayı tanıdım. Kara Hamdi ve eşi idi, seslendim: “Hocam”.Dönüp baktılar tabii ama tanımadılar. Aradan 35 yıl geçmişti. Ellerini öptüm ve kendimi tanıttım. Mutlu olduğunu belirterek, “bak evlat, burada Burdur Ortaokulundan iki hâkim öğrencim olduğunu duydum, bir gün ziyaretime gelmediler, sana çok teşekkür ederim” dedi. Görüşmek dileğiyle ayrıldık. Sonra ne oldu biliyor musunuz? 2004 yılı Ramazan Bayramından iki gün önce, Yeni Asır Gazetesinde bir röportaj gördüm. Kara Hamdi yüz yaşında diyordu. Bayramın ikinci günü Denizli’ye giderek onu buldum. Aile efradıyla beni çok iyi karşıladılar. Hoca, bilinci yerinde, televizyon seyrediyordu. Heyecanla sarılıp ellerini öptüm. Kendimi tekrar tanıtarak, o eski günlerden söz edip, bir hayli konuştuk. Bir kere daha mutluluğunu belirterek teşekkür etti. Oradan hüznün dolu bir mutlulukla ayrıldım. Darısı, sevgi ve saygı dolu gönüllere.

YEŞİLBAŞKÖY

(Güzelleme)

Burdur ile Ağlasun’un arası,
Yeşil yeşil dağı taşı merası,
Ne dert kalır ne de gönül yarası,
Orası Yeşilbaşköy Yeşilbaşköy
Burası Yeşilbaşköy Yeşilbaşköy

Çataktan aşağılara inersin
Köye değil bir cennete girersin
Yeşil görüp muradına erersin
Orası Yeşilbaşköy Yeşilbaşköy
Burası Yeşilbaşköy Yeşilbaşköy

Yeşilbaşköy de alırlar soluğu
Orası Yeşilbaşköy Yeşilbaşköy
Burası Yeşilbaşköy Yeşilbaşköy
Salkım salkım ağaçlarda kirazı
Herkes yesin yare kalsın birazı

Hamit Çine söyler elinde sazı
Orası Yeşilbaşköy Yeşilbaşköy
Burası Yeşilbaşköy Yeşilbaşköy

TÜRK HALK OYUNLARININ SAHNELENMESİNDE KARŞILAŞILAN PROBLEMLER SEMPOZYUMU BİLDİRİSİ

26-28 Ekim 1987 Ankara

Zeybek oyunlarına olumsuz etki yapan metronom (tempo) değişiklikleri

Folklor, toplumun bir olgusudur. Toplumlar, gösterdikleri kültür birliği ve yapıtlardaki karakter, tavır ve duygu benzerlikleri ile yöreleri, yöreler de bölgeleri meydana getirirler.

Türk Halk Müziği ve Türk Halk Oyunları, kültür bahçemizin en bol meyve veren iki ağacıdır. Türk toplumu yapısında var olan ritim duygusu ve üstün yaratıcı sanat ruhu ile ezgilenen halk müziği ve halk oyunları, toplumların doğal ve tarihsel kültür özelliklerine göre, yöre yöre ve bölge bölge farklılıklar gösterir. Bu nedenle, Türk kültürünün oluşmasında her yöre ve bölgenin ayrı bir yeri ve değeri vardır.

Ege, oyun folkloru yönünden, coğrafi bölgesinin dışında, gerek erkek gerekse kadın zeybek oyunları ile daha geniş bir sahayı içine alan bir bölgedir. Ezgi ve oyundaki pek çok türü olan zeybek oyunları, diğer bölgelerimizin oyunlarında da olduğu gibi, asırların akışı için deve toplumların bilinciyle, doğuşlarındaki etkenlerden arındırılarak ve duygu sanatının yaratıcı yeteneği ile yoğrulup birlik, dirlik-düzenlik, dostluk, yiğitlik, sevgi ve saygı ilkeleriyle, toplumsal ürünler haline gelen değerlerin inceliklerini estetik zenginliğini, acemice zevksizleştirerek, asıl oyunun değişmesine neden olan çalışmalar, onu yozlaştırmaktan başka bir işe yaramamaktadır.

Folklorun iki temel ilkesinden biri “**otantiklik**” diğeri ise “**anonimlik**” tir. Otantiklik, temel yapıyı gösterir, anonimlik ise; zaman ve mekan kavramı içinde, toplum tarafından olaylar halinde gelenekselleştirilerek ve insanları birbirine bağlayan halk kültür sanatının birer abidesi olarak günümüze kadar gelmesini sağlamak demektir. Hiç şüphe yok ki, Türk’ün asıl yaratılışındaki bağlılık ahengiyle, bu ilkeleri sonsuza kadar yaşatacaktır.

Böylesine zengin ve zevkli duygu sanatını, bambaşka bir sanatsal hoşnutluk içinde seyrettiren halk oyunlarımız, antik değerlere, otantizme, tarihe ve kültüre çok önem veren batı ülkelerine ve dolayısıyla dünyaya, Türkiye’yi ve Türkleri tanıtan en başta gelen ürünlerimizdir.

Son birkaç yıldır “Devlet Halk Dansları Topluluğu”nun bu kervana katılması ve devletin folklor politikasındaki değişimler, ülke çapında sevindirici bir olay olmuştur. Ancak, kendi yağı ve unu ile kavru olarak bu kampanyayı yıllardır sürdüren ve her defasında altın madalyalarla dönen derneklerimizin, ödüllendirilmenin dışında bırakılmaları ve takdir edilmemelerinden dolayı üzüntümü belirtmek isterim.

Gerek içte, gerekse dışta yoğun olarak yapılan bu çalışmalarda, sahne düzenlemesi ile ilgili hususlar, tam olarak açıklığa kavuşturulmamıştır. Her kişi, her topluluk, kendi zevkine ve düşüncesine göre bu işi yürütmeye çalışmıştır. Bundan dolayıdır ki, sahne düzeni içindeki tempo, hız değişiklikleri, dolaylı olarak zeybek oyunlarına olumsuz etki yapmaktadır. Bu değişiklikler genellikle anormal biçimde süratlenmelerle kendini göstermektedir. Bu şekilde oyunun güzelleştiğini zannedenler, tam tersine çirkinleştirdiklerinin farkında değildirler. Kasıtlı olmamakla beraber, bilinçsizce yapılan bu hızlanmalar, ezgideki sanatsal etkinliği, oyunun inceliklerini nüanslarını yozlaştırmaktadır. İşte bu ilkeler ile ürünler, uzun bir süre içinde, bedensel bir zevk ve ruhsal bir heyecanla gözlenerek, istenerek ve duyarak bellendirilir. Aynı beden ve ruh işbirliğiyle kuşaktan kuşağa geçer. Bu istemde ve bellemede asla bir baskı ve zorlama olmaz. Böylece her devir ve dönemin toplumuna mal olan bu ürünler, folklor olarak değer kazanır.

Yılları içine alan anonimlik süresi 1–2 saat,1–2 gün,1–2 hafta veya ay gibi dar bir zaman içine sıkıştırılmış durumdadır. Bu dar zaman içinde öğrenim, birtakım zorlamalarla yapılmaktadır. Ayrıca duyarlılıktan öte, ezbercilik yer almıştır. Bir de buna anormal hız’ı eklersek, oyundaki ruh tamamen kaybolmaktadır.

Ezginin hız’ı ve oyunun ritmik temposu, asırların akışı içinde, davulun tokmağı, kemanenin yayı ve bağlamanın mızrabı ile doğal ve duygusal olarak belirli zaman birimleriyle ölçüye vurulmuş ve oyunların hareketleri bu tempo ile nesilden nesile, kulaktan kulağa ve ustadan çırağa yöntemiyle devam edegelmiştir. Oyundaki ritim ve akıcılık, ezginin temposuyla ilgili olduğuna göre, en büyük sorumluluk saz takımına düşmektedir.

1936 Berlin Olimpiyatlarına katılan “ İlk Milli Bağlamacı“ unvanına sahip ve eski zeybek oyuncularından Sayın Emin Seymen zeybek oyununu “Duygu ve coşkuların, insanın gözünde, yüzünde, dizinde, kollarında, tüm bedensel hareketlerinde manalaşıp görkemleşen bir ifade biçimidir.“diye tanımlar. İşte duygu ve coşkunun beden ve ruh ile uyumunu sağlayan etkinlik ve heyecan, ezginin melodik yapısıyla yaratılır.

Bu uyumlu hareketler ezginin geleneksel yapısı ile içgüdüsel olarak öylesine toplumun içine işlemiştir ki, yansıtılan bozukluklar onun benliğini yıpratmakta, duygularını altüst etmekte ve heyecanlarını asabiyete dönüştürüp mutsuzluğa itmektedir. Bu tarz değişmelerin, sahne düzenlemelerine de büyük ölçüde etki edeceği şüphesizdir.

Bozulan bir oyunu, diğer oyunların sahne düzenine adapte etmekle, uygun olmayan bir görüntü ortaya çıkmaktadır. Bir folklor ürünü şekil veya biçim değiştireceği zaman, yine toplumun süzgecinden geçer, aksi halde o ürün, folklor ürünü olmaktan çıkar.

Bize göre bu etkinliğin iki kaynağı vardır:

1.Genellikle ekipler bilimselliğe ve hakkaniyet esaslarına pek uymayan yarışmalarla şartlandırılmış olarak, derece almak veya birinci olmak arzusu içinde, bir öncekinden değişik yöntemlere başvurmakta, birbirlerinden etkilenerek sahne düzenlemeleri yapmaktadırlar. Ne acıdır ki, bu görüntüler, yöresel ekiplerin de olumsuz yönde etkilenmesine neden olmaktadır.

2.Sazcı ve oyuncuların, bu konuda yeterince bilgiye sahip olmamalarıdır. Hâlbuki metronom ölçüsü, yani hız, zeybek oyunlarını birbirinden ayıran özelliklerin başında gelir. Asırlar öncesi, bugünün bilgi, teknik ve mantığına uygun biçimde bir sınıflandırma ile oyunlar, birbirlerinden ayrılmışlardır. Bu oluşumdaki karakter ve tavırlara göre, bilindiği gibi zeybek oyunları Ağır Zeybek Oyunları ve Kıvrak Zeybek Oyunları olarak iki gruba ayrılırlar. Erkek Zeybek Oyunları, her iki grubun içine giren oyunlardır. Kadın Zeybek Oyunlarını ise ikinci grupta, yani Kıvrak Oyunlar içinde göstermek en doğru olanıdır. Hız konusunun daha iyi anlaşılması için, bu sınıflamayı kendi içinde biraz daha genişleterek açıklamakta fayda vardır. Örneğin:

1-Çok Ağır Zeybekler

2-Ağır Zeybekler

Kıvrak Zeybekler:

1- Ağır Zeybekler

2- Kıvrak Zeybekler ve

3-Çok Kıvrak Zeybekler olarak gösterebiliriz.

Çünkü her gruptaki oyunun kendi yapısına ve karakterine göre bir ağır hız veya bir kıvrak hız ölçüsü vardır. Bu ölçünün getirdiği hız, oyunun götürebildiği, yüklenebildiği orandadır. Bu oran, sazıcının veya oyuncunun duyarlılığı ile belirgindir. Bu durumu bir örnekle gösterelim:

Çok Ağır bir zeybek oyunundaki hız ölçüsünün 20 veya 30 metronom ölçüsünde olduğunu düşünelim. Bu iki ölçü arasındaki hız oyunun yapısına ve karakterine uygun ağırlıktadır. Eğer bu sınır haddinden fazla aşılacak olursa, oyun çok ağır olmaktan çıkıp, Ağır Zeybek olacaktır.

Kıvrak Zeybeklerde de durum aynıdır. Normal olmayan bu hızlanmaların, oyunun akışını daha güzel göstereceği düşüncesiyle yapıldığı inancındayız.

Ancak, bunu bir alışkanlık halinde devam ettirmenin zeybek oyunlarımızın bilinçsizce dejenere edilmesine yönelik bir hareket olacağını vurgulamakta fayda görüyorum. Bunun için yetkililer gerek resmi, gerekse özel oyun ekiplerinin çalışmalarında ve denetlenmelerinde bu konuya titizlikle eğilmelidirler. Bu anlayış içinde oyunları bozmadan, uygarca bir yorum ile ve bilimsel verilere dayalı sahne düzenlemeleri yapmak, çağdaşlaşmanın bir gereği olarak düşünülmelidir.

TÜRK HALK OYUNLARININ ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN PROBLEMLER SEMPOZYUMU

Okullarda halk oyunları öğretiminin Milli Eğitim konusu olarak değerlendirilmesi

6–8 Mart 1990 İstanbul

Ulusal kültürümüzün içinde geniş bir yer tutan halk oyunlarımızın öğretimi; iletişimde, çeşitli yayınlarda ve gösterilerdekiler vardır. Bu figür ve hareketlerin öğretimi, bugün konservatuarlarımızda, "bale egzersizleri, ifade jimnastiği, antrenman bilgisi, zor hareketler öğretimi, ritmik jimnastik, sahne teknikleri ve uygulamaları" gibi ön hazırlayıcı derslerle bağlantılı olarak yapılmaktadır.

Bu uygulamaların genel olarak çağdaş "dans" eğitim etkinliklerden dolayı, özel ve resmi kuruluşlarla birlikte tüm yörelerde, kişilerin kendi bilgi ve deneyimleri doğrultusunda yapılmaktadır. Bu çalışmalarla öğretim kontrol altına alınmış ve disiplinli bir görünüm içinde, Türk terbiye göreneğine uygun olarak, kendi mecrasında akışını sürdürmektedir.

"Kimin oynadığı doğru, kimin öğrettiği yanlış" yargısı da ayrıca tartışma konusu olarak güncelliğini korumaktadır. Her konuda olduğu gibi, halk oyunlarının öğretiminde de bilimsel uygulamaların yapılması, çağdaş anlayışın getirdiği bir zorunluluktur.

Bu zorunluluğun öncülüğünü ilk defa İ.T.Ü Türk Musikisi Devlet Konservatuarı : "Halk Oyunları Bölümü"nü açarak yapmıştır. Geçen yıllar içinde Ege Ün. Türk Musikisi Devlet Konservatuarı ile Gaziantep Ün. Türk Musikisi Devlet Konservatuarı, aynı bölümlerle eğitime başlamışlardır.

Halk oyunları, bugün okullarda genel olarak, "sosyal çalışma" programları içinde okul idaresi ve okul aile birliklerinin işbirliği ile ya okul öğretmenleri veya derneklerde yetişmiş oyuncu elemanlar tarafından öğretilmektedir. Çok zaman, parasal yetersizlikten dolayı pek çok okul, çalışmalara yanaşmamaktadır.

Hâlbuki halk oyunları eğitiminin "Milli Eğitim" konusu olarak ele alınması, çağdaş bir eğitim sisteminin oluşmasına ve halk oyunlarının en önemli özelliklerinden olan "Milli Duygu" anlayışı içinde, öğrencilerin dostluk arkadaşlık, sorumluluk, sanat sevgisi, estetik, kendini tanıma, kendine güven gibi duyguları ve gelecek yaşantılarında gerekli bilgi ve becerini kazanmalarına büyük çapta olanak sağlayacaktır.

Ayrıca, halk oyunlarının bir “spor hazinesi” niteliğinde olduğu düşünülürse, bu tarz eğitimin ne derece yararlı olacağı kendiliğinden ortaya çıkar. Çünkü, halk oyunlarımızın yapısında yapılması zor, gerektiğinde sert, gerektiğinde yumuşak, ince nüans ve kıvrımlarla bezenmiş, birbirinden güzel ve etkileyici hareketler ve figür sistemlerinin esasını oluşturduğu da unutulmamalıdır.

Bu eğitim, ilkokul çağından başlamalı, halk oyunlarımızın renkli ve görkemli ile çocuksu gönüllerde bir sevgi yaratılmalıdır. Orta ve liselerde, ilkokul alışkanlığı ile daha da bilinçlenmiş olarak halk oyunları öğrenimine devam ettirilmelidir. Böylece, üniversitelerimizde sorun, yetişmiş öğrencilerle kendiliğinden çözülmüş olacaktır.

Ancak şu hususu açık olarak belirtelim ki, gerek ilk, gerekse orta öğretimde bu eğitimi milli duygu ve sevgi anlayışı içinde vermenin tek yolu; devletin konuyu koruyucu destekleyici ve yaklaşımcı olarak değerlendirmesi ile mümkün olacaktır. Bu ilgi yalnız okullara değil, halk oyunu, halk müziği, hatta folklorun diğer dalları ile de uğraş veren tüm kuruluşlara da gösterilmelidir. Ancak, istenilenlerin uygulamaya konulmasının ve eğitimin kısa vadede oluşacağını düşünmek fazlaca iyimserlik olur. Planlı çalışmalarla uzun vadeli de olsa, sonuca en olumlu şekilde ulaşılacağı da bir gerçektir. En azından bugünkü görünümünden daha başarılı bir eğitim uygulanacaktır. Kaybedecek hiçbir şeyimiz yoktur. Var olanı, devam edeni daha iyi ve daha güzel, çağdaş bir sisteme oturtmak amacımız olacaktır.

Bu uygulamada “Milli Kültür” değerleri esas alınacağından, Türkiye sathında uygulanacak yaygın bir eğitim sonucu, bölgeler, yöreler, hatta okullar arası bir yakınlaşma, gençler arasında arkadaşlık, dostluk ve yine vatan sathın da bir bütünleşmeye olanak sağlayacaktır. Çünkü bugünkü halk oyunları öğretiminde, büyük şehirlerin dışında görüldüğü gibi, yalnız yerel oyunlar değil, kültürlerindeki bazı farklılıklara rağmen, tüm bölge ve yörelerimizin, büyük bir ulus olarak, Anadolu’yu bütünleştirdikler birkaç oyununun öğretilmesine de yer verilecektir. Böyle bir girişimini göz önünde tutarak, okullarımızda her bölge ve yörenin veya yöre gençleri arasındaki karşılıklı sevgi ve dostluk bağlarını daha da sağlamlaştıracaktır.

Halk oyunlarımızın büyük bir çalışma alanına yayılmasında en büyük pay sahibi olan folklor derneklerimizde ve okullarda da, sahne düzenlemele rinde ve figürlerde, bir standartlaşmaya doğru gidildiği görülmektedir.

Böyle bir eğitim esas alındığında, tüm Türkiye çapında, zamanla standartlaşmaya gidilecektir. Kamplar, yarışmalar, şenlikler gibi benzer nedenlerle bir araya gelen gençlik, kitle halinde, istenilen oyunu oynayabileceklerdir. Okullarda halk oyunu öğretiminin “Milli Eğitim” programları içinde yer alması için yapılması gerekli işlemleri şöylece sıralayabiliriz:

1-Okullarda ve diğer kuruluşlarda öğretim, bugün olduğu gibi devam etmelidir.

2-Şimdilik öğretici kadrosunu genişletmek için, ilgili bakanlığın, konservatuarlarla işbirliği ile folklor dernekleri elemanları için tamamlayıcı kurslar açılmalıdır.

3-Konservatuarların halk oyunları bölümünü bitiren gençlerimize, öğretmen olarak okullarda görev verilmelidir.

4-Öğretmen yetiştirmek için, halk oyunları bölümü olan konservatuarların açılmasına devam edilmelidir.

5-Dernekler arasında bir koordinasyon birliği sağlanmalıdır.

Hangi görüş esas alınırsa alınsın, kültürü en yüksek bir ulusun şanına uygun olarak, halk oyunları öğretimini en mükemmel bir seviyeye çıkarmak, şüphesiz hepimizin arzusudur.

Sözlerimi burada bitirmek istiyorum. Ancak, konuya iç içe ve çok önemli oluşu nedeniyle iki hususa bir kere daha değinmekte yarar görüyorum.

1-Halk oyunlarımızın ve türkülerimizin yanında, folklorumuzun diğer ürünlerinden pek çoğu, unutulmakta veya yok olmaktadır. Önümüzden geçen, trenin son vagonudur. Onu kaçırmamak için gerekli tedbirler acilen alınmalıdır. Bunun için bütün illerimizde bulunan “Kültür Müdürlükleri”nin teşkilatını genişletip, planlı çalışmalarla, buldukları çevreleri taramaları sağlanmalıdır. Böylece, Halk Kültünü Araştırma Dairesi”nin yükü de fazlasıyla hafifletilmiş olacaktır. Bu amaca yönelik çalışmalar için, Kültür Müdürlüklerinde, konservatuar mezunları görevlendirilebilir.

2-Bugün burada toplanmamızdaki amaç, ”Halk Oyunları Öğretimi”nde hangi görüş olursa olsun, çağdaş bir uygulama sistemi arayışına yöneliktir

Oysa yıllardır eleştirilere, yazılara ve uyarılara rağmen, bu çağdaşlık anlayışına ters düşen, çağ dışı organizasyonlarla yapılan “Halk Oyunları Yarışmaları”na devam edilmektedir. Hala kirazla üzümü, elma ile şeftaliyi, domatesle biberi yarıştıırıyoruz.

Anlam, renk, duygu, hareket ve giysi gibi nice öğelerle birbirinden tamamen ayrı nitelikte olan oyunlarımızın, duygusallığın ötesinde hangi ölçülere göre ödüllendirildiği anlaşılammaktadır. Bu tür yarışmalar, tüm çalışanları küskünlüğe, pişmanlığa itelemektedir.

V. MİLLETLERARASI TÜRK HALK KÜLTÜRÜ KONGRESİ BİLDİRİ ÖZETİ

24–29 Haziran 1996 Ankara

Boğaz Havaları ve Üçtelli Bağlama

Boğaz Havaları, Oğuz soyundan gelen ve bugün Teke Yöresinde yaşayan Yörüklerin kadın ve kızları ile 13- 16 yaş arası erkek çocuklarının, baş ve işaret parmakları yardımı ile gırtlaklarında meydana getirdikleri ezgilerdir.

Başlıca uğraşları hayvancılık olan Yörüklerin bu ezgileri, çobanlık yaptıkları zamanda folklorumuzun bir türünü oluşturmaktadır. Üçtelli, bağlama serisinin en küçüğü olan “cura”nın bir çeşitlemesidir. Teke Yöresin de daha çok bulunur.

Üçtellide boğaz havalarını duyarlı ve etkin kılan, icra pozisyonlarını da ürettikleri bilinmektedir. Boğaz havaları, uzun yıllar ötesinden beri, aşamalı olarak, gırtlaktan çobandüdüğüne, kavala, sipsiye ve üçtelli bağlamaya uyarlanmış olarak, bugün hiçbir ülkenin folklorunda görülmeyen bir form ve tavır göstererek, müzikteki ses ve tınının farklı oluşudur.

TÜRK HALK OYUNLARININ SAHADA DERLENMESİNDE KARŞILAŞILAN PROBLEMLER SEMPOZYUMU

1 – 3 Aralık 1999 İZMİR

Anonim ve Beste Zeybek Oyunlarının Derlenmesindeki Problemler

Anonim ve beste zeybek oyunları ile, oyunla hiç ilgisi olmayan sözde zeybek oyunlarının ayırt edilmeleri, günümüzde, gerek ezgi formu, gerekse oyun türü açısından yapılan bariz yanlışlıklara düşülmemesi için, uzmanların, araştırmacıların, derlemecilerin, amatör veya profesyonel halk müziği ve halk oyuncusu sanatçıların, konunun üzerine duyarlılıkla eğimleri gerektiğinin bir görev bilinci olduğuna inanıyorum. Bugün bu başlangıç halindeki yanlışlıkların, gelecekte bir kültür terörizmi olarak karşımıza çıkacağından kimsenin şüphesi olmasın.

Yıllar önce yapılan saha taramalarındaki ekip çalışmaları, bugün tarihe karışmıştır. Bugünün teknolojisiyle, isteyen herkes, bu çalışmaları yapabilmektedir. Ancak geçerli olan, bu çalışmaları yapanların, yukarıda belirttiğimiz gibi, konuyu iyi bilmeleri ve yöreyi iyi tanımış olmalarıdır. Bu bakımdan, ezgi ve oyunlarla ilgili yöresel bilgilere sahip olmanın, icraat ve yorumlardaki önemi tartışılmaz. Bu bilgilerin içinde, diğer bölge oyunlarında olması gerektiği gibi, zeybek oyunlarında, kadın ve erkek cinsiyet farklılıkları, yöresel tavırlar olarak, bedensel hareketlerdeki incelikler, en önemlisi de gerçek tempoları ile usul yani ölçü değerlerinin, derlemedeki en önemli konular olduğu unutulmamalıdır.

“Dans, dünya ülkelerinin sanat ürünü haline getirdikleri ve toplumların gösterdikleri doğal ve geleneksel kültürleri içinde, fertlerin sanatsal duygularla içgüdüsel ve bedensel olarak uyum sağladıkları, müzikli ritmik hareketlerdir” ifadesiyle tanımlayabileceğimiz bir oyundur. Halk dansı da diyebileceğimiz halk oyunlarımızı, genel dans anlamından ayıran özellikler, onların toplumsal ve otantik oluşlarıdır.

Zeybek, bir halk oyunu olduğuna göre onu, halkın toplumsal verilerine uyumlu olarak tanımlamak daha doğru olur. “Zeybek oyunu, duygu ve coşkuların, insanın gözünde, yüzünde, dizinde, kollarında ve tüm bedensel hareketlerinde manalaşıp görkemleşen ifade biçimidir”.

1936 Berlin olimpiyatlarında, dünya halk sazları orkestrasına katılan ilk “Milli Bağlama Sanatçısı” merhum Emin Seymen böyle tanımlıyor zeybek oyununu. Bu tanıma uygun olarak, tüm halk oyunları, aynı manayı ve aynı coşkuyu taşırlar. Duygu ve coşkuların, beden ve ruh ile uyum sağladığı etkinlik

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

ve heyecan, oyunlarımızla aynı dalda olan türkü ve ezginin melodik yapısıyla, tartımıyla yaratılır. Onun içindir ki, oyunlara hareketlilik kazandıran ezgilerin önemi çok büyüktür. Burada müzisyen veya çalgıcı takımına büyük iş düşmektedir. Bu ezgiler, uzun zaman aşımı içerisinde, yörede kulaktan kulağa, nesilden nesile, ustadan çırağa yöntemiyle ve hiçbir baskı olmadan gözlenerek ve duyarak bellenir. Böylece ortak duygu kaynaşmasıyla özleştirilerek bir türkü, bir oyun havası ya da bir zeybek ezgisi veya oyunu ortaya çıkar. Zeybek oyunları da, diğer oyunlarda olduğu gibi, var oluşlarındaki dinsel veya diğer etkinliklerden, tarihin derinliklerinden itibaren, toplumların kendi kültür kuralları içinde, arındırılarak bugünkü şekilleriyle, Türk ulusunun kültür kaynaşmasının bir olgusu olmuştur.

Zeybek oyunları çoğunlukla derlenmiş olup, kamuya sunulmuş ve halkın bilincine yerleşmiştir. Böyle olmakla beraber, eğitim kurumları ve derneklerdeki yönetici ve eğitimciler tarafından, idealist duygularla, kıyı da köşede kalmış eski oyunların ortaya çıkarılması, takdirle karşılanacak bir çalışmadır. Ayrıca, aynı kesimlerde yaşayan toplumların kültür birliği gösterdikleri yerlerde, zeybek ezgilerinin ve de zeybek oyunlarının, zengin duygu etkinliğinden dolayı, "çeşitleme" ya da "çatal" durum göstermeleri ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Sayın konuklar, buraya kadar sözü edilen konular, halk kültürü ile ilgili sempozyumlarda, pek çok kişi tarafından defalarca ortaya konmuş, zeybek oyunlarının nasıl ve ne şekilde derleneceği belirtilmiştir. Bu konuda artık fazla bir problem kalmamıştır. Onun için bildirimini fazla uzatmadan esas konuya geçiyorum. Bugün karşımıza çıkan en büyük problem, "beste ve uyduruk" zeybek oyunlarının derlenmesidir. Bildirim başında özellikle belirttiğim gibi, başlangıç halindeki bu yanlışlıkların, gelecekte bir kültür terörizmi olarak karşımıza çıkacağını bir kere daha üzerine basarak söylüyorum. Şimdi bu konuyu belirgin olarak açıklamak istiyorum.

Beste zeybek oyunları: Bu ifadenin anlamı şudur; ezgi otantik ve anonim olsun veya olmasın, yöre kültürüne uygun hareketler uyarlanıp yeni bir zeybek oyunu ortaya çıkarmaktır. Bunda bir sakınca yoktur. Çünkü anonim ve kökten gelen zeybek oyunları da başlangıçta böyle ortaya çıkmış, önce ezgi daha sonra da hareketler yani figürler uygulanmıştır. Kişi veya kişilerce yapılan bu çalışmalar, böylece topluma yansımış olur. Yeter ki töreye ve gelenek selliğe uygun olsun.

İşte bu töre ve gelenekselliğin gereği, ezgi ve zeybek oyunları, meydana gelişlerindeki özellikleri bakımından istisna kabul etmeyerek, asırlar önce sinden, değiştirilemeyecek şekilde, belli yöre ve kesimlerde, toplum fertlerinin beyinlerine ve gönüllerine işlenmiş ve kendi kuralları içinde gelişme göstererek günümüze kadar gelmiştir. Hiçbir suretle istisna kabul etmeyen kural, zeybek ezgisi ve zeybek oyunlarının 9 zamanlı, yani 9/4-9/8- 9/16'lık ölçülü

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

olmalarıdır. Bunun dışında ne 4, ne de 2 zamanlı zeybek ezgisi ne de zeybek oyunu vardır. Eğer var diye ifade ediliyorsa, bir gafletten ve konunun cahilliğindedir. Gerek T.R.T, gerekse diğer televizyonlar ile derneklerdeki yöneticilerin müzik kültürleri ile bu uygulamalara ortak oluşları da işin en acı tarafıdır. Acemi ve de kültürsüz çalgıcı ve oyuncular, çoğu zaman bu hatalarla birbirinden habersizdirler. Ama eğitim görmüş konservatuar mezunlarının ve T.R.T mensuplarının bu davranışları affedilemez. Bir veya birkaç kişinin uygulamaya koyduğu bu hatalı sözde zeybek oyunlarını derlemek gibi bir zorunluluğu da yoktur ve de öyledir. Görüldüğü ve izlendiği yerden teknik cihazlarla alınarak uygulamaya koymak bugün çok kolaydır. Onun için, bugün olduğu gibi, herkes yöreye ilgilidir diyerek 4 zamanlı,2 zamanlı zeybek ezgisi ve oyunu ortaya çıkarır.(Çökertme gibi, Eklemeler Koca Konak gibi, Ormancı gibi).Böyle giderse, daha çok uydurma zeybek oyunları çıkacağından şüpheleniz olmasın. Bu düzenleme, Ege yöresi karakterine çok ters düşer. Örneğin:

“Bir Ataş Ver Cıgaramı Yakayım” Kiraz-İzmir, Çetin Bozalan’dan derleyen Durmuş Yazıcıoğlu 1963”. Aslı 9 zamanlı olup, 3+3+3 usulü gösteren ve oyunu olmayan bir ezgidir. Oynanması için, genel yapıya göre, 3+2+2+2 ölçüsünde, usulünde olması gereklidir. Ancak, haması ve yiğitlik gösteren ağır bir ezgidir. Gerçek metronomuna uyulmayıp hızlandırıldığından ve de son nota da nefes payı yetmediği için sonuna bir 4’lük nota eklenerek 10 zamanlı duruma sokulan bu ezgiyi isteseydi, bizlerden daha duyarlı, bilgili ustası onu bu hale kendisi getirirdi. Bu da gösteriyor ki, anonim nitelikteki sahipsiz, orta malı gibi görülen ezgileri, kendi eserleri imiş gibi, kendi duygularına göre yorumlamaları kişilere hak tanımaz. İşte, gerek oyunlarda, gerekse ezgilerde derleme yaparken göz önünde bulundurulacak husus, gelenekselliğe ve töreye uymak, yanlış yapanları uyarmak ve bu tarz çalışmalara imkân vermemek başlıca görevimiz olmalıdır.

Tüm çalışanların, eğitimcilerin, yönetmenlerin, böyle çirkin yanlışlıklarla kültürümüzün yozlaştırılmasına engel olacaklarına içtenlikle inanıyor, saygılar sunuyorum.

MUĞLA ÜNİVERSİTESİ ZEYBEK KÜLTÜRÜ SEMPOZYUMU

24–25 Ekim 2002

Zeybek Oyunlarının Yapısal Özelliği Ve Milli Kültür Olmasının Değeri

Anlamı çok büyük olan zeybek kültürünün, sempozyum olarak Muğla Üniversitesinde düzenlenmiş olması beni çok mutlu etti. Zeybek konusunda tarihsel bir varlığa sahip olan bir beldenin üniversitesinden ancak bu beklenirdi. Siz sayın yöneticilere teşekkür ederek saygılarımı sunuyorum.

Zaman geçmişin güzelliklerini azar azar yok etmekte, genel olarak kültür yozlaşması, hatta düşmanlığı, bütün duygularımızla hissedilir duruma gelmektedir. Sevgi ve saygı anlayışımızdaki olumsuz değişmelerin yanında gelenek ve törelerimizin, yaşantımızın güzel varlıkları olan pek çok değerlerimizin, acımasızca, çağdaşlaşmanın ve teknik gelişmenin şuuruna kapılarak yok olması veya unutulması kendisini açık olarak göstermektedir. Kaybolanları zaman zaman bizlere hatırlatan ve Türk Ulusunun günlük yaşantısında coşku halinde nefes alma kadar yer alan ve birliğimizi oluşturan kültürün yozlaştırma hareketlerine, bunca yazılar, eleştiriler ve uyarılara rağmen inatla devam edilmektedir. Bu denli aykırı çalışmaların ve uygulamaların, Milli Birliğimize nasıl bir olumsuz etki yapacağı da ortadadır. İşte iki örnek: Türkülerimiz ve oyunlarımız. Oyunlarımızın başında da zeybekler, en çarpıcı bir yozlaşma göstermektedir. Türkülerimizdeki “yorum” adı altında uygulanan, yöresel ritmik ve kalıpsal yozlaşmalar, bu yoldaki kişisel çıkarlar, denetimsizliğin ve başboşluğun sorumluluğunu gerçek olarak üstlenenin bulunmaması, ilk olarak ele alınması gereken konular olarak söyleyebileceklerim. Sözde yenilikçi ve batıcı düşünceli zümrenin, devlet veya özel kurumlarda görevli olmaları esas sorumsuzların varlığını bütün çıplaklığı ile ortaya koymaktadır. Uluslararası ve yurtiçi sempozyumlarda, yurtdışı tanıtım ve faaliyetlerdeki programlarda pek çok kişi, dünyanın hiçbir ülkesi ile kıyaslanamayacak kadar mükemmel Türk Kültürünün değerini ortaya koymuşlar ve basın aracılığı ile de konularla ilgili yayınlarla zaman zaman yer verildiği halde, bu aykırı düşünceli kişiler mantıksızca ve cahilce, bir anlam verilemeyen bu kültür yozlaşmasını devam ettirmişler ve ettirmektedirler. Konuyla ilgili olarak bu, benim ikinci bildirimdir. Daha ne kadar yazsak söylesek, demek ki sonuç aynı olacaktır.

Çünkü bu sempozyumlarda sadece fikirler ortaya atılıp tartışılmaktadır ama hemfikir olarak birleşilen noktalar, sempozyum sonunda, kitaplar halinde yalnızca bildiri sahiplerine gönderilmekte, konuyu bilmesi gerekli vatandaşlara ulaşamamaktadır.

Böylece, uygulamalardaki aksaklıklar, bir terör eylemi gibi devam edip gitmektedir. Bunun, vicdani sorumluluktan başka, hukuki bir dayanağı yoktur. Ancak uyarılarla, kınamalarla karşı koyabiliyorsunuz ama bir sonuç alamıyorsunuz. Çünkü ortada bencillik var. “Ben bilirim, ben yaparım, benim bildiğim doğrudur” gibi yanlışlığa kapılanlar, bir ulusun birlikteliğine darbe vurduklarının farkında değildirler. Bunun önüne geçmek için, en azından, resmi uyarılarla vatandaş aydınlatmak en doğru olanıdır. Bunun için, birleşilen konular, Kültür Bakanlığı kanalı ile Valiliklere iletilmeli, Valilikler de tüm resmi ve özel kuruluşlara bildirmelidir. Bu, zeybek oyunları için en önce yapılması gerekli bir yaklaşım, olmalıdır. Böyle olmadıkça, vatandaş aydınlatılmadıkça yozlaşmanın önüne geçmek mümkün değildir. Çünkü vatandaş, konunun bilincinde olmadığından, sadece, geleneksel ritmik coşkusuyla, çalınan her ezgiyi oynamaktadır ama yanlış ama doğru. Günümüzdeki gösterilerde ve yarışmalarda, denetimsizlik nedeni ile yapılan hatalar, kuruluşlara ve topluma aynen yansımaktadır. Yöresel sanatçılar ve ekipler dahi, bu hataların etkisinde kalıp, “böyle olacaktı” dercesine, sözde düzeltmeler yaparak, asırlardır oynana gelen, ezgisel ve kalıpsal yapısında asla “istisnası” bulunmayan zeybek oyunlarımız, bugün kültürümüzün yüz kızartıcı gösterileriyle topluma yansıtılmakta ve ne yazık ki pek az kişiden tepki görmektedir. Başta T.R.T olmak üzere, tüm diğer radyo ve televizyonlar, aynı gösterileri ve yayınları sergilemektedirler. Ne acıdır, ne talihsizliktir ki, bu yozlaşmalara kapısını açan ilk ilimiz Muğla olmuştur. Bu nedenle sempozyumun, Muğla Üniversitesinde düzenlenmiş olmasının tesadüf de olsa, anlamı, büyüktür. Çünkü, en azından etkin sonuçlara ulaşacağı kanısındayım.

Zeybek oyunları hakkında, “sadece ritmik bir harekettir, oynanır” düşüncesiyle hareket eden bilgisizler şunu bilmelidirler ki, asırlardan beri gerek ezgisel, gerekse oyunların kalıpları ile yapısal özelliklerinden, 4-5 yıl öncesine kadar, bir aykırılık, bir yozlaşma hareketi görülmemiş, daha sonraki günlerde bu çirkinlikler sergilenmeye başlamıştır.

Zeybek ezgileri, yani oyun havaları, eğer zeybek oyunu olarak oynanıyorsa ki böyledir, gerek ezgiler, gerekse oyun kalıpları “ DOKUZ “ zamanlı olarak, başka bir deyişle ölçüleri 9 dörtlük, 9 sekizlik veya 9 onaltılık değerlerle, Batı Anadolu’nun tüm kesimlerinde, asırlar öncesinden beri, duygu, düşünce ve gönül birliği ile tescil edilmiş olarak hiçbir şekilde istisnai çeşitlemesi olmadan devam edegelmektedir. Onları bozmak, yaratıcılarına olduğu kadar, Türk Halk Kültürüne de saygısızlıktır. Zeybek oyunları, ezgi yapısında temel bir özelliği olan dokuz sayısının içindeki Üçlü Küme ile seyredir. Bu üçlü olmadan asla zeybek oynanmaz. Bunu iyice bilmek gerekir. Türk sanat musikisinde “aksak “ diye isimlendirilen bu üçlü küme, zeybek oyunlarında figürlerin başlama noktasıdır.

Üçlü küme, zeybek oyununun temel yapısıdır.(karatahta da açıklama) Kastamonu'dan Silifke'ye çekilen bir hattın sol tarafı, yani Türkiye'nin yarısı denebilecek bir alan içerisinde ve her kesiminde, yüzlerce zeybek ezgileri ve oyunları, kadın ve erkek tavırlarıyla sergilenmektedir. Bu denli zengin zeybek kültürü ile, ulusun onuruna dokunacak şekilde alay edilmesi ve inatla yozlaştırmaya devam edilmesi, insanlık dışı bir davranış ve bir milletin birlikteliğine kasten bozgunculuk yapmanın çirkin ve adice bir örneğidir. Bilmeden ve de tahriklerle hata yapanlara, araştırmadan, aslımı öğrenmeden inanmamalarını kültür adına bir defa daha ısrarla tavsiye ediyoruz.

Muğla, Ege Bölgesinde, Fethiye'ye kadar geniş alan içerisinde, ağır ve kıvrak zeybeklerinin ve de Teke kültürünün yaygın olduğu bir ilimizdir. Bunca güzel ve birbirinden etkili ezgileriyle zeybek havaları dururken, Muğla'da "Ormancı ve Bodrum Hâkimi" gibi ağıt olarak ve de zeybek kalıbında olmayan ezgilerin zeybek olarak oynatmak, Mefharet Hanımın kemiklerini sızlatmak niyedir. Yalnız"Ormancı, Bodrum Hâkimi, Çökertme değil, Kütahya'nın Pınarları, Buldan'ın Eklemedir Koca Konak Ekleme, İzmir Kiraz'dan Bir Ataş Ver Cıgaramı Yakayım " gibi ağıt ve türküler de zeybek olarak oynanmakta ve T.R.T' nin çanak tuttuğu bu aykırılığa, yayınlardaki ve gösterilerdeki bozukluklara, bu güne kadar ne Muğla ne Kütahya ne de Buldan'dan bir tepki gelmemiştir. Halkbilim uzmanlarının ve araştırmacılarının tümüyle konunun üzerine eğilmelerini arzu ederdik. Bir tepki dahi göstermemişler ve bu çirkinliğe karşı çıkan olmamıştır. Aynı zamanda bir kültür kurumu olan ve Türk kültürünü korumak zorunda olan T.R.T, bu bozulmaların aynası durumundadır. İkazlara ve uyarı mektuplarına rağmen, canlı televizyon yayınlarında, konu edilen ezgileri de zeybek olarak oynatmıştır. Konu, halk müziği şeflerinin, yetersizliğinden ve bilgisizliğinden ve de kasti tutumlarından kaynaklanmaktadır. Aksi halde, önüne konan notanın ne anlam taşıdığını bilmesi gerekir. Bu yayınları izleyen yöresel sanatçılar da, bozulmalarla iç içedirler ne yazık ki. Bu yozlaşmaların ipini çekenler, eğitilmiş Radyo veya televizyon halk müziği sanatçıları ile onlardan etkilenen yöresel halk müziği sanatçılarıdır. Bunların yanında, bir konservatuar öğrenimli kişi, yayınladığı zeybek kitabında, yukarıdaki ezgilere zeybek olarak yer verme gafletini göstermiştir. Burada, çirkin bir örnek olarak, dejenerasyonun popüler türküsü haline gelen "Acıpayam'ın Cemilem" türküsünü gösterebiliriz. (kaset çalarda örnek).Türk Halkının birlikteliğinin gücü, bölgeler arası kültürünün kaynaşmasından kaynaklanmaktadır. Her bölge ve yöre kültürü, birliği oluşturan zincirin halkasını meydana getirir. Zincirden bir halka koparsa, onu yerine getirmek çok zorlaşır. Zeybek oyunu deyip geçmeyin. Bu bin yıllık oyunun yozlaşmasına seyirci kalırsak, çok yakın zamanlarda, nice ezgiler ve ağıtlar, zeybek oyunu adıyla ortaya çıkacaktır.

Başka bir örnek de, ÜÇ TELLİ bağlamanın sapı üzerinde icra edilen 8 yüz yıllık BOĞAZ tekniğini, ŞELPE tekniği olarak tanımlayanlar da, günümüzün ünlü halk müziği sanatçılarıdır. Bir Acem kültür sözcüğünün o yöre kültürüne girmiş olması normaldir, ama Şelpeyi, parmak curası icra tekniklerinden biri olan boğaz havasının yerinde kullanmak, bizi Avrupa’da bile gururlandıran ve izleyenlerin ilkel kleveye olarak değerlendikleri bu eşine rastlanmayan tarihi yapıya en ağır bir hakarettir ve de bilgiçliktir.

İşte size bir bozguncu daha: Her toplantı ve her programda, yöresel olarak, belirttiğimiz ve defalarca tanımladığımız TEKE ZORTLAMASI deyimini en çirkin bir şekilde tanımlayanlarda halk müziği sanatçılarıdır. 4 Milyona yakın bir insan yaşadığı Teke Yöresi’nin bu tarihi oyununu bir kere daha açıklıyorum. Kara davarın erkeği Teke, güz mevsiminde, teke katımı denilen çiftleşme zamanı gelince, bedensel, ruhsal, fiziksel bir değişiklik gösterir ki buna “Teke Zortlamış” denir. Tekenin bu haldeki hareketlerini yani ileri, geri sıçramalarını gösteren oyuna da Teke Zortlaması denir. “Mart martladı, tavuk gıdıkladı, deve bortladı,(doğurdu.) ,teke zortladı”. Bu tekerlemede söylendiği gibi, Teke baharın zortlarsa, sürüden çıkartılır. Çünkü, baharda çiftleşmenin sonucu, oğlak, kışın tam ortasında, zemheride dünyaya gelir ki, yaşaması zordur. Halil Bedii Yönetken, derleme notlarında şöyle der: “Bir Yörüğe Teke zortlamasını sorduk, Yörük, Teke denen hayvanın hareketlerinden kinayedir dedi.”

Saygıdeğer delegeler bugün için üç beş türkünün veya zeybek oyununun bozulması göze batmayabilir. Geleneğe ve töreye ters düşen bu aykırılık, yıllar sonra, üç beş değil, üç yüz beş yüz yozlaşmalarla kendini gösterecektir, bundan hiç endişeniz olmasın. Konunun cahili, böylesine sorumsuz, televizyon ve radyo yayıncıları, sözde öğretici ve oyuncular ve de türkü ve oyunlarımızı kültür harici tutup sadece müzik ve gösteri vasıtası olarak gören ve gösteren halk müziği sanatçıları olduğu sürece, daha çok çirkinlikler ortaya çıkacaktır. Ömrünün 55 yılını Türkü ve zeybek oyunları çalışmaları ile geçiren, araştıran ve de bu süre içinde resmi ve özel kuruluşlara, çalışmalarında yardımcı olan, deneyimli bir kişi olarak derim ki; gelin hep beraber bu yanlışlıklara bir son verdirelim, birbirimize destek olalım. Türk Ulusunun bugüne kadar olan birlikteliğini bozacak Kültürümüzün yozlaşmasına engel olalım.

Teşekkür eder, sizleri saygılarımla selamlarım.

Hamit ÇİNE

I. BURDUR SEMPOZYUMU 16–19 Kasım 2005

BURDUR İLİ TÜRKÜ VE OYUNLARININ HALKBİLİMİ AÇISINDAN ÖNEMİ VE BUGÜNKÜ DURUMU (BİLDİRİ)

Toplumların ortak duygu ve düşüncesiyle, doğal ve tarihsel olarak, meydana getirdikleri maddi ve manevi kültürlerinin tümü, Halkbilimini oluşturur. Aile, aşiret, göçebe, köy ve kent gibi birbirine yakın anlamdaki bu birimleri meydana getiren insanlar, birer toplumdurlar. İşte bu toplumlar, kültür benzerlikleri ile yöreleri, yöreler de bölgeleri meydana getirirler. (Teke Yöresi, Ege Bölgesi gibi.)

Burdur, çevresiyle birlikte kendi kültüründen ayrı olarak, uzun yıllardan beri, Teke Yöresinin de kültürünü korumuş ve yaşatmıştır. Gerek radyoda görev almış, gerekse mahallindeki faal sanatçılarıyla bunu en güzel şekliyle başarmıştır. Bu bakımdan Burdur, Teke Yöresi kültürünün merkezi ve bu kültürün de Anadolu'ya açılan kapısı durumunda olduğu için ayrı bir önem taşımaktadır.

Türk Halk Kültürümüzün ürünleri, asırlardan beri, dilden dile, kulaktan kulağa, elden ele ve nesilden nesile aktarılırken, halkın duygu süzgecinde süzülür, birtakım değişikliklere uğrayarak özleşir ve anonimleşerek toplumun benliğine yerleşir. Bu değişmelerde temel yapı yani otantikliğin asla bozulmaması kuralı, toplumun kültür açısından değerlendirilmesinin özünü oluşturur. Bu ürünlerin içinde önemli bir yeri olan türkü ve oyunlarımızın zenginliğinin ve değerinin, dünya ülkelerince de kabul edildiği bir gerçektir. Dış ülkelerde yapılan yarışmalarda ve festivallerde alınan sonuçlar bunun kesin kanıtıdır. Ancak, kabul edilen kuralların başında, kültür olaylarının, türkü ve oyunların gerçek olmaları, topluma ve geleneğe bağlı bulunmaları titizlikle aranmaktadır. Bu bakımdan, aynı özelliklere sahip, Burdur'un değişik formlarda halk müziği ve ayrı türlerdeki halk oyunları bu çalışmalara katılarak takdirle izlenmesi ve ödül almaları, halkbilimi ve Türk kültürü açısından onur kaynağımız olmuştur. İlimiz türkü ve oyunlarının, bugünlere gelmesiyle ilgili gelişmeler açısından, geçmiş yıllara bir göz atmakta fayda vardır.

1942 yılında, değerli hoca Muzaffer Sarısözen, Halil Bedii Yönetken ve arkadaşları, Anadolu'ya kültür taramasına çıktıklarında, Burdur'a da gelerek, zamanın mahalli sanatçıları Tepeli Hasan Çavuş, Tepeli Mehmet, Tefçi Ziyet Yeniay'dan birkaç türkü derleyip radyo arşivlerine kaydetmişler ve böylece ilk defa, **Yurttan Sesler** adı altında. Sanatçılar tarafından seslendirilmiştir.

Daha sonraları Tefennili Ahmet Yamacı kadrolu olarak, yine aynı ilçeden mahalli sanatçı Arap Sait (Sait Kara) misafir olarak, türkülerimizin tanıtılmasında faydalı olmuşlardır. O tarihlerde, ilimiz ve çevresindeki ünlü sanatçılar vatandaşlar tarafından bilinmekteydi. Tepeli Hasan Çavuş, Tepeli Mehmet, Süpürgeci Mehmet, Tefçi hanımlar ve Tefennili Paskal lakabıyla Mehmet Turgut ve Hüseyin Turgut kardeşler. Bu sanatçılardan Tepeli Hasan Çavuş, Tepeli Mehmet, Süpürgeci Mehmet gibi ünlüleri, ayrıca, bugün kaybolmakta olan ve çok uzun yıllar devam etmiş Burdur'a, has erkekler arası ziyafet toplantılarının da aranılan sanatçıları idi. Daha sonraları, Kaya Ünal ve merhum Mehmet Kayabaş, diğer tanımıyla Şekerci Mehmet, bu toplantıların aranılan sanatçıları olmuşlardır. Burdur halk kültürü açısından, kendine özgü sosyal dayanışma ve hukuk kuralları ve ayrıca ziyafet geleneği için uyarlanmış özel müziği ile ayrı bir önemi olan, bu toplantılar hakkında kısaca bilgi vermek istiyorum:

Toplantılar genel olarak kış mevsiminde ve hafta sonlarında yemekten sonra, bir başkan yönetiminde belirli sayılarda, iki grup tarafından yapılır, genellikle güldürü üzerine yapılan sohbet ve eğlenceler, şarkılar, türküler ve oyunlarla geç vakitlere kadar devam eder, kurallara uymayanlar, başkanın istediği şekilde para ve yapılması emredilen hareketlerle cezalandırılır. Toplantı dağılmaya yakın zamanda hamur tatlıları, ceviz ezmesi ve bulgur pilavı ikram edilir. Ziyafetin en önemli bir yanı da, gruplar arasında yapılan Yüzük oyunudur. Yenilen taraf, özel ziyafet müziği ile okşanarak gece biter. Ziyafetler, bahara kadar devam eder, toplanan paralarla menekşelerin açtığı günlerden birinde, bir bağda, Menevşe pilavı adı altında yenilir içilir. Türkü ve oyunlarla devam eden son eğlenceyle sezon kapatılır. Uzun zamandan beri bazı nedenlerle yapılamayan bu güzel kültürün devam etmesi için eski ustaların hayatta olanlarından, gençlerin de öğretilmesine yeniden başlanmalıdır.

1952 yılında, Sarısözen Hoca tarafından davet edildiğim radyoda, Serenler Zeybeği ile Teke zortlaması oyunlarını iki gün çalıp oynayarak, radyo personeline tanıttım. Daha sonraki günlerde, Ali Ağabeyim ve Mehmet kardeşimle beraber, türkü ve oyun havalarımızı içeren 10 dakikalık bir program yaptık. Tanıtımlar böylece devam ediyordu.

1955 yılında, Yapı Kredi Bankasının, İstanbul Açık Hava Tiyatrosunda ilk defa düzenlediği halk oyunları bayramında, Teke Zortlamasını kardeşim Behiçle, bir hafta boyunca oynadık. Ahmet Yamacı curası, Dirmilli Mustafa Sipsisi ile bize eşlik ettiler. Taş zeminde, kabaralı ayakkabılarla oynadığımız oyun çok takdir edildi. İlk oyunun ertesi günü bir gazete "Amerikan Step'inin Babası Burdur'daymış" diye esprili bir manşet atmıştı.

Ertesi yıllarda, bu programa, Aziziye Köyünden, şimdi birkaçı hayatta olan, oyuncularını katılmışlardır. Ayrıca, o dönemlerde, İstanbul ve Ankara’da yapılan öğrenci gecelerine de, aynı oyuncular Burdur oyunlarını oynadılar. Ayrıca, 1955 yılında, uzun süre hizmet veren ve merhum Memduh Boyacıoğlu, merhum Necati Göncü ile ve bazı üyelerin katılımıyla Burdur Halk Oyunları Derneğini kurduk. İstanbul’da bulunduğum yıllarda, Eminönü Halkevinde ve radyoda, Necati Başara korosu ile Serenler Zeybeğini çalmaya ve aynı tavırla öğretmeye çalıştım. Yüksek tahsilimi tamamlamak üzere 1959 – 1960 yılında İzmir’e geldikten sonra, folklor derneklerinde, eşimle beraber, Burdur oyunlarını öğretmeye ve denetlemeye devam ettik. 1972 yılında İzmir Türk Koleji Aziziye’li merhum Musa ile öğrettiğimiz Serenler Zeybeği ile Dijon’da Dünya birincisi oldu. Konuyla ilgili çalışmalarımız bugün de devam etmektedir. İzmir Radyosunda koro şefi ve Bağlama sanatçısı olarak çalıştığım yıllarda, derlediğimiz veya aktardığımız Burdur türkü ve oyunlarını, gurbet havalarını Sayın Salih Urhan’la beraber yayınlamaya ve öğretmeye devam ettik. Ayrıca, dergilerde, sempozyumlarda ve kitaplarımla konular hakkında bilgiler verdim. 1979 yılında zamanın belediye başkanı Sayın Çetin Bozcu’ya destek olarak düzenlediğimiz İnsuyu festivalinde, ilk defa bir bayan sanatçı olarak Hale Gür’ün seslendirdiği Meşhur Beyköylü Alibey Gurbet havası, gurbet havalarına karşı halkımızın aşırı derecede duyarlı olduğunu ve Türk Kültürü içinde, Aynı bir form gösteren ezgilerimizin önemini bir kat daha ortaya koymuştur. Burdur türkü ve oyunlarını, Antalya Radyosunda uzun süre görev yapan merhum kardeşim Behiç ve prodüktör Saffet Uysal da, tanıtıcı yayınlarıyla faydalı olmuşlardır. Benim, Üçtelli bağlama ile Dünya ikinciliği, Emine Akmeşe’nin seslendirdiği “Dirmilcik’ten Gider Yaylanın Yolu “Teke Zortlamasıyla” Hüseyin Demir’in Sipsi’siyle Dünya birincilikleri, gururlandığımız ve bizleri çok mutlu eden çalışmalar olarak, kültürümüzün değerini bir kat daha artırmıştır. Zamanımızın değerli mahalli sanatçılarından olup, türkü üreterek, radyoların ve yayınların kaynak kişileri olan Faik İnce ve merhum Kadir Turan, Mustafa Kara ve değerli sanatçı Sümer Ezgü, Gül Emekçi Batur ile birlikte, Rıza Yağız, Alaaddin Atasoy, Ahmet Turgut, Halil Er, Süleyman Yakan, Hacı Ali Yılmaz, Yarenler ve Serenler gruplarıyla beraber, Sevinç Akkaya, Ümrân Özdemir ve Arzu Gök, türkülerimizle daima iç içe olmuşlardır. T.R.T ve Kültür Bakanlığı korolarında görevli Şahin Akay, Ferhat Erdem, Aydın Özdemir ve Saim Bilen, Burdur türkü ve oyunlarının temsilcileri olarak görevlerini başarıyla sürdürmektedirler.

Türkü ve oyunlarımız, Türkiye genelinde 25–30 yıl öncesine kadar, geleneksel olarak ve kültür değerleri bozulmadan devam ederken, birdenbire yozlaşmaya başlamış ve bugüne kadar devam etmiş ve de etmektedir.

Bunun nedenleri, Kaset piyasasının denetimsizliği ve yeni çıkan sözde sanatçıların uydurma yorum ve bozukluklarla kendilerini gösterme çabaları ve asıl neden, bunlara dur diyecek bir merciin ve kanunun bulunmamasındandır. Bölgelerin ve yörelerin kendi karakter ve tavır özellikleriyle, kendi halkları çerçevesinde ortak duyarlı, yani kültürün anonim olmasını, o ezgiler hakkında hiçbir yöresel bilgiye sahip olmadıkları halde sanki her kişinin istediği gibi kullanmasının yanlış anlaşılmasıdır.

Bu yozlaşmaların, son yıllarda, bariz ve en çirkin şekilde, zeybek oyunları üzerinde yoğunlaştığını görüyoruz. Ne yazık ki, başta T.R.T olmak üzere, bazı kanal ve dernekler ile konservatuar gibi eğitim kurumları da bu kültür terörizminin suçluları durumuna düşmüşlerdir. Yozlaşmalar genellikle, ritm bozukluğu, aşırı derecede hızlanmalar ve yorum adı altında kişisel uyarlar malar şeklinde kendini göstermiştir. Yöremizin gerek ses gerekse oyun sanatçıları da bu bozulmalardan zaman zaman etkilenmişlerdir. Türkiye'nin yarısı zeybek alanıdır. Safranbolu, Silifke hattının batı bölümü, olduğu gibi yüzlerce erkek ve kadın zeybek havaları ile doludur. Zeybek oyunları hakkında, "sadece ritmik bir harekettir, oynanır" düşüncesiyle hareket eden bilgisizler, şunu bilmelidirler ki, zeybek ezgileri oyun olarak oynanıyorsa ki böyledir, gerek ezgiler gerekse oyun kalıpları "DOKUZ" zamanlı, yani 9 dörtlük, 9 sekizlik veya 9 onaltılık değerlerle oynanır, bin yıldır da bu böyledir. Başka bir şekli ve de istinası da yoktur. Yukarıdaki kurumların yaptıkları gibi," Çökertme, Ormancı, Bodrum Hâkimi, Kütahya'nın Pınarları vb. benzer 4 veya 2 zamanlı ezgi ve ağıtların zeybek oyunu olarak oynatılması, Türk kültürüne vurulan en büyük darbedir. On yıldır, gerek yazılı, gerekse sözlü yayımlarla yaptığımız eleştiri ve uyarılarla Burdur da dâhil olmak üzere, olumlu sonuca ulaşmış durumdayız. Burada son olarak yapılması gereken, halkımızı da aydınlatmaktır, bunun için, her zaman ve her yerde bu görev müzisyen gruplarına düşmektedir.

Son olarak söylemek istediğim, beni ve tüm halkımızı da mutlu eden, Burdur genelinde, halk oyunlarımıza verilen değerdir. Burfad ile Sayın Hasan Akın, kendi kurduğu eğitim kurumu ile Sayın Nurgül Mıhladız ve serbest olarak eğitim veren Sayın Eşref Yurdasiper, belediye oyun eğitimcisi Sayın Sergül Canıgür ile diğer eğitici ve sanatçılarla türkü ve oyunlarımız bugünlere, gerçek kültür değerleri ile ulaşmıştır.

Hamit ÇİNE

HALK KÜLTÜRÜNDE İNANÇLAR VE SAĞLIK

Burdur Devlet Hastanesi Bülteni Mart 2005 sayfa 6

Güzel Burdur'unun insanları; yetenekli, anlayışlı uzman tabipler, yardımcı eller ve tüm üniteleriyle çağdaş bir hastaneye kavuşmuş bulunuyorsunuz, ne mutlu size. Onu bu seviyeye çıkaran yöneticilere, tabip ve sağlık personeline binlerce teşekkür. İki sene önce, kulağımla ilgilenen baştabip yardımcısı Sayın Opr. Dr. Tunç Uzel'in yaptığı tedavi sırasında, gerek şahsıma, gerekse diğer hastalara gösterdiği yakınlık ve anlayışından ve hastanenin o günkü durumundan huzur duymuş ve mutlu olmuştum.

Ben bir halk adamıyım. Başka bir deyişle, halkbilimi benim uğraş alanım. Yani türküler, oyunlar, gelenekler, inançlar, daha neler neler. Bu alanda, halk sağlığı ile ilgili olarak bildiğim, kullanarak inandığım ve pek çok kişiye faydalı olduğum, süper ve mucize bir halk ilacını, Burdur Devlet Hastanesi Bülteninde yazmayı ve duyurmayı bir görev sayıyorum.

1953 yılında yedek subay olarak kıta hizmetime giderken, rahmetli annem, içi dolu bir kutu vererek: “ Oğlum, bunu yanından eksik etme. Bu toz, ishali çok çabuk normale döndürür” dedi ve nasıl yapıldığını anlattı. Bizim oralarda da her yerde olduğu gibi pek çoktur, bildiğimiz çalı, pınar çalısı. Ağaç halinde, az büyükçe olanlarının meyvesi vardır. Biz ona “Gılık” deriz. Çalı mazısı da derler. Meşe palamudunun küçüğüne benzer bir palamuttur. Sap tarafında tırtıllı bir yüksüğü vardır. İşte o yüksüğün incecik döğülmüş haliymiş. Trakya'da manevralarda iken, bir yüzbaşı bu dertten çok muzdarip olduğunu, doktor ilaç verdiği halde kaç gündür dindiremediğini söyledi. Ben hemen iki üç çay kaşığı, onar dakika ara ile içirdim. Şuna inanınız ki, 40-50 dakika sonra kesin sonuç alındı. 50 yıldır şahsımda ve başkaları üzerindeki kullanımlar, hiç yan etkisi görülmeden, aynı süre içinde hep olumlu sonuç verdi. Çocuklara dahi faydalı olmaktadır. Bilindiği gibi, ishal insana zor anlar yaşatır. Bilhassa, sporcular, tiyatrocular, sahne sanatçıları, seyahat halindekiiler böyle bir ilacın mucizesine inanmalıdırlar. Her evde bulunması gereken, yapılması kolay bir ilaç.

Güzel memleketimin, güzel insanlarına hastanemizin hayırlı olması dileğimle sağlıklar, mutluluklar.

Hamit ÇİNE

BİR SİGARA YAKIMI

Genç adamın tatilinin son günüydü, yarın dönecekti. Önceleri eşiyile beraber, genellikle Antalya sahillerinde dinlenirlerdi, ama birkaç yıl önce eşini kaybeden genç adam, artık yalnızlığını başka beldelerde geçirmeyi amaç edinmişti. Bu yıl, ilk defa geldiği Çeşmenin Ilıca sayfiye beldesini çok beğenmiş, seneye tekrar gelmeye karar vermişti. Bu düşüncelerle son gününü iyi değerlendirmek istiyordu önce bir gazinoya girdi, garsona siparişini verdi Yarın buradan ayrılacaktı, rakısını yudumlarken, eşiyile geçirdiği güzel günleri hatırladı. Onu bir trafik kazasında kaybetmişti. Olan olmuştu bir kere, elden ne gelirdi ki. Aradan beş yıl geçtiği halde bir türlü aklı evlenmeye yanaşmıyordu. Belki de bekârlığın verdiği yalnızlık arzusuyla, anılarının vereceği hüznü mutluluğu biraz daha yaşamak istiyordu ama yalnız da olmuyordu, bunun bilincindeydi. Bu düşüncelerle rakısını yudumlarken vaktin geçtiğini anlamamıştı. Saatine baktı, ikiye geliyordu. İçkisi de bitmişti zaten, garsonu çağırdı. Hesabı ödedi ve yavaş yavaş yerinden doğruldu. Yatma zamanı gelmişti ama uykusu henüz gelmemişti, gelse de, uyumak istemiyordu. Dışarı çıktı, etraf çok sessizdi. Herkes uykuyu yarılarmıştı bile. Serin serin esen rüzgârla derin derin nefes aldı. Bu gece sanki bir daha gelmeyecekmiş gibi, iyice içine sindirmek istiyordu. Sigarasını tütürerek sahilde yürümeye başladı. Biraz ileride, kayıkların bağlandığı beton taraçaya gelmişti ki, rüzgâr, birdenbire kuvvetlendi. Sanki bir fırtına oluverdi ve o an elektrikler söndü. Demek ki rüzgârın etkisiyle trafo arızalanmıştı. Genç adam öylece kalakaldı. Ortalık zifiri karanlıktı, yalnız kayıkların bağlı olduğu yerden arada sırada yanıp sönen, kibrit veya çakmak ışığı geliyordu. Anlaşıyor ki, birisi sigara yakmak istiyor ama yakamıyordu. Karanlığa biraz alıştıktan sonra, o tarafa doğru yürümeye başladı. Biraz sonra ışık yine yandı söndü, o an bir ses duydu “ Hay aksi, yakamadım bir türlü” bu bir hanım sesine benziyordu. Belli ki rüzgârın tesirinden sigarasını yakamamıştı. Sesin geldiği yöne iyice yaklaştı, yanılmamıştı, bu bir bayandı. Onu korkutmak da istemiyordu. Bayan, birisinin geldiğini hissedince, oturduğu banktan kalktı ve “hay aksi, bir türlü yakamadım sigaramı, kibritim de bir tane kaldı” dedi. Genç adam “lütfen bana verin ben yakayım, merak etmeyin dudaklarım temizdir ve hasta falan da değilim dedi”. Her ikisinin de sesi rüzgârdan fısıltı halinde çıkıyordu. Kadın “rica ederim, zahmet olacak size “ dedi. Genç adam sigarayı dudaklarının arasına aldı. Kibriti de iki elinin ortasına alarak, rüzgârın ters yönüne dönerek sigarayı yaktı ve bir iki nefes çekerek hanıma verdi. Hanım sigaradan bir nefes çekti ve teşekkür etti.”Benim de dudaklarım temiz, hem ben de hasta değilim” diyerek genç adamın dudaklarına yapıştırıverdi. Genç adam şaşırılmıştı. Kadın bırakmıyordu, genç adamın dudaklarını. Genç adam da iyice sardı kollarını. Böylece karanlıkta mutlu oldular. Ne kadın ne erkek hayatlarında böyle bir macera yaşamamışlardı. Bu

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

durum, ikisini de hoşuna gitmişti. Biraz sonra bankın üstünde doğruldular. İkisi de sessizdi. Bir süre konuşmadılar. Elektrik arızası henüz giderilmemişti. Hava neredeyse ağaracaktı. Sessizliği bozan kadın oldu. Fısıltı halinde: “ Ne olur bu bir macera olsun. Ben çok mutlu oldum”.genç adam da cevap verdi: “ Ben de çok mutlu oldum, sanki bir rüyada gibiyim” dedi. Ellerini birbirlerinin yüzlerinde okşama larla gezdirdiler. Karanlıkta, ancak yüzlerinin yapısı hakkında böylece az da olsa tahmini bir bilgiye sahip olmuşlardı. “ Birbirimizi şimdilik tanımayalım ne olursun “ dedi kadın ve devam etti, ne de isimlerimizi. Ben bu macerayı daha da heyecanlı hale getirerek, daha da mutlu olmak istiyorum ne dersiniz? Genç adam “nasıl yani “ dedi. Kadın devam etti: “ Ben, bu maceranın mutluluğunu yaşamak için müsaitim. Bilmiyorum siz nasılsınız? “ Genç adam “ Şu andan itibaren ben de müsaitim.” ” Öyleyse, söz verelim, gelecek yıl, yine bu ayda ve bu gece, saat tam üçte buluşalım. Şu ağacın olduğu yer daha kuytu. Rüzgâr olsun olmasın, elektrik sönsün sönmese, burada olalım. Siyah gözlüklerimizi takalım, başımızda birer yazlık şapka olsun, onları yüzümüzü az da olsa kapatacak şekilde indirelim ve bugünkü macerayı yaşadık tan sonra tanışalım, var mısınız? “ dedi kadın. Genç adam da kaderine razı olmuşçasına , “ varım “ dedi. Karanlık bitmeden bir kere daha sarıldılar ve sessizce ayrıldılar.

Genç adam, arabasıyla yolda ilerlerken, geceki macerayı düşünüyordu. Nasıl bir işti bu, hiç böyle bir heyecanı bu tarz bir şekilde tatmamıştı. Yüzünü dahi seçemediği, fısıltı halindeki sesini bile algılayamadığı bu kadını şimdiden merak etmeye başlamıştı. İnşallah 14 Ağustos gününde orada olurdu.

Genç adam, ikinci vakti, Ankara'daydı. O gece uyumak için bir hayli zorlandı. Sabah erken kalkmak zorundaydı, çünkü işe gidecekti, Şirketin ihracat bölümünde çalışıyordu. Artık dinlenme zamanı bitmişti. Geçirdiği güzel günlerin morali ile daha da verimli olacağını düşünerek, geç de olsa, uyuyabildi.

Arkadaşlarının birkaçı, henüz tatil den dönmemişlerdi, bir iki gün arayla sökün etmeye başladılar. En son gelen ise, Gülüş hanımdı. Neşeli ve sağlıklı idi. Kocasından ayrılalı üç sene olmuştu, ama henüz evlenmeyi düşünmüyordu. Şirketin en güzeli olarak göz doldurmuştu. Genç adam ona doğru yürüdü ve “ hoş geldiniz Gülüş hanım “ dedi. “ Çalım bey siz de hoş geldiniz “ dedi Gülüş hanım ve devam etti “ Nerelerdeydiniz, nerelere gittiniz, anlatın bakalım? “ Çalım, heyecanını belli etmeden konuşmaya çalıştı, sanki sırrını öğreneceklermiş gibi, bir endişeyle “ Çok yerleri gezerek, dinlenerek tatilimi tamamladım.” “ Ya siz nerelere gittiniz “ dedi Çalım bey, Gülüş hanım da onun gibi kısa cevap vererek “ Ben de sizin gibi, güzel yerlerde, örneğin, Akdeniz sahillerinde kısa bir dinlenmeden sonra, on gün kadar da Avrupa seyahatim oldu. Roma, Paris, Londra da çok güzel şehirler.”Bu sohbet bitmek üzereyken, Pırıl hanım da onlara doğru geldi ve her ikisine de hoş geldiniz dedikten sonra,”söyleyin bakalım, nasıl geçti tatiliniz, nerelere gittiniz, hangi sahillerde

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

denize girdiniz?” dedi. İkisi de gördükleri, gezdikleri yerleri kısaca anlattılar. Çalım beyin sorusuna da Pırıl cevap verdi. “ben bu sene bir yere gidemedim, annem rahatsız olduğu için onu yalnız bırakamadım. Bu yaz annemi de alıp güzel bir tatil yapmayı düşünüyorum.

İthalat ve ihracat şirketinin yoğun çalışmaları içinde, günler aylar öyle çabucak geçiyordu ki, sezonun sonuna gelmişti bile.

Yönetim, bu yıl ki izin günlerini, personelin de görüşlerini alarak düzenledi. Herkes, memnun olarak, sırası ile şirketten ayrılmaya başladılar. Çalım bey ise,14 Ağustos günü Ilica’da olmak kaydıyla önce Kuşadası ve Marmaris’ten sonra, randevusuna en yakın yer olarak Çeşme’de birkaç gün geçirmeyi düşündü, Ilica ile çeşmenin arası 8 km. Ne olur ne olmaz endişesiyle, o heyecanlı, maceralı geceyi kaçırmamak için, Çeşme en uygun yeri. Radyosunu da açarak, bu düşüncelerle, arabasını İzmir’e yönlendirdi. Akşamüzeri Kuşadası’na geldi. Uygun bir otel bularak, yerleşti. İlk iş olarak Ilica’daki Güneş otelini aradı ve 14 –20 Ağustos tarihi için rezerv yaptırdı. Böylece randevu gününü garantiye almış oldu. Çeşme’de nasıl olsa bir yer bulurdu. Ayın onunda Çeşme’deydi. Beş gün plajları dolaştı. Şehrin merkezindeki yazlık bahçelerde vaktini geçirdi ve 14 sabahı Ilica’ya gelerek, oteline çekildi.

Akşam olmuş, caddedeki ışıkların aydınlığı ile içi ferahlayıvermişti. Gecenin üçüne kadar heyecanını nasıl dindirecekti. İlk iş olarak, bir mağazaya girerek, kenarlığı geniş, yazlık bir şapka aldı, Siyah camlı gözlüğünü de takınca, yabancı bir turist olmuştu sanki. Bu tanınmazlığın güvencesi ile sahildeki lokantanın denize bakan masasına oturdu ve hem içkisini yudumluyor, hem de “acaba ne olacak, gece nasıl başlayıp, nasıl bitecek” düşüncesi, heyecanını iyice pekiştiriyordu. Biraz çakır keyif olarak odasına çıktı. Televizyonu açarak, kol saatinin alarımını ikiye ayarladı ve yatağına uzandı.

Saatinin sesiyle kendine geldi. Saat iki olmuştu. “Hadi gali sen de gel “ türküsünü mırıldanarak tıraşını oldu. İthal parfümü ile kokulandı ve temiz mavi gömleği ile, bej renkli gabardin pantolonunu da giyerek aşağıya indi. Sigarasını yakarak, randevu yerine doğru ağır adımlarla yürümeye başladı. Çalım, yaklaşma anı kısaldıkça, mutlu bir heyecanın zevkini tadıyordu sanki.

Beton taraçaya geldi, loş ışığın çevresinde kimse görünmüyordu. Heyecanı iyice artmıştı. İlerdeki ağaca doğru yaklaştıkça, kalbi dışarı fırlayacakmış gibi oldu. Bir karartı görür gibi oldu. Yaklaştı, bir kibrit ışığı yandı söndü, “ hay aksi, sigaramı yakamadım “ dedi bayan. Genç adam yaklaştı,” müsaade ederseniz ben yakayım” dedi ve devam etti, “ merak etmeyiniz, dudaklarım temizdir hanımefendi, hasta falan da değilim”.” Rica ederim,” dedi kadın. Sigaradan bir nefes çektikten sonra devam etti, “ benim de dudaklarım temizdir, hem ben de hasta falan değilim” dedi ve bu parola ile birlikte, genç adamın dudaklarına

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

yapışiverdi dudaklarıyla. Uzun bir süre hiç konuşmadan, birbirlerinden ayrılmadılar. “Öyle korktum ki bir engel olur mu diye, neyse geldiniz ya, şu an çok mutluyum, bakın sevinçten ağlıyorum” dedi kadın. “ Ben de aynı duygularla, aynı korkuyla geldim. Ben de şu an en az sizin kadar mutluyum “ dedi genç adam ve devam ederek. Size bir şey söyleyeceğim. Ne olursak olalım, durumumuz ne olursa olsun, ben kaderime razıyım. Benimle evlenmeye var mısın? “ Kadın ağlaması belli olarak, “ varım, hem de çok varım, bir ömür boyu varım “dedi. Fısıltı halindeki konuşmalarla tekrar sarıldılar. Biraz ilerideki lambanın loş ışığı, buldukları yeri aydınlatamıyordu. Şapka ve siyah gözlüklerle ikisi de şu an, birbirlerini tam olarak tam olarak tanıyamazdı. Genç kadın “Haydi artık, kaderimizin bizi bağladığı şu anı, ikimiz de, daha güzel ve aydınlık bir yerde, şapka ve gözlüklerimizi de çıkararak onaylayalım. Acaba bizi ne mükemmel bir sürpriz ve ne kadar mükemmel bir mutluluk bekliyor, ona kavuşalım” dedi. Genç adam da “ söylediklerinizden daha güzel ne olabilir ?” El ele tutuştular, caddeye çıktılar. O an genç adamın aklına güzel bir fikir geldi. Böylece, esprinin göstereceği sürpriz daha da süper olacaktı ve fikrini açıkladı. “ Bak güzelim, benim, Çiçek otelindeki odama önce siz gideceksiniz, on dakika sonra da ben geleceğim. Orada şapkasız ve gözlüksüz, sürpriz bir bekleyişle tanışacağız olur mu? “ Kadın “ çok güzel bir fikir “ dedi ve anahtarı alarak, sessizce karanlıklarda kayboldu. Genç adam, beş dakika bekledi ve yürüdü. Saatine baktı, üç buçuk olmuştu. On dakika sonra oteldeydi. Asansörle ikinci kata çıktı ve odanın kapısına yaklaştı ve üç defa tıklattı. Ses gelmedi, tekrar tıklattı, yine ses gelmedi, heyecanı son haddine gelmişti. Kapıyı açtı ve içeriye şöyle bir baktı. Köşedeki gece lambasından loş bir ışık geliyordu. Ömrünün sonuna kadar beraber yaşayacağı kadın, şapka ve gözlüğünü çıkarmış, yüzü pencereden dışarı dönük ayakta bekler buldu. O da şapka ve gözlüğünü çıkardı ve büyük lambayı yaktı. O an kadın “ heyecandan dönüp bakamıyorum, koşarak seni karşılamak isterdim, ne olur biraz bekler misin, heyecanımı yeneyim “ dedi. Genç adam bu sesi tanıdı. Önceden çok iyi bildiği birinin sesiydi bu. Kadına biraz daha yaklaşarak , “ bende çok heyecanlıyım Gülüş hanım, dön de heyecanımızı beraber yenelim”. Bu sesi bir yerlerden tanıyor gibiydi.” Ay, olamaz, bu ses, benim çok iyi tanıdığım birinin sesine benziyor” dedi. Yüzünü çevirdi ve sesin sahibini gördü. Çalım bey diye sıçrayarak ve nara atarak koştu. Birbirlerine sarıldılar, uzun süre öylece kaldılar. Gülüş, aklına bile getiremeyeceği, böylesine sürpriz bir rastlantının heyecanını ve mutluluğunu, sessiz ve damla damla akan gözyaşları ile karşılıyordu.

Yıl 2002

Hamit ÇİNE

ÖVÜNMEK GİBİ OLMASIN AMA BURDURLUYUM

Evet, hikâyemizin başlığı böyle ama gerçek. Bir güzelliğin, bir insanlığın hikâyesi.

Ülkemizin her yerinde olduğu gibi, Burdur'dan da, aile fertleriyle birlikte diğer bölge ve yörelerde resmi ve özel görev almış, çeşitli hizmetlerde bulunmuş nice insanımız vardır. Her buldukları yerin insanları ve kültürlerini, kendi yaratılışları ve kültürleri ile kaynaştırıp, hem kıyaslama imkânını bulurlar, hem de bilgi dağarcıklarını doldururlar. Akrabalıklar kadar, hatta daha yakın ilişkiler ve dostluklar kurulur ve çoğu zaman bu dostlukların ortaya koyduğu sevgi ve saygının etkisiyle, emekli olduktan sonra, yaşamlarını oralarda sürdürenler bile çoktur. İşte, ordudan emekli olduktan sonra, Denizli'de ticaret hayatına atılan, Kozağaçlı İlhan Başçavuş da bunlardan biridir.

İlhan Başçavuş, son hizmet yıllarını, Trakya'da geçirmiş olup, orada da aile fertleriyle birlikte, diğer ailelerle dostluklar kurmuş, birbirleriyle yakın ilişkiler içinde, unutulmayan güzel anılar yaşamışlardır.

Devam eden aile toplantılarının birinde, ev sahiplerinin yakın dostlarından bir aile ile tanışmışlar, ikram izzetten sonra yapılan sohbet anında, yeni olan ailenin beyi, İlhan Başçavuş'a nereli olduklarını sorar. İlhan Başçavuş "Övünmek gibi olmasın Burdurluyum" deyince misafir "Övünmenin Burdurla ne ilgisi var. Burdurlu olmakla nesine övünüyorsunuz" deyince, İlhan Başçavuş "Siz Burdur'u görünüz, insanımı tanıyınız, ondan sonra karar veriniz " der.

Bir ağustos gecesinde, Antalya'ya doğru giden bir ailenin arabası, Bucak ovasında arıza yapar, araba yürümez. Etrafa bakınır, bahçeler de ışıklar ve tek tük evler görünmektedir. Gece yarısını çoktan geçtiği için herkes uyku halindedir. Adam ışık yanan ve evinin önünde taksi bulunan bir eve giderek seslenir, biraz sonra ev sahibi köylü gelir. Ona derdini anlatır. Der ki "Arabam arızalandı sizin arabayla Bucak'tan bir usta uyandırırım, neyse masrafını verelim. Sizi de rahatsız ettik, arabada çocuklar da var. Köylü arabasıyla adamı bucağa götürüp bir ustayı uyandırıp getirirler. Usta tamirin mümkün olmadığını, motorun inmesi gerektiğini söyler. Adam çok üzülür. Ama akın bahçe sahibi ne söyler: "Bey efendi, alın benim arabamı, gidin gezin, tatiliniz bitinceye kadar ben arabanızı tamir ettiririm" deyince "bana söylemişlerdi de inanamamıştım, gerçekten doğruymuş" diyerek bahçe sahibine konuyu anlatmış. Teşekkür ederek oradan ayrılmışlar. Aradan geçen bir zaman sonra, o kişi başçavuşu görünce "haklıymışsın kardeşim, Burdurlu olmakla ne kadar övünsen azdır."

HİKAYE

İBECİKLİ AYŞE (BOĞAZ ÇALAN KIZ)

Üniversite'nin Endüstri Mühendisliği bölümünden diploma alan Caner, mastır sınavlarına hazırlanıyordu. Gerek fakülte günleri, gerekse sınavlar nedeni ile zihnen yorgun düşmüştü. Bu nedenle nerede, nasıl birkaç gün dinlenebilirim diye düşünürken, Antalya'da oturan dayısı aklına geldi. Deniz kenarında geçireceği birkaç gün ona iyi gelecekti. Acıpayam çevreleri de güzeldi ama deniz daha dinlendirici olacaktı. Anne ve babasından izin alıp Antalya'ya gitti. Dayısı ve yengesi onu çok iyi karşıladılar."İyi ki geldin, seni çok özlemiştik biraz hasret gideririz. Burada dinlenirsin ama ben seni, Dirmil, (Altınyayla) pehlivan güreşlerine götüreyim. Caner; oralar, çokgüzeldir. Her taraf, bağlar, bahçeler yemyeşildir, insanın içine bir ferahlık bir huzur gelir oraları görmekle, gözün gönlün açılır."dedi."Hay Allah razı olsun dayıcığım, ben de bu yorgunluğu nasıl atarım üstümden diye kendi kendime soruyordum, çok iyi olur"dedi Caner". Güreşler dört gün sonra başlıyor, hazırlan, biz iki gün önceden gideriz, güreş vaktine kadar, sen de etrafı gezer hoşnut olursun" dedi dayısı.

Dayısı, gençliğinde çok güreş tutmuş, yağlı güreşlere katılmış ve başaltına kadar çıkmış, yöresinde isim yapmış ve çeşitli ödüller almış bir pehlivan. Güreş sporuna göre yaşlı sayılır, ellisine yaklaşmak üzere. Ama bu sevgi, bir tutku halinde devam edip gidiyor onda ve böylece, emekliliğin de tadını çıkarıyor kendince. Nerede bir güreş var, hemen atlar arabasına gider.

Dirmil, şimdiki adıyla Altınyayla, Burdur'a bağlı çok güzel bir ilçe. Dayımın dediği kadar varmış diye dayısına hak verdi. Ertesi sabah kahvaltıdan sonra kavağın altındaki kahvede insanlarla tanıştılar. Dayısı, önceden tanıdığı muhtarla sohbet ediyordu. Öğleye doğru dayısı, "şimdi Gülpınar'a gidelim, buraya çok yakın, orada tandır ve yanıksı koyun yoğurdu yiyelim, sonra sen gezer dolaşırın" dedi.

Gülpınar'ın önünden güneybatıya doğru, bahçelerin arasından bir yol uzayıp gidiyor. Caner düştü yola, o güzelim yeşilliklerin havasını sindire sindire içine çekerek, ne tarafa gittiğini de bilmeden, bir hayli yol almıştı. Çevrede birbirine yakın mesafelerde köyler görünüyordu. Her taraf sebze ve meyve bahçeleriyle doluydu. Kadın ve çocuk sesleri, bir armoni oluşturan koyun çanlarıyla, düşüncelerini sakinleştiren, ruhunu dinlendiren, bir senfoni gibi, onu etkiliyordu. Yarım saat kadar yürüdükten sonra, bir ağacın gölgesine soluklanması için oturdu. Ama oturmasıyla kalkması bir oldu. Bir ses geliyordu yakınlardan. Heyecanlandı. Çok güzel bir sestir bu. Bir kız türküsü söylüyordu. Çocukluğundan beri, halk türkülerini sever ve dinler, araya babasının çaldığı bağlamayı da fırsat buldukça çalmaya çalışırdı."Bizim kültürümüzün özünü oluşturur türkülerimiz, oyunlarımız" diye düşünürdü. Yavaşça sesin geldiği yöne

doğru yürüdü. Sessizce yaklaşp bir ağacın arkasından dinlemeye devam etti. Arada bir gırtlığı ve başparmağı ile boğaz çalıyor ve sonra gurbet havası söylüyordu. “Sarıçiçek, yaylalarda oturur, uçan kuşlar selamımı götürür, ne bir haber ne de kendi gelmiyor, esen rüzgâr kokusunu getirir a güzel”. Sesi çok güzeldi ve ezginin acıklı oluşu da o kadar da etkileyiciydi ki, içi eziliyordu sanki. Zevkle, heyecanla dinlerken, ağacın bir dalına dokunarak hışırdattı ve hareket ettirdi. Ses kesildi ve kuvvetli bir ses “Kim var orada? Art düşünceli değilsen, yiğit isen çık meydana, yoksa vururum?”dedi. Caner, çekinerek, biraz da mahcubiyetle emre uydu ve meydana çıktı. Çıktı ama o anda bütün organları felç olmuş gibiydi sanki. Şaşkınlık içinde donup kaldı. Kız o kadar güzeldi ki, gül bahçesine benzeyen şalvarını süsleyen kadife cepkeni ve başındaki oyalı yazma ile bir moda gösterisindeki modellere taş çıkartır gibiydi. Şaşkın şaşkın bakarken kız, aynı sert ve ürkek görünümüyle sordu: “Sen de kimsin?” dedi. Şey, ben dayımla güreşlere gelen, Acıpayamlı bir vatandaşım, adım Caner Uslu”. Kız, daha sert ve vahşi bir ses tonuyla sordu; ”Peki niye gizli gizli gözetliyordun?” Delikanlı, mahcup ve titrek bir sesle;“Gözetlemiyordum. Sesin çok güzel. Türkünü dinliyordum. Ben türküleri çok severim. Bizim Acıpayam dolaylarında da böyle senin gibi Boğaz çalıp türkü söyleyenler vardır. Ama seninki bir başka güzel,çok heyecanlandım. Kusura bakma seni korkuttum dedi. Kız, elindeki tabancayı gösterip “ben korkmam” dedi. Çok güzeldi. Altın sarısı saçlarının perçemleri oyalı yazmasının kenarından sarkmıştı. İri iri, gök mavisi, yıldızlar gibi ışıldayan gözleri vardı. Aptışp kalmıştı. Caner’in şaşkınlığı biraz geçince o da, ona sordu: “Peki sen kimsin ?” Kız, tabancasını torbaya koyarken “Bana İbecikli Ayşe derler, bir adım da Boğaz çalan kızdır”dedi.”Ben küçükken babam ölmüş, anam Isparta’ya kocaya varmış, ara sıra beni görmeye gelir. Beni nenem ve dedem bırakmadı onlar büyüttü. Ortaokulu okudum ama ötesine gidemedim. İşte gördüğün gibi, üç beş koyunu güdere vakit geçiriyorum.” Bunları anlatırken de delikanlıyı devamlı süzüyordu. Hani o da yabana atılır değildi. Esmerdi, yakışıklıydı, güven veren görünümüyle Ayşe’nin dikkatini çekmişti. Bu kadarcık sohbetle biraz olsun birbirleriyle tanışıp ısınmışlardı. Caner’in şaşkınlığı biraz olsun geçmişti. Cesaret bulup sordu: ”Sizin köyde kızlar böyle senin gibi güzel midirler? Senin gibi gözleri, saçları renkli olanlar da var mı?” Ayşe, yanaklarının pembeleştiğini yüzündeki sıcaklığı bu sözlerin etkisiyle hissederek gibi oldu ve daha yumuşak bir ses tonu ile yanıtladı “İbecik ve diğer köylerin kızları da güzeldirler ama renkli gözlü olanlara pek rastlanmaz. Bu renkler bana nenemin dedesinden geçmemiş. Goca nenemin saçları da altın sarısı imiş, nenem öyle söylüyor. Onun dedesi Selanik’ten gelmiş. Yörük olan nenemin annesiyle evlenmiş. Mavi gözlü çok güzel adammış. Goca nenem ona âşık olmuş.” Caner, bu yumuşak konuşmalardan cesaret bularak ve sesi titreyerek sordu: “Peki, böyle senin gibi güzel kızları buralarda durutmazlar, evlendirirler veya kaçırlılar. Sen nasıl böyle yalnız dolaşıyorsun?” Ayşe sakın bir ifadeyle ;”Beni çok isteyen vardır, nenem, dedem hiçbirine ses vermezler. Senin sevdiğin, severek beğendiğin olmadıkça, merak etme, seni kimseye vermeyiz. Zengine, paraya tamah etmeyiz. Zenginin parası ucuz olur, en büyük zenginlik, yuva kurmaktaki sevgidir, aşktır kızım dediler.”Bunları o kadar

içtenlikle söylüyordu ki, hiç kelime hatası yapmadan değme insanın, hatta kendisinin bile böyle konuşabileceğini sanmıyordu Caner. Kız, tabancasını göstererek”bunu dedem aldı, gerektiğinde kullanayım diye. Adıma ruhsatlıdır, çok iyi kullanırım, bunu herkes bilir. Bana bir de cep telefonu aldılar. Torbamda durur, canım sıkıldıkça onlarla konuşurum. Torbasından bir çıkın çıkardı. “Buyur katmer, bal, peynir var, açsındır, sen misafir sayılırsın” dedi. Caner teşekkür etti. “Gülpınarda tandırla yanıksı koyun yoğurdu yedim, tokum, ama hatırın için nenenin katmerinden bir lokma yiyeyim”dedi. Yakında akan bir dere şırlıtısı Ayşe’nin görüntüsüne, seyri zevk veren bir tablonun fon müziği gibi ahenk oluşturuyordu. Caner, biraz daha cesaretlenip ürkek bir sesle sordu. “Bir sevdiğin, seveceğin gibi biri yok mu bu köylerde” “Şimdilik yok, he desem onlarcası var, var da, ama ben çok sevmeliyim, özlemeliyim, yollarını gözlemeliyim. Öyle biri elbet çıkacak, kim bilir ne zaman, belli olmaz ki acelele de gelmez bu işler.” Delikanlı, aynı soruların kendisine de sorulmasını canı gönülden istiyordu ki kız, “hakkımda her şeyi öğrendin, şimdi sıra sende”. Sağnak yağmurun aniden dindiği gibi sakinleşerek ve heyecanlanarak,“söyle bakalım, senin yok mu sevdiğin, beklediğin? Kızıyarak devam etti;”sen de yabana atılır değilsin, kızların dikkatini çektiğinden eminim” dedi. “Arkadaşlarım, dostlarım var ama öyle düşündüğün gibi, beklediğim, sevdiğim biri yok. Zaten okulu yeni bitirdim. Mastırdan sonra bir iş sahibi olmam gerekiyor. Onun için gönül işlerini sonraya bırakmak daha iyi olur diye düşündüm” dedi Caner. Ayşe, bu sözlerden oldukça etkilenmişti. Aynı yumuşak ses tonuyla; “ sakın sevmediğini alma, zengin kızına tamah etme” dedi. Delikanlının heyecanı bütün şiddetiyle devam ediyordu. Kız, yine de sözlerini içinden geldiği gibi tekrarlardı ve Caner’in gözlerine bir aşk ışıltısıyla bakarak “sakın sevmediğin biriyle evlenme” ve sonra, cesaretiyle umudunu belirtir gibi, keskin bir ifadeyle sordu; “söz mü”? Bir iki saniye bir sessizlik oldu. Bu soru sanki bir sevda, bir aşk sözleşmesi gibi, Caner’in bütün duygularını sardı, onu bir heyecan rüzgârının önüne iteleyiverdi. O da aynı içtenlikle cevap verdi. “Söz”. Kız, vücudunun ılıkliğini, yüzünün pembeleştiğini bir kere daha hissetti. Konuyu değiştirip konuşmaya devam etti.”Adın da güzel, Caner. Buralarda bilinmeyen bir isimdir, dile de hoş geliyor.” Kız, heyecanını gizlemeye çalışarak devam etti “Buralarda köyler birbirine çok yakındır. Benim köyüm İbecik, şu ilerde görünendir. Yakınında Kızılyaka, ötesinde Asmabağ vardır. Sırasıyla geçip geldiğin iki köy, Çatak ve Çörten iç içe iki mahalle gibidir.”dedi ve arkasından ekledi: “Güreş bitince hemen gidecek misin?” “Evet, iki gün buraları görüp gezip dinleneyim diye dayıma arkadaş oldum, ama ne yalan söyleyeyim, seni görüp tanımak bana ayrı bir hoşnutluk ve mutluluk verdi. Benim için unutulmaz bir rüya gibi anı olacak” dedi. Caner bunları söylerken, gerek kendisinin, gerekse Ayşe’nin yüzünün pembeleşmesi, iki gönlün kaynaşması gibi bir anlam ortaya koyuyordu. Kız, yumuşak bir ses tonuyla ve sanki kimse duymasın der gibi. “Peki, yarın da gelir misin buralara? Gelirsen yine laflarız “ dedi. Caner, bir akit gibi, söz verircesine ve heyecanını gizlemeyerek “seni bir kere daha görmek, konuşmak için, bu saatlerde burada olacağım.”

Caner, tatlı bir rüyadan uyanmışlığın verdiği huzur ile otele döndü. Vakit ikindiye geçmişti. Yüzündeki mutlu ifadeden, onun gününün güzel geçtiğini anlayan dayısı sordu; “E, söyle bakalım, nasıl geçti günün, pek neşeli görünüyorsun? Caner, ne diyeceğini bir an kestiremedi.”Bilmem ki dayıcığım ne söylesem”.”Söyle söyle “ dedi dayısı. “var bir şeyler, seni böylesine mutlu bir yüzle görmemiştım bu güne kadar, hadi anlat “dedi.

Yarı sıkılğan, yarı mahcup bir ifadeyle, Caner konuşmaya başladı; “Bir kız gördüm dayıcığım, yayla gülleri kadar renkli bir Yörük kıızı. Akan kaynak suları kadar berrak. Gök mavisi gibi huzur veren, yıldızlar gibi ışıllı gözleriyle, sanatçılar kadar güzel sesiyle Boğaz çalan, türkü söyleyen, bülbül misali şakıyan bir Yörük kıızı.” Dayısı,”Oğlum sen şair kesildiğine göre, âşık olmuşsun be, çarpılmışsın sen oğlum” dedi ve devam etmesini söyledi.” Ne olduysa oldu işte, ben de anlayamadım, sanki göklerde uçuyor gibiyim.”dedi delikanlı. “Belli oluyor, sen iyice yanmışsın bu kııza oğlum. Yahu Caner, ben de merak etmeye başladım bu kıızı, yarın beraber görmeye gitsek ne dersin?” “Dayıcığım, zaten sözleştik, seni de gıyaben tanıyor. Aynı saatte orada olacaktım, seninle olmam onun için de bir sürpriz karşılaşma olur” dedi Caner.

Arabayı, biraz geride bir yere park edip yürüyerek gitmeyi tercih ettiler. Biraz yürüdükten sonra kıızın bulunacağı yere yaklaştıkça, delikanlının heyecanlı hali, dayısının gözünden kaçmıyordu. Hemen durdular. Ayşe o güzel sesiyle türkü söylüyordu. Türkü bitince, dayısı fisıltı halinde “hakikaten sesi çok güzelmiş. Hadi varalım yanına”.diyerek, yavaş yavaş kıızın yakınına varırken Caner: “İbecikli” diye seslendi. Yumuşak bir sesle “buradayım gel”dedi Ayşe.

İbecikli, karşısında iki kişi görünce şaşırmadı. Onu, delikanlının dayısı olduğunu, vücut yapısından anlamıştı. Hiç yadırgamadan “hoşgeldiniz” deyip dayısının elini öptü, Caner’e elini uzattı. İlk defa, elleri birbirine kenetlendi. İkisi de, damarlarında ki sıcak akıntıyı hissettiler. Söze başlayan dayı oldu. “Caner; söylediğin kadar varmış, çok güzel, gönüllere ışık saçan çiçekler gibi. Allah sahibine başışlasın”.dedi. Ayşe, pembeleşmiş yüzünün sıcaklığını hissederek, biraz da mahcup ifadeyle; “teşekkür ederim efendim” diyerek sevincini belirtti. Ağacın gölgesine oturup, köylerden, İbecik’ten bahçelerden, koyunlardan konuştular. Kıız, torbasından çıkardığı katmeri ve diğer azıkları çıkarıp, konuklarını ikram etti. Böylece, tanışma daha olumlu bir yakınlaşma meydana getirdi. İkramlar yenirken dayı; “Caner, eğer kıızımız da hoş karşılsa, yarın güreşten sonra, akşamüzeri, Ayşe’nin köyünü de bir görsek, nenesini, dedesini de tanımış oluruz ne dersin?” Ayşe, bu söze “çok sevindim, benim konuklarını onları da çok sevindirir. Size, kendi elimle yapacağım yemekleri ikram edeyim.” Dedi ve devam etti; “yarın gelmeyeceğim, koyunları birinin önüne katarım, siz de biraz erken gelirsiniz, daha uzunca kalırsınız, dedemin

sohbetlerine doyum olmaz.” Ayşe, dayının elini tekrar öptü. Caner Ayşe'nin, sıcacık ellerini, avuçladı ve ayrıldılar.

Akşam, yemekten sonra, pehlivan dayı, ablasına telefon açtı. Eniştesinin de hatırını sorduktan sonra, 'Caner'i merak etmeyin, çok mutlu Dirmil'i çok sevdi. Hem öyle bir sevdi ki hiç sormayın, o da konuşmak istiyor.” Ben çok iyiyim anneciğim,” dedi Caner ve devam etti ;”gerçekten burayı çok sevdim, çünkü çok güzel bir kız tanıdım burada.” Ve devam etti; “ Sizler de ısrar edip dururdunuz okul bitince evlenmem hakkında. Ben ise zamanı değil derdim. Ama anneciğim, sizler de çok seveceksiniz, dayım da çok beğendi.” Dayı telefonu aldı: “Abla, Caner doğru söylüyor, kız da Caner'e yanık durumda, bildiğiniz gibi değil. Oğlan çarpılmış durumda, havalarda uçuyor. Bak ne diyeceğim; eğer sen ve eniştem uygun görürseniz, bu işi burada iken bitirelim derim ha ne dersiniz ?” Telefonda bir süre sessizlik oldu. Bu defa eniştesi konuşuyordu ; “ Sevgili kayınço, bu haber bize mutluluk veren bir müjde oldu. Oğlumuz adına çok sevindik. Haydi, hayırlısı olsun.” Caner, hayallerinin derinliğinde, uçuyor, rüya görüyor gibiydi.

İbecik de diğer köyler gibi, yeşillikler arasında idi, her taraf bağık bahçelikti. Arabalarını köy meydanında bir kenara park ettiler. Dayı, baklava kutusu elinde, kahvenin önünde oturanlardan birisine selam verdikten sonra ;” İbecikli Ayşe'nin evini soracaktık,” Köylü ; “Herhalde Boğaz çalan kızın evini soruyorsunuz? Şu bahçenin içindeki ev “diye yanıtladı. Caner ve dayısı bahçeye doğru yürüdüler. Kahvedekiler, bu gelişin ne anlama gelebileceğini fısıldaşıyorlardı.

Bahçeye girdiklerinde Ayşe, nenesi ve dedesi konuklarını karşıladılar. Gençliklerinin güzelliğini yaşıyor gibi sıcacık iki ihtiyar “hoş geldiniz, buyurun buyurun “ diyerek geldiler. Ayşe de onları takip ediyordu. Akşam yemeği pek neşeli geçti. Ayşe elleriyle yaptığı köy yemeklerini gururla ikram etti. Sohbetin koyulaştığı bir ara dayı, "Ayşe'nin sesi çok güzelmiş, izin verirseniz, bir türkü söylese de içimiz yeşerse “ dedi. Dede ; “Hadi güzel kızım, biz de konuklarla beraber sevinelim “diyerek onayladı. Ayşe, önce başparmağı ile girtlağında boğaz çaldıktan sonra, gurbet havasına geçti. “ Sarı çiçek yaylalarda oturur.....”.Türkünün ezikliği,yanıklığı Ayşe'yi olduğu kadar, dinleyenleri de etkilemişti. Ayşe, nemli gözlerle ağlamaklı gibiydi. Türkü bitince izin alıp dışarı çıktılar. Dede “Ayşe bu türküyü söylerken bizim gibi çok duygulanır” dedi.

Bahçeye çıktıklarında, gecenin sessizliğini bozan çeşitli hayvan sesleri, sanki onların duygularını kamçılıyordu. Birkaç saniye sessizlikten sonra Ayşe ; “Yarın gidiyorsunuz değil mi? “ Bunu söylerken ağladığı belli oluyordu ve daha yumuşak ses tonuyla, ağlayarak “ Madem gidecektin niye geldin, beni niye buldun, kanıma neden girdin, bana günah değil mi ?”Bu sözlerden Caner çok etkilenmişti, o da ağlamaklı olarak “kader böyle istedi İbecikli. Merak etme, senin bu hüsranlı duygularını, mutluluğa dönüştürmek için canımı bile

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

verebilirim.” diyerek sıcacık vücutlarına sarıldılar. İlk defa öpüşerek mutluluğun ilk tadını aldılar. İçeri girdiklerinde “ biraz serinledik dedeciğim” dedi Ayşe. Caner, dayısına hadi der gibi göz etti. Dayı, heyecanın geçmesi için birkaç saniye bekledi ve derin bir nefes alarak ; “ Sayın Fatma nine, sayın Osman dede, sizlere mutlu bir geleceğin başlangıcı olması dileği ile konuşmak istiyorum.” Caner, Ayşe’nin nasıl bir mutluluk heyecanına bürüneceğini hisseder gibiydi. Dayı devam etti; “Ablamın, eniştemin rızaları ile ve onların vekili olarak, Allah’ın emri ve Peygamberimizin kavli ile; İbecikli Ayşe’yi, oğlumuz Caner’e istiyorum”.Ve içinden “oh be ne zormuş yahu “ diye geçirdi. İbecikliyi görmek gerekiyordu. Bu kadar ani beklemiyordu. Sarı saçları, ışıltan gök mavisi gözleri ve yüzünün pembe rengiyle bir gök kuşağı tablosunu andırıyordu. Nene ve dede birkaç saniye bakiştılar. Dede samimi ve umut veren bir ifadeyle ; “Bu isteminizin cevabını size Ayşe vermeli. “ Ayşe’ye bakarak; söyle kızım, “ He mi, değil mi “ Ayşe, mutlu bir rüyanın içindeymiş gibi sevinçle“He dedeciğim he” diye koşarak nenesine sarıldı. Dayının elini öptü ve Caner’in ellerini avuçlayıp göğsüne bastırdı. Bu ara gözler oldukça nemlenmişti, duygulu dakikalar yaşanıyor. Sessizliğin ardından dede; “E madam ki hayırlısı ile he deyip kızı verdik. O zaman Ayşe’imiz bize şöyle okkalıca bir **he kahvesi** yapsın da içelim artık hanım ne dersin? Nene; “usuldendir, iyi olur “ diye yanıtladı. Kahveler içilirken, dayı “yarından tezi yok, Acıpayam’a gidip, bu mutluluğun tadını orada da çıkaracağız. İnşallah, en kısa sürede gençlerin yuvasını kuracağız “ dedi. Dualardan sonra çaylar içildi. Ayşe ve Caner bahçeye çıktılar. Mehtap kaybolmak üzereydi, gözyaşlarının gönüllerine akan seslerini duyarak, kendi ışıklarıyla birbirlerine sarıldılar.

16/ 01/ 2005 - Hamit ÇİNE

YILLAR SONRA

Tren, yağmurlu gecenin karanlığında, Eskişehir'e doğru yol alıyordu. Lokomotifin çıkardığı ritmik teker sesleri, cama vuran yağmur damlacıkları ve zaman zaman öten tren düdüğü; yaşlı adamın, duygusal bir aydınlıkla, gençlik yıllarındaki heyecanlı, bazen mutlu, bazen hüznü anılarını canlandırıyordu. Kompartımanlar, eskiden, tıklım tıklım yolcularla dolu olurdu. Çünkü o dönemlerde henüz karayollarında, şehir otobüsleri çalışmıyordu. İkinci Dünya Savaşının başladığı yıllarda, pasif korunma nedeni ile geceleri, Alman uçaklarına karşı, bütün ışıklar, karartılıyordu. İstanbul ve Ankara vagonlarında yer bulmak mümkün olmuyor, koridorlarda kalabalıktan yürümek çok zor oluyordu. Yaşlı adam, öğrenciyken, İstanbul treni ile defalarca aynı sıkıntılı ve bazen de tatlı ve eğlenceli yolculuk yapmıştı. Sanki o günleri yeniden yaşıyor gibi heyecanlanıyordu. Cama vuran yağmur damlacıkları gözlerine yansırca sına dalıp dalıp gidiyordu. Onu bu yolculuğa iten, elli yıldır binmediği trenle, o güzel anılarının yeşerdiği ve yaşamının bir dönüm noktasını oluşturan Eskişehir idi. Bir gece, istasyon caddesinde yürürken, içli içli öten tren düdüğü, sanki onu rüyalarından uyandırdı. Bir film şeridi gibi, anılar arda arda dizeleniverdi. Yıllarca, çeşitli illerde hâkimlik yapmış, çocukları da olmamıştı. Emekli olduktan sonra eşini de kaybetmiş, bir daha evlenmemişti. Adamın duygularını canlandıran bu anılar, sonucu belirsiz bir merak duygusu ile onu, kısa bir yolculuk yapmaya zorlamıştı.

Haluk, Hukuk Fakültesinde okuyordu. Sömestr ve yaz tatillerinde bir araya gelen tüm yüksek tahsil öğrencileri, Burdur halkı için bir övünç kaynağı olur, onları gururla ve güler yüzleriyle pencerelerden seyrederdiler. O dönemin gençleri, her gelişlerinde, bir bayram havası yaratırlardı. Geleneksel aile terbiye ve görgülerinin en mükemmel temsilcileriydiler. Ne zaman bir araya gelseler, bir sosyal dayanışma içinde ya bir tiyatro eserini sahneye koyarlar, ya da bir balo tertip edip, halkı eğlendirirdiler. Halkevleri, zamanın en verimli kültür ocakları olarak gençliğe açık tutulurdu. Burdur Halkevi de, boş zamanlarında, gençliğin faydalandığı en mükemmel bir kültür kurumuydu. Hiç unutmuyordu, bu gençlerle, dönemin en popüler eseri olan Paydos Piyesini sahneye koymuşlardı. Kimler yoktu o oyunda. Haluk Muhtar rolündeydi. Ali Kartal ile Refik Boyacıoğlu'nun sahnede, soğanı yumruklayıp ekmekle bir yiyişleri vardı ki görmeye değerdi. Orhan Ongun, Mehmet Çöllü, Âşık Hasan, Faik Çiftçi, yönetmen oyuncu sağlık memuru, Necmettin Ar, Kasap Şeref ve isimlerini hatırlayamadıkları kişiler, oyunun diğer kahramanlarıydı. Üç gece Burdur'da, bir gece de Tefenni'de gösterilen oyun çok beğeni kazanmıştı.

Haluk, yine böyle bir sömestr tatilinde buluşan gençlerin hazırladığı bir baloda tanışmıştı Zeynep'i. Gözleri gülüyordu, güzeldi. Hem dans ediyorlar, hem konuşuyorlardı. Eskişehirli olduklarını, babasının emekli olduktan sonra, insanlarını ve şehri çok beğendikleri için, bir süre Burdur'da kalmayı arzu ettiklerini ve Oluklaraltı Caddesinde oturduklarını ve Eskişehir Kız Sanat

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

Enstitüsünde okuduğunu o zaman öğrenmişti. Tatil bitmiş, balonun ertesi günü dönmek zorundaydılar. Öğleden sonra, İstanbul treninin hareket saatinde istasyonda buluştular. Haluk, Zeynep'i, komşu arkadaşı, Bahriye Astsubay öğrencisi, Ahmet'le tanıştırdı. Üçü bir kompartımana yerleştiler. Yol boyunca çeşitli konular üzerinde konuşarak vakti geçiriyorlardı. Gece bir hayli ilerlemiş, tren Afyon'dan ayrılmıştı. Zeynep bir ara dışarıya çıkınca Ahmet, "Haluk dikkat et, bu kız sana abayı yaktı, sana vuruldu" dedi. Haluk şaşırılmış bir vaziyette "nereden çıkardın bunu? Sen farkında değilsin belki ama dikkatle hep sana bakıyor seni süzüyor, gözleri ıslıl ıslıl" dedi Ahmet. Haluk, böyle bir şeyin olabileceğini hiç düşünmemişti, acaba doğru olabilir miydi, bayağı heyecanlanmıştı. Zeynep dönünce, oralı olmadılar, hiçbir şey yokmuş gibi sohbetlerine devam ettiler. Vakit gece yarısını çoktan geçmişti. Tren, Afyon'dan ayrıldıktan sonra, Ahmet bir ara dışarıya çıktı. Haluk dikkatle kıza baktı, gözleri gerçekten ıslıl ıslıl yanıyordu. Yanakları al al olmuş, heyecanla bir şey söyleyecekmiş gibi bir tavır takınmıştı. Bunun farkına varan Haluk, "bana bir şey mi söylemek istiyorsunuz?" "Evet "dedi kız yutkunarak. "Şey, çok sıkılıyorum, söylemeye utaniyorum "dedi kız ve başı öne eğik vaziyette "Size aşık oldum, aniden oldu bu, lütfen beni bağışlayın" dedi gözleri dolu dolu olarak ve hemen bağladı,"sizi sevmeme izin verir misiniz?" Haluk, ne diyeceğini şaşırıldı. Böylesine güzel mi güzel bir itiraf, ancak romanlarda olurdu. Kırk yıl düşünse, böyle bir şey aklına gelmezdi. Kendisi de yakışıklıydı ama, böyle bir romantik olayın kahramanı olacağını kırk yıl düşünse aklına getiremezdi. Birkaç saniye geçtikten sonra Haluk heyecanını yenmeye çalışarak ve yutkunarak,"şey, aslında siz de çok güzelsiniz, aynı duyguları ben de size karşı duyabilirim "Sesi titreyerek "başladım bile" dedi ve ekledi "gözleriniz o kadar güzel ki, ıslıl ıslıl gülüyorlar. Sanki böyle gülen gözlerle pek rastlayamazsınız. Kız, bu sözleri duyunca, göklere çıkacak gibi oldu, gülümsüyordu. Çok mutlu olduğu halinden belliydi. "Teşekkür ederim" dedi gülümseyerek. Öyle zannediyorum ki, bizi baş başa bırakmak için, Ahmet biraz gecikmeli geldi, ikimizi de yan gözle süzerek yerine oturuyorken,"Yağmurlu geceyi seyretmek hoş oluyor" dedi.

Yaşlı adam, tek başına oturduğu kompartımanda, tamamen duygularına dalmıştı. Anılar, bir bir canlanıyordu zihninde. Her tatile gelişlerinde, bir araya geliyorlardı Zeynep'in sırdaşı ve komşusu Burhan beyin kızı Sevgi ile, ailesine güvence vermek için, geceleri beraber çıkıyorlar, iki tarafı bağlık ve bahçelik olan ve orman idaresine giden şosede Halukla beraber yürüyorlardı. Sevgi biraz geriden geldiği için, onlar rahatça konuşabiliyorlardı. Yine böyle bir gece buluşmasında Zeynep, "biliyorum evlenecek durumda değilsin, henüz okuyorsun, söylediğine göre, ağabeylerin ve kız kardeşin önce evlenecekler. Bu nedenle seninle evlenebilmemiz imkânsız görünüyor ama ben, gelin olabilirim. Zaten böyle bir laf da ortada dolaşüyor. Eniştemin yakın bir akrabasından bahsediyorlar. Kiremit imalathanesi varmış. İşte, bazen ailenin sözü geçerli oluyor, kızların evlenme çağları geçmemeliymiş".Bir sessizlik oldu, Zeynep ağlıyordu ve devam etti,"ama ben hep seni sevmek istiyorum, yine de seni

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

unutmayacağım. Seni sevmek, seni düşünmek, rüyalarımda seninle dolaşmak ne güzel”. Bu konuşmalardan sonra, Haluk bir süre kendine gelemedi. Zeynep onun da çok üzüldüğünü hissederek, ”sen de beni çok seviyorsun, sarsılacaksın ama, ne yapalım, kaderimize razı olacağız. Ne olursa olsun sonuna kadar birbirimizi seveceğiz. Ben şu an bile çok mutluyum. Bu anları, bitinceye kadar yaşamak istiyorum, böylesine bir aşk herkese nasip olmaz.” Haluk, o gece çok sarsılmıştı. Zeynep kısa bir süre sonra evlenip gidecekti, mutluluklar, acılar yok olup gidecekti. O gece uyuyamadı. Ertesi gün aynı üzüntü devam etti. Onun bu durumu, Köroğlu'nun kahvesinde otururken, arkadaşlarının da dikkatini çekmiş, başının ağrıdığını söyleyerek atlatmıştı. Evet, o da kaderine razı olacaktı Zeynep doğru söylüyordu.

Gündüzleri kızlarla buluşmak gezmek, Burdur'da mümkün olmazdı. Dikkat çektiği için, dedikodu olurdu. Gece buluşamadıkları zaman, gündüz veya akşamdan sonra bilhassa yaz günlerinde, şimdi Askerlere ait olan, o dönemin en güzel dinlenme yeri, istasyon parkında birbirlerini görürlerdi.

*

Tren, Eskişehir'e yaklaşmak üzereydi. Yaşlı adam, koridora çıkarak açık bir pencereden gelen temiz havayı ciğerlerine doldurdu. Yağmur dinmiş, gökyüzü pırlıl pırlıl olmuştu. Eskişehir'e varınca, doğruca bir otele gitti, sabahleyin dinç kalkmalıydı. Ertesi sabah yine istasyona geldi, etrafına bakındı, anılarını canlandıracak bir payton aradı, ilerde bir tane gördü ve paytona bindi. Eskişehir'deki paytonların bir özelliği, oda gibi her tarafı kapalı idi. Yaşlı sürücü'ye “Yukarı Mahalleye doğru yürü bakalım, oralarda bir park olacak” Yaşlı adam yine heyecanlandı. İlk yolculuğunun sonunda, trenin bir saat beklemesinden faydalanarak, Zeynep'i yine böyle bir paytonla, yukarı mahalleye götürmüştü. Ne geceydi o, birbirlerine sarılmışlar, konuşmadan bir süre öyle kalmışlardı. İki sevgili, bu gecenin bitmesini istemiyorlardı ama paytoncu, tavandaki bir delikten geldiklerini haber veriyordu. Bir kere daha sarıldılar, Zeynep”bana mektup yaz, ama okula gönder, eve gönderme, eniştem ve ablama karşı ayıp olur, utanırım, ben de hemen sana yazarım “ dedi. Bir kere daha sıkı sıkıya sarıldılar. Zeynep, parkın karşısındaki tek katlı evlerden birinin kapısını çalarken el sallıyordu. İstanbul'a varınca hemen bir mektup yazdım. Kısa bir süre sonra gelen mektupta, “Müdire Hanım, senin mektubunu açıp enişteme göndermiş, bana okutmadılar, azarladılar, neredeyse dövmedikleri kaldı, ama sen yine yaz, ne olursa olsun” diyordu. Hayalinde bunları görür gibi idi. Bu sırada, paytoncu, ”geldik beyim’ deyince rüyadan uyanır gibi silkindi ve aşağıya indi. Payton gittikten sonra, etrafına dikkatlice bakındı, her şey değişmiş, o tek katlı evler birer apartman olmuştu. Değişmeyen tek şey mahallenin parkı idi. Parka doğru yürüdü ve bir kanepeye oturdu. Parkta, kuşluk vakti, sonbaharın güneşinden faydalanmak isteyen birkaç emekli ile küçük çocuklarının oyunlarını seyreden genç annelerden bir grup vardı. Yaşlı adam, çocukların oyununa dalmıştı ki, biraz sonra, sekiz on yaşlarında iki çocuğu ile

... SAZLI SÖZLÜ ANILARIM

bir bayan gelip, yanındaki kanepeye otururken “günaydın efendim” dedi. Çocuklar da” “ayrı ayrı günaydın amca” dediler. Yaşlı adam da günaydın kızım, günaydın yavrularım” diyerek cevap verdi. Hanım, otuzbeş yaşlarında vardı. Çok güzeldi, ona sanki birini hatırlatıyordu. Heyecanlandı, Zeynep’in yüzünü unutmamıştı, ona çok benziyor, adeta gözleri gülüyordu. Heyecanını belli etmeden lafa karıştı,” Maşaallah, yavrularınız pek terbiyeli, onları iyi yetiştirmişsiniz, büyüklerine karşı saygıyı öğretmişsiniz, tebrik ederim sizi” Genç kadın,”öyle bir devirdeyiz ki, çocuklarımızı iyi yetiştirmek zorundayız” diye cevapladı.” Okula gidiyorlar mı ?” evet Zeynep İlkokul beşte, Haluk da ikinci sınıfta “: Adam irkilir gibi oldu. Zeynep ve Haluk, sanki kendi hayatının bir parçasını yansıtıyorlardı. Sıkılarak sordu “ Zeynep annenizin adı olsa gerek, güzel isim .” “evet, efendim, annemin adı “.Yaşlı adam samimiyete dayanarak yine sordu “ oğlunuzun ki de babanızın adı herhalde? “. Genç kadın “ Hayır ” dedi “ babamın adını, ablam oğluna koydu, oğlumun adını annem koydu. ” “Akrabanızdan biri mi? ” dedi yaşlı adam.” Hayır efendim, annemler evlenmeden önce, dedemin memuriyeti dolayısıyla bir süre Burdur’da kalmışlar. Annem sık sık Burdur’dan bahseder, çok beğendiklerini, orada mükemmel dostluklar kurduklarını, söyler dururdu. İşte, onun anlattığına göre Haluk adında bir delikanlıdan bahsederdi, evlenmeden önce tanışmışlar. Üstü kapalı geçirdi ama öyle anlaşılıyordu ki, herhalde bir gönül macerası olmuş gibi. Bir gün, onun adını çok beğendiğini,” torunum erkek olursa adını Haluk koyalım ”.demişti. Eşimin de hoşuna gittiği için, oğlumuz Haluk ismini verdik, annemi de üç yıl önce kaybettik.” ”Başınız sağolsun, Allah Rahmet Eylesin” diyen yaşlı adam, ağlamaklı olarak “Sizi de üzdüm kızım, acınızı tazeledim, kusura bakmayın”dedi. Genç kadın,”estağfurullah efendim, biz de annemizi sayenizde bir kere daha anarak, ruhunu şad ettik, size teşekkür ederiz” dedi. Yaşlı adam, izin isteyerek parktan ayrıldı. Nemli gözlerini elinin tersi ile kurulayıp, yokuş aşağı yavaş yavaş inmeye başladı.

Baladız’dan hareket eden tren, Burdur’a yaklaşırken, yaşlı adam, ince ince öten düdüğün sesiyle bir kere daha hayallerinden uyandı. Üzüntünün arkasından gelen mutluluk gibi, bir iç huzuru ile trenden indi ve sağlı sollu kafe ve dükkânlarla güzelleşen istasyon caddesinden, Cumhuriyet Meydanına doğru ağır ağır yürümeye başladı. Yıllar sonra olsa da, sevmenin tadını, gençlikte geçirdiği hüznü ve mutlu anılarıyla bir kere daha yaşamıştı. Sevmek ve sevilmek, aslında yaşamın gerçekleriydi. O sırada, caddedeki bir kafeden gelen müzik, sanki onun duygularını yansıtıyor gibi,“Gülen Gözlerini Unutmak Ne Mümkün” şarkısını söylüyordu.

Burdur Gazetesi - Kasım 2002 - Hamit ÇİNE

HAMİTOĞLU'YUZ

Oğuz Boyundandır bizim neslimiz,
Padişahlar kadar kökten soyluyuz,
Yomut kabilesindendir aslımız,
Türkoğlu Türk'üz Hamitoğlu'yuz.

Harzem Şahı'na kumandan olmuşuz,
Silahşör olarak ünvan almışız,
Karamanoğlu'na kılıç vermişiz,
Türkoğlu Türk'üz Hamitoğlu'yuz.

Yıllar boyunca saltanat sürmüştüz,
Dördüncü Murat'a asker vermişiz,
Kosava'ya girip savaş görmüştüz,
Türkoğlu Türk'üz Hamitoğlu'yuz.

Hamitabat, Burdur, Teke Bucağı,
Tütüyor her yerde Ata ocağı,
Şan olmuş dillere Hamit Sancağı,
Türkoğlu Türk'üz Hamitoğlu'yuz.

Yüzyıllardır tarihten gelen sesler,
Beybanular, Sultanlar, Prensesler,
Geldi geçti nice Beyler Prensler,
Türkoğlu Türk'üz Hamitoğlu'yuz.

Burdur ili Beyzadeler yuvası,
Mekân oldu bize Çine ovası,
Behiç, Mehmet, Hamit, Ali, Safası
Türkoğlu Türk'üz Hamitoğlu'yuz

Sazımla sözümle Hamitdir adım,
Eşim Nezahat kızlarım muradım,
Atalarım gibi edilsin yâdım,
Türkoğlu Türk'üz Hamitoğlu'yuz.

25 Haziran 1978

GURBETTEN SİLAYA

Bahçesinde güzelleri ağlayan,
Üç kardeşin yüreğini dağlayan,
“On ikidir şu Burdur’un dermeni “,
Boylasından tarih çağlayan.

Güzel kadını “iğnen mi düştü yerlere,
Yoksa ‘Top şekerin mi ? Boş ver,
Aynalı şemsiyeni aç,
“Hükümet’in önünden geçiver”

Üç tellisinde, sipsisinde, zurnasında,
Dirmil yaylasında, Bucak ovasında,
Tefennili, Yeşilovalı, Beyköylü,
Yiğitler söylenir “Ali Bey” havasında.

Canın Arvallı eriği mi çekti ?
Ne güne duruyor “Hatçe’nin türküsü,
Ha gurbetteyim ha sılada ne çıkar.
Bel vermiş gölgesine “kaba ardıç”.

Ayrılık uykusuna yatmış aşıklar,
Haber götürün turnalar,
Gurbetten sılaya selamım var,

MASAL

Çocuksu bakışlar olsun gözlerimizde,
Ay gibi parlak yıldızlar gibi ışıltılı,
Sevgi tohumları yeşersin kalplerimizde,
Kinden öfkeden arınmış,
Masallardaki gibi yaşamak istiyoruz.
Bir varmış bir yokmuş,
Hele çocuk olunca,
Sevmek sevilme ne güzel oluyormuş.

YASEMİN'İM

Sen küçükken de güzel idin,
Her bilgiden sezer idin,
Hep bizimle gezer idin,
Yasemin'im güzel kızım.

Üç kızım var üç çiçeğim,
Hangisinden geçeceğim,
Mutluluğu içeceğim,
Yasemin'im güzel kızım.

Geliyordun gülerekten,
Babacığım diyerekten,
Sarılırdın pek yürekten,
Yasemin'im güzel kızım.

Daha gençtir senin yaşın,
Pek güzeldir gözün kaşın,
Çok yakıştı sana eşin,
Yasemin'im güzel kızım.

Büyüdü de gelin oldu,
Endamıyla sülün oldu,
Yoktan bir de Ali'n oldu,
Yasemin'im güzel kızım.

Elli yedi benim yaşım,
Üç kızımınla bir de eşim,
Sizlersiniz benim düşüm,
Yasemin'im güzel kızım.

1 / 10 / 1983 - Cumartesi

MUTLULUK ŞARKISI

Ömür su olmuş sanki
Geçiyor nerelerden,
Berrak bazı bulanık,
Akıyor derelerden,
Tatlı anılar kalır,
Toprak çekerse eğer,
Şırıltılarla dolu,
Akıp giden günlerden.

Sevgi saygı aşkımız,
Gönül meyvelerimiz,
Yaseminle Nilüfer,
Çiğdem çiçeklerimiz,
Boram boram kokuyu,
İçsin yüreklerimiz,
Yemyeşil bahçelerden,
Esen ılık yellerden,
Bu mutluluk şarkımız,
Düşmesin hiç dillerden.

Dağlardan tepelerden,
Sel olup taşacağız,
Irmak olup ovalar,
Vadiler aşacağız,
Elbet yolun sonuna,
Bir gün ulaşacağız,
Bu mutluluk şarkımız,
Düşmesin hiç dillerden.

Sevgi saygı aşkımız,
Gönül meyvelerimiz,
Yaseminle Nilüfer,
Çiğdem çiçeklerimiz,
Boram boram kokuyu,
İçsin yüreklerimiz,
Yemyeşil bahçelerden,
Esen ılık yellerden,
Bu mutluluk şarkımız,
Düşmesin hiç dillerden.

Not: Sözlerini 25''inci evlilik yıldönümümüzde yazdığım bu şarkıyı 32''inci evlilik yıldönümümüzde besteledim.

23 NİSAN DOSTLUK ŞARKISI

Bugün yirmi üç Nisan bizim bayramımız var,
Dünyanın dört yanından geldi kardeş çocuklar,

Haydi, kucaklaşalım el ele dolaşalım,
Bu güzel dünyamızda hep barışa koşalım

Selam Anadolu'dan bütün dünyaya,
Parlayan yıldızlara güneşe aya,
Selam esen rüzgâra yağmura kara,
Selam yeryüzündeki tüm çocuklara.

Yurtta dünyada barış Atamızın sözüdür,
Dostlukla yaşamının mutluluğun özüdür.

Bu yüce duygularla engelleri aşalım,
Bu güzel dünyamızda hep barışa koşalım.

Selam Anadolu'dan bütün dünyaya,
Parlayan yıldızlara güneşe aya,
Selam esen rüzgâra yağmura kara,
Selam yeryüzündeki tüm çocuklara.

USLU ÇOCUK

Annemi çok seviyorum gel deyince geliyorum,
Ellerimi yıkamadan yemeğimi yemiyorum.

Duvarları kazmıyorum kalem ile yazmıyorum,
Ne söylerse yapıyorum babamı hiç üzmüyorum.

Yaramazlık yapmıyorum çamurlara batmıyorum,
Ateş ile oyun olmaz kibritleri yakmıyorum.

Uyku vakti uyuyorum yemek vakti doyuyorum,
Elbisemi kirlletmeden güzel güzel oynuyorum.

GÜL

Gül dalından ayrılırsa elbet bir gün kurur gider,
Gül bülbülün hasretinden elbet bir gün erir gider,
Aşk meltemi almış onu bir ummana sürür gider,

Gülüm sen de benim gibi bir girdaba dalıp gitme,
Diken bana bir hatıran onu benden alıp gitme.

1952 - İSTANBUL

PEMBE HAYAL

Uganda çimi yeşilinde yüzüyor ayaklarım,
Yudum yudum gökyüzünde maviler,
Damla damla akan yağmur,
Mis gibi kokan ter tanecikleri gibi serin,
İşte benim de böyle bir sevgilim var.

GURBET HAVASI

Bahçelerde mor sümbüller açar mı?
Yiğit olan sevdiğinden geçer mi?
Kanatları kırık kuşlar uçar mı?
Sen gideli uçmaz oldum sevdiğim.

Gurbet bizi çekti çekti götürdü,
Hasta edip yataklara yatırdı,
Senin acın yüreğime oturdu,
Acıların geçmez oldu sevdiğim.

ORMAN BİZİM EVİMİZ

Çatımızda o vardır penceremiz onunla,
Fokur fokur kaynıyor tenceremiz onunla,

Yemyeşildir yurdumuz toprağımız taşımız,
Orman ile çoğalır ekmeğimiz aşımız.

Yeşil yeşil ağaçlar çatır çatır yanar mı?
Orman yakan insanlar kul olup da onar mı?

Ormanları yakmayın yurdum çorak kalmasın,
Yağan yağmur sel oyup toprağımı çalmasın.

Yaşam kaynağı orman ayağımız elimiz,
Canlıların dünyası orman bizim evimiz.

SEVDA YOLLARI

Karanlık yolların paslanmış surları,
Surlara yaslanmış sevdanın kulları.

Istırap çeken var ölürüm diyen var,
Saadet özünden çiğneyen yiyen var.

Bakarsın birkaçı büzülüp giderler,
Bir hayal timsali süzülüp gider.

Sessizce hikâye anlatır nefesler,
Kuşdilin öttüğü kirazdan kafesler.

Birleştirir kalpleri titreten öpüşler,
Yollarda musiki yaratan ötüşler.

Esiyor gönülde hevesle bu yeller,
Sarılan gölgeler yürüyen hayaller.

Vefasız kurbanı bilmeyen gönüller,
Bakıp da önünü görmeyen gönüller.

Sevdanın nuruyla geçilen bu yollar,
Karanlık mehtaba açılan bu yollar.
1945 - İstanbul

NASİHAT

Gözlerinin altında sokakların izi var,
Belli ki çok gezmişsin üzerinde tozu var.
Unutma, gençlikten yaşlılığa akıp giden yılların,
Sonbaharı kışı var ilkbaharı yazı var.

İZMİR'DE AKŞAM

Akşam olunca körfez karanlığa süzülür,
O'nu böyle görünce sessiz içim ezilir.
Güzel bir kadın gibi göz kırpar uzaktan,
Karşıyaka sahili inci gibi dizilir.

DİMLİT ÜZÜMÜ

Burdur bağlarının dimlit üzümü,
Üzüm topluyorken gördüm yüzünü,
Hayalimden çıkmaz bekler dururum,
Dimlit dimlit gözlü köylü kızını.

Genç kızlar toplanıp türkü söylerler,
Nişanlı oğlanlar gönül eylerler,
Sazlar çalınır zeybek oynarlar,
Görürsün diz vuran köylü kızını.

Dimlit satarken gör köylü kızını,
Bakanlar ayırmaz ondan gözünü,
Sepet sepet gelir evlerimize,
Soframızın tadı dimlit üzümü.

ZENGİN BABA

Hayat arkadaşım tatlı sözüm,
Ve çiçek gibi üç melek kızım,
Bir de derdime dertlenen,
Neşeme katlanan sazım var.

FAL

Türküler söylenir bana fal gibi,
Bülbülün konduğu ince dal gibi,
Aşığın gittiği tozlu yol gibi,
Dolana dolana yumağa döndüm,
Hasırsız kilimsiz otağa döndüm.

İçimde bir rüzgâr esip geçiyor,
Bir terzi ölçüsüz kesip biçiyor,
Çul muyum hasır mı bilmem ben neyim,
Gelenler gidenler basıp geçiyor.

Fakirin evinde çanağa döndüm,
Ellerin elinde çomağa döndüm.

ESKİ GÜNLER

Senden oldu bu ayrılık,
Gücendik birbirimize,
İnat etme gel dönelim,
O eski günlerimize.

Güneş doğsun yüzümüze,
Mehtap ışık versin bize,
Uçan kuşlarla gökyüzü,
Yağan yağmurla yeryüzü.

Bahçelerde açan güller,
Bağlarda öten bülbüller,
Katılsın sevincimize,
İnat etme gel dönelim,
O eski günlerimize.

BEN SENİ O GÜN SEVDİM

Sevgi odağınla bak bana,
Çimen yeşilinde gör beni,
Eğer bulutlar ağlarsa,
Belki seni çok sevdiğimdendir.
Çünkü ben seni o gün sevdim.

Sararan bir yaprak, saçının rengiyle düştü elime,
Yüzünün pembeliğini gün batarken gördüm.
Huzmeler arasından bir aydınlık gibi aktın içime,
Çünkü ben seni o gün sevdim.

Her zaman her yerde yürürdük seninle,
Sen daima önde giderdin.
Sana yetişmek için yetmiyordu sevgim,
Ama ben seni yine de çok sevdim.

ACI SEVGİ

Dün gece geçtim evinizin önünden
Karanlıktı perdeler
Bir bakış yoktu pencereden
İçimi ısıtıp aydınlatacak
Ama ben baktım
Hem de sabaha kadar köşeden içimin hüznüyle
Ama o sabah güneş doğmadı.

BELKİ

İçin sızlayacak biliyorum
Türkülerim okunurken
Belki gözlerin kızaracak
Nemli arayışlarla

Pişmanlık duygusu ile belki
Zaman zaman hayıflanacaksın
Merak etme bir gün gelecek
Geçmişini unutacaksın

Ama o türkülerde ben değil
Hep sen kalacaksın

KAYIN BİRADER

Şimdi de sen girdin dünya evine
Varlığın Şükran hanımla beraber
Büyüğün küçüğün buna sevine
Yuvanız kutlolsun kayın birader

Sabredip yıllarca bekledin durdun
Sonunda “turnayı gözünden vurdun”
Şükredip Şükranla murada erdin
Yuvanız şen olsun kayın birader

Bunca yıl ablanla oturdum gezdim
İyi kötüyü onunla sezdim
Saadet destanım ben böyle yazdım
Sen de yaz destanı kayın birader

Baba ocağının temel direği
Tümünün seninle atar yüreği
Yedirsin Allah baklava böreği
Nasibin bol olsun kayın birader

Son sözüm şudur ki ne söylesem boş
Sen de Şükran da birbirinizden hoş
Ne zümrüt ne yakut olmaz size eş
Gönlünüz şen olsun kayın birader

ÖZÜRLÜYÜM AMA...

İnsanın özü kaderi olmasın
Kır çiçeği gibi hemen solmasın
Yaşamımız sizden geri kalmasın

Uzat ellerini dostluk kuralım
El ele verelim sevgi bulalım
Biz de sevelim sevilelim mutlu olalım

Gel kardeşim gel, güzellikle gel, insanlıkla gel
Eğer görmüyorsak bizim için bakın dünyaya,
Mavileri, yeşilleri bizim için renklendirin

Eğer konuşamıyorsak bizim için söyleyin
Hikâyelerinizi masallarınızı rüyalarınızı.
Bakışlarınızda sevgiyi sevimliyi görmek ne güzel.

Yürüyemiyorsak eğer, bastonumuz olsun elleriniz
Gönül bahçelerinizde gezdirin bizleri
Özür, kaderimiz olmasın

Bir köşeye oturup merhamet dilenen değil
Okumak, çalışmak istiyoruz sizler gibi
İnsan olarak yaşamayı istiyoruz.

BESTELERİM

ANTALYA'DAN GELİR

BURDUR

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

♩ = 150 %

AN TAL YA DAN GE LİR İ Lİ MON POR TA KAL A FA Dİ MEM
" " " " " " KI RAZ SAL KI MI " " "
" " " " " " İ Lİ MON PA ZA RA " " "

İ Lİ MON POR TA KAL YA NAK İ A RI AL AI OL
KI RAZ SAL KI MI (Saz.....) KOY NUN DA KI GÜL LE RİN
İ Lİ MON PA ZA RA MA VI LI MA VI LI ŞAL VAR GEY

MUŞ YAY İ A LI KIZ DU DAK İ A RİN BAL (Saz.....)
MIŞ " " " " BA NA ŞAK LI MI
GEL MEZ NA ZA RA

SU LA RI BUZ LU YAR -SAZ- AY RA NI TUZ LU YAR (Saz.....)

SÖZ GÜN BA KIŞ LI (Saz.....) SÜR ME LI GÖZ LÜ YAR (Saz.....)
BAY GİN BA KIŞ İ İ E İ A GÖZ İ LÜ YAR (Saz.....)

A.AKIN

MISIR EKTİM TARLAYA

♩ = 40-50

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

MI SIR EK TİM TAR LA YA
ŞAL GAM EK TİM TAR LA YA
KAR PUZ EK TİM TAR LA YA

SEV Dİ ĞİM
SEV Dİ ĞİM
SEV Dİ ĞİM

YE DİR DİM KAR GA LA RA
YE DİR DİM TAV ŞAN LA RA
YE DİR DİM HIR ŞIZ LA RA

(SAZ.....

...)

SE NİN Gİ Bİ GÜ ZE LİN
MER HA MET EY LE GÜ ZEL
SE NİN Gİ Bİ GÜ ZE Lİ

YÜ ZÜN DEN SEV Dİ ĞİM
SEV Dİ ĞİM BİR TA NEM
SEV Dİ ĞİM BİR TA NEM

Gİ RİŞ TİM KAV GA LA RA
PE ŞİN DEN KO ŞAN LA RA
GÖS TER MEM SOY SUZ LA RA

KA RİŞ TİM KAV GA LA RA
AR DİN DAN KO ŞAN LA RA
VER DİRT MEM HUY SUZ LA RA

A. AKIN

ÇAM ORMANIM CAN ORMANIM

SÖZ: HAMİT ÇİNE

MÜZİK: ÖZLEM

ÖZGÜVEN

TER TE MİZ HA VA SI Çİ ÇEK KO KAR SA KIZ KO KAR
DAĞ LA RI MİZ OR MAN OLSUN RÜZ GAR ES SİN YAĞ MUR YAĞ SİN

DAL DAN DA LA KUS LAR KO NAR ÇA MOR MA NİM CA NOR MA NİM
GÜ ZEL YUR DUM YE ŞİL LEN SİN " " " " " "

ÇA MOR MA NİM CA NOR MA NİM ÇA MOR MA NİM CA NOR MA NİM ÇA MOR MA NİM CA NOR MA NİM
" " " " " " " " " " " " " " " "

A. AKIN

GÜZEL BAHAR

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

♩=72

İŞ TE GEL Dİ GÜ ZEL BA HAR Şİ RİL Şİ RİL A KAR SU LAR
YE Nİ DO GAR KU ZU ÇUK LAR Çİ ÇEK A ÇAR İO MUR ÇUK LAR
KUŞ LAR DAL DAN DA LA U ÇAR ÇAĞ LA BA DEM Çİ ÇEK A ÇAR

YE ŞİL OT LAR Çİ ÇEK LER LE Bİ ZE O YUN YE Rİ KIR LAR
BA HAR GE LİR BAY RAM E DER KIR DA OY NAR TUM ÇO ÇUK LAR
MÜJ DE E DER İLK BA HA Rİ ÇEV RE Sİ NE NE ŞE SA ÇAR

SA RI MA VI MOR Çİ ÇEK LER BENEK BENEK KELEBEKLER

A ÇIK HA VA TE MİZ HA VA ÇA YIR Çİ MEN BİZİ BEKLER ÇA YIR Çİ MEN BİZİ BEKLER

A. AKIN

NOT: Parçanın tümü veya bir kısmı, arsa sazı olarak çalınabilir.

İŞTE GELDİ GÜZEL BAHAR
ŞİRİL ŞİRİL AKAR SULAR
YEŞİL OTLAR ÇİÇEKLERLE
BİZE OYUN YERİ KIRLAR

YENİ DOĞAR KUZUCUKLAR
ÇİÇEK AÇAR TOMURCUKLAR
BAHAR GELİR BAYRAM EDER
KIRDA OYNAR TÜM ÇOCUKLAR

KUŞLAR DALDAN DALA UÇAR
ÇAĞLA BADEM ÇİÇEK AÇAR
MÜJDE EDER İLKBAHARI
ÇEVRESİNE NEŞE SAÇAR

-BAĞLANTI-

SARI MAVİ MOR ÇİÇEKLER
BENEK BENEK KELEBEKLER
AÇIK HAVA TEMİZ HAVA
ÇAYIR ÇİMEN BİZİ BEKLER

HADE GALİ SEN DE GEL
(TEKE ZORTLAMASI)

BURDUR

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

♩ ♪ ♫ ♬ ♭ =45-50

♩

YAY LAR LAR DAN O VA LA RA
Şİ RİL. RİL. Şİ RİL. DE RİK O TU
Şİ RİL. RİL. RİL. DE RE LER DE

Λ YÂ RİM İN DE GEL
Λ YÂ RİM İN DE GEL
A YÂ RİM İN DE GEL

YA YAN DE ĞİL KI RA TI NA
SA RI RI NEK KA RA BOL DU
PLİİ LI VAN LAR GÜ REŞ TUT MUŞ

A YÂ RİM BİN DE GEL
A YÂ RİM BUL DA GEL
A YÂ RİM YEN DE GEL

A NAN GEL Dİ BA BAN GEL Dİ
" " " " " " " "

DA YIN GEL Dİ HA LAN GEL Dİ
" " " " " " " "

DA VUL ZUR NA ÇA LAN GEL Dİ
" " " " " " " "

HA DE GA LI SEN DE GEL
" " " " " " " "

Hade Gali Sen De Gel-2

KO YUN GEL Dİ KU ZU GEL Dİ
O KU CU DAN YA Zİ GEL Dİ
HA COS MA NİN Kİ Zİ GEL Dİ
HA DE GA LI SEN DE GEL
BA CA LAR DAN DU MAN GEL Dİ
AR PA BUĞ DAY SA MAN GEL Dİ
KOM ŞU KÖY DEN İ MAM GEL Dİ
HA DE GA LI SEN DE GEL

A. AKIN

KESTEL YAYLASI

BURDUR

SÖZ VE MÜZİK:
HAMİT ÇİNE

♩=80

KES TEL YAY LA SI NA GÜ NEŞ DO ĞU YOR
I KI GÜ ZEL GEL MIŞ KO YUN GÜT ME YE

(Saz.....) KO YUN KU ZU
BI RI SİP Sİ

MF RA SI NA A ĞI YOR
BI RI BO ĞAZ ÇA LI YOR

YÖ RÜK KI ZİM GEL BA NA

BEN DE VUR GU NUM SA NA A.AKTIN

KESTEL YAYLASINDAN SULAR AKIYOR
SUBAŞINA KEKLIK KONMUŞ ÖTÜYÖR YÖRÜK KIZIM GEL BANA
İKİ GÜZEL GELMİŞ KOYUN SAĞIYOR
BİRİ ÇÖMLEK BİRİ BAKRAÇ TUTUYOR BEN DE VURGUNUM SANA

ÇIKAMADIM SİVRİSİNE DAĞINA
YAYLASINA GELDİM KEKLIK AVINA YÖRÜK KIZIM GEL BANA
İKİ GÜZEL GELMİŞ YAYIK YAYMAYA
DOYULMUYOR AYRANINA YAĞINA BEN DE VURGUNUM SANA
" YOĞURDUNA " " " " " "

Kaymak Çaldım Yufkaya-2

VAL LA HI HEP SI YA LAN

BİL LA HI HEP SI YA LAN A. AKIN

KAYMAK ÇALDIM YUFKAYA
HALİLİM YESİN DİYE
ÜNLEDİM PENCEREDEN
GIVRACIK GELSİN DİYE

ÇORAP ÖRDÜN HALİL'E
ALA KOYUN YÜNÜNDEN
YETER Kİ ALSIN BENİ
VAZGEÇERİM DÜĞÜNDEN

-BAĞLANTI-

HALİLİM HALİL OĞLAN
GEL DE BOYNUMA DOLAN
KANMA ELLER SÖZÜNE
VALLAHI HEPSİ YALAN
BILLAHI HEPSİ YALAN

SAMAS DAĞI

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

♩♩♩♩ = 50

SA MAS DA Gİ Gİ DE GE LE
İ KI GÖ NÜL TEN HA LAR DA

YOL O LUR (SAZ....
BU LUŞ SA ...)

YOL O LUR (SAZ....
BU LUŞ SA ...)

YAĞ MUR YA ĞAR
OG LAN KI ZA

ET RA Fİ Nİ SEL A LİR
NER GIS VE RİR GÜ LA LİR

SEL A LİR (SAZ....
GÜ LA LİR ...)

-Bağlantı-

DAM BA ŞİN DA YUĞ GA TA ŞI

YA RİN KA RA GÖ ZÜ KA ŞI

Samas Dağı-2

-2-

ÇAPA TARLASINDA GÖRDÜM KIZLARI
SAĞA SOLA BAKIŞIKTIR GÖZLERİ
SEVDİĞİNİ GÖREN GELİN KIZLARIN
ZANGIR ZANGIR TİTREŞİR DE DİZLERİ

-2.BAĞLANTI-

ÇALINIYOR DAVUL ZURNA
YÂRİM UZAKLARDA DÜRMA
ANAN YAPMIŞ DATLI BURMA
GETİR SEVDİĞİM YİYELİM

-3-

ÇAPA TARLASINDA GODUM MENDİLİ
YÂRİ GÖRDÜM GAYIBETTİM KENDİMİ
EĞER YÂRİM YANCAZIMA GELİRSE
UNUDURUM BEN DE KENDİ DİRDİMİ

-3.BAĞLANTI-

ER DOĞAR ŞAFAK YILDIZI
UYANDIR EMİNE KIZI
YANAĞINDAN AL KİRAZI
GETİR SEVDİĞİM YİYELİM

SARI ÇİÇEK
(GURBET HAVASI)

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

SERBEST

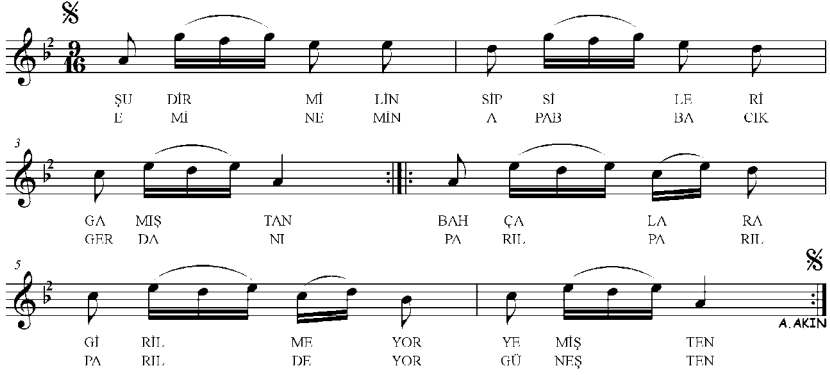
♩

SA RI Çİ ÇEK YAY LA LAR DA O TU
RÜR O TU RÜR U ÇAN KUŞ LAR
SE LA MI MI GÖ TÜ RÜR (SAZ.....)
GÖ TÜ RÜR GÖ TÜ RÜR A GÜ ZEL
NE Bİ HA BER NE DE KEN Dİ GEL Mİ YOR
GEL Mİ YOR E SEN RÜZ GÂR KO KU SU NU
GE Tİ RİR A GÜ ZEL GE Tİ RİR A GÜ ZEL A.AKIN

KULAK VERDİM DÖRT YANIMI DİNLEDİM
ARKAMIZDAN GIYBET EDEN ÇOĞUMUŞ
SARI GÜLÜM KIYMETİNİ BİLMEDİM
SENDEN BAŞKA VEFALISI YOĞUMUŞ

ŞU DİRMİL'İN SİPSİLERİ

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

ŞU DİR Mİ LİN SİP Sİ LE Rİ
L' Mİ NE MIN A PAŞ BA ÇIK
GA MIŞ TAN BAH ÇA LA RA
GİR DA NI PA RIL. PA RIL.
MİŞ YOR YER MİŞ TİR
PA RIL. DE YOR GÜ NEŞ TİR TİR
A. AKIN

ŞU DİRMİL'İN YAYLASINA YOLU VAR
MAŞTASINDA AYVAŞI VAR NARI VAR
AL BAŞMADAN FİŞTAN GIYMIŞ EMİNEM
GERDANINDA DOMURCUKLU GÜLÜ VAR

APABBAK: Bembeyaz

YAZIN OLSUN GÜZÜN OLSUN

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

♩ ♪ ♪ ♪ ♪ =50

YA ZIN OL SUN GÜ ZÜN OL SUN

AS MA LAR DA U ZUM OL SUN A. AKIN

GELİN GELİR DÜĞÜN İLE
AK ELLERİ GÜĞÜM İLE
İKİMİZİ BAĞLASINLAR
ÇÖZÜLMECEK DÜĞÜM İLE

KOYUNLARIM KUZULARIM
DERE TEPE GEZELERİM
YARIM GİTTİ GURBET ELE
GECE GÜNDÜZ ÖZÜLERİM

BURDUR**YEŞİLBAŞKÖY
(GÜZELLEME)**

30-HAZİRAN-2002

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

♩=200

♩

BUR DUR İ LE AĞ LA SU NUN A RA Sİ
ÇA İAK İAN A SA GI LA RA İ NER SİN
BÜN GÜL BÜN A GÜL İİA VUZ LAR DA BA İJ SİN
SAL KİM SAL KİM A GAÇ LAR DA KI RA Gİ Zİ

YE ŞİL YE ŞİL DA ĞI TA ŞI ME RA Sİ
KÖ YF DF ĞİL BİR CEN NE TE GT RFR SİN
Yİ YEN LER O RA DA BU LUR SAĞ LI Gİ
İHR KİS YE SİN YA RI: KAL SİN İİ RA Zİ

NE DERT KA İİR NE DE GÖ NÜL YA RA Sİ
YE ŞİL SİL GÖ RÜP MU RA DI NA F RFR SİN
HA MIT Çİ NE SOY İER A LİR LAR E LİN SO LU GU
Zİ BU RA Sİ YE ŞİL BAŞ KÖY KÖY
BU RA Sİ YE ŞİL BAŞ KÖY
BU RA Sİ YE ŞİL BAŞ KÖY

YE ŞİL BAŞ KÖY
YE ŞİL BAŞ KÖY
YE ŞİL BAŞ KÖY

A. AKIN

BURDUR İLE AĞLASUNUN ARASI
YEŞİL YEŞİL DAĞI TAŞI MERASI
NE DERT KALDI NE DE GÖNÜL YARASI
BURASI YEŞİLBAŞKÖY YEŞİLBAŞKÖY

ÇATAKTAN AŞAĞILARA İNERSİN
KÖYE DEĞİL BİR CENNETE GİRERSİN
YEŞİL GÖRÜP MURADINA ERERSİN
BURASI YEŞİLBAŞKÖY YEŞİLBAŞKÖY

BÜNGÜL BÜNGÜL HAVUZLARDA BALIĞI
YİYENLER ORADA BULUR SAĞLIĞI
YEŞİLBAŞKÖY'DE ALIRLAR SÖLÜĞÜ
BURASI YEŞİLBAŞKÖY YEŞİLBAŞKÖY

SALKIM SALKIM AĞAÇLARDA KIRAZI
HERKEŞ YESİN YARE KALSIN BİR AZI
HAMİT ÇİNE SÖYLER ELİNDE SAZI
BURASI YEŞİLBAŞKÖY YEŞİLBAŞKÖY

TÜRKİYEM ANADOLUM
(NİHAVEND)

♩=92

SOFYAN %

SÖZ VE MÜZİK

HAMİT ÇİNE

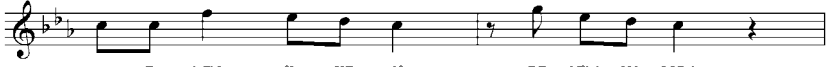
Nİ CE SA VAŞ I AR GÖR DÜ BU VA TAN
ÖN CE VA TA NIM SON RA BEN VA RIM

Nİ CE ŞE İHT VAR BAĞ RIN DA YA TAN
BA RIŞ İ ÇİN DE RA HAT YA ŞA RIM

MUS TA FA KE MÂL EN BÜ YÜK A TAM
VA TA NIM İ ÇİN DES TAN YA ZA RIM

A TA MIN İL KE Sİ BE NİM YO LUM
BÜ KÜL MEZ BAY RA Ğİ TU TAN KO LUM

TÜR Kİ YEM TÜR Kİ YEM A NA DO LUM

TÜR Kİ YEM TÜR Kİ YEM A NA DO LUM
A AKIN

ÜZÜM ALDIM BAĞINDAN

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

♩ = 170 %

Ü ZÜM AL DIM BA ĞIN DAN
ÇA ĞIR SAM GEL Mİ YOR DAN
ÜZ ME BE Nİ GÜ ZEL SUN KIZ

KA RA Ü ZÜM AK Ü ZÜM
TUT MU YOR BE NİM SÖ ZÜM
HEM YE TIM HEM ÖK SÜ ZÜM

KA RA Ü ZÜM AK Ü ZÜM
TUT MU YOR BE NİM SÖ ZÜM

BA Ğ LA RIN GÜ ZEL Kİ Zİ
TUT MU YOR BE NİM SÖ ZÜM

NER DE SIN İ Kİ GÖ ZÜM

NER DE SIN İ Kİ GÖ ZÜM

AS MA NIN YAP RA ĞI Nİ SAR MA SA RAR LAR
SAR MA DAN Ü ZÜM DEN Yİ YEN LER DO YAR LAR

İ Çİ NE CE VİZ Lİ BUL GUR KÖ YAR LAR
BA Ğ LA RIN BAH ÇE LE RİN Kİ Zİ GÜL AY ŞE

A. AKIN

ZEYNEBİM ÇİMEN KOKULU

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

$\text{♩} = 190$ ♩

ZEY NE BİM Çİ MEN KO KU LU

SA ÇIN DA SÖM BÜL SO KU LU

SI VAZ LA MIŞ KOL LA RI NI

EL LE Rİ KI NA YA KI LI

-Bağlantı-

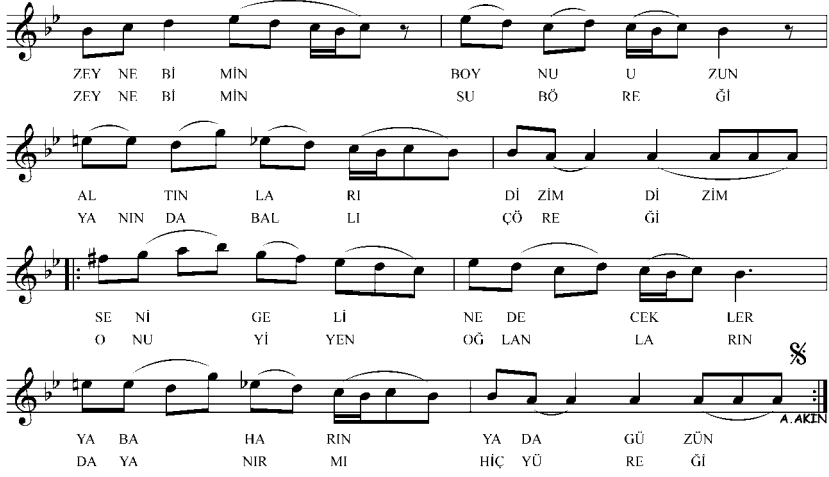
DO RUM GÖZ LÜ ZEY NE BİM

DOĞ RU SÖZ LÜ ZEY NE BİM

SE Nİ SE VE NOĞ LA NIN

E Lİ SAZ LI ZEY NE BİM

Zeynebim Çimen Kokulu-2

ZEY NE Bİ MİN BOY NU U ZÜN
ZEY NE Bİ MİN SU BÓ RE Ğİ

AL TIN LA RI Dİ ZİM Dİ ZİM
YA NIN DA BAL LI ÇÖ RE Ğİ

SE Nİ GE Lİ NE DE CEK LER
O NU Yİ YEN OĞ LAN LA RIN

YA BA HA RIN YA DA GÜ ZÜN
DA YA NIR MI HİÇ YÜ RE Ğİ

A. AKIN

MUTLULUK ŞARKISI
(NİHAVEND)

SOFYAN

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

Ö MÜR SU OL MUŞ SAN KI

GE ÇI YOR NE RE LER DEN (Saz.....) BER RAK BA ZI BU LA NIK

A KI YOR DE RE LER DEN (Saz.....) A KI YOR DE RE LER DEN (Saz.....)

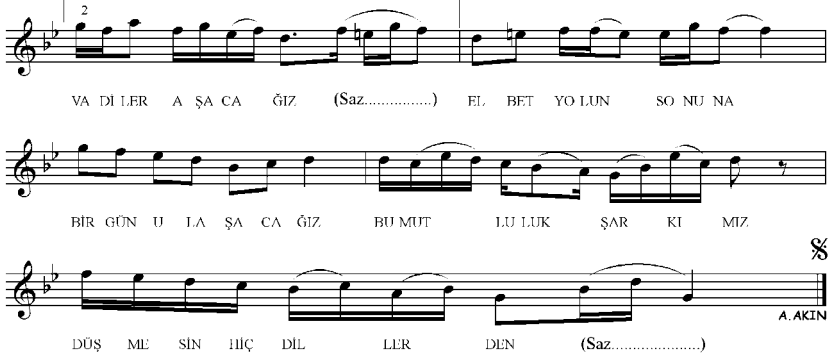

TAI LI A NI LAR KA LIR TOP RAK ÇE KER SE E ĞER

ŞI RIL TI LAR LA DO LU A KIP Gİ DEN GÜN LER DEN (Saz.....)

Mutluluk Şarkısı-3

VA DI LER A ŞA CA ĞIZ (Saz.....) EL BET YO LUN SO NU NA

BİR GÜN U LA ŞA CA ĞIZ BU MUT LU LUK ŞAR KI MIZ

DÜŞ ME SIN HIÇ DİL LER DEN (Saz.....)

A.AKIN

NOT: Sözlerini 25'inci evlilik yıldönümümüzde yazdığım bu şarkıyı, 32'inci evlilik yıldönümümüzde besteledim.

23 NİSAN DOSTLUK ŞARKISI
(RAST)

SÖZ VE MÜZİK
HAMİT ÇİNE

♩=184

BU GÜN YİR Mİ ÜÇ Nİ SAN Bİ ZİM BAY RA Mİ MİZ VAR
YURT TA DÜN YA DA BA RIŞ A TA Mİ ZİN SÖ ZÜ DÜR

DÜN YA NIN DÖRT YA NIN DAN GEL Dİ KAR DEŞ ÇO CUK LAR
DOST LUK LA YA ŞA MA NIN MUT LU LU ĞUN Ö ZÜ DÜR

İİY Dİ KU ÇAK LA ŞA LIM E LE LE DO LA ŞA LIM
BU YÜ CE DUY GU LAR LA EN GEL LE Rİ A ŞA LIM

BU GÜ ZEL DÜN YA MİZ DA İİEP BA RI ŞA KO ŞA LIM

İİEP BA RI ŞA KO ŞA LIM SE LAM A NA DÖ LU DAN

BÜ TÜN DÜN YA YA PAR LA YAN YIL DİZ LA RA

23 Nisan Dostluk Şarkısı-2

The image shows a musical score for the song '23 Nisan Dostluk Şarkısı-2'. It consists of two staves of music in a treble clef with a key signature of one sharp (F#). The first staff contains the melody for the first line of the song, with lyrics 'GÜ NE ŞE A YA' and 'ŞE LAM E SEN RÜZ GÂ RA' written below it. The second staff contains the melody for the second line, with lyrics 'YAĞ MU RA KA RA', 'SE LAM YER YÜ ZÜN DE Kİ', and 'TÜM ÇO CUK LA RA' written below it. The score ends with a double bar line and a repeat sign. The name 'A. AKIN' is written at the end of the second staff.

GÜ NE ŞE A YA ŞE LAM E SEN RÜZ GÂ RA

YAĞ MU RA KA RA SE LAM YER YÜ ZÜN DE Kİ TÜM ÇO CUK LA RA

A. AKIN

BELGELER

25 Ağustos 2001

ŞEREF LİSTESİNE GİRECEK İSİMLER
İZMİR RADYOSU SES SANATÇILARI

Hamit ÇİNE
Hale GÜR
Ahmet GÜNDAY
Hüseyin YALTIRIK
Hediye Hüseyin AĞAOĞLU
Muazzez ÖZACAR
Gül Emekci BATUR
Tuğba GER
Elmas Yenice ÇELİK

Adres T.R.T
İzmir Radyosu

İZMİR RADYOSU SAZ SANATÇILARI

Şahin AKAY
Turan ÖZCAN
Şinasi USLU
Mahir TOKDEMİR
Bayram SALMAN

Hüseyin DEMİR = Mahalli Sanatçı
Engin DERİN = Mahalli Sanatçı
Mehmet ÇELER = Mahalli Sanatçı
Özgür ÇELER = Mahalli Sanatçı

Saygıdeğer Hocam, Değerli Büyüğüm..
Mektubuma sizin gibi büyük bir üstadla hitab edebilmek
Sansı ve şerefi ile başlıyorum.

Saygılarımı sunuyor ellerinizden öpüyorum.
Ben Gaziantep'te ikamet eden, Türk Halk Kültürü sevdalısı
Amatör alan araştırmacılığında yapmaya çalışılan Antep'ti
bir Halk Oyuncuyum.

Sizi 29.11.05-12.1999 Tarihleri arasındaki
Genelik spor Gen.Md'liğinin Müzik seminerinde
tanımak şerefine nail oldum.

Sizin Dersinizi dinledikten Sonra, Çalışma-
larım sırasında karşılaştığım zorlukların beni Yıldırma-
ya başladığını düşündükçe kendimden utanıyorum.

çünkü biz gençlerde yaşadığımız o heyecanımıza
o Sevgimize bu büyük Vatanın, muhtesem kültürüne
olan büyük aşkımız. beni dahada çalışmak, ama
çok çalışmak gerektiği inancına, azmine sahip
olmam gerektiği duygusuna sahip etti.

Bu vesile ile size şükranlarımı yinelemek
istiyorum.

Saygıdeğer Hocam Değerli vakitlerinizi
aldığım için beni lütfen affedin. Bana bir imzalı
resminizi gönderebilirseniz sizi aola bir daha rahatsız
etmeyeceğimi söz vererek, Tekrar tekrar ellerinizden
öpüyor, Size Sağlık ve uzun ömürler diliyorum.

08.12.1999 - GAZİANTEP

MUSA TÜMER

Musa Tümer

TRT
TÜRKİYE RADYO-TELEVİZYON KURUMU
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Diş Yayınlar Dairesi Başkanlığı

TÜRK HALK MÜZİĞİ
MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.2.TRT.0.11.01.01/ *61* /11.../01/2002.
Konu : *15.1.008*
-15-

Sayın Hamit ÇİNE
Sanatçı (THM)
TRT EMEKLİSİ

Başkanlığımız Türkçe Yayınlar Müdürlüğünce yapımı gerçekleştirilen ve Türkiye'nin Sesi Radyosun'da 14 Ağustos 2001 tarihinde yayınlanan "ALO TÜRKİYE'NİN SESİ" adlı canlı yayın programımıza **Burdur** ilimizden katıldınız. Adı geçen program dizimize Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından **2001 yılı SEDAT SİMAVI VAKFI 25.YIL RADYO ÖDÜLÜ** verilmiştir. Program dizimizin **Burdur** ili örneğine verilen ödüle katkınız için size teşekkür eder, sanat hayatınızda başarılarınızın devamını dilerim.

14 OCAK 2002
THM ne *g*
14.1.2002

[Signature]
Oktay ŞAMİLOĞLU
Diş Yayınlar Dairesi Başkanı

TRT
TÜRKİYE RADYO-TELEVİZYON KURUMU
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Diş Yayınlar Dairesi Başkanlığı
PROGRAM MÜDÜRLÜĞÜ
14 OCAK 2002

TRT
TÜRKİYE RADYO-TELEVİZYON KURUMU
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Diş Yayınlar Dairesi Başkanlığı
PROGRAM MÜDÜRLÜĞÜ
14 OCAK 2002
212

RADYO ...

Sn. Fine'nin, M. Küre geldiğinde, kendisi Fine ile beraber bir tanele beraber eldim

SABAH GAZETESİ
İSTANBUL

Not: Çok acele ve önemlidir.

Sayın: Ergun HİÇYILMAZ

Ben İzmir Radyosundan emekli halk bilimci ve sanatçı olarak uzun yıllar çalışmış bir kişiyim. Geçenlerde "Çökertme" türküsüyle ilgili yazınızı okudum. Bu eserin hikayesiyle ilgili anlatımlarınız çok mükemmel ve olumlu olarak benide etkilemiştir. Milli kültürümüz içinde bu denli hikayelerin yeri büyük olup onu topluma aktarmak ve tanıtmak için yapılacak çalışmaları sizin kadar en içten duygularla takdir ediyorum ve bu çalışmaları üslenecek değerli kişileri sizlerin nezlinde canı yürekten kutluyorum.

Sayın Ergun bey sizinde bildiğiniz gibi "Çökertme" türküsü yigittliğin ve cesaretin nağmelerini içermektedir. Hamasi olmasın da ayrı bir etkinliği vardır. Ama ne yazık ki şu son yıllarda Çökertme, Ormancı, Bodrum Hakimi ve Kütahya' nın Pınarları gibi türküler zeybek oyunu olarak gerek Muğlalılar gerekse TRT' tarafından topluma yansıtılmaktadır. Bu tarz oyunlar kesinlikle doğru değildir. Çünkü bu ezgiler, iki zamanlı veya dört zamanlı olup (İki dörtlük-Dört dörtlük) asla zeybek karakteri göstermezler. Asırlardır oynanagelen erkek ve kadın zeybek oyunlarının ezgileri dokuz sayı üzerine oynanır. Yani dokuz dörtlük dokuz sekizlik gibi. Ve aksak yani üçlüsü olmayan ezgiler asla zeybek oyunu olarak oynanamaz. Bu konuda defalarca sempozyumlara bildirilerle katıldım. Ayrıca konu ile ilgili olarak yayınlanmış eserlerim var. Bundan başka MOTİF dergisinde de eleştirilerim yayımlanmıştır.

Sayın Ergun bey, işte bunun için sizi rahatsız ediyorum. Çünkü ekrana aktarılacak bu değerli hikayenin içinde, konuyu bilmeden, yukarıdaki konu edilen ezgilerin zeybek olarak oynatılacağından endişe ediyorum. Eğer böyle olursa, çok çok büyük yanlışlık yapılmış olur ve bu mükemmel eserin değeri zedelenmiş olup pek çok uzmandan ve derneklerden eleştirilere maruz kalır.

Sizden ricam konuyu, Milli Kültür hizmeti olarak üstlenmenizi ve yapımcıları aydınlatmanızı rica eder, sağlık ve mutluluk diler, saygılarımla sunarım.

13/08/2003

Hamit ÇİNE

TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARI A. Ş.

TAKDİRNAME

Bay Hamit Çine

Çine Köyü

1958 yılı pancar ekimi mevzusunda gerçek başarılarının ifada götürebildiğini yahut ilgi ve dikkatli ve gerçek pancarların bakım ve hasat işlerinde şahidi olduğumuzu bilgi ve gayretinizle takdirle haydedilmeyiz.

Bu münazabette 1958 yılında İyi yetiştirme mübafati olarak Tirmak ile talifinize zihnetimince gerçekli gördükünüz.

Sizi tebrik eder, gelecek yıllarda daha verimli başarılarınız dileriz.

Saygılarımla

TÜRKİYE ŞEKER FABRİKALARI A. Ş.

Ölümünden 10 gün önce

Değerli Hemşehrim

Değerli mektubunuza aldım, çok teşekkür ederim istemiş olduğunuz resmi ancak şimdi göndermek nasıb oldu. Mektubunuz geldiği günlerde ben hastahane de idim, Daha doğru enfektüs geçirdim. 16 gün hastahane de yattım. Şimdilik evde istirahat ediyorum. Bir ana havalanın iyi gitmesinden yararlanarak bu resmi çektiyim inşallah işinize yarayacaktır.

Sevgili hemşehrim ben şimdi evde istirahatteyim. Doktorumun tavsiyelerine harfiyen uyuyorum, bilhassa perhezime dikkat ediyorum. Çok şükür bu gün kendimi iyi hissediyorum.

Daha fazla başınızı ağrıtmamak dileğiyle satırlarımı burada son verirken yanaktarımdan özperim benim değerli hemşehrim.

Ahmet Yılmaz

Ahmet Yılmaz

Kültür ve Turizm Bakanlığınca

Ankara

Bakanlığınızın bünyesinde kurulmuş bulunan "Devlet Halk Tünkileri Topluluğu" nun, Cumhuriyet bayramı günü T.V. de yayınlanan programında, Bursa'ya spreni halk oyunlarından "Gu Dirmilim - Galpa", adlı kuraah zeybek, ferd tünküsi, ferd örgünü ile, felençe ayken olarak, Paam ve karakteri çok bozuk ve bir Cumhuriyet havası içinde, çok çirkin icra edilmiştir.

Bu bozuklukların hepisi maksatla yapıldığını anlamak çok zor.

Halk kültürünün özün ürünlerinden Türki ve Oyunlarımızın yapılmasına izin verilmesini ve freken müdahalenin yapılmasını sopyyla arz ederim.

30.10.1987

Ahmed
Hamit Zire

E. Ü. Devlet Tünk Müziği
Konservatöresi BORNOVA
12 NİR

ŞEMSI YASTIMAN

26.2.1992

Değerli dostum Hamit Çame şerh-
leşene:

Gözlerinden öyer, iyi zümler dilerim.
İnsaallah âfifettesinizdir. Bizler de
kandılsun, özünüz.

Geçen yılın Kasım ayında İstanbul'a
gelmiş, bize de ziyaret için uğramas-
sınız, görüncemelik, ziyâldim, Bir de Zis
Telli Bâplama Metodu imzalamış, arma-
ğan bırakmışınız. Tasekkür ederim.
Geçen gün evde, hepke bir hitap, ararken
(Denizli'de Zeybek oyununu metaj düğünleri)
isimli 1937 yılında yazılan bir hitap
elime geçti. Yazar, zamanın kitabına millet-
rechtisi ne Basbakanlık yapmış Recep Peker
Boze rahmetle imzalamış bu hitabı, bu
de size golluyorum. Belki, selâmlarınıza
yardımcı olur. Ağrica pastakadem.

Alimlerize, kepimizden selâmlar
Gözlerinden öyerim
Şemsi Yastıman
Çastır

Adres : Çarşın Caddesi No. 76 - Beşiktaş - İstanbul

Telefon : 484447
26190.86

Amkara
29 Haziran 92

Değerli Meslektaşım;

Büyük emek ve gayret ürünü değerli yaptırımın geldi.. Çok teşekkürler.

Benim için bir dünya olan kitabelerize deamlalar gibi çok müteazir bir isim koymanız için özünüğünüzü, Burdur Halkbilimini çok iyi bililiğınızı gösteriyor...

Çalıştığım manyay. konularında size Amkara'da İstanbul'da, Kadirim gibi daha 1950, hatta 1949 yıllarında İstanbul Radyo sında buluşmammanın talehsizliğini ömrüm oldukça unutamayacağım...

Kitabınız Burdur'u etnoğrafyaya, etnomüzikolojiye; ayrıca derlenmiş parçaların notalarıyla benim aya içeriyor. Genellikle ve ellerinize sağlık! Büyük Burdur'u Burdurluları benim sevdiğim daha iyi anlamış oldum. Gerçekten, sizinde bililiğinin gibi; kendi içrem kastamonu ve Kastamonu mululer arasında hayli ilginç benzerlikler vardır. Bu da ayrı bir inceleme - araştırma konusu olabilir.

Size tekrar teşekkürlerimi sunar, verimle ve özünüğünüzün de aamını daha, selâm ve sevgiler sunarım.

Demi Ağcağ.

27 . 11 . 1976

UZAK SAZLAR

-Hamit ÇİNE'ye sevgilerle-

Bir yeller esiyordu sanki bir sazlıklardan
Hiçbir dünya sazlığının tanıyıp bilmediği..
Bir yeller ki vakitler, ışıklar, sularla oynas,
Ellerin o yellerde esiyor, uçuyor gibiydi.

Bir büyüklü göl balkıyor gibiydi havalarda
Ve içimde nicedir susuz, yanmış bir ceylan
Sanki uzatmış boynunu uzatabildiğince,
Durmuş öyle gökleri içiyor, içiyor gibiydi.

Bakıyordum, bir türkünün baharında bir çiğdem,
Bir türkünün duru mavi gölünde bir nilüfer,
Bir türkünün hasbahçesi koynunda bir yasemin
Ezgiler arasından renk renk açıyor gibiydi.

"Gibi"lerle geçiyor işte ömürler çoğu böyle,
"Gibi"lerle düş, hayal avunup gidiyoruz.
Dinlerken de uzaktan uzağa seni, ey dost,
Geçmiş geceler bir aynadan saz söz geçiyor gibiydi.

Zeki Ömer DEĞNE

Zeki Ömer

CLEVELAND INTERNATIONAL
EISTEDDFOD
18th-24th August 1990

This is to Certify that

Hamit Cine.
izmir Turkey
was awarded **SECOND PRIZE** in Class 17

Folk Instrumental Solo

Kistek Top Fin J. M.

Adjudicators

R. B. Mather.
Chairman

David W. Pillington
Hon. Musical Director

CLEVELAND ENGLAND

Sporcunun

Ünvanı Müdürlük No. 20667

Adı ve Soyadı : Hamit CİNE

Babasının adı : Salih

Doğduğu yer ve yıl : Burdur 926

Talimatı : T.C.

İş adresi : serbest meslek

Bu Lisanstaki malûmatı sporcunun bölgedeki Tescil Fişinin aynıdır ve fotoğraf kendisine aittir.

BURDUR Bölgesi
Başkanı: Vali

Bu Lisans 948/49 mevzuatı için matbuettir.
31-1-1959
C. Ümit

Futbol Federasyonu

mevzuatı için
mevzuatı için
mevzuatı için
mevzuatı için

namına vize edildi
namına vize edildi
namına vize edildi
namına vize edildi

Tescil Kâğıdı Kulüp veya Tescilli Burdur Spor Gençlik Kulübü

Bölgesi
Burdur

T. C.
B. T. U. M.
FUTBOL FEDERASYONU

Amatör Lisansı

Lisans No.
15381

Küme
Futbol

Masabakalara girerken bu Lisansın ibrazı mecburdur. Olmayanlar bu haklardan yararlanamazlar.

Nispetî Lisansları her sene Ağustos ayında vize edilir.

Çankaya Matbaası - Ankara.

1 9 4 2

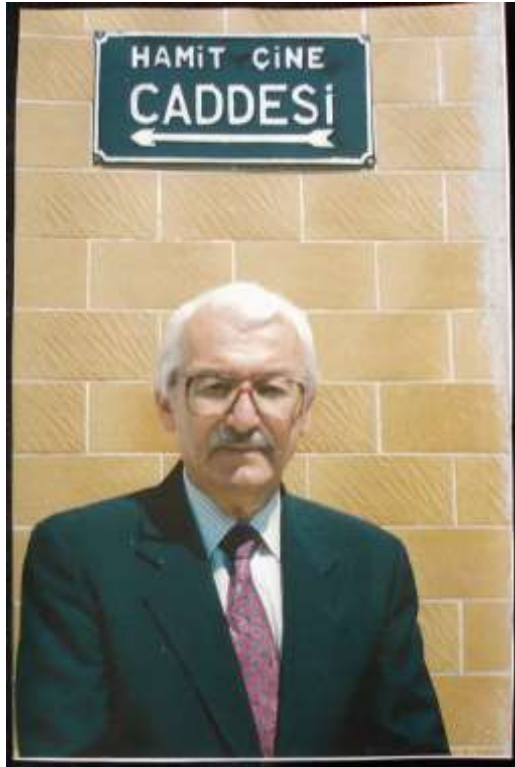

ANILAR

Hayatımızın,yaşantılarımızın gerçek rüyaları. O rüyalar ki, yer ve zaman ayrımı yapmadan, o andaki ruhsal yapımız ve duygularımız ne durumda olursa olsun, bazen ağladığımız,bazen güldüğümüz, bazen de hüzünlü ve durgun olarak,derinlere dalıp gittiğimiz, yine de, acısıyla tatlısıyla bizleri, tekrar ya şam izlenimlerimizi geri getirdiği için mutlu kılan rüyalar.

Anılarımızı, bir tarih takvimi sırasıyla hatırlamak olanaksız olduğu için aklımıza geldiği ve çeşitli çağrışımlarla hatırladığımız kadarıyla, sıra takip etmeden kayda değer bulduk. Burada mühim olan,bir ömür boyu yaşananları kesikler halinde de olsa, hatırlayıp mutlu olabilmektir.

Bu kitapta ayrıca,halkbilimi açısından önemli olup,yayınlanan yazılarım dan, hikaye, şiir deneyimlerimden ve müzik çalışmalarımından kesitlere yer verdim.Onları da anılar tezgahında dokudum.

Hayatımın acı tatlı akışında, çok sevdiğim aile çevremle birlikte,sevgive saygı içinde yan yana olduğum tüm dostların anısına.

Hamit ÇİNE

